

Digitaliseret af | Digitised by

**DET KGL.
BIBLIOTEK**

Royal Danish Library

Forfatter(e) Author(s):	Møller, P. L.
Titel Title:	<u>Kritiske Skizzer fra Aarene 1840-47.</u>
Bindbetegnelse Volume Statement:	Vol. 2
Udgivet år og sted Publication time and place:	Kjøbenhavn : P. G. Philipsens Forlag, 1847
Fysiske størrelse Physical extent:	2 bd.

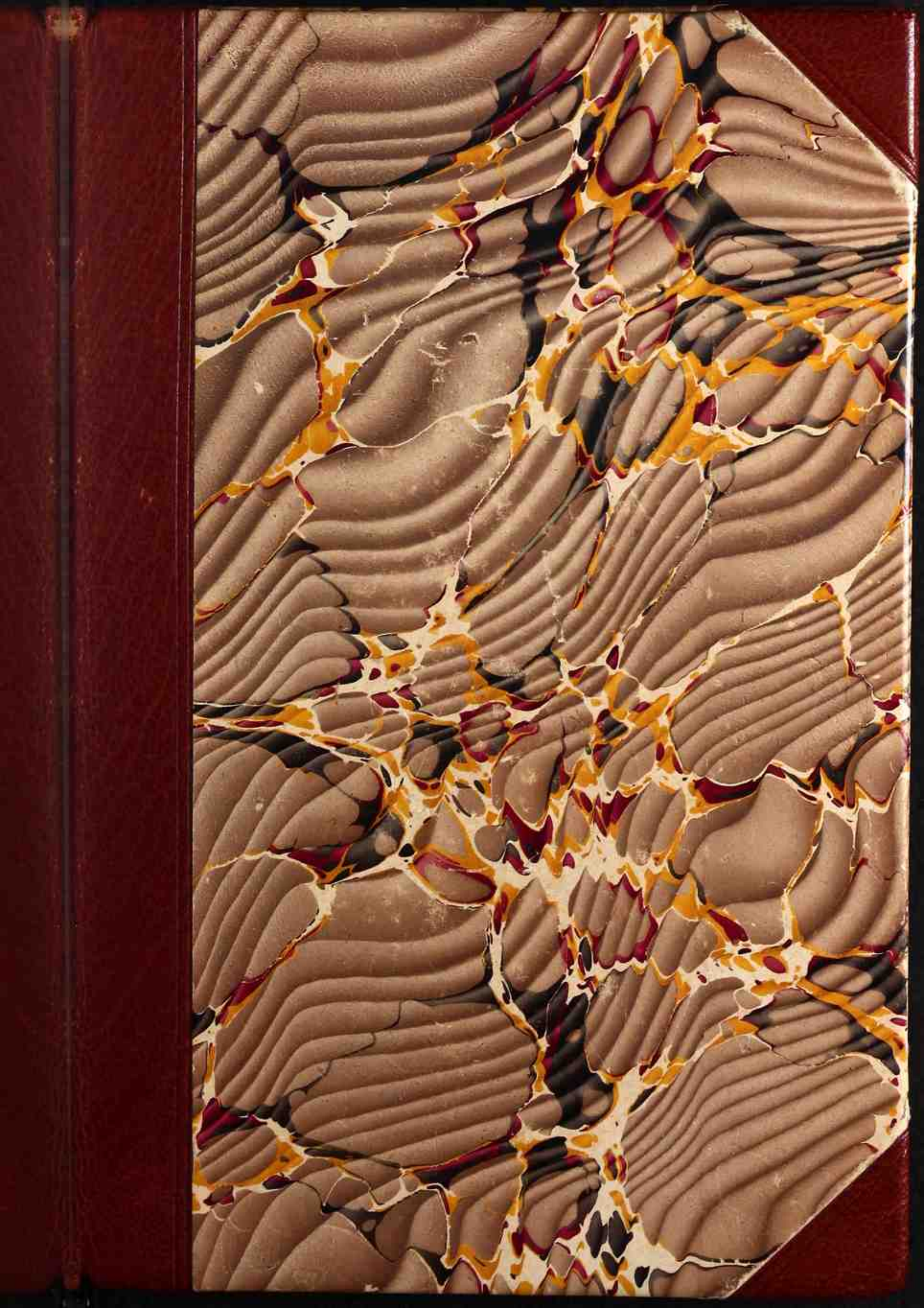
DK

Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

UK

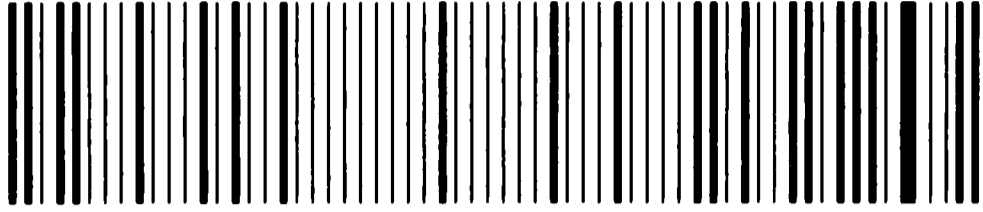
The work is free of copyright. You can copy, change, distribute or present the work, even for commercial purposes, without asking for permission. Always remember to credit the author.

52 - 98 - 80

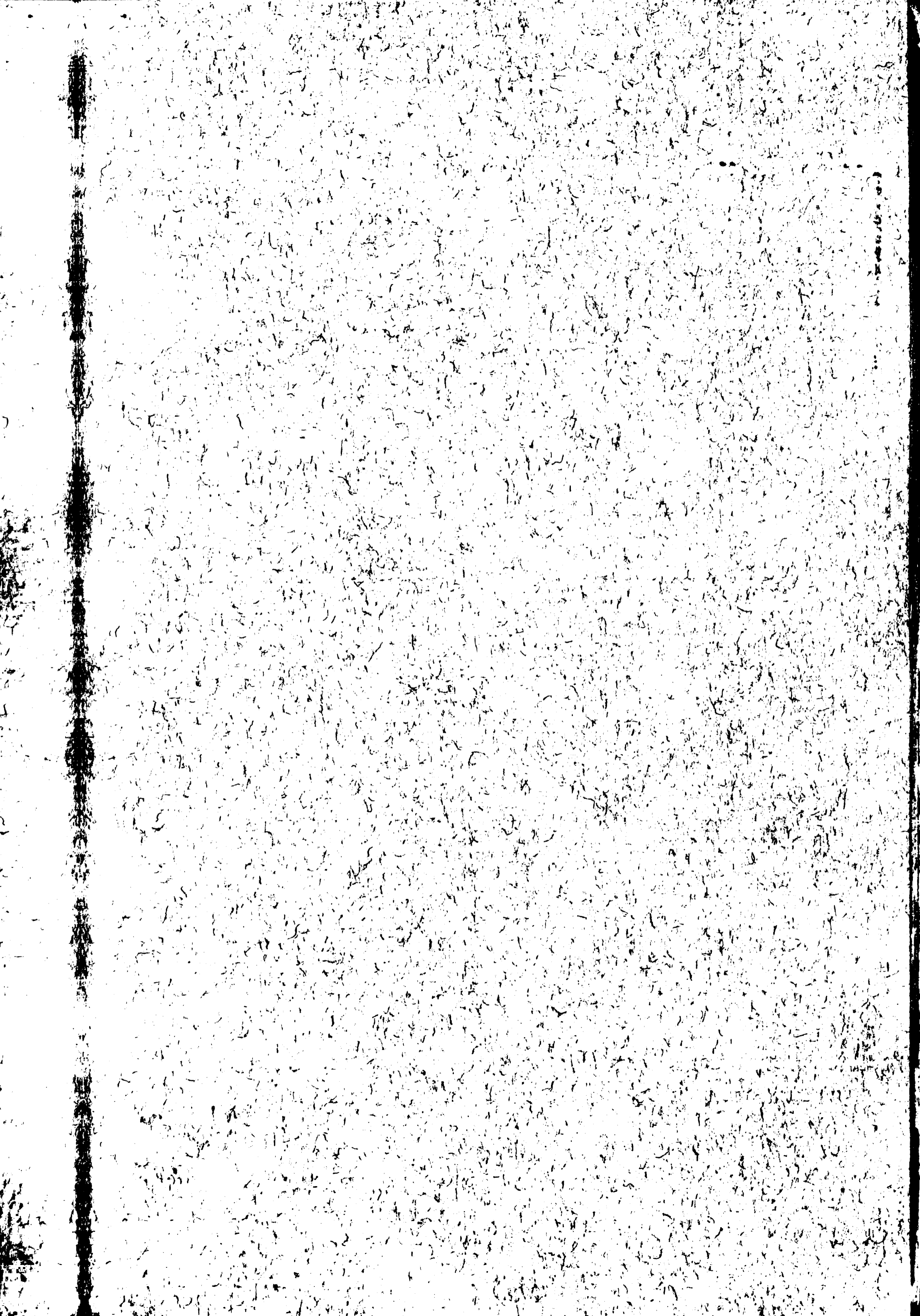
DET KÖNIGELIGE BIBLIOTEK
DA 1.-2.S 52 8°

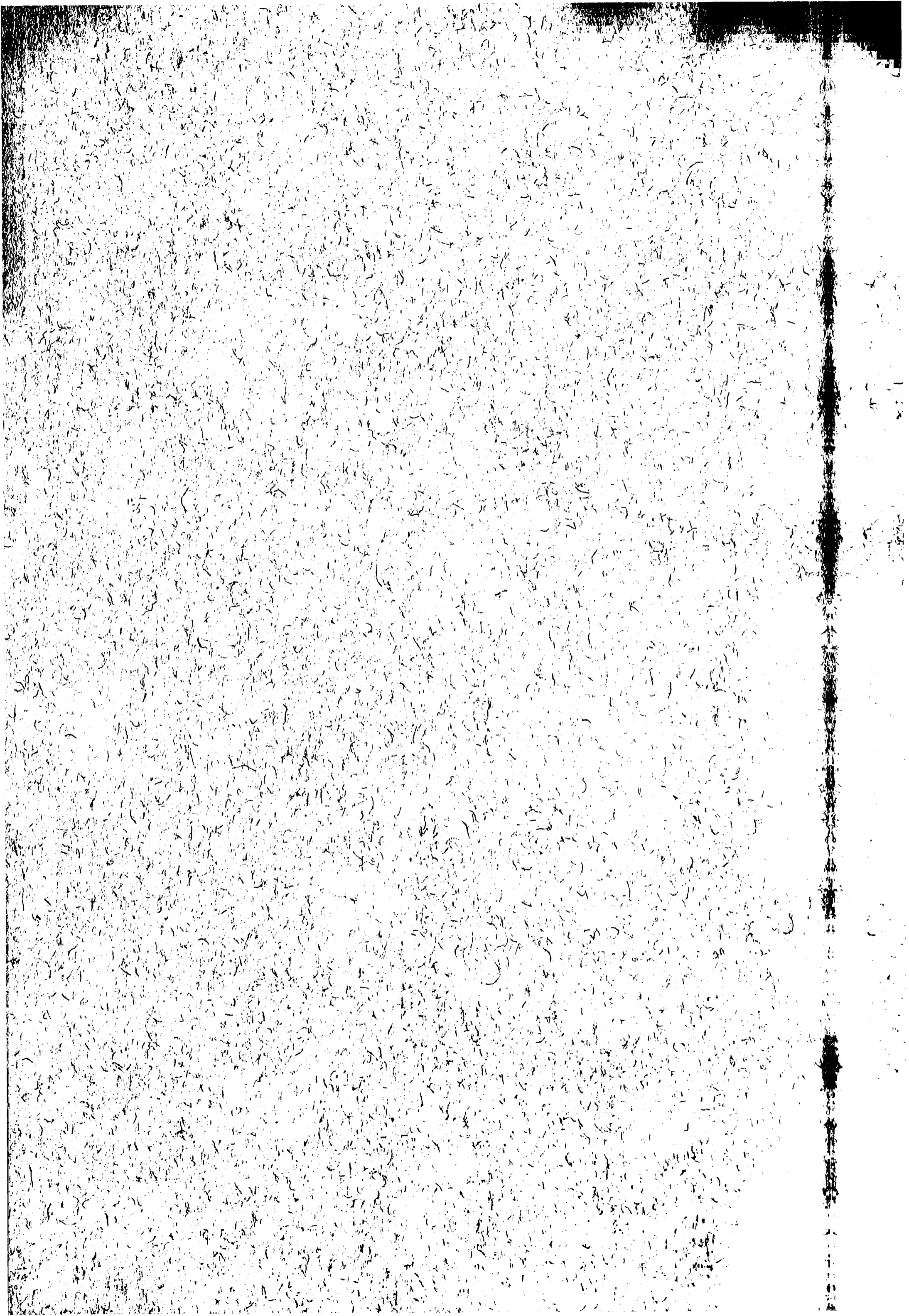

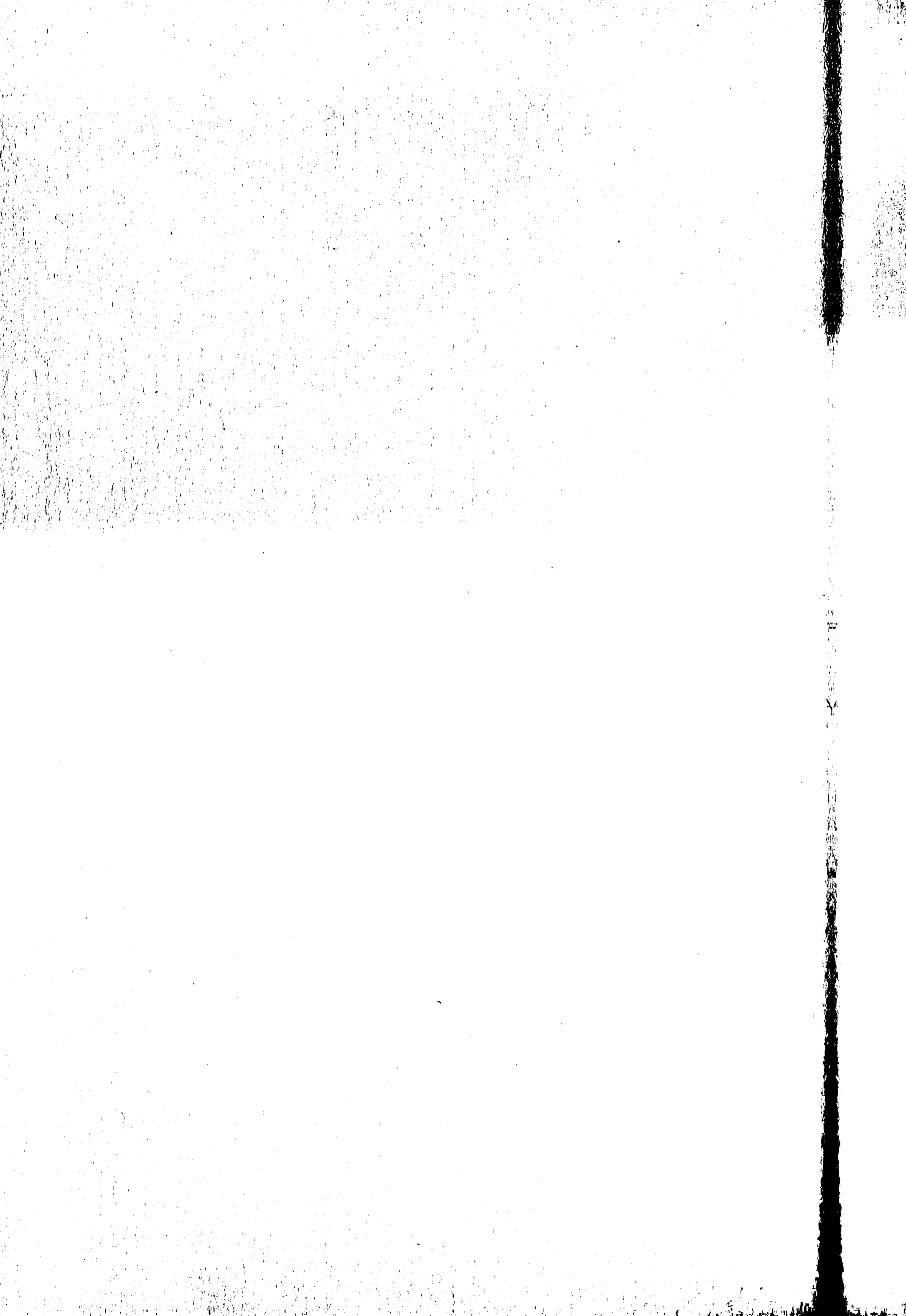
1 1 52 0 8 04485 0

TREX

Kritiske Skrifter

fra Aarene 1840—47,

af

P. L. Møller.

Anden Del.

Kjøbenhavn, 1847.

Paa Boghandler P. G. Philipsens Forlag.

Trykt hos S. G. Brill.

„Der gives Mange, selv blandt de saakaldte Dannede, der i Hjertet be-
tragte Litteraturen som noget Unyttigt og Overflødigt; de begribe naturligvis
ligestaaende, hvorledes Noget kan komme i Skade over et slet Skrift, som de
forstaae den Glæde, man kan føle over en fortræffelig Bog, eller overhovedet,
hvorledes Noget kan være begejstret for Litteraturen. De begribe ei, at det
kan falde noget fornuftigt og moralsk Menneske ind, at sige en Mand Ubeha-
geligheder, fordi han skriver daarlige Bøger. De betragte følgelig den frimodige
Kritik som umoralsk, som et Ufrud i Samfundet, og dens Udøvere som skadelige
Uroffstere.“

(Af en utrykt Bog.)

Trykfeil,

S. 29, l. 11 laa l. la

— — — 13 a l. ai

— — — 14 souvient l. souviens.

S. 158 tilføies: født 1809.

Alexander Pusckin. *)

(Født 1799.)

Welch' schwerer Pein, sich zu vergehren
In ungestillter Liebesglut —
Durch kalten Wig sie abzuwehren! ...
Seil dem, der von dem Lebensmahl
Bei Zeiten schied — wer bis zum Grunde
Den Wein im Becher nicht genossen —
Wer nie beschloßen den Roman! —

Eugen Dnægin (af Pusckin).

I.

Det forekommer mig besynderligt, at de, der i Almindelighed søge at tilegne sig et Begreb om det Væsentlige af Verdenshistorien, — Menneskeslægten's Udvikling, dens Dannelses- og Kulturhistorie, kort sagt, om den menneskelige Mands Historie, som oftest gjøre sig dette besværligt ved at gaae betydelige, unødvendige, ja vel endog skadelige Omveie. De arbeide sig nemlig mæsommelig ind i den hele Masse af Data, Begivenheder og Aarstal, som ere overleverede i Tidernes Lyb, medens de ofte, netop af Engstelighed for ei at faae Alting med, ikke bemærke den indre Sammenhæng, den usynlige Traad, som sammenholder det Hele, og saaledes ikke komme til nogen Anskuelse af den menneskelige Mand i dens Udvikling og Bevægelse.

De synes sædvanlig at oversee, at der i Poesiens og Kunstens Historie habes et idealt Udbytte, en aandig Maalestof, som ligger nærmere, og som afgiver et sikkrere,

*) Skrevet 1838.

sandere og mere tilfredsstillende Vidnesbyrd om Menneſke-
 aandens organiske Udvikling, end hvad man ſelv maatte
 kunne uddrage ſig ved at begynde paa Alt forfra, og ind-
 vie ſig til „en Debat af Alt imod Alt,“ ſom kan medtage
 mer end et Menneſkeliv, uden at føre til det attraaede
 Reſultat. Man kan jo dog anſees for temmelig enig om,
 at hine to Fænomener ere at betragte ſom den menneſkelige
 Aands høieſte og modneſte Frugter, ſom det magiſke Huul-
 ſpeil, hvori Dannelſens mangfoldige Straaler opfanges, og
 ſaaledes kan da neppe Noget med mere Ret opſtilles ſom
 Menneſkeaandens Repræſentant, eller ſikkrere lede Diagno-
 ſen (at jeg ſkal laane et Udtryk fra Lægevidenſkaben) af,
 hvad der pulſerer i den. — I de ſtærkeſt bevægede, de
 egentlig hiſtoriske Tider, har deſuden Poefien ſom ofteſt
 havt baade et væſentligt religiøſt og politisk (o: hiſtorisk)
 Element, ſom hos Grækerne, Dante, Milton, Calderon,
 Alfieri, Byron oſv., og ſelv hvor dette — paa Grund af
 Forholdene — ikke har kunnet træde directe frem, er det
 dog ofte ſkjult tilſtede.

En ſelv ad denne Wei enſidig anſtillet Jagttagelſe af
 det Intellektuelles Udvikling hos Menneſket vil ſaaledes ikke
 heller udelukke Interelſen for eller Erfaringen om Kultu-
 rens Tilſtand i den moraliſke Retning og de Nuancer, der
 her viſe ſig. Denne vil vel ikke ſaa directe kunne erkjendes
 af Poefiens og Kunſtens Værker, da de iſølge deres Na-
 tur have andre Opgaver at løſe end de moraliſke, og Skjøn-
 hedſtjeneſten ikke ſtaaer under andre Guders Tilſyn. Det
 kan i alt Fald kun for ſaavidt finde ſted, ſom det Mo-

ralstes høieste Umiddelbarhed implicit maa være tilstæde i Kunstens høieste, frieste Virken, og i dens fuldendte Frembringelser som Selvbevidsthedens Triumfer. Men hvor ufuldstændigt det historiske Udbytte i saa Henseende vilde blive, sees allerede deraf, at de Tilfælde ikke ere mange, hvor Kunstens Idee i særdeles høi Grad er bleven realiseret, og hvor der kan tales om Fuldendthed for alle Tider. Tværtimod bære de fleste, selv meget navnkundige Digterværker et eller andet Præg af Tidsalderens Brøst. Vilde man end her antage, at disse Mangler maaskee havde en moralsk Rod, og at man mulig af disse kunde slutte sig til Tidernes verende moralske Forholde, da vilde det dog ikke kunne skee med tilstrækkelig Sikkerhed, ligesom man vel overalt, hvor det gjælder om at danne sig en Anskuelse i det Store, helst i Biting bør betragte, hvad der burde være, som om det virkelig var. Det hele Resultat, man her kommer til, vil dog nærmest kun være, at de mest fuldendte Kunstværker lade forudsætte en høiere moralsk Kraft hos den Tidsalder, der frembragte dem, end hos en anden.

Hvis det derimod, ifølge det Foregaaende, tør antages, at selve Digterne og de sande Kunstnere ere ikke blot sammenvorede med deres Tid og uadskillelige fra den, men ogsaa at ansee for dens, — i intensiv Forstand — Førfødtte, da bliver det sandsynligt, at, ligesom deres til Fremtiden udtraadte Frembringelser afgive en Maalestof for deres Samtids Intelligents, saaledes vil deres, af de herskende Interesser stærkere bevægede, jordiske Liv og Lev-

net være det for Tidsalderens moralske Standpunkt, og, naar man kun formaaer at see bort fra det Uvæsentlige, danne et tro Speil af dens Dyder og Lyder, selv om disse, ligesom Mandens Evner, her findes potenserede. Dette gjælder dog naturligvis kun om de sande Digternaturer, der ogsaa i deres Levnet søge at udtrykke Ideerne, kæmpe her for dem med oprigtig Begeistring, og ikke blot kofettere med dem i deres Skrifter.

Det er fornemmelig dette Hensyn, som jeg har troet, idetmindste for de Læsere, der mer eller mindre kunne gaae ind paa den her udtalte Anskuelse, vilde være tilstrækkeligt til at vække Interesjen for en Litteraturgren, som jeg vilde kalde den psykologisk=biografiske Kritik, til hvilken jeg paa forskjellige Steder har givet nogle Bidrag (især danske Forfattere vedkommende), og hvis historiske Betydning jeg mener at have paavist. Jeg kunde kun styrkes i mit Forsæt ved den Overbevisning, der udsprang saavel af de Gamles Exempel (der overalt, hvor Talen er om Former, har saa overordentlig en Vægt), som af Betragtninger, der staae i nær Forbindelse med det Foregaaende, — at Historien, i lidt høiere end sædvanlig Forstand, er bedre tjent med Biografier, om end kun Udkast til saadanne, end med de tilstrækkelig bekjendte, verdensomfattende Udtog eller Annales.

Det behøver vistnok med Hensyn paa den nuværende Tid kun at paapeges, at den Mangel paa religiøs Holdning og Fasthed i Troen, der, som en Følge af den endnu virksomme, altgjennemgribende, filosofiske Gjæring, charak-

teriserer vor Tidsalder, maa, om end ei i den Grad, som en foregaaendes profaiske Bantro, have en skadelig Indvirkning paa vore Digtere, saa at de, uden Enhed og Tilidsfuldhed med Hensyn paa det, der ligger Mennesket nærmest paa Hjertet, sjelden eller sent komme til den Sindets Fred og Harmoni, der er en saa nødvendig Betingelse for de fuldendte poetiske Skabelser. Gjentager denne Gjæring sig dertil ogsaa i den ydre Verden, saa er det let forklarligt, at vor Tid har altfor travlt med andre Ting, til at skjænke sine Digtere den Opmærksomhed, som Kunstlidenstabsens Uergierighed fordrer, og til at atter disse skulde kunne staae paa en ganske fredelig Fod med den, da netop denne Paaskjønnelse har en afgjort Indflydelse paa den kunstneriske Krafts Udvikling.

„Den Agtelse, vi vise Rigdom, opsluger den, vi ere Geniet skyldige,“ har Bulwer sagt. Det er saaledes ganske naturligt, at vor Tidsalder ikke er Digternes gyldne Alder. De trives desuden aldrig godt i en revolutionær Tid, men i alt Fald først, efterat Gjæringen har begyndt at sætte sig; og hvor Revolutionsaanden, som oftere i den nyere Tid, har en ren materiel Charakter, uden at Ideer træde i Konflikt, — ville disse ex officio Idealister vanskeligt kunne vinde Borgerret. Det er Kunstens sorgeligste Tid, naar saaledes en stedse ulmende Ild vedligeholder sig i de Masser, der danne Publikum, og kun adsplitter Kræfterne ved gjentagne Glimt og Knald, uden at samles i en grundig Eruption, en total og gennemgribende Katastrofe. Ved en saadan rystes de forhærdede Gemytter til det In-

derste, den virker som en velgjørende Niloversvømmelse og bereder Marker, modtagelige for den høiere Verdens Sædforn. — Men i en Tid, omtrent som den nærværende, hvor den revolutionære Aand, som om den (idetmindste hos os) vilde parodiere sine ældre Forbilleder, udtømmer alle smaa Pirringsmidler, og den poetiske Sands bortskræmmes ved disse daglige Raketskud, føre Digterne for det meste kun et Skinkiv, oversete af Samtiden og indskrænkede til at trække usikre Bærler paa Fremtiden.

Dette gjælder dog ikke om Franskmændenes skjønne Aander, hvis Pluralitet til alle Tider mere har læmpet sig efter der herskende Modesmag, istedenfor at lede den, og ikke forsmaaet at lade Geniet staae i alle Slags lavere Hensyns Tjeneste. Derfor har den franske Litteratur iblandt saa meget Mandrigt og Fortræffeligt, som paa sin Tid vakte Beundring, saa saa Bærker af ren ideal og blivende Værdi. Om end den nyeste Periode, siden Bekjendtskabet med Tydskernes Litteratur, kan opvise enkelte selvstændige, høitstræbende Aander, saa have dog selv i denne de mest begavede Hoveder ikke just taget sig Verden nær for Ideens Skyld, men som oftest fundet det behageligst, — at arbeide paa een Gang for Samtidens Bifald og dens Guld. Dette viser sig i den stedse mere om sig gribende Sammenblanding, saavel i den tydske, som franske Litteratur, af Poesiens rene Former med alle Arter af det profaiske Foredrag, hvorfor der blandt disse Litteraturers Frembringelser findes saa stor en Masse Bastarder.

Disse Accomodationspoeter og deres Lige, (hvoraf naturligvis ogsaa andre Lande have haft sin Part) som dels arbeide blot for materiel Binding, dels virkelig troe at opfylde det sande Digterkald, — at udtale Tidsalderens høieste Resultater, — ved at opsnappe en tilfældig og vrelende Modetone, og at kjæle for denne istedenfor at lade den sande, betydningsfulde Tidsaand udstraale selvstændig af deres eget geniale, af den høieste Dannelse gennemtrængte Indre, dem vilde jeg tilraabe de baggesenske Ord af „Gjengangeren“:

Jeg veed det nok, det er din Pligt at sørge,
 For Støvet, du har een Gang truffet paa;
 Jeg veed det nok, du tør endog ei spørge,
 Om du tør ganske lade det forgaae?
 Thi det er dette Støv, trods alle Farer
 Og Hindringer for Aanden i dets Svøb,
 Hvori sig Kraftens Guddom aabenbarer,
 Der ikke standse tør sit eget Løb. — — —
 Men aldrig kan det være Pligt at dølgge
 Sin Mening, naar den støder intet Bud,
 Og feig sin Nutids stride Strøm at følge,
 Bed meer at lyde Mennesker, end Gud!

Kun tilegne de sig Tidens høieste Dannelse, og det ikke en Gang for alle, men med udholdende Iver, da ville de ei behøve at lede efter Tidsaanden udenfor sig selv i Tilfældigheder; — det er det Himmeriges Rige, der først skulde søges med den Tro, at det Øvrige da vil blive tillagt. Men en Tid, der ikke er stærk i Troen, griber først efter „det Øvrige“, og glemmer det, der ligger nærmest, det ene

Fornødne, det Usynlige, Uendelige; den tør næsten kun med Mistroisthed for et Dieblif hengive sig dertil: den tør ikke sælge sit forgængelige Muld, for at kjøbe den ene Perle.

Under saadanne Omstændigheder vide Digterne ei ret, om de skulle leve eller døe i al denne Hurlumbej ved Olympens Fødder, medens de profane Dødelige glemme, hvad der foregaaer paa Toppen. Nogle søge at synge med de skrigende Fugle, der omgibe dem, lægge sig efter et eller andet Haandværk, Embed eller deslige, offre kun i en enkelt ledig Time til Muserne, og — vegetere saaledes ret bekvemt. De stærkere, glødende Mander ere tillige ærligere; de dyrke kun den ene Gud, men vi see dem derfor ofte fra Buggen til Graven i Kamp enten med Fattigdom og Haan, eller, hvor dette ei finder Sted, med en vild, fjendtlig Skjæbne, dels fremmanet indenfra, dels som et ydre Onde, der som et Jernspøgelse voxer dem mer og mer over Hovedet, saa de tilsidst ligge under. Dette gjælder mer eller mindre om de fleste af den nyere Tids ædleste, høiest begavede Mander, det gjælder om en Schiller, H. v. Kleist, Byron, Shelley, Tydskeren Grabbe og — for ei at dvæle ved de Bidrag (s. Gr. Bredahl), vort eget Land kunde levere, — om den Mand, som det Følgende skulde stille i nærmere Lys. Goethe alene kunde ved sin Anstands Trolddom bedaare Mængden; den ansaae ham for et „nyttigt“ Menneske, medens han udloed, og kun tjente Guden i sit Indre; leilighedsvis kom da Poesien i Vestime, som noget, hvormed Goethe bl. A. ogsaa befattede sig. Men med hans Død var det forbi

med den store Højs Pietet for de stille Møjer. Titedenfor, at man i en alt længst forsbunden Periode ved Digtere forstod nogle uskadelige, undertiden ret morsomme Kreaturer, til hvis Begreb det næsten nødvendig medhørte at være lidt Snyltegjæst, lidt cynisk o. s. v., henstillede Mængden dem nu i Kategorien af det Unyttige*). Vers læses, som bekjendt, ikke; de mere materielle Romaner og Noveller skaffe deres Forfattere oftest kun knapt Brød og liden Ære; thi „der er jo nok af det Kram,“ og hvorvidt der er nogen Forskjel i Kvaliteten, har en saa vigtig beskæftiget Tid ikke Tid til at tænke over. Kunde man undre sig meget, hvis en mægtig Mand, der af alle Egenskaber mindst manglede Kraftens, Barmens og Ærgjærighedens Flammeguld, under en verlende Skjæbne sandsynlig ofte stillet mellem aandløse Omgivelser, uretfærdige af Mangel paa Forstand, misundelige af Egenkjerlighed, — i mørke, ikke forstaaede Timer søgte ligesom over en Grundvold af Frygt og Had at reise Geniets Trofæer, tvinge Materien til at ydmyge sig for Manden? —

II.

Det er historisk mærkværdigt at iagttage den Hurtighed og Lethed, hvormed Russerne, hvilke man som bekjendt

*) Det Latterlige og Unaturlige i denne Synsmaade, er maaffee aldrig skjønnere og skarpere fremstillet, end i Dehlenschlägers fortræffelige Digt, „Morgenvandring“, (i „Lange-landsreisen“.)

ei beskylder for Originalitet, have vidst at tilegne sig den europæiske Kultur. Det var imidlertid let at forudsee, at Kulturens egentlige Blomst, Poesien, — ved Frugterne tænker jeg mig det hele af en vis Dannelsesperiode udviklede Folkeliv, — var det, der sidst maatte vise sig med saadan Farve og Duft, at den kunde kaldes russisk. Lige til de seneste Aar stod Rusland i den Henseende, ligesom tidligere det hele øvrige Europa, under det bekjendte franske Skoleaag. Det var naturligt, at hin Periode hos Franskmændene, trods alle dens Pedanterier og en dybere Tidsaand utilfredsstillende Theorier, dog paa Grund af dens dannede Smag, ridderlige Taft og alle Følgerne af et tidligt uddannet Sprog, maatte overvurderes af de nordlige og østlige Folk, der dengang saa at sige aldeles manglade det formelle Moment i Litteraturen. Har man endnu for megen aandig Fylde til at lade sig tilfredsstille af hin Tids Frembringelser og snævre Bestemmelser, vilde det dog være høist ubilligt, som saamange have gjort, at fradømme den næsten alt Værd, og ikke ville indrømme, at den i det mindste har havt den samme uberegnelige Indflydelse paa os, der nu leve, som Gymnastik- og Dandseskolen har paa Skuespilleren. At denne Skole maaskee forholdsvis længer, end de fleste andre Steder, vilde holde sig i Rusland, var at vente i et Land, hvis hele Kultur var grundet paa et til Magtsprog knyttet Uniformeringssystem. Men det lod sig ogsaa forudsee, at der her vilde fødes noget Stort og Charakteristisk i Poesien, naar først denne friske, græsk-orientalske, med Hensyn til Dannelse

endnu ungdommelige Natur blev berørt af en nordlig Romantisk Aande. Dette har virkelig i de seneste Aar været Tilfældet, og ikke blot Rusland, men og de andre slaviske Lande, Ungarn og Ruinerne af Polen, have givet Tegn paa et vaagnende, mandigt og frisk, poetisk Liv. Disse Indflydelser hidrøre vel fornemmelig fra Tydskland, navnlig fra Goethe og Schiller, men hvad Pusckin angaaer, — saavidt der af tydske Oversættelser kan skjønnes, — isærdeleshed fra Byron, der med sin nordiske Kraft og Fylde i Følelsen, med Evidens Sønderrivelse og Lidenskabens sydlige Glød, stærkt maatte gribe Pusckins beslægtede Natur, (saa fortrolig han end ved sin Opdragelse var bleven med de Franske) og hvis Værker han ogsaa, som Alexander den Store Homers, skal have ført med sig overalt og endog tilhøst pleiet at studere paa sine Reiser.

Pusckin var født i Mai 1799. Han nedstammede paa fædrene Side fra en gammel adelig Familie, der i sin Tid havde været med til at hæve det romanoffske Hus paa Tronen, og paa mødrene Side fra en Negerprinds, der blev forceret Peter den Store, og han bar, (ligesom en anden af vor Tids bekjendte Forfattere, Alexander Dumas), især hvad Ansigtsform og Hovedhaar angik, tydelige Spor af denne sin Herkomst. Han blev indtik 1817 opdraget i et Lycæum i Petersborg, hvor det synes, at hans livlige, lidenskabelige Aand fornemmelig er bleven tiltalt og opfyldt af republikanske Ideer, dels fremkaldte ved Oldtidens Historie, dels ved den franske Revolution, saa at han i sit 19de Aar udgik derfra med Berømmelse, men tillige som

den hæftigste Ultraliberale. Dette maatte naturlig, under en Forfatning som den russiske, føre ham i mangen Konflikt, og, hvis ikke Keiseren havde baaret over med ham, af Hensyn til hans Ungdom, hans Familie og den Hæder, Rusland kunde vente af hans Geni, vilde han maaskee endnu have levet — men i Siberien. Hans første Arbejder vare af ren revolutionær Natur, og snart ansaae man ham for Forfatter til alle anonyme Viser imod Regjeringen. Først senere indsaae han, at det Politiske som saadant dog ikke er Digtningens Gebeet uden som Clement i det Almene, som Farvestof til Charaktereskildring, o. s. v.

Paa Grund af en Fabel, i hvilken han lovpriiste Kogebues*) Morder, blev han senere forvist under Form af en Ansættelse ved Regentskabet i Bessarabien, — hvor han dog ikke blev holdt strengere, end at han f. Ex. kunde gjøre en Udflugt til Kaukasus, — og siden til sit eget ensomme Landgods, hvor han maatte tilbringe 2 Aar. Den pirrelige Sjæls Bitterhed blev til Poesi; han beskrev i ildfulde Skildringer de Egne og Folk (f. Ex. Zigeunere), som hans Reiser lærte ham at kjende, og blev ved sine Værker snart berømt over hele Rusland. Derhos studerede han med Grundighed den russiske Historie. Hans glødende Ergjerrighed og Iver for i enhver Henseende at haandhæve sin Overlegenhed, lod ham tilegne sig en overordentlig Færdighed i at bruge Naaben, hvorpaa han jævnlig i Dueller afslagde Prøver. Han var en lidenskabelig

*) Denne Sf. havde ladet sig kjøbe til at skrive i russisk Interesse.

Elsker af Spil, tilbragte ofte paa denne Maade Nætterne, og syntes bestandig, lig en anden Faust, i sine Lidenstaber at søge ydre Dæmpningsmidler for de indre Stemmer. Hans Levemaade var i visse Henseender ikke fri for noget Cynisk, hvori han næsten syntes at sætte en Slags Genialitet, og det var ikke usædvanligt, at han i en temmelig uordentlig Seng modtog Besøg af sine Gæster. Hans satiriske Gemyt gav sig Luft i bidende Ord og aandrig Karikaturtegning, for hvilken han skal have haft et ualmindeligt Anlæg (tidt tegnede han ved Spillebordet sine Medspilleres af Lidenstaberne fordreiede Ansigter)*); men han skaffede sig derved, som man kan tænke, baade Uvenner og Uergreiser. Under Keiser Nikolai kom han atter i Regjeringens Naade. Ved Keiserens Kroning blev han kaldt til Moskva, havde der en lang Samtale med ham, og vendte hædret og anseet tilbage til Petersborg, hvor han endnu oplevede baade at blive Kammerherre og Ridder. Siden deltog han som Frivillig i Felttoget i det asiatiske Tyrki under Feltmarschal Paskevitsch og bereiste det Indre af

*) Mens han var i Bessarabien, overfaldtes dette Landstak af en frygtelig Græshoppesværme. Gouverneuren udsendte Bønder og Soldater, væbnede med Kobberkar og Trommer, for ved Larmen at forjage Græshopperne, og ledsagede af Svin, der skulde æde, hvad der ikke vilde flygte. — Gouvernøren vilde gjøre Puschkin til Overansfører for dette Græshoppetog, men han frabad sig denne Ære, og han skal i dets Sted have foreviget Toget i en Mængde Karikaturer, der i en Hast løb hele Rusland over.

Rusland, for at studere dets Sæder og Mindesmærker, oplede gamle Folkejange eller de flygtige Spor af Pugat-scheff. — Dog, hans Lidenskab koncentrerede sig nu i en enkelt Gjenstand; han blev alvorlig forelsket, giftede sig med „sin skønne brune Madonna“, og levede nu for sit Hus og Muserne, afberlende i Staden og paa et yndigt Landsted ved Nevafloden. Dette var — tilsyneladende og idetmindste en Tid lang — hans lykkelige Periode. En østerrigsk Rejsende (Tiek), giver fra den Tid følgende Skildring af hans Personlighed:

„Det var en af hine fortryllende Julinætter, saaledes som de kun opleves under Nordens Himmel. Ingen Dunkelhed, kun et let Slør, sænker sig henover Jorden; en kølig Duft afløser vederkvægende Dagens Hede. Paa en saadan Aften havde jeg med en Ven, en Officier i Garden, sværmet om paa de yndige, grønne Der, som paa Nord siden af St. Petersborg dukke op af den mangearmede Neva. — Det var allerede over Midnat, og Antallet af de natlige Spadserende var betydelig formindsket. Vi gik over Broen til Den Krestovskij, med dens lange, skyggesulde Alleer og yndige dunkelgrønne Skovpartier. Det var stille rundt omkring os: kun i Træernes Toppe hvislede den milde Nordenvind, og ved Siden af os henses den vældige, speilklare Neva sin korte Bane til Havet.

„Et lidet Stykke fra os vandrede, snart langsomt, snart atter med ilsomme Skridt, en rank Mand af Middelhøide. Hans Gang var skjodesløs; den høire Arm foer ofte høit hævet gennem Luften, omtrent som hos en fyrig Defla-

mator. Ogsaa forekom det os, som om den Ubekjendte talede med sig selv. Derpaa forvandlede hans Ord sig til den sagte Melodi af en af hine saa dybt til Hjertet gaaende russiske Folkesange. I samme Dieblig blev den Ubekjendte staaende, vendte sig derpaa imod Floden, og idet han tillige med krydslagte Arme lænede sig til et Træ, saae vi tydelig Ansigtet af en Mand paa omtrent 34 til 35 Aar. — Mændene i Rusland, især i de høiere Stænder, ere næsten uden Undtagelse smukke, saavel hvad Figuren, som Hovedet angaaer. Det er nærmest det fremmede, af italienske og græske Træel sammensatte Grundpræg, der gjør disse Physiognomier saa interessante. Omtrent af denne Art var den foran os staaende, mig endnu stedse ubekjendte Mand's Ansigt. Mærke, noget dybt liggende Dine i det smalle, svagtfarvede Ansigt; Munden veldannet og fuld af hvide Tænder. Kun Næsen viste sig i en bredere udenlandsk Form. Haaret var kruset, de stærke Dienbryn zirlig hvælvede og den fyldige Bakkensbart ravnensort. Den Fremmedes Dragt var meget moderne, hvorhos man dog bemærkede en vis genial Skjodesløshed. Imidlertid havde han ogsaa lagt Mærke til os. Min ledsager traadte hen mod ham, og idet han rakte ham Haanden hilste han med et "Sdrástwuite, Pusckin!" —

„Digteren og min ledsager kom snart i en levende Samtale, som førtes paa Fransk. En vis Bitterhed, en Sønderrebetthed med Hensyn paa sig selv og Berden, var kjendelig i Pusckins Tale, og det syntes ikke at være nogen tom Affectation, som saa ofte spores i de Digteres

Ytringer, der have nydt Livet med gridste Drag. — Det var maaskee snarere et Lune, et ironisk Udtryk af overmodig Livskraft. *)

„Jeg gider ikke arbeide,“ svarede han paa det Spørgsmaal, om vi ikke snart kunde vente noget Nyt af hans Pen. „Her gad jeg bygget mig en Hytte og være Eneboer,“ tilføiede han smilende.

„Ja, hvis Nævaen havde skjøne Vandnympher,“ svarede min Ledfager, idet han hentydede paa et tidligere, skjønt Digt af Pusckiu, „Havfruen“ (Rusálka), og reciterede de Ord, som Havfruen henvender til Eremiten:

„Vil du, o Munk, ei til mig lle?
Her i min Arm er blødt at hvile!“

„Tosset Tsi!“ mumlede Digteren. „Ingen elske, kun sig selv.“ — „De har dog en elskværdig, skøn Gemalinde,“ — sagde den Uuden. Et langttrukket: „Saa?“ var Svaret. Derpaa talte han om en smuk Hest, som han havde hørt, min Ven havde kjøbt, og tilføiede: „Imorgen efter Bordet besøger jeg Dem, jeg maa see Deres Skimmel.“

Jeg udtalte i et Par Ord min Beundring af denne skjøne, milde, nordiske Nat. „Den gjør godt efter den enorme Hede, vi havde i Middags“, var Digterens pro-

*) Det synes af det Følgende at fremgaae, at P. har været hjertelig kjed af denne overspændte „Ven“, og kun ønsket at blive ham hurtig kvit.

saiste Svar. Min ledsager, der selv var bleven forlegen, bestræbte sig for at gjøre Digteren modtagelig for en alvorligere Samtale. Beständig søgte han at undvige. — „See Aftenrøden der; kun et Spand af Nat og allerede hjft ny Morgenrøde! — Død, Gravmørke og Opvaagnen til en skjønnere Dag!“ sagde min dybtfølende (?) gemyttlige Ven.

„Puschkin smilede: „Lad De være med det, Kjære,“ sagde han. „I mit 23de Aar havde jeg ogsaa saadanne opløstende Dieblikke. Men det har intet at betyde: Morgenrøde? Gjenopvaagnen? — Drømme, intet andet end Drømme!“

„Imidlertid gled en Baad med et talrigt Selskab ned ad Nevaen. Nogle til dette hørende Sangere havde just endt en russisk Folkemelodi. Puschkin lyttede opmærksom efter de sidste Takter, og uvilkaarlig skøde hans Fødder sig fremad som i den russiske Nationaldands. Baaden gled nu tæt forbi det Sted af Bredden, hvor vi befandt os. Nogle Guittarakkorder lode, og en blød Mandstemme begyndte at foredrage Puschkins herlige Digt: „Det sorte Shavl“, om jeg ikke tager feil, componeret af Glinka i samme mørke Maneer, overensstemmende med Ordnes Indhold. Neppe var den første Strophe forbi, før Puschkin, hvis Ansigt pludselig forekom mig at blive meget ble- gere, mumlede hen for sig selv: „En knugende Bægt er mig siden hver Nat!“ og derpaa med et kort „bon soir Messieurs,“ forsvandt i Skoven.

„Da Sangens Toner vare hændøde, gif ogsaa vi til-

bage til Staden. „Hvorfor mon Pusckin saa hurtig forlod os?“ spurgte jeg.

„Hans onde Mand drev ham bort!“ var min Vens Svar.

„Til nærmere Forstaaelse heraf er det nødvendigt, her at meddele Pusckins Digt:

Det sorte Shavl.

„End stedse jeg seer dig, sortblodige Shavl!
 End flinger mit Bryst af den martrende Kval!
 Ung var jeg af Aar, og troskyldigt mit Sind,
 Da til en Grækerinde jeg hengav mig blind.
 Om den Deiliges Haar vandt jeg Shavlet engang,
 Ei anende Skæbnen, som Dødsøren svang.
 I Kredsen af Benner og Druernes Blod
 Ved mit Festsmaaltid pludselig en Jøde fremstod.
 „Du jubler,“ — han talte — „mens Troløsheds Piiil
 Din Elfte dig borer i Hjertet med Smil!“
 Jeg skænked ham Guld og Forbandelse sort;
 Med Hævnslød i Bryftet jeg stormede bort.
 Gjennem Natten min Ganger som Vandfaldet foer;
 I Barmen udsluktes hvert menneffeligt Spor.
 Og da jeg kom nær til min Kjærligheds Sted,
 Da blomstred i Sjælen mig Helvedes Sæd.
 Jeg styrted derind; — fjøn Tidsfordriv!
 En Fremmed omslynged min Lykke, mit Liv!
 Mit Die fordunkles, mit Sværd giver Lys —
 Hans Hoved nedruller, bekrandsset af Kys.
 Min Fod træder Liget, — mit Bryst var koldt!
 Grækerinden jeg greb, fast om Sværdet jeg holdt.
 Endnu een Gang det blinked, — Klingen var rød!
 Mit Hjerte, min Kjærlighed nu er død.

Af den Troløses Hoved jeg Shavlet fled,
 Og tørrede Blodet af Staalet dermed.
 Min Slave til Donauen Eigene bar;
 Der gjemmes de begge af Bølgen klar.
 Fra den Tid er smægtende Blik mig forhadet;
 En knugende Bægt er mig siden hver Nat.
 End stedse jeg seer dig, fortblodige Shavl!
 End klinger mit Bryst af den martrende Kval!"

„Nygter siger, at denne Digtning skal indeholde en
 sørgelig Sandhed af Digterens Liv, og at den mørke Daad
 virkelig er skeet, da Pusckin opholdt sig i Syden." — —

Pusckin elskede sit Fædreland, og har udtalt det paa
 en kraftfuld Maade i et 1831 i Anledning af den polske
 Frihedskamp udkommet Digt:

Til Ruslands Fjender.

(Under Kampen imod de polske Revolutionære.)

„I fremmede Straalere, dæmper kun jer Stemme!
 Vil med Forbandelser I Rusland skræmme?
 Ha! Litvas Opstand har vel kaldt jer ud?
 O tier! — Slaverfolkene vil høste
 Den indre Tvistsens Sæd, paa Skjæbnens Bud; —
 Jer mangler Kraft; ei Gaaden her I løste.
 Blandt begge disse Stammer gløded Kampen
 Tidt før, med blodig Tvedragts Flamme fjon;
 For dem, — for os fremstaaler i Kruttdampen
 Krigslyffkens Stjerne, Seirens stolte Løn.
 I spørge nu: „For hvem skal Laurbærglands frembryde?
 Vil Polak stolt trofaste Russer slaae?
 Vil Slaverbækken sig i Ruslands Hav udgyde?
 Ei sandt, at uden den det svinde maae?

Stille! — den Tid ei eders Blik har ffuet,
 Da frem af Dødsfaar Ildens Kilder lued;
 Og hin Familiestrid, med Blod kun hæmmet,
 I ei forstaae, den bliver Eder fremmed.
 Ei Kremis og Pragas tause Sprog I kjende;
 Kun Ufornusten, som jert Sind bedaared,
 Lod eders Hjerter sig til Kampen vende;
 Blindt Had mod os har I til Banner faaret. —
 Hvad hader I os for? mon for det Heltemod,
 Som slog engang den Driftige tilbage
 Paa Moskvas Ildruin i Kampens Dage,
 Ham, for hvis Lag I skjald og ei modstod? —
 Maafee for vi hint Afgudsbilled, der
 Behersted Verden, i hans Afgrund sænked,
 For med vort Blod vi, kun til Held for Jer,
 Europa Frihed, Ære, Fred har skjænkent? —

Med Ord I true, — rust Jer dog til Strid!
 Troer I, den gamle Helt, som nyder Hvilens Tid,
 Ei mer det ismailske Sværd kan røre?
 Troer I, at Czarens Ord har ingen Magt? —
 At vi ei mer kan mod Europa Kampen føre? —
 At Ruslands Seiershær paa Straa er lagt?
 Er vi da faa? — o viid, fra Perms til Tauris' Stammer,
 Fra Finlands kolde Sten til Kolkis Flammer,
 Fra Kremlin hist, først fast, naar den er rystet,
 Til Kinas Mur, evig uroffkelig,
 Vil da Kutentias Folk, med Kamplyst hed i Brystet,
 Med Staalet smykt, til Striden reise sig! —
 Da kan I, Talere, kun eders Sønner stikke,
 De høitforbitrede; — dog giv det Ord dem med:
 „At Ruslands Marker nægte Ie dem ikke,
 At Landsmænds Grave standse deres Tjed!“

Det kan ikke noksom indskræpes, at det virkelig Aandsfyldige, det Poetiske, det Evige i Menneskeaanden, hvor det end findes, altid har det mest absolute historiske Værd, og bør interessere Menneskeaanden stærkest. Bistnok vil og Enhver indrømme, at det røbede Børnerthed, om man var blind for det, fordi det fremtraadte under Forholde, man enten ikke kjendte, eller vel endog syntes at maatte misbillige. Den poetiske Interesse, saavel som den sande historiske, er kosmopolitisk, og i høieste Forstand liberal. Den kjender ikke til de Skranke, der dannes af en ved Tid og Endelighed betinget Politik, og dennes moralske Værd eller Uværd. Saaledes tør jeg vente, at, om end maaske det her meddelte Digt vil skurre i Øret paa en eller anden fras=prosaisk Politiker, ville dog flere føle sig grebne af den tyrtæisk=dityrambiske Kraft, den patriotiske Varme, som det udaander.

Havde Pusckin været født Franskmænd, saa vilde han formodentlig have spillet en betydelig Rolle som Republikaner. Da han, endnu meget ung, forlod det Lycæum, hvor han havde erholdt sin Uddannelse, bleve hans første digteriske Frembringelser bekjendte, i hvilke en utilsløret Frihedskjærlighed udtalte sig. — Ved den Skaansel, som den afdøde Keiser Alexander ved denne Leilighed udviste, blev Pusckin kun endnu dristigere, og gik stedse videre og videre, saa at Keiseren, for at forebygge Ubehageligheder, gav ham først hin Ansættelse i Bessarabien, og senere ved Regjeringen i Kaukasus. Den unge Digters Foresatte, som skattede ham høit, og paa Keiserens udtrykkelige Be-

faling behandlede ham med den største Eftergivenesshed, saae sig dog endelig nødsagede til at indberette, hvorledes Puschkin ogsaa smittede flere unge Mennesker af sin Omgivelse med sine politiske Anskuelser, og da var det, han blev skikket til sit Gods i en Slags Landflygtighed, hvor han forblev til den nuværende Monark's Tronbestigelse. Fra dette Tidspunkt af synes Digteren at have forladt den tidligere med saamegen Haardnakthed forfulgte Retning, og at have antaget moderatere Anskuelser. Det er bekjendt, at Keiseren dengang taledede flere Timer med ham i Moskou, og Monarkens faderlige Alvor skal have indvirket beroligende paa Puschkins bevægede Aand.

I Puschkins Digtninger viser sig overalt en Følelsens Glød, som, først opblusset, raser fort uden at bekymre sig meget om Formen, men sætter sig let ud over denne, hvorsomhelst den maatte frembyde en eller anden Hindring. Han fortæller livlig, og veed stedse at vedligeholde Deltagelsen. Han antyder mere, end han opholder sig ved detailleret Udførelse. Men dog ere hans Skizzer saa forstaaelige, at man uvilkaarlig føler sig grebet af dem. Trods sig forsmaaer han i sine poetiske Bygninger, at vise Diet de enkelte Stykker; han bemaler dem ikke med skarpt afdelte Farver, men overaander dem med en Duft, der gjør dem til virkelig poetiske Luftslotte. Han mener: „den, der har Sands, forstaaer mig, og jeg er ikke til for at trække de Svage i Aanden ved Næsen derhen.“ — Blandt hans tidligere større Digte udmærkes: *Ruslanda* og *Ludmilla*, — *Boris Godunof*, — *Fangen i Kaukasus*

og Kilden ved Bachtshisari. Skuepladsen er i det første Vladimir's Hof, den russiske Konge af Tafelrunde; begge de sidste skrive sig fra hans Ophold i Kaukasus og Taurien. Overalt er Lokalkoloriten bevaret med den største Friskhed og Livlighed. Især viser dette sig i de to sidstnævnte poetiske Fortællinger, som forresten vidne om stærk Paavirkning af Byron. Orientens Himmel gløder i Digterens Følelser og Stil. Puschkin var ivrig i at forske efter Sagn, og af disse righoldige, poetiske Guldgruber, øste han ofte sine Digtninger. Sit Sprog dannede han efter Tysklands bedste Mønstre, og forsøgte at indføre nye Udtryk og Bendinger, hvilket før ham kun Lomonosoff skal have prøvet. Det var hans Mening, „at det ei var nødvendigt at underkaste det russiske Sprog den chinefiske Ubevægelighed.“

Han havde mange Bekjendter; thi han var jo en berømt Digter, til hvem Mængden trænger sig frem, for at en Straale af hans Glans kan falde paa den. Men af sande Venner besad han vist kun faa; dertil var han en altfor skarpt udpræget Typus for vort Aarhundrede, som nøder selv de Bedre til at leve mest for og i sig selv*). Han var med sin lidenskabelige Natur ømfindtlig imod enhver Dadel, og hævnede sig stedse derfor paa en bidende Maade, som følgende Vers vise, med hvilke han engang straffede en Recensent, der havde prøvet at dadle en af hans Poesier:

*) Wünschen Sie nicht Jemanden von Ihren Freunden zu sehen?" fragte S. — „Lebt wohl, theure Freunde!“ erwiderte P. und wendete den Blick nach seiner Bibliothek.

Zoukouffi: Die letzten Augenblicke Puschkins.

Ex ungue leonem.

„Jeg et Par muntre Bers lod nylig trykke,
 Dog ikke med mit Navn som Underskrift;
 En Journalist, hvis Fingre led af Kløe,
 Mig kritiserte unævt, fuld af Gift.
 Dog see! hvormeget end vi her os skjulte,
 Hvad hjalp os begge vel Anonymussen? —
 Paa mine Kløer har man mig opdaget,
 Og paa hans Drer ham, Hr. Kritikussen.“

I Kjærlighed var Puschkin fyrig, men vankelemmodig. Selv utro, martredes han stedse af den forfæsteste Skinsyge. Den blev ogsaa Marsag i hans Død. Uden Grund troede han, at Baron d'Anthès, gift med en Søster til Puschkins Gemalinde, skjænkede den sidste, en overordentlig skøn Kone, en mer end tilladelig Hylдинг. Heraf opstod imellem begge Svogrene Bebreidelser, som havde til Følge en meget ærerørig Fornærmelse fra Puschkins Side, hvorved den Anden saae sig tvungen til Duel. Der fortaltes, at Digteren, allerede selv dødelig saaret, endnu saarede sin Modstander, og tilsidst kastede denne, da han med Delta-gelse nærmede sig den Hensunkne, Pistolen i Ansigtet. Tvekampen skal være foregaaet paa den til dette sørgelige Diemed sædvanlig afbenyttede D, Krestovskij *).

*) Om Puschkins Død ere Efterretningerne næsten lige saa afgende, som Meningerne ere det om hans Skinsyges Retfærdighed. Franske Blade kalde hans Svoger Baron Heckeren, Lieutenant i Keiserindens Garderegiment, og beskrive dennes Adfærd som yderst lumpen. — Dødelig saaret skal

III.

Det samme Aar, 1837, som bortrev Puschkin, viste sig i det Hele ubeldigt for den russiske Litteratur. Bestuschem, der paa Grund af sin Deltagelse i Oprøret af 14de Decbr. 1825, var bleven forvist til Jeniseis Bredder, og derfra forsat til Kaukasus som Soldat, allerede igjen steget til Officier, og berømt som Novellist under det i Forvisningen antagne Navn Marlinsky*), faldt i en Trefning med Tscherkesserne. En roligere Død bortrev den ældste af dalevende russiske Litterater, den sidste fra Derschawins og Karamsins Periode, den 76 Aar gamle Dmitriew. Vel havde han alt tidligt ophørt at skrive, men dog betragtede man den smukke herlige Olding som et ærværdigt Mindesmærke fra en nu aldeles forsvunden litterær Epoke, fra hin Tid, da han og Karamsin, begge fra Simbirsk, sværmede for den franske Skoles Mønstre, fuldkomment opløste Sprogets slaviske Element, og skabte i Poesi og Prosa et elegant Selskabsprog for den læsende Verden.

Puschkin have forlangt sin Pistol, da nu Turen var kommen til ham; to Gange skal den være faldet ham ud af den skjælvende Haand, men Forbittrellen lærte ham dog tilsidst at holde den; han trykkede af og knuste sin Modstanders Arm. I de to Dage han overlevede Tvekampen meldte sig over 10,000 Personer, for endnu engang at see ham. Reiseren skal have taget sig af hans Enke og deres fire Børn.

*) Forf. af Fortællingen „Ammalek Bey“, der ogsaa er udkommet paa Danst.

Af den foregaaende Tids Koryfæer er nu næsten ingen tilbage uden Fabeldigteren Krilow, hvis 50aarige Skribentvirksomhed blev festlig feiret ved Taler og Digte af de berømteste Lærde og Skjønaander. — Forresten tyder Alt paa, at en stor og gennemgribende Krisis forestaaer den egentlige Nationallitteratur. En Mængde yngre litterære Notabiliteter ere i den nyeste Tid optraadte. Paulow og Fyrst Odojewsky udmærke sig som Novelle- og Romanforfattere. Blandt de i de to sidste Aar fremtraadte Digtere udmærker sig ved et høist eiendommeligt, selvstændigt Talent en ung Husarofficier ved Navn Lermontoff*). En anden, en vis Hubert, som det synes af tydsk Herkomst, har i alt Fald begyndt med et ægte tydsk Bærk, nemlig med Goethes Faust, som han med meget Talent har oversat paa Russisk.

En alvorligere, dybere, nationalere Charakter gjør sig mer og mer gjældende i den hele Litteratur, grundige historiske Bærker udgives, en arkæologisk Commission er i stadig Virksomhed, de russiske Folkeviser samles (de fylde allerede 10 Octavbind), og Schewirews Forelæsninger over den russiske Litteraturhistorie ere blevne modtagne med overordentlig Interesse. Shukowsky, Oversætter af Fouqués „Undine“, besorger paa Keiserens Opfordring og Bekostning en Pragtudgave af Puschkins Bærker. I det

*) En Novellecyclus af ham, udkommet paa Tydsk under Titelen: „Ein Held der Neuzeit“, kan henregnes til det Bedste af den hele nyere Litteratur.

af den ulykkelige Digter selv grundede, og nu af Schukowsky, Fyrst Wäsemsky og Fyrst Odojewsky fortsatte Fjerdingsaarskrift, „den Samtidige“, have Prøver af Pusckins hidtil utrykte Arbejder været meddelte, som afgive Bevis for, at Digterens eminente Talent ingenlunde endnu var i Dalen, men meget mer havde taget en ny Retning. Pusckin løsrev sig i sine Fremstillinger Dag for Dag mere fra sin lyrisk-subjective Stemning, og vandt stedse større Objektivitet, plastisk Kraftfylde og Rigdom i Formerne. Udentvivel var denne Digter et Talent af første Rang, og vilde maaske mer end nogen Nulevende, uden dog at opgive den lyriske Friskhed og Lidenskabens berusende Jld, nærmet sig Goethes objektive betegnende Fremstillingsmaade, ved hvilken Delene harmonisk afrunde sig til et karakteristisk Heelt. Han havde anlagt og paabegyndt en forbausende Mængde, som nu henligger ufuldendt. Der findes fortællende, lyriske, satiriske Digte, Noveller og Romaner. Blandt de færdige og efter hans Død alt udkomne Ting, berømmes ved Siden af mangfoldige mindre lyriske Mesterstykker, især et Digt, som under Overskriften: „Kobberridderen“, behandler en dramatisk Episode fra Petersborgs Oversvømmelse i Maret 1824; ligeledes en Novelle i Prosa, „Kapitainsdatteren“, (oversat paa Dansk af Thorson) der har noget eiendommeligt Objektivt i Behandlingen, man kunde sige, noget Walter-Scotts forædlet i Goetheske Former, men tillige en Friskhed i Koloriten, en Kjæfthed og Hurtighed i Tegningen, som ikke findes hos de to nævnte store Digtere. Ogsaa skal et Brudstykke,

„Egyptiske Nætter“, have vaakt megen Opsigt som Begyndelsen til et Digt af ægte poetisk Konception.

P. S. Senere har man ved Lipperts fortræffelige Oversættelser efter Puschkin (i 2 Bind) faaet Leilighed til et fuldstændigere Bekjendtskab med den udmærkede Digter. Man finder her poetiske Fortællinger i Byrons Maneer, maaske med mindre titanisk Flugt, men med større Livlighed og folkelig Charakteristik, (f. Ex. i Skildringen af Zigeunerne), end hos den engelske Digter; man finder en episk Behandling af Eventyret om „Svaneprindsessen“, som i Friskhed, Kraft og Naivitet kan maale sig med de skjønneste af Dehlenschlägers Romancer, og Puschkin er vistnok den eneste af alle nyere Digtere, om hvem dette kan siges, — fremdeles nogle dramatiske Fragmenter (f. Ex. en D. Juan) udfastede med Liv og Ild; men Hovedindholdet af Samlingen danner „Eugen Onægin“, en Roman paa Vers, hvor Digteren har samlet alle sine Kræfter, og veed i en Fortælling, hvis Opfindelse ikke just er betydelig, i høi Grad at fængsle og henrive Læseren. Hovedpersonerne, især Johanna, en uskyldig landlig Natur, den unge Digter Lensky, og Helten (Onægin), en Typus for den moderne Blaseerthed, ere skildrede med stort Kjendskab til Menneskehjertet, og navnlig den fornemme Del af Samfundet; men naar Forfatteren i disse Partier giver en træffende Satire over Nutiden, ofte med poetisk Indignation, skjærende Ironi og bidende Spot,*)

*) Man ist ein Mensch von Seelenadel, —
Und denkt an seiner Nägel Zier,
Denn der Gebrauch beherrscht uns hier —
Wozu der Streit mit dem Jahrhundert?

faa erholde hans Billeder tillige en behagelig Afvevling ved yndige idylliske Genremalerier af Folke- og Landlivet, ved hyppige Udbrud af et varmt Digterhjerter og sand Følelse som:

Wer lebte, dachte, — nimmer haßen
Wird er im Herzen diese Welt ...
— Wer alles weiß, ist zu beklagen ...
Wem der Verstand das Herz verdorrte —
Wer nimmer sich vergeßen darf ...

Stundom synes vel Digteren selv at overvældes af Stemminger der minde om Alf. de Mussets:

„Tout s'en va comme laa fumée,
l'espérance et la renommée,
Et moi, qui vous a tant aimée,
Et toi, qui ne t'en souvient plus!“

Hochtrabend zeigt uns seinen Heroß
Ein Autor der vergangnen Zeit
Als Meister der Vollkommenheit ...
Uns schläfert heute bei der Tugend. — —

Herhen høre ogsaa de Stanser, der følge paa den gribende Skildring af Lenskys Kjærlighed og hans Død i en Duel med D.:

Er liebte wie in unserm Leben
Man nicht vermag, verliebt zu sein —
Des Dichters tolle Herz allein
Ist so zu lieben auserkoren. —

— — — — —
Wer weiß! ... Ihn fesselten die Bande
Des Alltagslebens auch vielleicht —
Die Glut erkaltete im Busen,
Er nahm ein Weib, entließ die Musen ...
Gehört und glücklich auf dem Lande;
Ging im wattirten Morgeurock —
Litt an der Gicht mit vierzig Jahren,
Er aß, trank, schlief, ward fett und mager,
Und starb im Bette viel zu früh,
Zwölf Kinder standen um sein Lager,
Und Klageweiber, Medici! ... &c.

— en Digter, hvem P. langt overgaaer i objektiv plastisk Kraft, men meget ligner i Udtrykkets Friskhed og Kjælighed, og denne Spillen mellem Ironi og Alvor.*) Dog frembryder atter det ædle Digtergemyts sande Natur ofte i en skøn Begeistrings uskrømte Toner, eller i de elegiske Reflexioner, Fortællingens frie subjektive Form tilstæder, som naar i Slutningen Johanna i Tanken besøger de Steder, hvor hun levede som Barn, hvor hun første Gang saae D., som da forsmaaede hendes Kjærlighed, og som nu, da hun er gift, vil friste hende til Utroskab:

„Des Lebens eitles Glittergold —
 Der Beifall, den die Welt mir zollt —
 Ich tauschte sie mit Freuden ein
 Für's niedre Haus, die stillen Thale,
 Die Stätte, wo zum ersten Male
 Sie mir genacht in ernstem Schweigen,
 Für unsers Friedhofs stille Hut,
 Wo unterm Kreuz und dichten Zweigen
 Jetzt meine treue Amme ruht.“

Efter Læsningen af disse mærkelige Digte vil man først ret kunne vurdere det Tab, som den russiske Litteratur ved Pushtins Død har lidt, og indsee, med hvor stor Uret Mange frygtede for, at Digteren havde overlevet sig selv, medens han sandsynligvis kun befandt sig i en Overgang til ny digterisk Virksomhed, til stedse gedignere og modnere Frembringelser.

*) Heil dem, der mit der Zeit gereift, —
 Seltsamen Träumen nie ergeben —
 Mit dreißig vortheilhaft vermählt,
 Mit fünfzig seine Schulden zählt' —
 Von dem dann alle Leute schreien:
 Herr N. N. ist ein braver Mann! o. a. St.

Jens Baggesen.

(født 1764.)

Biographi efter utrykte Haandskrifter ved August Baggesen, første Bind. 1842.

I.

Vi gjøre her et detailleret Bekjendtskab med de første Afsnit af denne mærkelige Digters Liv, og der kastes allerede her et nyt Lys over flere af de besynderlige Modsigelser og „Gaader“ i hans Charakter som Menneſke og Skribent.

Man har opkastet det Spørgsmaal, om Baggesens digteriske Evne havde sin største Styrke i den alvorlige eller komiske Retning. Begge Meninger have fundet Forsvarere og Modstandere. Man har stridt om, enten han var et slet Menneſke, for hvem Intet var belligt, eller han var en Engel, der saavel i almindelig menneſkelig, som digterisk Virken, kun var opfyldt af den reneſte og høieſte Begeiſtring. Begge Spørgsmaal nærme ſig mer og mer deres retfærdige Afgjørelſe, jo fjernere man ſtaaer fra den Tid, hvori han levede, og det viſer ſig da, at neppe noget af dem kan beſvares ubetinget benægtende eller bekræf-

tende, men at den sande Anskuelse af hans Personlighed først fremgaaer ved en Slags Mediation af de modsatte Extremes, der saa skarpt fandtes udprægede i hans Charakter.

Man finder det saaledes begribeligt, at hans Samtid kunde fælde saa diametralt forstjellige Domme over ham, da Menneskene stedsse have yndet at stille sig i Yderlighederne ved Bedømmelsen saavel af politiske som personlige Forholde, og det gjerne saa yderlig, at de alene paa Grund af Afstanden blive blinde for det Princip, der fra den modsatte Side viser sig, og som mer eller mindre opveier Modsigelsen og udjævner dens gabende Kløft. I mange Tilfælde befindes denne Modsigelse alt i sig opløst i virkelig indre Enhed, saa at det tilsyneladende Svælg kun har sin Existentis i Beskuerens mangelfulde Blik. Her finder da en organisk, en ideel og normal Forsoning af Modsetningerne Sted. I andre Tilfælde ligge derimod de modsigende Elementer isolerede og adspredte uden bestemt indre Sammenhæng. Her gjælder, saavel ved Begrundelsen af den æsthetiske som moralske Dom, en mere materiel, næsten arithmetisk, Veien af det Ene imod det Andet. Denne Methode finder nærmest sin Anvendelse paa de abnorme, uorganiske, eller i alt Fald uordentlig organiserede Naturen. En saadan Natur var Baggesen, og disse os nylig meddelte Bidrag til hans Charakteristik vise os baade Methodens Nødvendighed, og give vigtige Bidrag til dens Gjennemførelse.

Det var virkelig, som om der fra hans tidligste

Barndom havde boet en lille Engel og en lille Djævel i hans Sjæls Inderste, og af deres Uenighed eller Enighed udsprang alle de synlige — skønne og uskønne — Phænomener i hans Fremtræden som Digter og Menneſte. Var der god Forſtaaelse inellem dem, da var han som Menneſte venlig og godmodig, vittig og lunefuld paa en elſkværdig Maade. Lod han i ſaadanne Dieblikke Pennen løbe hen over Papiret, da fremſtod i utrolig Hurtighed denne flydende Proſa, diſſe lette rimede Bagateller, med deres fortryllende Blanding af Alvor og Skjemt, i ſaa ſøde melodiske Toner, ſom det danſke Sprog ikke før ham havde kjendt til. Derfor vilke Alle give ham Ret, naar han med Henſyn hertil ſiger (i Fortalen til Rimbrevene):

„Derſom der i hans Modersmaal gives noget i Stil, Sprog og Versmaal lettere, rundere og mere flydende, har han havt Uret i at drage diſſe i enhver anden Henſeende ubetydelige Smaadigte frem for Lyſet,“

og ligeledes naar han (ſammesteds) ſiger:

„at han i diſſe ſkjemtsomme Forsøg intet Mønſter har havt for Die, og at dette Slags Epistler, hvis de ſkulle dømmes værdige en lille Plads mellem andre Digtarter, aldeles tilhøre ham ſom Opfinder.“

Naar man i Almindelighed er enig om, at ſætte hans poetiſke Styrke høieſt netop i denne Retning, ſaa viſer det ſig allerede, at man hverken kan ſige, han var ſtorſt ſom alvorlig eller komiſt Digter; thi i Grunden var han ingen af Delene ganſke. Det høieſte Punkt i hans Production viſer ſig juſt i denne inderlige Sammenſmeltning af begge,

der var det Originaleste hos ham. Havde hans Natur været mere dyb, var dette Produkt blevet Humor. Saaledes som det var, har Æstetikken neppe noget Navn derfor, vi kunne blot betegne det omskrivende som den graciøse Leg imellem en mild, oftest p'aisant Følelse, og et satirisk spøgende Lune, der fremkom, naar, som jeg ovenfor udtrykte mig, de to Aander i hans Væsen favnedes i Ricerlighedens Henrykkelser.

Men det var en Engel og en Djevleunge, og de vare af en saa uhyre forskjellig Natur, at den gode Forstaaelse imellem dem kun i korte Intervaller kunde bevares; de skiftedes da til at føre Kommandoen. Havde Engelen udelukkende Overmagt, da blev Poeten altfor englelig, hans Fødder forlode Jorden, og den altfor heftige Følelse maatte, da den ikke besad intensiv Dybde eller sundt Kjød og Blod, ofte fordunste i et Chaos af Evulst, Affectation uklar og betydningsløs Billedpomp, eller og i en saftløs, abstrakt Prosa. Man behøver ikke at lede efter Exempler herpaa. Jeg skal blot blandt saa Meget nævne Oderne til Napoleon og til Revolutionen, hvor man hører ham synge:

„O Begeistring! Lyn, o kun vilde Lynglimt
 Møde dig, rundtspeidende Blik! Europa
 Syller afgrundstigende Damp. Omsonst du
 Kaldte mig, Elio! osv.

Og:

„Typhon, Ariman, Orcus, i flammende Skagler, af aabne
 Struber Edder udspye! Bidflernes Staal

Rødmes af Blod, og i Dampen fremfnyse de Lastens
 Ild! og Retfærdighed, antændt,
 Flyer paa den skjælvende Jord.

Eller Oden til Fornuften, som begynder:

„Du Menneskets Guddom, hvis himmelske Haand
 Bor Art til Fuldkommenheds Throne fremleder,
 Hvis Love kun Slaverne trodse med Haan,
 Men Frihedens Helt med Adlyden tilbeder!“ osv.

Kun i den erotiske Poesi (især Digtene til „Nanna“) lykkedes det ham at svinge sig til en betydelig Høide, og udtale alvorlige Følelser i et naturligt og skjønt Digtersprog. Til en Sammenligning, og som Exempler paa, hvad vor Litteratur allerede før 1780 havde præsteret i den alvorlige Odepoesi, læse man følgende Linier af Ewald, som allerede i Skolen stærkt havde paavirket Baggelsen i denne Retning.

(Bed den hellige Nadvere.)

„Brødre, hvis er den Glands? — Seer I det herlige
 Purpurstjær, som min Sjæl gysende svømmer i?
 Nu, da Raadens Herold festlig nedstiger fra
 Verdnens Dommer — fra Ham, under hvis Brede's Vink
 Lysets trodsende Aand sank i en haabløs Nat? ...

Ham kun seer jeg, kun ham! — Herlig fremtriner han
 Af sin graanende Sky, Støvets trofaste Ben!
 Ham omfavner min Sjæl, og mine zittrende
 Arme fyldes af Gud! — Det er ham selv, som nu
 Kjærlig blotter sit Bryst, helder det smilende
 Til min Læbe af Kjød! — Diende hænger jeg
 Ved dets aabnede Bæld, drikker et Svælg af Liv“ ...

(Til Sjælen.)

„Siig, du nedfaldne, spæde, afmægtige
 Broder af Engle, siig, hvi udspreder du
 Fjærlose Binger? — Ak, forgjæves
 Flagrer du op mod din første Bolig!

Som da, naar Ornenes nepper bedunede
 Unge foroven glemmer sin Moders Nøst,
 Og klavrende paa Redens Kanter
 Styrter og vaagner i kolde Skygger ...

Saa skal og du, som altid utrættelig
 Flagrer og hopper, høit fra dit kolde Muld,
 O faldne Sjæl, saa skal du aldrig
 Stride dig op til dit lyse Udspring ...

Aldrig, før han, som tænder Cherubernes
 Flammende Tanker, medynksfuld bærer dig
 Op til de Himle, som du Arme
 Trodsig forlod, at udspeide Mørket ...

Arme Nedfaldne, vaagn af din stolte Drom!
 Vaagn, og, ydmyget under din Brødes Bægt,
 Udbred din Angst og al din Jammer
 Sukkende for dine Dnsfers Fader!

Da skal han ynkes over den døende
 Gnist af sin Aand, som ulmer paa Nattens Bred,
 Da skal han redde den fra Mørkets
 Dvælende Damp, og det kolde Mismod.

Da skal en salig Straale fra Golgatha
 Vise den Strøm, som Sjæle kan luttres i ..."

(Til min Moltke.)

Mange findes, hvis Aand ei kan modstaae
 Brune Piger, med svulmende Bryster;
 I din Lund, o du Elsternes Freia,
 Sukke de Belklang, og slumre, og aande
 Brændende Lyst!

Mig — thi ofte har Dalenes Hyrder
 Taase trængt sig i Kreds om min Harpe,
 Naar de zittrende Strænge fortolkte
 Sukkende Glæder, og Smilets og Taarens
 Himmelfste Sprog —

Mig har Krigslyd og Binen og Elfskov
 Altid mægtig fortryllet; men aldrig
 Fylt med Sang: dine rødmende Druer,
 Mosel, og Dresunds blussende Piger
 Kryfter jeg taus.

... Derfor sang jeg om Støvets Forbarmer,
 Derfor sang jeg om Cimbrernes Benner,
 Rolf og Balder og Christian og Fredrik;
 Alle, som hørte min smeltende Harpe,
 Smilte og græd.

Saa dybt og varmt kunde B. aldrig skrive, selv
 naar der var Fred i hans Indre. Men naar den onde
 Mand spillede Mester, da flød enten den bittre Galde af
 hans Pen, eller han iførte sig Skikkelsen af den faade,
 bukkesjodede Satyr, som Tilfældet var i det af Udg. med-
 delte „Bryllupscarmen“, han forfattede paa en uskyldig
 Bogtrykfers Anmodning, hvorved han „spillede (forspildte) en
 Bryllupsaftens Glæder“ (1786), og paadrog sig megen Dadel.
 Efter en meget frostig og vandet Introduction om „Dy-
 dens Ven, — Evigheden — de sande Dyder“ osv. bliver
 han pludselig frivol, og ender næsten blasphemisk saaledes:

„Saa længe man kan flytte Modgangs Bjerger
 Med Troens lillebitte Sennepskorn —
 Saalænge man kan strække Kjætterdværge
 Med Ridkjerhedens orthodoxe Horn*) —

*) Brudgommen var Præst.

Saalænge gid med anden iblandt Røner
 Du plante her, o Benkon, fleer Benkoner,
 Til, prydede med Troens Seierskroner,
 Imellem Lysets glade Millioner,
 I begge to, for Himlens Konges Troner,
 Med engleklare, himmelrene Toner
 Skal prise den ophøiede Forsoner!"

II.

Vi have tidligere yttret, at det for os liggende Skrift
 kaster et nyt Lys over Baggesens Charakter som Menneſke
 og Skribent; men vi have tillige viſt, at de bekjendte
 Modſigeller hos ham heller ikke her fremkomme forsonede i
 en indre Enhed, men at de netop viſe ſig fra Moden af ſaa
 iſolerede, at et egentlig Foreningspunkt ikke findes uden i
 hans phyſiſke Legemsbeſtaffenhed, der var ſaa abnorm, at
 han ikke kan bedømmes efter de Principer, der gjælde om
 Naturer af ſædvanlig Sundhedstilſtand, og at en alminde-
 lig Dom over ham kun kan blive retfærdig ved en arith-
 metiſk Veien af hans forſkjellige Egenſkaber, ikke ved at
 anſkue ham ſom en udelelig perſonlig Enhed. Spiren til
 den Dualiſme, der viſte ſig ſom hans eiendommelige Væ-
 ſen, blev allerede lagt i hans tidligſte Barndom.

Den af Naturen livlige og opvakte Dreng ſtod un-
 der ſtærk Indflydelse af en haard og pietetiſt Moder, ſom
 bragte det ſaa vidt med ham, at han „i ſit 7de Aar pla-
 gedes af Religionsſkrupler og Samvittighedsnag.“ Hertil
 kom, at Familien levede i trykkende Kaar, og den For-

dærvelse, som var en Følge af saadanne Forholde, under en total Forsømmelse af den i den Alder saa yderst vigtige physiske Opdragelse, viste sig navnlig deri, at han som en overmoden Drivhusplante snart gav Tegn paa en unaturlig udviklet Forstand og overspændt Phantasi, ligesom ogsaa det svækkede Nervesystem gav hans Følelser en unaturlig Modenhed, medens han i moralsk og physisk Henseende, da han forlod Fædrenehuset, var saa godt som aldeles ubeskyttet. I hans 6te Aar var Bibelen den eneste Gjenstand for hans overdrevne Læselyst, og den studerede han baade Nat og Dag. I den Alder, der af Naturen er bestemt til barnlige Lege, var han en Religionskræmmer, og det syntes som om den unge Diding kun skulde føres videre i denne fordærvelige Retning, da et heftigt Angreb af Børnekopperne gjorde ham fra et smukt til et hæsligt Barn. Imidlertid vaagnede den næsten methodiske kvalte Natur hos ham, og gav ham Lyst til Bælgelse og manuel Bestjæftigelse. Men han afbrødes heri af jævnlige Sygdomsansald. Hans unaturlig overmodne Mandsevner gave, som man kan tænke, „de oplyste Hoveder“ i Korsøer alle Slags store Forhaabninger om ham, men Faderens Armod bragte ham paa Postmesterens Kontor, hvorfra han efter to Aars Mishandlinger tænkte paa „at løbe ud i den vide Verden.“

Hans brændende Videbegjærlighed overvandt endelig de hidtil uoverstigelige Hindringer, saa at han 1777, 13 Aar gammel, kom i Slagelse Latinskole. Her gjorde han

hurtige Fremskridt, men vi see tillige et nyt Bevis paa hans usædvanlige Hang til Reflexion og Fordyben i sig selv, i den „Dagbog“, han her førte, og hvoraf nogle Fragmenter ere opbevarede, der have Interesse som de første Udbrud af hans poetiske Naturs ene Side, det komiske Lune, hvormed han, som saa ofte siden, fornemmelig slaaer sig til Ridder paa sig selv. Medens man maa beundre det i hans Alder næsten utrolige Herredømme over Sproget, saavel her som i hans første Digte (fra det sextende Aar), føler man sig ubhyggelig berørt af det elegiske Mismod og den sygelige nervøse Følsomhed, der udtaler sig i disse, og som i de to, af Udg. meddelte Breve fra 1782 til hans Rektor, Wöldike, steg til et utroligt Overmaal af indre Fortvivlelse og Svulst i Udtrykket*). Jo mere man læser af dem, desto mere fristes man til at troe, at Kilden til denne grændseløse Fortvivlelse ikke blot har været hans „formentlig ringe Fremgang,“ hans Gjæld og flette Udsigter, men snarere en, i physiske Under grundet, temporær Mandforvirring. Derhos staaer den for-gudende Kjærlighed, hvormed han her nærmer sig Wöldike, i mærkelig Modsigelse til det Had, man af hans senere mundtlige Yttringer veed, han nærede mod denne Mand paa Grund af en Skoletugtelse, som B. ikke havde fortjent, og som han siden grusomt nok hævned. W. var

*) Man tænke sig en 17aarig Skolediscipel skrive saaledes til sin Lærer: „De har hidtil ikke kjendt mig, nei, Wöldike har ikke kjendt Baggesen!“

nemlig senere kommen til Kundskab om den Uret, han havde begaaet, og behandlede fra den Tid af B. med overdreven Mildhed. Men da en Dag en Forbryder offentlig skulde pidskes, tilbød B. sig paa Skolens Vegne at bede Rektoren om Frihed paa denne Dag, og udførte det paa en Maade, der bittert skal have krænket den gamle Mand. Han var, som sagt, allerede dengang ikke een, men to; to Personer, to Digttere og to Charakterer. Kort efter at han havde yttret at ville „forlade Fædrelandet“, og at „et af Sygdomme udmattet Legeme, som en af Græmmelse og Fortvivlelse plaget Sjæl endnu mere forstyrres, kan ikke længe udholde“ (det holdt dog ud i 63 Aar), modtog han et meget smigrende Testimonium og blev Student i Kjøbenhavn.

Her førte han en Tidlang det beklageligste Liv, opholdt sig ved Timeinformationer, og overnattede ofte hos sine Venner, undertiden „ombord paa Skibe“ eller „paa Gaderne“. Allene Kjærlighed til usynlige og synlige Muses opretholdt hans Mod. Hans første Elskede var en lille Landsbypige derude fra Korsørkanten, som først gav ham Haab, men siden tog sig den Frihed at gifte sig. Hun var Idealet for hans første erotiske Digte, (Zemire, Climene, Dorinde, Selinde, Zeline), og til hende oversendte han dem med Skrivelser, af hvilke Udg. har meddelt en, der allerede er bekjendt fra Facsimilet i samlede Værker 7de Bd., og som med sin umaadelige Svulst og Affectation i Udtrykket kan betragtes som en litterær Kuriositet. Denne Phrasologi steg næsten til ren Mar-

agtighed. Gud veed, hvad en fornuftig Pige saaledes maatte tænke om en Samtale som den Side 30—31 meddelte. Rimeligvis udsprang disse latterlige Overdrivelser af en paa den Tid virkelig Følelse hos den sentimentale Digter Baggesen, men den lunefulde Lyriker af samme Navn skrev paa samme Tid et meget vittigt og morsomt Brev til en Ven i Korsbøer, hvori han som en sund lystig Natur driver en gemytlig Spot med sit eget donquixotiske Føleri. Det er et saa ypperligt Mønster i den lunefulde Brevstil, at det i ren æsthetisk Værd kan stilles ved Siden af de fleste af hans metriske Frembringelser i samme Genre. De af ham i den Iversenske Poesisamling i Odense 1783 meddelte Digte bleve fordelagtig recenserede af Maa- be, der især anbefalede Forf. som kaldet til den alvorlige Dde (!) og fra nu af var hans Digterrenommee, i en saa litterær fattig Tid, fast begrundet.

III.

Det mest karakteristiske Resultat, der frembyder sig for Betragteren af Baggesens hele litterære Virken, er det, at han i sit 21de Aar saa at sige havde culmineret, eller var hvad han blev, og i det Hele ikke senere overfløi, hvad han da havde præsteret. Dette bliver end mere forståeligt ved de nærværende Bidrag til hans Biographi. Vi have seet, hvorledes han blev en overmodnet Natur; men Overmodnelse er tillige en Svækkelse, der ikke lader haabe nogen stadig Fremskriden i Mandskræfternes Udvikling. Denne Anskuelse finder ogsaa sin æsthetiske Stadfæstelse deri, at

han i en saa ung Alder med saa overveiende Held bevægede sig i den komiske Poesi, der ifølge sin Natur nærmest tilhører den modnere Alder. Holberg og Wessiel vare 30 Aar, da deres Geni bar sine Frugter, og Ewalds komiske Arbejder hidrøre ogsaa fra hans senere Periode. Dette er ikke nogen Tilfældighed; thi den komiske og satiriske Poesi er ikke det første umiddelbare Lys, hvori Phænomenerne afspeile sig. Den fremstaaer først som Produkt af en gennemgaaende Reflexion af Alt imod Alt, og kan saaledes ikke uden en vis Abnormitet yttre sig mer end momentant i den unge Alder. Men hos Baggesen var Forholdet ganske anderledes. Iblandt hans tidligste Digte i den forhen omtalte Nytaarsgave fandtes en Samling Epigramer, af hvilke et Par fortjener at opbevares, f. Ex.:

Til en Versemager.

„At jeg ei mine Vers Dig lader see,
Skeer kun af Rædsel for Gjengjældelse.

Til En, som endnu ikke er hængt.

„Cleant! vil Du din Lykke,
Saa raader jeg Dig, at Du bær Parykke!
Thi havde Absalon paa dette tænkt,
Saa var han ikke bleven hængt“

I sit 18de Aar skrev han en ypperlig satirisk Artikel: „Censur“, som først i dette Skrift har seet Lyset (Side 37—40), omtrent samtidig det humoristiske Fragment

„Poeternes Stamfaders (Adams) Historie“ (Bilag II.), og 1785 udkom med en Subskription paa 1328 Expl. hans „Comiske Fortællinger“, (indeholdende: Poesiens Oprindelse, Katten eller Elskovs Magt, Deucalion og Pyrrha, og Jeppe), som gjorde ham populær hos hele Nationen, der saaledes viste en meget rigtigere Taft, end hans Recensent (atter Rabbe), naar han i Udtryk, som nu flinge naragtige, fremdeles ønsker, „at han vilde fornemmelig dyrke den rørende Poesi, og ved sin Ven P r a m s Side gaae frem i Nasos og Tibulls Fjed“ *).

Dog maa man derhos ikke tabe af Sigte, at han som en meget modtagelig Natur i høi Grad var paavirket af Horats, Holberg, Wessels, de Franske og deres Skolar, Wieland, som paa den Tid var Modepoeten; men vi mene kun, at dette stødte sammen med hans fremherskende Evne, og at han alt dengang i en mærkværdig Grad realiserede det, der endnu udgjør det mest Blivende af hans litterære Betydning, et komisk og vittig Lunes flagrende Spil, forenet med den blødeste og zirligste Benyttelse af Sprogets dengang idetmindste for en stor Del ubekjendte Resourcer. Maaſkee kunde Nogen falde paa at indvende, at han dog i „Kimbrevene“ overtraf Alt, hvad han før og siden frembragte, at her hans Forfattergenialitet aabenbarede sig mest fuldkomment og originalt. Dette er meget rigtigt, men de bedste af Kimbrevene ere, som man af

*) Imidlertid havde han ogsaa gjort en Del rigtige Bemærkninger, som Baggesen i senere Udgaver tog sig ad notam.

Overskrifterne seer, netop fra den her omhandlede Tid, da han var 20—25 Aar, og var forelsket i Fru Pram (Seline) og Frøken v. Haller. Den første havde nemlig succederet den utro Landsbyinclination i hans Hjerte, og blev saaledes den uskyldige Marsag til en Række „Elegier“ (Danske Værker, II, 92—137), som med enkelte Undtagelser nu kun have Betydning fra Sprogets Side, og danne en overspændt frostig Modstærning til de Rimbrevs, han offrede den samme Muse. I disse fandt den absolute Kulmination af hans forskellige Evner Sted, her sammen-smeltede de til en lyrisk Individualitet, der ved den fuldkomne Enhed af Følelse og skjemtende Bid kan ansees for aldeles original. Her opnaaede han en saadan Virtuositet og saa stor Popularitet hos det dannede Publicum, at en Digter i vore Dage, ved at optage denne Maneer med virkeligt Talent, kunde vække en Opmærksomhed, der neppe var blevet ham til Del, hvis hans Valg var faldet paa nogensombest anden tidligere Retning i den danske Litteratur.

Dels en gunstig Skjæbne, dels Anerkjendelse af hans poetiske Talent, dels hans livlige og underholdende Personlighed, skaffede ham som Student hurtig Optagelse i Hovedstadens mest dannede Kredse, og han tumlede sig med Videnskab i Selskabslivet. Dette blev ham til en Fornødenhed, og uden Tvivl har han ofte mere end ved Skrivebordet været Digter i Conversationsalene, hvor hans Geni jævnlig bortødsledes i improvisatorisk Extase og den hermed forbundne Nervespænding. Han omgikkes med de i

Litteratur og Videnskab mest ansete Mænd, deriblandt Wessel, der baade ved Slutningen af sit Ugeblad og senere i et fransk Brev gav ham smigrende Beviser paa sin Agtelse. Han blev en fortrolig Ven af Pram; og denne Mand, der besad en sund, prosaisk Forstand, og tillige en Tidlang blev anseet for en stor Poet, beskriver ham stærk, uden Tvivl temmelig rigtig*), i et Brev til Rahbek saaledes:

— „En Kus, som i dette Aar er kommen fra Slagelse, en Dreng, som har alle mulige Talenter til at blive en god og stor Digter, en Dreng, som du vil elske fremfor alle dine Venner, hvis du kjendte ham. Han hedder Baggesen, er en Sjællænder, og en underlig entusiastisk, melancholsk, ubeskrivelig En.“

Han kunde føiet til, en svag og forfængelig En; idetmindste kunne vi takke disse Egenskaber for, at en jovial og lystig Drikkeviser (see S. 42--46), af B. selv, i Bellmanns

*) Baggesen derimod, som altid outrerede sine Følelser indtil Uretfærdighed, gjorde fiden den gode Pram megen Uret i et Brev, hvor det hedder: „Du var dengang, som endnu, i mine Dine Danmarks første Stribent“ — og i et andet: „skriv, skriv, Pram! ikke Handelsposten eller deslige, men Stærkoder! gør Bers for Himlens og Din egen Skyld. Vær ikke saa svag at gaae over til den dumme, søv ige, kjedsommelige Pøbels Partie i at miskjende Dine Digtes Fortjenester!“ Men Pram var, som sagt, en fornuftig Mand, og gif alligevel derover.

Maneer *), ikke før 1842 er kommet for Lyset. Han havde nemlig deri givet sig selv et uskyldigt Ogenavn, **) som nogle Venner begyndte at anvende i Praxis. Dette afficerede ham i den Grad, at han tvang Eieren af den eneste Afskrift til en høitidelig Ed paa, at Ingen, saalænge No-gen af dem levede, skulde faae den at see. — I sit første Studenteraar var han reist til Korsør, for derfra „at gaae som indrulleret Matros med en Chinafarer.“ Denne Plan forandrede dog snart derhen, at han tog anden Examen med Laud, og den forflygtigede sig siden i en vedholdende Interesse for Livet tilsvæ. Det paabegyndte theologiske Studium endte snart med en fuldstændig Anti-pathi, og fik sit Rejsepas i et halvt erotisk, halv didaktisk Digt (1785) „Parenthesen“ eller (i en senere Udgave) „Rejsevendene“, blandt Andet med følgende Ord:

„Religion! naar du, vanhelliget
 Af egne Bogtere, forvildet, græder —
 Naar de, som skulde vise dig for Jorden ...
 I al din Guddoms Majestæt, indhulle
 Dine Straaler i Bankundighedens Slør,
 Og skjule din den ædle milde Mine
 I grum Intolerances sorte Dække ...
 Som Bøddeler, der en Despot omgive
 Med Drex og med Svøber, Sværd og Riis —
 Naar de, der skulde tolke dine Bud,
 De tydelige, vise, milde Love,

*) Skjøndt han neppe nogensinde i sine Skrifter har omtalt denne svenske Digter, synes det dog virkelig som han har skylbt ham Adskilligt.

**) Prinds Lappe.

Du gav os til vort Vel, indhylle dem
 I lange labyrinthiske Lærebøger,
 Hvori med Arvesynden Satan trætter
 Om Herredømmet over Christi Kirke —
 Naar svedende for en andægtig Skare
 Den fede Sjælesørger, lig Kronion,
 Dimsomt sin Hjernes hele Chaos ryster,
 For Mening af en sammensliddet Bæb
 Om Djævelens Indskydelse at pine,
 Saalænge til omsider utaalmodig
 En knyttet Haand i Prækestolen løser
 Hans Sætnings uopløselige Knude,
 Lig hin i Gordium; og vækker Alle —
 ... Da tier ikke mer den ædle Muse,
 Som sendtes for at tale Sandheds Sag,
 Fra Himlen ned."

Imidlertid havde han ogsaa faaet Mæcener, især kvin-
 delige, han var bleven „Client“ af den Schimmelmansske
 og Neventlowske Familie; han gjorde her Løier og Vers
 for de Store, disse forøvrig dannede og ædle Mennesker
 brugte ham som et Slags levende Vegetari, og da han var
 meget styg, kunde endog Damerne uden Fare kjæle lidt
 for ham, naar han var syg eller melancholisk. Hans de-
 mokratiske Venner yndede dog ikke, at han trivedes saa vel i
 disse aristokratiske Kredse, og endnu mindre, at en Reise, han
 efter Indbydelse fra Schimmelmanss paa Sundheds Vegne
 foretog (1787—88) i Fyen, Lolland og Holsten, for længere
 Tid fjernede ham fra Kjøbenhavn. Det for os liggende
 Skrift indeholder i sit 4de Afsnit en Beskrivelse af denne
 Reise, for største Delen med Digterens egne Ord efter en

meget udførlig Dagbog, som han dog ikke selv fandt værdig til at give i Trykken.

Vi kunne her fatte os i Korthed. Uagtet man hist og her træffer poetiske Partier og Glimt af det baggesenske Lune, trættes man dog ved den Utrættelighed, hvormed han holder Bog over The, Smørrebrød, Grevindernes Appetit o. s. v. Hvis man kan troe ham, var han ogsaa her snart svimlende i Himlen, snart martret i et Helvede, og skjøndt han hver Dag faldt fra den ene Krampe og Daanelse i den anden, var dog Opholdet paa de store smukke Herregaarde velgjørende for ham. Forresten maa det være nok at berette, at han paa Holland kryber ind i en huul Gøg, for at skrive et temmelig huult Digt, at han paa Trolleborg forelsker sig platonisk i den ædle Grevinde Reventlow, og det ene Dieblif, (snart i en Bogn, snart i Kabytten paa en Pæreskude), kommer i Extase over hendes Fødder, det andet Dieblif ønsker at turde bære hende gjennem en Sump; at han regelmæssig, hver Gang han faaer Breve (navnlig fra Pram), først kysser dem og dandser, derpaa zittrende aabner dem og besvimer ved den 3die Linie (Side 125), at han faaer Krampe, naar han skriver til Fru Pram, og at Klopfstock og han trække hinandens Støvler af i Tremsbüttel.

Som Prøver paa den forskjellige Stil i denne Dagbog, snart naturlig lunefuld, snart overspændt svulstig, kan anføres S. 141:

„Jeg glemte mig selv, sprang og dandsede omkring

paa Gulvet, og til Tilskuernes store Fornøielse gif paa den behageligste Maade fra Forstanden ud i Haven." Dg ligeledes, Side 50 (i Tillæget), Brevet til Pram, som begynder paa Tydsk og Fransk saaledes:

„Man kann sich gewiss nichts schwarzeres denken, als die Lage, worinn dein allerliebster Brief von 4ten d. M. mich heute traf. Hofnungslose Sehnsucht — mais non! pourquoi le dire en allemand, que j'écris si mal, quand il y a une autre langue, dans laquelle je m'exprime encore plus gauchement?“ og ender paa Latin med:
Vivat Rex Pramius in omnia seculorum secula! trallerallala! hopsasa!

Men derimod atter S. 174: „Hvor sand stor er Ludvig Reventlow! og hvilket kildrende Beviis paa hans dybtstattede Venskab og Fortrolighed,“ o. s. v. Bogen selv, som har foranlediget disse Excursioner, kan egentlig ikke kaldes en Biographi. Den faaer sit Værd ved enkelte litterærhistoriske Bilag og Bemærkninger og i det Hele som Dplag af Materiale for en kommende Biograph.

Udgiveren viser bl. N. saaledes S. 43 (i Tillæget) det Urigtige og Umulige i den Læsemaade: „Bedste faders“ istedetfor „bedste Faders“, som Prof. Heiberg i „100 lyriske Digte“ har indført i det bekjendte Digt „Da jeg var lille,“ idet han ohne weiter ansaae den sidstnævnte Læsemaade for en „permanent Trykfeil“. Det sees heraf at Prof. H. allerede dengang var ligesaa uheldig i tekstkritisk Inspiration, som ved det i „Urania 1846“ meddelte Brev.

Fr. Hoegh-Guldberg.

(Født 1771.)

Ich stelle mir solche Leser og Leserinnen vor, die aufgeklärt genug sind, nicht bloß eine Form, die ihrige nämlich, für die allein gute und schöne gelten zu lassen, und wissen, wie lehrreich es ist, die Einheit, nämlich die Natur der menschlichen Seele, in den allerverschiedensten Formen zu betrachten.

Joh. G. Müllers Bekenntnisse merkwürdiger Männer von sich selbst, 3ter Band.

Psalmodia, Digte 1835. **Villerier**, Indfald og Smaadigte 1836.

Denne Digter er den sidste, endnu levende Repræsentant for den ældre danske, som man maaske kunde kalde den Rahbekke, Digter-skole. Under den Udvikling, som Poesien, især efter Dehlenschlägers Fremtræden, hos os erholdt i andre Retninger, oversaae og glemte man efterhaanden aldeles Digterne af den ældre Skole, og blev i Muses over det Nye, der aabnede en plastisk Verden med mere glimrende Farver, ubillig mod disse Digtere og ubillig til at erkjende de særegne Fortrin, som ogsaa de upaatviblelig havde i visse Henseender, navnlig som troe Organer for deres Tid. Nu, efterat den nye Skole har fundet saa mange og saa forskjellig begavede Tilhængere, efterat den i saa mange Former har forsøgt at reproducere den Begeistring, som engang hilsede dens Indtog, at man stundom ogsaa er bleven ubillig mod den, og ifordrer noget mere Nytt, turde det maaske være paa Tiden at vende Blikket

tilbage mod det Svundne og Glemte; — — ja Glemte, thi om ogsaa en Ervald og Thaarup nu og da nævnes, kan det dog vel paastaaes, at de ligejaalidt leve i Nutidens Hjerter som paa dens Læber.

Guldberg, der i 90erne og før 1803 havde, endog meget hurtig, vundet et anseet Navn, især som Idyldigter og Elegiker, vilde maaske nu have været mere bekjendt og vurderet, hvis han dengang i en ung Alder var død; Samtiden vilde da levende have beklaget hans Tab, og Lyden af disse Klager vilde have forplantet sig til den nærværende Generation. Men det, at han har levet hele den følgende Periode med os, at han ikke har ladet sig rive med ind i de nyere Kunstanskuelsers Strøm, men stedse er bleven sine Ungdomsidealer tro; det endelig, at han dog ikke, som P. H. Frimann, forstummede, men fra Tid til anden vedblev at udgive poetiske Skrifter i fortsat Udvikling af den Mand, hvori han engang optraadte, — netop det har, som det synes, ved en af den litterære Skjæbnes mange Capricer og Luner, ladet ham blive mere glemt og overseet, end i modsat Fald. — Og dog, naar vi ikke ville bryde Staven over vore Mødre og Fædre, og fratjende dem uden videre al sund Sands og Smag, kunne vi heller ikke vandre ligegyldige forbi en Digter, som de have elsket *).

*) Blandt de forskjellige, ældre, offentlige Domme om Digteren Guldberg, som ere komne mig for Die, synes følgende mig den mest træffende:

„Hvad er det,“ — har en af vore ældre og smagful-

For strax at antyde, hvad der som den inderste Principforskjel maatte fjerne Guldberg fra Nutiden og denne fra ham, behøver det blot at erindres, at han, saavel ved den naturlige Paavirkning af sin lærde Fader, som ved den Tids Anskuelser, hvori hans Ungdom faldt, erholdt Grundlaget for sin hele Dannelselse ad den classiske Wei, ved Studiet af de gamle græske og romerske Forfattere; medens den nyere Tid baade i Indhold og Form synes, maaske mere end ønskeligt, at blive fremmed for disse. Idet den kalder dette en „Emancipation“ fra unyttige Regler og Baand, har den tillige den reelle Bevinst at slippe fri for en Del anstrængende Studier, om end disse muligens kunde betale den Tid, der anvendtes derpaa. — Det er et mærkeligt Bevis paa, med hvilken Styrke hin Tid havde grebet og præget sine Sønner, at hverken Guldberg eller nogen af de Forfattere af samme Skole, (som Rahbeil, J. Smith, Pram, Haste, Rein, Thaarup o. fl.), der oplevede den romantiske Skoles Opkomst og Seier, have, med Undtagelse af Baggesen, hvis Forsøg i den Retning dog gjerne mislykkedes*) ladet sig paavirke af de nye Ideer, eller kun optaget et nok saa lidet Element deraf i

deste Kunstdommere spurgt — „som giver de guldbergske Digte en saa fortryllende Inde?“ — „Det“ svarer han, „at deri speiler sig et Liv, som Enhver maatte ønske at nyde, i Forening med en Sjæl, som er i Stand til; at nyde dette Liv.“

(Skilderiet 1827, Nr. 62.)

*) Kun i Bisen om „Agnete“ og Digtene til „Nanna“ traf han den rette Tone.

deres Skribentliv*). Hverken den romantiske Idealisme eller Humor kunde eller vilde de assimilere med deres Natur; selv naar de skrebe Romanzer og Ballader, var det mest enten i den engelsk-beskrivende, eller i Bùrgeres Maa-
neer. Disse to Skoler var i deres inderste Principer saa forskellige, at der ikke i et og samme Individ kunde tilveiebringes en Forsoning af dem; hvis en saadan Forening nogensinde har fundet Sted, har den idetmindste ikke baaret Frugter.

Guldberg havde alt tidlig i Nytaarsgaver, som „Iduna“ (i Forening med J. Smith), og Tidskrifter (den bekjendte Elegi „Assistentkirkegaarden“ stod først i Rahbeks Tidskræer), ladet adskillige Digte trykke, som vandt almindeligt Bifald. Dog var det især de „Samlede Digte“ (1803) tilligemed hans smukke Oversættelse af Tibull, der begrundede hans Navn i Datidens Litteratur. Dette var dog kun en enkelt Frugt af hans classiske Studier; han prøvede ligesom kun sine Kræfter paa den blide erotiske Lyriker, for senere at concentrere dem i to ligejaa vanskelige og vidtløftige, som for vor Litteratur høist fortjenstlige Arbejder, Oversættelserne af Terentius og af Plautus (1812—13). Desuden fandtes mange andre Bearbejdelser af Classikerne af ham enkeltvis adspredte i Blade og Tidskrifter, hvoriblandt man ikke maa glemme hans Oversættelser af den fortræffelige, satirisk aandfulde Lucian**), som egentlig

*) Dette gjælder i Grunden endog om St. Blicher; thi skjøndt yngre end Dehlenschläger, har han dog beholdt langt mer end denne af det 18de Aarhundrede i sin Dannelselse, og blev som Digter nærmest kun paavirket af den engelske Litteratur.

**) See Guldbergs „Samlede Smaating“ 1815, især de i Sammen overførte Stykker.

er første Opfinder af det „apokalyptiske“ Drama, ligesom han ved Siden af Aristophanes er den eneste Græker, hos hvem en virkelig dyb Livsopfattelse fremtræder humoristisk.

Ved Siden af denne ibrige System med Classikerne bemærker man dog ogsaa hos Guldberg Tidens almindelige Interesse for fransk Litteratur, og Paavirkning af franske, tyske og engelske Digtere. Digtere som Md. Deshoulières, de blide Idyllikere Léonard og Berquin, Pope, Dryden, Gray, Churchill o. fl., som man her nu neppe kender mere end af Navn, vare dengang yndede og beundrede, og bleve undertiden hans Forbilleder. Dog stode Tyskerne da, som altid, os nærmest, og den Indflydelse, som i visse Retninger sporedes af Voltaire og Wieland, neutraliseredes atter ved den Mand, som udgik fra Gøttinger, Klopstock, Bock og Claudius. Disse, tilligemed Stollbergerne, Gleim o. A. repræsenterede den Digterskole, som dengang var i Belten, og til dem sluttede ogsaa Guldberg sig nærmest i sine originale poetiske Arbejder.

I Guldbergs poetiske Virksomhed bemærker man væsentligst tre fremtrædende Sider eller Retninger, en idyllisk-elegisk, en satirisk, og en didaktisk-reflekterende. Ogsaa førtes han, vel især ved sin Beskæftigelse med Oldtidens dramatiske Digtere, til at forsøge sig enkelte Gange i dette Fag. Man har saaledes et Par Syngestykker af ham, som behagede paa Scenen 1793 og 95, og tre Lystspil, af hvilke det ene, „Bennen paa Reisen“, blev opført (1814) med meget Bifald. Men det var upaatvibelig mest i den førstnævnte

Metning, den idyllisk-elegiske, han udmærkede sig, og vandt sit Digternavn, og hvor han, især naar han concentrerede sin poetiske Stemning i de rent lyriske, cantabile Former, leverede Digte, hvis Værd vil erkjendes til alle Tider. Herhen høre f. Ex. „De tre Roser“, „Evhedsblomsten“, „Den Døende“ og den bekjendte Sang: „Skilles og mødes“, der er optaget i den senere (1829) udgivne erotiske Cyclus: „Roser og Torne“, hvor man, skjøndt Forfatteren da alt var 58 Aar, finder ikke faa Digte med en næsten ungdommelig Friskhed og Følelse. Af „Den Døende“ skal jeg her som Prøve hidsette første og fjerde Strophe:

„De sagtes alt, de Bølger,
de Storme lægge sig,
og ind ad Bugten følger,
kun venligst Lustning mig.
Jeg hører i det Fjerne
en kjendt og kjærlig Røst;
og under Nattens Stjerne
klar ligger Landets Kyst. — —

„I Bølger, lette trille
mod Fredens kjære Strand!
Alt nærmer sig den Lille,
der fører mig til Land.
Jeg seer hans Fakkellyste,
og veed, han leder trygt,
lad kun mit Hjerte gyse,
det gyser ei af Frygt.“

Til denne Retning kan man maaske endnu henregne hans „Digte over bibelske Emner“ (1823), eftersom Skildringen og Fortællingen, som her i æsthetisk Henseende udgjør det væsentligste Fortrin, i det Hele har en idyllisk Charakter, og ved sin Simpelhed og Naturlighed i mine Tanker endog stiller denne Samling, som Heelhed betragtet, høiere end de fleste andre af samme Forfatter udgivne.

I Guldbergs satiriske Smaadigte*), som 1818 udkom samlede, under Titelen: „Den store Stad“, vil Nutiden maaske savne det spøgende Lune, det lette og glimrende Bid, hvortil Holberg, Messel og Baggesen have vant os. Dette forklares allerede deraf, at Forfatteren i denne Retning mindre dannede sig efter de Franske, end efter de Gamle, og blandt disse, som det synes, mere efter Martial end efter Horats. Han tilegnede sig saaledes i denne Digtart ikke saameget det Spillende og Pilante, men foretrak i et epigrammatisk kort og tankevægtigt Udtryk at aabenbaare et alvorligere Gemyt og en dybere poetisk Livsanskuelse. Et lille Tillæg til hin større Samling, som under Navn af „Pillerier“ udkom 1836, interesserer især ved de Indblik, det giver i Forfatterens Betragtning af sig selv i sit Forhold til Tiden og den omgivende Verden. At den nyere Tid ikke i Alt kunde behage Oldingen, der vandrer gennem den som en Eremit, med andre Sympathier, er let at

*) Nogle af større Omfang i „Et Ord til sin Tid“ (1813) give interessante Bidrag til Skildringen af Datidens Sæder.

begribe, og han har ofte med et skarpt Øie opdaget dens Svagheder og Naragtigheder; saaledes naar han siger:

Jeg, der fornåm ei, at Stormænds Gunst forædlede Nidding, hvi skal ved Smaamænds Had Ædling fornødret jeg troe?"

— — — — —
 Biid! Comiteen, vor tusindogfemte, befikket at drøfte,
 hvi Comiteernes Tal end bør fortusindes meer,
 Biid! Comiteen opdager i firsindstyvende Møde:
 hvor Comiteer især fremme Forretningers Løb! —

— — — — —
 „Discussioner! Debatter! Amendements ved en Passus!“ —

See! saa berøves mit Sprog Møens ærværdige Præg!
 Danst af Æt, som i Klang, affaste hun tyvstjaalne Lænter!
 Let de forfranskede Lyd røbe forvanskede Sind. —

— — — — —
 Een Stemme:

Hvo har alene Forstand, Erfaring, Retfærdighed, Indsigt? —

Choret:

Vi vi! Vi, vi, vi! Vi! Vi! vi, vi! Vi, vi, vi, Vi!

— — — — —
 Af de Epigrammer, hvor Forf.s Personlighed mere directe udtaler sig, skal jeg især fremhæve følgende:

Lykke, tilgiv, om jeg hilser Dig ikke! Du farer forbi mig,
 smiler, men Diet er skjult, skjult bag bedragerste Slør
 Midt i Livet, dog fjernet derfra; som fjernet, lykkelig;
 død betragtet, thi taus, lever jeg! lever jeg just!

— — — — —
 Hvad henriver idag, henriver imorgen ei længer;

Eng, eens grøn, os forhadet, tryller med Blomster beklædt.
 Hvor Dig Glæden befrandsede sidst, forgjæves den søges;
 hvor Du formoder den mindst, ordner den Blomster til Strands.

Endelig finder man den Consekvents og Afsluttethed i Skribentcharacteren, jeg tidligere betegnede som særegen for Guldberg og de andre Digtere af samme Skole, antydet i:

Det uopretteligste Tab.

Tab, hvad beskaffes! Forglem det som Mand! Men ingentid tabe Det Du, der opretter Alt, ingentid tabe Dig Selv!

Den tredie Side af G.'s Digtervirksomhed, var den, jeg i formel Henseende betegnede som didactisk, eller moralsk reflekterende. Da det er denne poetiske Retning og Form, man vel i vore Dage mindst vil være villig til at indrømme Berettigelse, er det maaske ikke af Veien her at standse et Dieblis. Mange ville vel nuomstunder sige: „hvortil denne Reflexion i Poesien? — vi have jo fuldt op af Reflexion hos os selv i vor egen Prosa. Hvad betyder det os, om Digteren har nok saa ædle Følelser og Tanker, og forstaaer at indflæde dem selv i gode Vers? Det er ikke det, vi forlange af ham. Vi ville vugges i Stemninger paa hans Sanges melodiske Bølger, eller vi ville see ham skildre Naturen og Livet i Farver og Skikkelser, som efterlade et kraftigt og bestemt Indtryk.“ — Saaledes vil man sige, og der kan Intet indvendes mod, at en vis Tid foretrækker en saadan Poesi. Men i Litteraturen er der som i Himmerige mange Boliger, og hvad een Tid har Ret til at sætte tilside, har en anden Tid haft ligesaa god Ret til at fremdrage og glæde sig ved. Vor Tid, som hos sig selv savner det Friske og Naive, fordrer det netop i Poesien; en tidligere Tid, som havde i

Virkeligheden Mere deraf, brød sig mindre om det Naive i Litteraturen. Desuden møder man allerede i Oldtiden, som nødvendige Led i den poetiske Idees Kredsløb, Tider og Digtere, hos hvem, som Hegel i sin Udvikling af Lyriskens Begreb bemærker, Umiddelbarheden og den rene Følelse træder ud af Sangens Kreds og hæver sig til en Reflexion, hvori en i Civilisation fremskridende Tid finder det poetiske Udtryk, der mest tiltaler den. Det Enkelte opfattes her under det Almindeliges udvidede Synspunkter, og den erhvervede Kundskab, Lærdom og Dannelse kunne gøre sig gjældende, om end Subjektiviteten giver Fremstillingen en eiendommelig Farve, medens den ikke blot ønsker at belære, men ogsaa at behage ved et harmonisk og velklingende Udtryk. Det samme Phænomen gjentog sig i en senere ny Kulturperiode, da Troubadourpoesien og den italienske Lyrisk omskiftede sin oprindelige Naivitet og Umiddelbarhed med en Kunstpoesi, hvori Tidens Dannelse, Mythologi og Historie, Fortid og Nutid, ofte indtil Spidsfindighed reflekterede sig. Saaledes fulgte atter paa Reformationens første umiddelbart begejstrende Virkninger en Kulturperiode, som navnlig i England og Tyskland (før Goethe) frembragte under Indflydelse af den begyndende Philosopher en Reflexionspoesi, der, som Udtryk for, hvad der mægtigst bevægede Tiden, vel kan tiltale en følgende Tid mindre, men som Kritiken, der skuer ud over alle Tider og Forholde, hverken kan eller tør afdisputere dens Værd. Et saadant mere almindeligt og reflekterende Indhold yttre en naturlig Indflydelse paa den

lyriske Form; denne faaer da en mere rolig, mere episk Charakter, og den simple, rene Sang, den umiddelbart henrivende Ode, viser sig sjeldnere. Ogsaa de nationale og historiske Forskjelligheder tabe sig her; Udtrykket bliver kosmopolitisk, stræber kun i Almindelighed efter Fynd, Velklang og Begrebsklarhed, og fjerner sig fra de særegne Extremes i Poesien, og f. Ex. ligemeget fra den naive og aabne Udtalen af Alt, hvad Sjælen seer og eier, som er karakteristisk for den orientalske Lyrik, — og fra den i sin høieste Gemytsinderlighed ofte næsten stumme Antyden, som især udmærker den occidentalske og nordiske. Dette maa være nok for at paapege den historiske Udvikling af en oftere omtvistet Digtart, og hermed tillige dens Ret til at eksistere.

Poesien, og navnlig den, der fremtræder i de lyriske Former, kan saaledes, som Udtrykket for det indre Livs Totalitet, ikke stedse blive staaende ved sin første Umiddelbarhed. Da den søger at fremstille det Væsentligste i enhver Tid (og ene derved kan den blomstre i alle Epoker), maa den altid i sin Særegenhed fremgaae fra et vist Standpunkt i Bevidstheden. Naar saaledes et naivt barnligt Anskuelsesliv har hersket i Bevidstheden, har Poesien især virket paa Phantasien: naar et sondrende Erkjendelsesliv dominerer, vil den mest søge at tiltale Fornuften og Følelsen. En saadan var netop den Tid, hvori G.'s første Udvikling faldt: det var nemlig den, som Philosopherne kalde „Dplysningens“, Humanitetens eller Philanthropiens, og som Theologerne med andægtig Afsty

kalde „Nationalismens“ eller „Fritænkneriets“ Periode. Bistnok var Paavirkningen af de Franske her, som andensteds, betydelig. Ifledestomindre finder man, at ligesom de fleste samtidige danske Digtere (med Undtagelse af T. C. Bruun), var ogsaa G. besjælet af levende Religiositet, hvad der kan forklares baade af den streng religiøse Mand, hvori han af Faderen var opdraget, og deraf, (som tidligere berørt), at den franske Indflydelse kun naaede herhid med en Modvægt af Gellert, Klopstock og hans Skole. Dette, i Forening med anseete tydske og danske Theologer af den ældre Skole, gav Nationalismen hos os en „nordisk“ Nuance, som ingenlunde udelukkede sand Religiositet. Den danner netop hos G. for en Del det høiere almindelige Indhold, som er en Betingelse for al reflekterende Poesi. Som et andet Hovedelement i hans herhen hørende Digte, viste sig tillige en varm Menneskefjærlighed og en oprigtig, begejstret Patriotisme, der gav de Digte, hvori den særlig fremtraadte, paa mange Steder en høiere Flugt og et Sving, som mindede dels om den Pindarske og Klopstockske, dels om den franske, mere rhetoriske Odepoesi.

Dette Element fandt en naturlig Næring ved Krigsbegivenhederne i dette Aarhundredes Begyndelse, og de Uheld, der som Følge heraf ramte Fædrelandet; og den Maade, hvorpaa det fremtraadte hos ham, ikke blot i Poesi, men og i det praktiske Liv, havde neppe liden Andel i den Popularitet, han i sin Tid nød. Thi ogsaa dengang havde man levende Nationalsjælelse og Patriotisme, som i

enhver „Sturm- und Drang-Periode“; man holdt maaske færre Taler og Festsmaaltider end nu, men man handlede vistnok mere, og Udelmodigheden var af en mindre tvivlsom Natur. Guldberg udgav saaledes forskjellige prosaiske og poetiske Skrifter til Indtægt for de af Krigsaarenes Ulykker Hjemsogte, og skal saavel herved som ved privat Iver have tilveiebragt betydelige Summer*). Da han under sit Op- hold ved Hoffet i Kiel erfarede, hvorledes visse Slesvig- holstenerne allerede dengang benyttede Ringeaagt for vort Folk og Litteratur og Mangel paa Kjendskab dertil, som Basis for overdrevne Anmasselser, udgav han en „Dänisches Lesebuch für Schleswig-Holsteiner“ med Prøver af vore bedste Forfattere, og med en alvorlig og kraftig skre- ven Fortale, hvori han (1809) paa Tydsk udtalte det Væ- sentligste af de Synspunkter, som man i vore Dage fra dansk Side har søgt at gjøre gjældende.

Med Siden af hans poetiske Virksomhed viste sig alle- rede tidligt hos ham en Forkjærlighed for philologiske, navnlig grammatiske Undersøgelser**), som han i sin mange- aarige Stilling som Lector og Lærer i Dansk fik forøget Leilighed til at udvikle og gjøre frugtbringende; om det end ikke kan nægtes, at denne Tilbøielighed havde til Følge at hans Vers undertiden tabte i Lethed og naturlig Ynde,

*) I Alt omtrent en halv Snes Tusind Dl. (efter „Dagen“ 1810).

**) Hans Fortjenester paa dette Gebeet fandt senere hædrende Anerkjendelse af den berømte Rask.

hvad de muligen vandt i Udtrykkets strenge Korrekthed. Dette stod dog atter i Forhold til Emnet og Formen; i „Roser og Torne“ mærkes det saaledes næsten slet ikke. I den sidst udkomne Samling, „Psalmodia“, spores det derimod mere, dog kun i de reflekterende Partier. Det religiøse Element, som tidligere undertiden fremtraadte i Forbindelse med en praktisk-pædagogisk Retning, da han, som hele Tiden, stærkt var paavirket af den Basedow'ske Mand og Salzmann, (af hvem han oversatte flere Skrifter) viser sig her mere rent og ublandet, og om end det Poetiske i det Hele er overveiende, gaaer dog en religiøs Mand igjennem hele Samlingen. Dog maa det bemærkes, at de ved Indholdslisten anførte Bibelsteder, som Forfatteren selv i Fortalen antyder, kun have afgivet flygtige og tilfældige Motiver for en fri poetisk Tankeudvikling.

Efter saaledes at have antydet de tidligere Omstændigheder og Tilstande i den almindelige Mandretning, som danne de historiske Forudsætninger til det Element i Guldbergs Digte, der ogsaa, som det fremtræder i hans sidste Samling*), vanskelig kan vinde Sympathi hos den nærværende Generation, — og dog lader det sig ikke nægte, at hin reflekterende Poesi har sin Skjønhed og Værdi — skal jeg kortelig dvæle ved nogle af de Partier, hvor Poesien viser sig mere uafhængig af hine Indflydelser, og som rimeligvis i høiere Grad ville interessere Nutidens Læsere.

*) Den satiriske Retning findes her kun i et eneste Digt, Nr. 83, (Taarnvægteren).

Dette er Tilfældet overalt, hvor Tankeindholdet ikke har
 overvældet Formen, men hvor begge udvikle sig i sand
 Harmoni og Enhed, naar Digteren enten (som i „Midnats-
 drømmen“ S. 153 og „de sidste Dieblikke“ S. 170) ud-
 taler sin Stemning og Tanke i en idyllisk-elegisk, som Hel-
 hed affluttet Skildring, eller concentrerer den simpelt og
 frit i rene lyriske Sangformer. Og saaledes vil man da
 her finde mange Digte, der ikke blot kunne stilles ved Si-
 den af de skønneste fra hans tidligere Perioder, hvortil jeg
 ovenfor har henvist, men i Fylde og Modenhed maaskee
 endog overgaae dem. At omtale dem alle, dertil ere de
 formange; jeg kan kun henvise til nogle enkelte. Saaledes
 Samlingens Nr. 1, 11, 12, 14, 15, 18 („Stjernelunden“),
 21, 27, 33, 35, 43, 44 („Moder og Datter“), der be-
 gynder saaledes:

Ud fra de fire Bæges Evang,
 hvor Syn er bundet, Aande trang,
 hvor evigsamme Lyd Du hører,
 og Dig omsider Intet rører!

Ud, Glut, i friske Blomsters Duft!
 Ud blandt de Træer, der Dig vinke!
 Forladt har Aftnens Rødme Luft,
 og Nattens Stjerner blinke.

Hiin Rose før ei aabnet var;
 nu derimod hvor fuld. hvor klar!
 Det Græs, der nys hang som bedrovet,
 nu kneiser frodigt over Støvet.
 Udfoldet er af Knop hvert Blad,
 der forhen syntes halvfortæret.

Alt seer saa styrket ud, saa glad
Barn! Hvo har her dog været?

Bed Draaber hænge Draaber smaae,
men dække Blomster, Blade, Straae.
Dog har ei mindste Sky vi skuet;
end mindre det med Regn har truet.
Forfrisket, drybber, blot berørt,
hvert Træ, der har forbrændt sig vaandet
Hvo har Naturens Klager hørt
og Alt saa mildt beaandet? — —

Fremdeles "Duen" (Side 130) hvori det hedder:

Thi Hvad ei Pensel veed at male,
ei heller Die malet faae;
Hvad kunstlet og ukunstlet Tale
at skildre lige lidt formaae;
og Hvad i hele Skabningskjæden,
fra Stjernen til hvert Støvgran ned,
bereder, skaber, adler Glæden,
o, det er Duen Kjærlighed!

Ligeledes Nr. 61, 68, 72 og 74 ("Gravlærdommene"):

Mørk i Dragt, i Blikket rolig,
Natten, Estertankens Ben,
til de Hedenfarnes Bolig
vinker mig fra Larmen hen.
Hvor selv Løvet dødt ei røres,
Alt er taust, som Sorg saa Lyst,
tie Livets Beeklang i mit Bryst,
og kun Gravens Varsler klare høres!

Manden, der sandt her sit Leie,
stunder ikke meer til Daad,

gaaer ei Brødres Tars at veie,
 sidder ei i Bises Raad,
 leder ikke Hobens Stemme,
 taler ei til fjerne Tid.
 Rykket bort han blev midt i sin Tid,
 og som her han sover, Alt han glemmer. — — —

Undertiden møder man Udbrud af en melankolsk næsten bitter Stemning, som tidligere ikke var sædvanlig hos Guldberg, som S. 136.

Salig Hvo der døer paa Moders Skjød,
 inden Jorden sines i sin Jammer!
 Salig Hvo der gjemt for Stormens Stød,
 aarle lukkes ind i Fredens Kammer,
 hvor han hverken græder, eller leer,
 Uslings. blinde Held ham ikke saarer,
 ingen Hvespe surrer om ham meer,
 ingen Wiisdom prækes ham af Daarer! — —

(S. 151 „Buggens og Grævens Blomst“)

Tidsnok seer Du som Dreng og Mand
 at vor Kyst, hvor Du steg iland,
 er ei Glædens tilfulde.

Nat er sort, og kun skummel Dag;
 derfor Strandinger, Klipper, Brag;
 derfor den Hjerterne stivnende Kulde.

Held Dig, kommer itide sendt,
 til Dig Englen med Falken vendt!
 Styrt med Tak i hans Arme!
 Han, vor eneste sande Ven,
 bringer iisnende Hjerter hen
 i det helbredende Fædrelands Barme.

Gaf fra Hytte til stoltest Borg!
 stakket Glæde, men varig Sorg
 paa den Diende bier,
 Rose, Menneskelivet lig,
 skjon een Time, men tornerig,
 Dig jeg og derfor til Buggen indvier! — —

(S. 175) Du lille Barn, som let i Sind
 seer levedlad i Verden ind,
 er Dyrrets Ben, har Maanen kjær
 og deler Blomster med Enhver!

Skal ei Dit Trylleri forgaae,
 Din Himmel mørknes, nu kun blaa,
 og Dine Blomster vorde Hø,
 skynd, skynd Dig, lille Barn, at døe!

Med Haand Du rækker Hjerte hen;
 vent Du Dig høist en Haand igjen! —
 Er ikke Du høiroftet stolt,
 Du gaaer for dum og hilles koldt. — —

Men i det Hele er en idyllisk, gudhengiven Livsan-
 stuelse den fremherskende:

(S. 65) Lyd langs Luften hørtet svæve;
 Herrens Gang fornam jeg glad.

Og af Anelsen fortryllet
 vendte jeg mit Die did;
 men for Blik var Alt indhyllet,
 useet vandrede han hid.
 Lyn mod Fjelde hørtet flaae,
 Tordendron langs Bølgen gaae.
 Jorden heelt af Hav omstykket
 jeg fra Bjergets Tinde saae.

Bævende jeg bønligt strakte
mine Hænder op til Bøn.
O det var, som Gud da rakte
Haand til tillidsfulde Søn!
Fast jeg holdt ved Bældens Arm
gjennem Beirets Kamp og Larm,
holdt, til Morgenens mig vakte
med det fulde Mod i Barm. — —

Betegnende ere især Linierne (S. 46):

Mit Liv Du modtog i dets Udsprings Bæld;
forlad mig ei, før det i Havet ender!
Jeg lægger Sorg og Fryd i Dine Hænder!
Tildeel mig Smil og Taarer! Alt er Held!

For dem, som ikke have Bogen ved Haanden, skal jeg
endnu hidsette følgende Brudstykker, som Prøver paa de
eiendommelige Guldbergske Stemninger og Toner, og de
smukke Rhytmer, han veed at vælge:

(S. 59 „Mands hjertet.“)

— — Og som til Morgen
den Syge sætter
i Smertens Nætter
nytt Haab igjen,
saa, trykt af Sorgen,
Dit Barn med Længsel,
trods haardest Trængsel,
til Dig seer hen!

Det skal jo dages,
Dval martre mindre,
og Slummer lindre
hinn syge Mand.

Hvor end der klages,
 boe Sorg og Gammen
 dog nær tilsammen
 i hvert et Land. — — —

(S. 89 „Vore kjære Døde“)

Alt som en Vinter forsvinder,
 alt som til Vaaren er Spor,
 den Blomst at gjenkomme Du finder,
 Dit Blik har beundret ifjor.

Alt som sig Barmen forøger, —
 som sig forlænger hver Dag,
 den Svale sit Rede gjensøger,
 der byggede sidst paa Dit Tag.

Alt som Din Stemme Du hæver,
 Læben mod Høiene vendt,
 den Tone tilbage da svæver,
 Du nys har i Rummet udsendt.

Blomster og Fugle gjensødes,
 Toner fra Høiene flaae,
 at vi som med Slægtninger mødes,
 hvor end i Naturen vi gaae.

Men over Tuen, der dækker
 Dødnings livløse Hjem,
 luun Vaaren forgjæves sig strækker;
 kun Gravgræsset lokker den frem. — —

Dem har og Binden ei søiet,
 tumlet saa mangen en Strøm;
 dem Alle har Verden beløiet;
 dem Alle blev Lykken en Drom!

— — —

(S. 103) Alt, Alt sig forandrer,
 som Luft saa Hav!
 Hvorhen og Du vandrer,
 Du træder paa Grav.
 Den Yngling, Livet nu tryller,
 snart sig kold i Kappen indhyller,
 er Diding og griber til Krykkestav.

Hvor Bølge har rundet,
 Plougiernet gaaer.
 Hvor Haren har blundet,
 Palladset nu staaer.
 Men Bølge raner tilbage;
 lad Nar over Muren hendrage,
 og mellem Ruiner da Leen staaer!

(S. 146) De varfle, de vække,
 de vidne, de spaae,
 De Stjerner, der dække
 det natlige Blaa!
 Hvert Die, dem søger, forlystes,
 og Hjertet da Røsten forstaaer:
 „først hist er det, Vandrerens trøstes,
 „der døde med blødende Saar!“ — — —

(S. 162 „Den Eenlige“)

Eensom sidder den Fugl paa Tag,
 aander og lever, men uden Behag.
 Bækket af Solen, den vaagner ei fro;
 Nat, selv lang, ei forunder den Ro.
 Frøet ei smager, og Sang vil ei væge;
 syg som den er, kan Ingen den læge.
 Gjerne den vilde, naar Morgener grye,
 stige selvanden med Sang i Sky. — —

(S. 217 „Barnet“.)

— — Betragt Du Barnet! Nag og Harm
ei længe huses i hans Barm.

I Spøg og Alvor eens han mindes
den Ven, af hvem hans Tillid vindes,
han være fornem, eller arm.

Ei midt i Glæden, Gud ham under,
hån alt paa næste Nummer grunder.

Dg neppe han eet Solglimt seer,
før Tordenen ei huses meer.

Hver Blomst paa Marken er hans Ven;
hver Morgen han besøger den, osv. — — —

(S. 225 „Den Nyfødtes Jordefærd“.)

Din Bugge næppe varm var bleven,
før alt til Grav Du bæres hen!

Din Dødsdom Dig før født var skreven;
og Herren har stadfæstet den!

En Moder Dig modtog med Længsel
og trykte til sit Hjerte fast;
dog græd Du som fordømt til Fængsel,
og græd til og Din Lænke brast.

Blandt Borgere paa Jord ei regnet,
gaaer Du som Flygtning hist i Havn;
og her er intet Sted betegnet
med en Grindring om Dit Navn. osv.

Endelig kunne som Prøver paa den patriotiske Aand
i G.s Poesi, som heller ikke er udelukket af denne Sam-
ling, nævnes Nr. 88 og 90, „Mit Fædreland“ (det sidste i
Samlingen) som forøvrigt skriver sig fra en ældre Periode,
— (det skal, om jeg ikke tager feil, have været indsendt

til det poetiske Tribunal, hvor Frøken Jesjen med sin „kronede Nationalsang“ vandt Prisen for alle vore virkelige Digtere). — Med et Par Stropher af dette skønne Digt vil jeg slutte nærværende Skizze:

Land, hvor den første Morgenrøde,
 den første skønne Mø jeg saae;
 hvor jeg har alle mine Døde,
 hvor alle Børn mit Sprog forstaae;
 hvor svundne Barndoms Dal og Høie
 endnu fortryller Mandens Die,
 og Rosen, ham hans Moder gav,
 bevaret blomstrer til hans Grav!

Mit Danmark, skønne Plet i Norden,
 kun Plet, men derfor lige skøn!
 Du hærder under Sneen Jorden,
 at Baaren vaagner tifold grøn.
 Din Sommer har ei Ild, der tærer;
 det Liv, den giver, den og nærer.
 Og Alting blomstrer fjernt og nær,
 hist Træet, Pigens Kinder her. osv. — —

Til dette Digt har man, ligesom til „Den Døende“ og mange andre af Guldbergs Digte, en særdeles skøn Musik af den afdøde geniale Kuhlau. Om disse Compositioner gjælder vistnok det samme, som om Digtene, at det nok kunde lønne Umagen om de fremdroges af det Skjul, hvor de hvile glemte og begravede under Kampenhøie af Donizetti & Lumbyes Fabrik.

Tid om Shakespeare.

1. Shakespeare og Delavigne. 1841.

For den, som enten ikke kjender til Shakespeare, eller endnu stedse anseer det for en Umulighed at bringe hans Kæmpeværker paa vor Scene, vil „Edwards Sønner“ Tragedie i 3 Acter af Delavigne, vistnok tage sig ganske taalelig ud i et — som for Tiden — fattigt tragisk Repertoire. Stykket fortjener i høi Grad at sees, alene for Udførelsens Skyld, og Indtrykket af det fuldendte Spil bliver saameget mere ublandet, som Stykket kun har faa Personer, og saaledes har en Egenskab af stor Bekvemhed for et Theater med store Skuespillere, som dristig kunne maale sig med Udlandets bedste, men som tillige ere ligesaa lette som det hele Scenepersonale er vanskeligt at tælle. Spørges der derimod om den indre Værdi af Stykket i og for sig som Digterværk, og Forfatterens Fortjenester, da fortjener det vistnok, især i sidste Henseende, en temmelig betinget Roes.

Saaledes er det f. Ex. saa lidt som muligt originalt. Det er ikke Historien eller en historisk Roman, den franske

Forfatter har omstøbt i dramatisk Form. Nei, han har taget sig Arbeidet meget lettere. Den poetiske Revolution, som i Frankrigs nyere Litteratur betegnes ved den romantiske Skole, udgik for en stor Del fra Bekjendtskabet med og Beundringen for en Digter, der hidtil af Franskmændene var anseet for en fuldstændig Barbar — Shakespeare. Saa ibrigt end de gamle Klassikeres Disciple, og til disse hørte ogsaa Delavigne, i lang Tid modsatte sig de heraf fremgaaede fjætterske Anskuelser i Poesien, maatte de dog snart erkjende, at der hos denne Shakespeare fandtes en uendelig Rigdom af poetiske Skatte, og med det Franskmændene egne praktiske Blik, i Forening med deres altoverveiende Respekt for den foranderlige Folkesmag, der nu mer og mer vendte sig til det Rædselfulde, nedlode snart endog den shakespeare'ske Poesis mest afgjorte Foragtere sig til paa deres Vis at tilegne sig dens Charakter, og ligefrem plyndre hin „Barbar“, dog saaledes, at de mente at have gjort ham tilgængelig for en dannet Smag. Saaledes er Tragedien „Edwards Sønner“ fremstaaet, og den er hverken mer eller mindre, end en ofte ordret Bearbejdelse af en Episode (3die og 4de Act) af Shakespeares bekjendte Drama „Richard den 3die“. Det franske Stykke gaaer og gjelder naturligvis blandt de uvidende Franskmænd som en komplet Original, og dog er det næsten utroligt, med hvilken Ugenertthed Delavigne i hele sin Plan har benyttet, paraphraseret og ikke sjeldent trivialiseret Shakespeares colossale Arbeide. Ethvert Moment af nogen Betydenhed, f. Ex. Dronningens Flugt til Westmin-

ster med den yngste Prinds; at Richard søger at udbrede Tvivl om Prindsernes ægte Fødsel, Buckingham's Bægning ved at billige Prindsernes Drab, hvorved Bruddet mellem ham og Richard fremfalder, o. m. A. er taget aldeles som det er givet. Alle Charaktererne ere helt og holdent omflyttede fra det engelske Stykke. De to unge Prindsen, den ene snild og overgiven, den anden mere rolig og tænksom, Dronningen og Buckingham, ere i saa Træk og bestemte Omrids forud tegnede af Shakespeare aldeles som de gaae igjen hos Delavigne. Det gjelder om muligt endnu fuldstændigere om Hovedpersonen, Richard af Gloucester, dette vanskabte, lumste, herskesyge og blodtørstige Uhyre, hvem Delavigne dog ikke engang har formaaet at medgive den Tendents til satirisk Spot, hvorved Indtrykket af hans topmaalte Lastefuldhed hos Shakespeare for en Del modereres eller fordeles. Men forøvrigt er han — saa mageligt, som tænkes kan — kopieret saaledes som han i Ord og Daad optræder hos S., f. Ex. naar han siger:

— — „Siden Himlen saa mit Legem danned,
Lad Helvede da gjøre Sindet kroget.
Jeg har ei Broder, ligner ingen Broder,
Dg Kiærlighed, kaldt af Graastjægge himmelsk,
Lad den hos Menneffer lig Andre boe,
Dg ei hos mig; thi jeg mig selv er nok.“

Eller:

„Af Mandens Billed er jeg en Forkortning;
— — — jeg ud i Verden
Fortidlig sparket blev af Moders Liv,
Halv færdig knap, saa lam, saa usuldendt,

At Hunde bjeffe, naar jeg hos dem tøver . . .
 Og derfor, — da jeg Elsker ei kan spille,
 Og underholde disse vakre Damer,
 Har jeg besluttet, jeg vil være Ridding, . . .
 Anslag og Sammenrottelser jeg danned
 Bed mørke Barsler, Drømme og Libeller,
 Som skal min Broder Clarence og Kong Edvard
 Til Had og Fjendskab mod hinanden vække, . . .
 Saa vist som jeg er listig, falsk og troløs."

Men det er endnu ikke nok med, at Charaktererne og de deraf udviklede Hovedmotiver ere mekanisk benyttede som de foresandtes hos den engelske Digter. Nei, den franske Forfatter har end ikke undseet sig ved, medens paa Stykkets Titel hans Navn paraderer som Forfatter, at nedstige fra „imitatorum pecus“ til Oversætternes banale Haandtering, og paa mange Steder plagiere Repliker, ja hele Scener, næsten ordret fra Shakespeare. At meddele saa mange Exempler herpaa, som de ere lette at finde, tiltader Pladsen naturligtvis ikke. Dog maa et Par staae her til en Prøve. I „Edwards Sønner“, Act 1, Sc. 2, siger Glocester til Hertugen af York:

«Mauvaise herbe est précoce et croît avant le temps.»

Og i Richard III, Act 3, Sc. 1, siger Hertugen af York til Glocester:

„Jeg takker, kjære Onkel. O Mylord,
 Unyttig Ur, I sagde, hurtig groer“ osv.

Ligeledes i Rich. III, Act 4, Sc. 2, og Edwards Sønner Act 1, Sc. 5, hvor paa begge Steder Buckingham fordrer det ham for tidligere Tjenester (Lord Rivers's Mord m. m.)

lovede Grevskab, medens Gloucester søger at undvige ham, er Righeden følgende:

Buckingham.

Shaksp. „Grevskabet Hereford og alt rørligt Gods, . . .
Som I har lovet mig, jeg skal besidde“ . . .

Delav. „Je pourrai donc Milord,
Prendre possession du comté d'Hereford?“

Gloucester.

Shaksp. „Hvad er vel Klokken nu?“

Delav. „L'heure avance, je crois?“

Buckingham.

S. „Mylord, det mig tilfagte Grevskab“ . . .

D. „Mais vous m'avez promis“ . . .

Gloucester.

S. „Du plager mig, jeg er i Lune ei. (Gaaer).“

D. „Ah! c'est m'importuner!“

Je ne suis pas, mon cher, en humeur de donner.“

(Il entre chez la reine.)

Den eneste Charakter, hvormed Delavigne har tilladt sig nogen Forandring, er James Tyrrel. Men man seer tilige her, hvor yderst indskrænket Forfatterens Opfindelses-
evne er. Hos Shakespeare er T. kun løselig skizzeret som „en misfornøiet Herre,“ for hvem Intet opveier

„Det røde Guld, som ham til Alt kan friste,“

Hos Delavigne er han med temmelig plump Haand fremstillet som et Indbegreb af den mest uhyre Fordær-
velse og Læstefuldhed. Men det var Forf. om at gjøre at

faae en Knude i sit Drama, og strax lader han hos hint Monstrum af Dyriskhed Faderhjertet røres ved en af de unge Prindsers tilfældige Lighed med hans tabte Søn. Afskummet bliver paa eengang ædelt og følelsesfuldt, og lader os i Tvivl, om han vil være i Stand til at dræbe de ham overleverede Doffre. Delav. adopterer her, vistnok uden at tænke derpaa, det berøgtede Princip, som Victor Hugo udtaler i Fortalen til Lucretia Borgia:

„Hvo er denne Lucretia? Tag den affyeligste moraliske Hæslighed, den forfærdeligste, den fuldstændigste; sæt den, hvor den har sin stærkeste Spændkraft, i et Kvindehjerte, forbunden med al mulig Legemsffjønhed og kongelig Høihed, hvilket bringer Lasten til at sprudle. Og bland saa en reen Følelse i denne moraliske Hæslighed, den rene, som en Kvinde kan eie, Modersfølelsen! Gjør Eders Uhyre til Moder, og Uhyret vil interessere, og Uhyret vil røre os til Tæarer, og denne vanffabte Sjæl vil næsten blive ffjøn i Eders Dine.“

Man behøver neppe mere end at paapege det Sygelige og Unaturlige, der ligger til Grund for denne Tankegang.

Kan man saaledes ikke engang ubetinget rose Forfatteren for Korrekthed i at eftertegne de overleverede Charakterer, saa indskrænke hans Fortjenester sig til med et praktisk Blik at have løsrevet hin Episode fra Originalen, beskaaret, udpyntet og udspundet den saaledes, at den blev til et temmelig scene-ret Theaterstykke, med en Enhed og Simpelhed i Handlingen, der dog maaskee gaaer vel vidt, og grændser til Monotoni, idet Handlingen, paa Grund

af det fattige Stof, ofte staaer stille og udfyldes med dialogisk Prunk i gammelfransk Stil, f. Ex. den langtrukne Idyl mellem de to Brødre i 3die Act, og den imellem den ene af dem og Dronningen i Begyndelsen af 1ste Act. Denne Act indeholder forøvrigt kun Buckingham's Meddelelse til Dronningen om Richards Plan mod Prindserne og hendes Flugt. I 2den Act træffer Richard Aftale med J. Tyrrel, og Dronningen kommer tilbage, beroliget ved et Brev, som Richard faaer den unge Konge til at skrive, og som overbringes af nogle Erkebisper og den samme vankelmødige, uflart skildrede Buckingham. Men hun mærker nok, hvad der forestaaer, og tilbyder Richard at erklære sine Sønner for Bastarder, hvis de maae leve. I tredie Act er den unge Konge, efter gammel Skik, før sin Krøning i det bekjendte Fangetaarn Tower, og hans Broder har fulgt ham derhen. Tyrrel vakler, som ovenfor bemærket, men en Ruus bedøver hans ømme Faderhjerte; der kommer et Brev fra Buckingham om, at han vil samle Folk for at befrie Prindserne, men i det samme Dieblis Signalet høres, bryder Tyrrel ind med to Mordere, som dræbe Prindserne, og Richard (Glocester) er Konge. Denne Slutning tilhører dog den franske Forfatter, thi hos Shakespeare foregaaer dette Mord ikke paa Scenen, men fortæles; og da Episoden hermed er forbi, faaer man Intet at see af den poetiske Retfærdighed, som Shakespeare i Slutningen af sin Richard saa mesterlig udøver.

Inkonsekvensen i Tyrrels Charakter kan neppe forsvares, men Katastrophen kunde efter Anlægget i det franske

Stykke ikke blive anderledes. Hvorvidt den af Tilskuerne kan billiges, bliver afhængigt af de respektive Nervesystemers Styrke. Kritiken kan ikke, saaledes som det umiddelbare „Skjøn“, der fremgaaer af hvad man er vant til at see paa vor Scene, bryde Staven over den.

Har Delavigne saaledes udskaaet et lille Stykke af den gigantiske Shakespearer og indrettet det efter vor Tids sceniske Fordringer, saa vil man allerede a priori kunne slutte, at mange af Originalens gode Elementer ere gaaet tabt i Samarbejdelsen; dette gjælder især om den rene, naturlige sunde Diction, der ved at gaae igjennem en Franskmands Pen ofte er bleven til affekteret, monoton pathetisk Phraseologi, f. Ex. naar den lille Hertug af York siger om sin Broder:

„l'eloge d'Edouard, j'aime tant a l'entendre" o.s.v.

Herpaa er der imidlertid tildels raadet Bod i den danske Oversættelse, hvor de brede rimede Alexandrinere med Rette ere opgivne. Uagtet de anførte Udsættelser, fritager Stoffet, der spiller i et historisk interessant Tidspunkt, Stykket fra at kunne kaldes ubetydeligt, og Delavigne var for scenekyndig og routineret Forfatter til aldeles at forfeile den dramatiske Fremstilling selv af et Stof, der laa over hans Erner.

II. Shakespeare og Professor Heiberg. (1842.)

Du tragiske Musa! er jo alle Stænders Musa, der fanger Fuglen fra Helicon til Din Dindling, og siger: „Lad den synge, Natur og Sandhed tro! Sæt mig den ikke i Skole hos det slimede Dyr, som under Navn af Verdensklogskab sidder i sit Sneglehuus“. Du er jo ikke Forstandighedens fløgtige Primadonna, men en Musa for Tanken og den dybe poetiske Følelse, og det varme Hjerte møder du ikke med Kløgtens Kulde? Saarist som smaalig Kløgt og upoetisk Usands paalyder Menneskeheden en Dværgeffikkelse, under Titel af: „Tidens poetiske Genius“, saarist har jeg seet Kløgt og Smaahedsaand for Døgnets Ansigt udpege haanlig dit Hjertes Dindling, tragiske Musa! — — ham, som spaltede Tankedybet, og lod dets Rigdomme strømme gennem Guldharpn — —

C. Bredahl (Rhposten 1834, 54.)

Leve „Intelligenzen“! Shakespeare er ikke længer Tragiker, idetmindste er hans Macbeth ingen Tragedie, den lider nemlig af betydelige Anstød mod den spekulative Æsthetik; han er overgaaet af Hauch (i „Svend Grathe“) men det gjør forresten ikke noget til Sagen, thi „Tragediens Tid er forbi“, den „hører til de allerede tilbagelagte Stadier“, den er vejet for den „spekulative Retning i Smagen“, som „Fædrelandet“ siger, en Yttring, som Professor Heiberg naturlignvis med sær Fornøielse tager til Indtægt i sit Intelligensbl. Nr. 5, S. 125. Og hvem har bevirket dette tilsyneladende Hereri? Hvem anden, end „han selv“ alle Heremestres Heremester, vor æsthetiske „Nonpareil“, Prof. Heiberg. — Og hvorledes har han udført sit Kunststykke? Accurat som sin Forgænger i Vaudevillen: „Attention! un, deux, trois! Verstehen Sie das?“

Inden vi gaae videre, maae vi, for at undgaae enhver Mistydning, erklære, at naar vi her skulle søge at redde den stakkels, haardt medtagne Shakespeare fra Prof. Heibergs hegelske Guillotine, saa er det allermindst hermed vor Hensigt at forkleine Hauchs sidste Stykke, eller overhovedet at beklippe denne Digters velfortjente Laurbærkrands. Nei, vi satte uidentvivel i Hjertet begge ligesaa høit som vor „intelligente“ Samtidige. Vi kunne ikke vide, hvorvidt Svend Grathes Forf. i Birkeligheden glæder sig over den smigrende Sammenligning, der er anstillet mellem hans Stykke og Macbeth; men vist er det, at man maa undres over den „unbefangne“ Ugenerthed, hvormed Prof. H. i en Fremstilling, der har et Skin af Sandsynlighed, troer at kunne skuffe Indviede og Uindviede, samt den Sikkerhed, hvormed han ræsonnerer om et Værk, han enten kun kjen- der paa ander Haand, eller maa antages at have glemt eller brændt som Autodafé til Ære for Hegel, for af dets Afse at berede Virak for sine Guder.

Er det overhovedet en mislig Sag, fra den nyeste, saakaldte „nederdrægtige“ Philosophis Standpunkt, at ville correre en Digter, hvis forgængelige Dele alt i over 200 Aar hvile i Jorden, saa bliver det saameget urimeligere, naar Talen er om en af Menneskehedens største Landsheroer, der mer end nogen Anden har Fordring paa at betragtes i Belysningen af den Tid og de Kulturforholde, hvorunder han fremtraadte, og dømmes efter, hvad han selv har villet, ikke efter hvad en Elev af Hegel mener, han

havde skullet. Da Shakespeare skrev sin Macbeth, skulde han ikke have let ved at conferere med Hauch eller Prof. Heiberg, og dog vil vel Ingen paastaae, at han derved blev mindre dygtig til at præstere et godt Værk; men Følgen blev unægtelig, at han hverken paatog sig samme Opgave som Svend Grathe's Forf., eller løste den paa samme Maade. Man kunde saaledes ligesaa godt sammenligne Svend Grathe med ethvert andet af Shakespeares Værker, som med Macbeth, og at dette netop er skeet, kan kun ansees som Folge af et tilfældigt Lune.

Inden vi gaae over til at belyse det Ubegrundede i denne Sammenligning og den derpaa byggede Dadel af den engelske Digter, maae vi blot, som et Exempel paa Prof. Heibergs svage Sukommelse, bemærke, at Scenen, hvor der tales om Svallerne, ikke, som Prof. angiver, hører til anden Act af Macbeth, men tværtimod er 6te Scene i første Act. Dette skulle vi forøvrigt ikke videre urgere. — Men naar man erindrer, at det shakespeare'ske Stykke tilhører en ganske anden Sphære, end Svend Grathe, at S., idet han opførte sin Bygning paa et Fundament af det Overnaturlige, som bebudes lige i Begyndelsen og senere oftere fremtræder, stillede sig paa et Standpunkt, der udelukker det psykologiske Detailmaleri, hvori han hyppig nok har vist sin Styrke; saa vil man allerede heraf indsee det Urimelige i at bebreide ham, at han ikke har baaret sig ad ligesom Hauch.

De fremsatte Anker dreie sig fornemmelig om Mac-

beths Person. I Skildringen af denne Charakter „ere nødvendige Mellemsled oversprungne“ før hans første Mord, hvorimod Hauch har „slaaet en Bro over denne uendelige Kløft, og fører os Skridt for Skridt til Afgrunden.“ Men Forholdet er aldeles forskjelligt, og Prof. synes ganske at have overseet, at i Svend Grathe er det Mord, hvortil Broen fører os, Katastrophen eller en Del af samme, og foregaaer saaledes i sidste Act, hvorimod Macbeths Mord paa Kong Duncan er at betragte som den sidste Expositionscene, og saaledes med Rette har sin Plads i anden Act. Men selv om dette ikke forholdt sig saa, betinger hele Stykkets Anlæg og egen Nødvendighed en mere skizzeret Tegning af Charaktererne, end Tilfældet er i de fleste af S.'s øvrige Dramaer, og han lader dem her ifølge sin Plan mere lægge sig for Dagen i den uafbrudt fremskridende Handling, end i Samtale. Skulde Macbeth, saaledes som Prof. H. fordrer, have ladet „Ordet komme til fuld og eneraadende Magt“, saa var han neppe før i sidste Act bleven tilstrækkelig præpareret til at slaae Duncan ihjel, og hvad skulde man saa have gjort med de tre Acter, hvorigjennem den shakespeare'ske Tragedie udvikler sig? Det synes saaledes ikke med Grund at kunne lægges Shakespeares til Last, at han har „concentreret Forudsætningerne“ (til hvad der skulde skee i anden Act) paa en anden Maade, end Hauch fremstiller Forudsætningerne til, hvad der først skeer i 5te Act. Hvor en Forfatter fortrinsvis aabenbar har knyttet Hovedinteressen til Handlingens og den overnaturlige Baggrunds Momenter, kan

man neppe med Rette bebreide ham, at et andet Moment (det psykologiske) er bleven mindre udviklet. Imod en saadan Kritik har Prof. H. selv uden Tvivl oftere før opponeret.

Den næste Indvending, som knytter sig hertil, er at Macbeth „skulde have afventet, at ogsaa den anden Del af Spaadommen gik i Opfyldelse af sig selv, uden hans egen Medvirkning; først naar Opfyldelsen saaes at udeblive, og Tiden blev ham for lang, kunde de Tanker opstaae hos ham, at komme Skæbnen til Hjælp med en Forbrydelse.“ Men „Macbeth, som myrder Kong Duncan, for at berøve ham hans Krone og Scepter, er ikke forskjellig fra den gemene Morder, som slaaer en Mand ihjel for at tage hans Pengepung fra ham“, og han er saaledes uberettiget til at optræde i Tragedien. Det første Punkt er alt besvaret i det Foregaaende. Skulde Macbeth have seet Tiden ret længe an, vilde Tragediens faktiske Udgangspunkt være henflyttet til Katastrophen, og hvor Tragedien saa var bleven af, maa Hegel og Prof. Heiberg vide. Men Hegel vilde dog neppe vedkjende sig denne Fordring, og Shakespeare har desuden selv gjort den overflødig, thi, da Macbeth gyser tilbage for Fristelsen (Act 1, 3):

„If good, why do I yield to that suggestion,
Whose horrid image doth unfix my hair,
And make my seated heart knock at my ribs?“

og netop vil overlade Alt til de dæmoniske Magter, under hvis Indflydelse han staaer:

„If chance will have me king, why, chance may crown me
without my stir — “

motiveres her Mordets Fremstyndelse ved den høist vigtige Person, Lady Macbeth, som Heiberg slet ikke omtaler, og hvis dæmoniske Uergjerrighed er den „relativt berettigede Magt“ i Tragediens første to Acter. Det er egentlig ikke Macbeth, som dræber Kongen, men hans Kone, idet hun tvinger ham dertil, dels ved sin Mandsoverlegenhed, dels ved at bebreide ham, at hans Daads- og Mandskraft ikke svarer til Villien (Act 1, 6), en Bebreidelse, som en Mand i Almindelighed nødig hører af sin Kone:

„Art thou afraid

To be the same in thine own act and valour,
As thou art in desire? would'st thou have that,
Which thou esteem'st the ornament of life,
And live a coward in thine own esteem,
Letting *I dare not* wait upon *I would?*“

Macbeth bliver saaledes en svag Egtemand, men ingen „gemeen Morder“, ligesaa lidt som dette kan siges om hans Kone, og denne Kvinde, der i saa Træk er skildret saa glimrende, er det, som udfører det Hele, ja som endog maa befale den efter Gjerningen nedslagne Morder at vadske sine Hænder (Act II, 2):

„Go, get some water,

And wash this filthy witness from your hand“ — —

Og hun har i sin titaniske Charakter, der afvinger os en rædselblandet Beundring, vistnok den fuldeste tragiske Berettigelse. Havde Prof. H. blot tænkt paa hende, vilde han sandsynligvis have tilbageholdt hele sin Excurs om

„de franske Melodramaer“, „Ole Kollerød“ og „de vulgare Criminalhistoriers Helte“ osv.

Vi komme nu til en af Prof. H.'s Yndlingsmaterier. Det er „Collisionen af de relativt berettigede Magter“, og dennes Tilstedeværelse som nødvendig-Betingelse for Anvendelsen af Ordet Tragedie*). Om et Navn ville vi naturligvis ikke disputere, ja ikke engang om Principet, thi man kan i Almindelighed i enhver god Tragedie paa- vise en saadan Strid mellem relativt berettigede Magter. Kun naar Prof. ikke har kunnet finde det i Macbeth, og saaledes med megen Glat kommer til det Resultat: „følgelig er Macbeth ingen Tragedie; den savner den første Betingelse dertil“, troe vi at burde komme Læseren tilhjælp med et „Fingerpeg“.

Den naturlige Sands vil vel sagtens afvise det Hele med den Bemærkning, at Stykket jo kunde være ganske fortræffeligt, uden at være en Tragedie, og at Shakespeare, der nu engang har begaaet den utilgivelige Forbrydelse at

*) Denne Udvikling af de berettigede, konfliktende Magters Betydning i det Tragiske, skyldes forresten ikke udelukkende Prof. Heiberg, men er en Art „kritisk Studie“ eller „Æstetik paa anden Haand“ efter „Hegels Vorles. üb. d. Æsth. III, hvor det Hele kan læses tildels med de samme Ord, S. 527—29, 32—33, 50—58. Dog maae det bemærkes, at Hegels interessante Fremstilling af dette Punkt kun giver sig tilkiende som en Observation, hentet ene fra den antike Tragedie, hvorimod Heiberg allerede i Perseus, (i Kritiken over „Svend Dyrings Huus“) strax arrangerede deraf et Reglement „zum Gebrauch für Jedermann“ — der Tragedien schreibt.

benævne sit Stykke saaledes, kunde undskylde sig med, at D'Hrr. Hegel & Heiberg ikke have havt den Godhed at komme til Verden for ham. Men dette behøves ikke engang; thi her viser sig kun atter Følgen af, at Prof. H. forverler Kongemordet med Katastrophen. Han har overseet, at Macbeth i de tre sidste Acter er Konge, og saaledes har en ubestridelig Ret til at værne om sit Kongedømme som noget, der „eengang eksisterer*); i de to første Acter repræsenterede, som vi have seet, hans Kone det Dæmoniskes relativt berettigede Idee, og paa den modsatte Side staae Kong Duncan og hans Sønner. Macbeth er desuden ikke oprindelig noget ondt Menneske, men en tap- per og ærgjerrig General, og kunde maaskee blevet en god Regent, (medens derimod Duncans Sønner, navnlig ved deres Flugt, ikke vække de bedste Forventninger) saafremt hans Skjæbne havde villet det; thi han staaer stadig under den overnaturlige Indflydelse af et Fatum, hvorved „hans Forbrydelse faaer en Art af Berettigelse“, som Prof. H. ovenijobet er i den fatale Nødvendighed at maatte respektere, da han, for at bevise Ulden af hin Fordring til Tragedien, selv nævner „den græske Tragedie“, hvor, som bekjendt, Fatum spiller en saa væsentlig Rolle. Naar han i samme Anledning citerer „Niebelungenlied“, saa vilde dette unægtelig have været meget slaaende, — hvis blot Niebelungenlied havde været en Tragedie.

Et Kuriosum er det forresten, at „Evend Grathe“ efter Prof.s egen Udvikling heller ikke bliver nogen Tragedie; thi

*) See Perseus 1, 261.

Meningen er naturligvis, at en af de „berettigede Magter“ maa gaae tilgrunde; men dette er ikke Tilfældet med nogen af de af Prof. H. angivne Magtrepræsentanter, Svend og Valdemar. Begge staae efter Katastrophen endnu lyslevende ved Siden af hinanden. Det er kun Svends Datter, som gaaer tilgrunde. Altsaa er Stykket dog i Grunden ikke mere end et „Sørgespil“ (see Perseus l. c.).

Endnu har det behaget Prof. H. at yttre sin allerhøieste Utilfredshed med, at Shakespeare lader Banquos Mand vise sig, og Birnamskoven marschere, thi, „den dramatiske Poesi skal fremstille ved Ordet“, men dette er blevet „indifferent“, og det var derfor ikke saa tosset et Indfald af en „Balletmester“, at han gjorde „hele Macbeth til en Ballet“; Prof. faaer her tillige Leilighed til i Forbigaaende at give et lille Spark til Dehlenschlägers „Olaf den Hellige“. Vi skulle ikke opholde os ved at udvikle, hvorledes den dramatiske Poesi ogsaa har et Element i den synlige Handling, at denne navnlig tjener til at styrke Illusionen, Skuespillets almindelige Fundament; eller hvorledes den Enhed af det lyriske og episke Moment, som constituerer Dramaet, ikke forstyrres ved, at et af disse Elementer (her det sidste) en enkelt Gang kommer mer eller mindre tilsyne. Vi ville hellere dvæle ved Prof.'s Iver for Sandheden, der saameget mere fortjener at prisfes, som han her ubetinget bryder Staven over adskillige af de smukkeste Steder i sine egne Stykker, f. Ex. 2den Act i Fata Morgana, Alfedandsen og hele sidste Act af Elverhøi, hvilke, da Ordet her er aldeles indifferent, ud-

blot tale saa complet som muligt, „Poesiens Desperation til
 sine egne Midler,“ og, ifølge hans egne Ord, som „Bal-
 letfragmenter gjøre en ukunstnerisk Virkning og et fatalt
 Indtryk, uagtet et saadant hors d'oeuvre vistnok kan bi-
 drage til at fylde Huset med endel ørkesløse og adspredte
 Tilskuere,“ medens „Virningen paa dannede og smagfulde
 Tilskuere bliver omtrent som om alle Personer pludselig
 begyndte at tale i et fremmed Sprog.“

Den Begeistring, hvormed Prof. S. griber „Fædrelandets“
 Opdagelse af vort Publikums „spekulative Smags-
 retning“, er saa interessant, og hans Kommentar hertil saa
 eiendommelig, at vi maae henvise til Stedet, hvor den fin-
 des. Blot han ikke har misforstaaet „Fædrelandet“, thi
 dette Blad har mulig brugt Ordet „spekulativ“ i den Be-
 tydning, det har paa Børsen. Men naar han ved sin ube-
 tingede Tillid til bemeldte Handelstidende føres til den
 Spaadom, at „det historiske Dramas, og altsaa
 Tragediens Tid er forbi,“ da kan det henstilles til
 et roligt dømmende Publikums Overveelse, hvorvidt Prof.
 S., der selv ikke er Tragiker, men en Komiker, og saale-
 des neppe ganske upartisk, i dette Tilfælde kan ansees som
 paalidelig Prophet. Men maaskee har han alt selv skiftet
 Mening, ligesom da han efter Opførelsen af „Dina“ er-
 klærede (Intelligensbl. 16 og 17, Side 98), at „Marsa-
 gen“ til, at Dehlenschlägers „nærmest foregaaende Bærker
 have forekommet os svagere end de ældre, ikke var at søge
 i en virkelig Tilbagegang hos Digteren, men tvert-
 imod i en Fremgang!“

Nik. Fred. Sev. Grundtvig.

(Født 1783.)

Kronikerim til levende Skolebrug. 2. forøgede Udg. 1842.

Grundtvigs offentlige Virksomhed har i mange Retninger været excentrisk, nebuløs og upraktisk, men altid ærlig, fuld af Varme og Begeistring. Som Digter har han uden nogensinde at bekymre sig om en egentlig kunstnerisk Form, vakt Beundring ved geniale Glimt, ved Følelsens Dybde og Inderlighed, og ved den Fylde og Sødhed i Sproget, der i lykkelige Dieblikke udmærker hans Digte. Poesiens Venner have derfor ofte beklaget, at den aldrig har været Gjenstand for hans udelukkende Hengivelse, men næsten stedse kun en Terne i andre, vistnok hæderlige og ophøiede Formaals Tjeneste. Han har saaledes kun frembragt fuldkomne Digte, hvor hans begeistrende Idee enten har været af den Natur, at den let lod sig assimilere med Poesiens særegne Grundbetingelser, eller ligefrem selv hørte til dennes vidtudstrakte Rige. Dette gjelder især om hans religiøse og historiske Digte. Er enten Stoffet i poetisk Henseende uheldigt valgt, eller han f. Ex. af historisk Samvittighedsfuldhed lader sig overvælde af det, da mislykkes Digtet. Men var Stoffet af den Natur, at det

ligesom selv hidkaldte Muses, da formede det sig ofte som en Naturblomst ved hans malmrige Toner til uovergaaet Skjønhed.

Hvad der imidlertid maa ansees for hans egentlige Særkjende som Forfatter, er den *Ørlighed* og *Barme*, der stedse besjæler hans Ord. Dette er ikke blot en poetisk Naturs Aggregat, men det er hans *Charakter* som *Menneske*, og dette *Menneske* gjenfinde vi uforandret saavel i hans theologiske og historiske *Virksomhed*, som i de forskellige *Smaa skrifter*, hvormed han har søgt at hævede det levende Ord dets *Ret* og *Værdighed*, paa den ufrugtbare sjælløse *Bog lærdoms* *Bekostning*. Alle de *Ideer*, han har søgt at indføre i det virkelige Liv, bære saaledes *Farven* af den redeligste og varmeste subjektive *Overbevisning*; men de indeholde tillige ofte en stor *objektiv Sandhed*. Naar de alligevel ikke i større *Udstrækning* finde *Indgang* hos *Mængden*, da ligger det dels i dennes *Mangel* paa historisk *Indsigt*, dels i det begejstret *overdrevne* og stærkt subjektive *Udtryk*, som udkvælder af hans poetiske og originale *Natur*, og som, for rigtig at forståes, maatte oversættes i *Hverdagsmenneskenes* *nygterne*, *farveløse Sprog*. Derfor vil neppe noget af hans *Forslag* til *Bedste* for *dansk Sprog* og en *levende dansk Skole* finde *Indgang*, før de optages af *Andre*, der kunne gjengive dem i det *Foredrag*, der til dagligt *Brug* afbenyttes.

Hvad her er sagt i *Almindelighed*, gjælder ogsaa om *nærværende*, til *praktisk Undervisning* bestemte *Skrift*, dog

saaledes, at hvad der var en Mangel ved de Bøger, der uden Veiledning forelægges det store Publicum, fremtræder netop her, hvor Taleren er om en Skolebog, som et Fortrin. Thi den oplysende Kommentar, som disse „Kronikere“, for tilfulde at forståes af Børn, ofte nødvendig udfordre fra Læreren Side, vil tvinge denne til at gaa ind paa en saadan levende Udvikling og Forklaring af de historiske Forholde og Gjenstande, som under de sædvanlige Betingelser vistnok ikke tilstrækkelig finder Sted. Af den Grund alene maae vi takke Forfatteren for de profaiske Elementer, han tildels efter den danske Rimkronikes Mønster her har indslunget i sine Vers. Men der findes ogsaa en stor Mængde rent-poetiske Partier, som kunne forståes af sig selv, og paa en ædel Maade opsvinge og opflamme det barnlige Gemyt. Ved disse hæver Bogen sig tillige fra slet og ret Skolebog til et interessant Phænomen i Litteraturen, og afgiver en livfuld og forfriskende Læsning for Børne. Rørigt Liv og Fynd, et ærligt og utilløret Udtryk af en dygtig og karst Sjæls fulde Overbevisning, er i vore Dages danske Litteratur ikke saa hyppigt, at man jo med Glæde skulde dvæle ved dette som ved ethvert kraftigt Nyk i den danske Engsteligheds og pedantiske Forsigtigheds Nathue*).

Grundtvig og Andersen ere omtrent de eneste danske Digtere, der have skrevet for Børn, eller anvendt

*) Denne Bog (1ste Udg.) var ogsaa i sin Tid, som man kan tænke, slet ikke efter Maanedstr. f. Litteratur's Hoveder.

poetiske Kræfter til Opbyggelse og Forædling for det barnlige Sind. Og dog ere Børn, uden Hensyn til det ethiske Formaal, i mange Henseender et Publikum, som en Digter kan ønske sig, og have Tilfredsstillelse af at skrive for. Han er idetmindste her fri for forkert og forskruet Sands, uvedkommende Fordomme og vedantistisk Kritik. Andersen har hævet de Smaa med sig paa Phantasiens Binger, og ladet dem tumle sig lystig og hensynsløst med ham i Morgenrødt og Blomsterduft, uden at tynge dem med Belæringens reale Byrde. Grundtvig derimod, som i alle sine Bærker bevarer en, om ikke altid religiøs, saa dog ethisk Charakter, ifølge den Overvægt, Præsten, Historikeren og Mennesket hos ham har over Digteren, gaaer ogsaa her en anden Vej. Hans Børnerim ere derfor stedse didaktiske, men da det belærende Element er af religiøs eller historisk Natur, giver det ham jævnlig Leilighed til at smykke det med Poesiens Ambra eller Honning, med en skøn og styrkende poetisk Følelse.

Saaledes blive disse „Kronikerim“ ikke blot ved deres upoetiske Side et fortræffeligt Middel til at bibringe Børn en begyndende historisk Indsigt, og en let Oversigt over de betydningsfuldeste Bevægelser og Strømninger i Menneskelivet; men de ville tillige ved den poetiske Indflædning have en uberegnelig Virkning paa Gemytternes almindelige Dannelse og Forædling. Selv for den Børne, der kun søger en poetisk Nydelse, afgive disse fordringsløse Rim ofte en skøn Underholdning. Thi om man end sjelden støder paa Digte, der udtrykke det poetiske Ideal rent

og harmonisk, eller hvor en alle Dele gennemtrængende Skaberkraft forener en Række Billeder og Forestillinger, i en af Sandseverdenen og Menneskelivet udsprungne Form, til et idealt Hele; saa frembryder dog den livlige og varme Følelse, hvori Gr. mer, end i den objektive Phantasi, har sin Styrke, ofte saa frisk og begejstret, at man rigelig holdes skadesløs for Savnet af en fuldendt kunstnerisk Gjen- nemarbejdelse. Man behøver ikke at lede længe efter Ex- empler herpaa. Allerede det Digt, hvormed Samlingen begynder, og hvori Paradiset optræder talende, kan nævnes som en Prøve paa den Sødme og Inderlighed, Forfat- teren veed at aflokke Modersmaalet:

— Edens Have med Livets Træ,
 Hvor alle Smaablomster staae godt i Læ,
 Som Rosengaarden ved Livets Bæld,
 Hvor Maanen har ikke Skaar og Kvæld,
 Hvor Solen skinner og Lærken flaaer,
 Og Solen varmer det hele Aar; — —

Hvor Blomsten i Eng bliver aldrig Hø,
 Hvor Fader og Moder skal aldrig døe,
 Hvor Alting voxer og bliver stort,
 Og kiger i Sky ind ad Himlens Port,
 Hvor Englene immer gaae op og ned,
 Og hviske til de Smaa, hvad Jungen veed:
 Hvor deilig der er over Stjernetop,
 Som selv de skal see, naar de komme derop!

Martusinder svæved jeg saa, til Lyst
 Og Længsler søde i Smaafolks Bryst,

Paa Skjaldes Tunger, for deres Syn,
 Som røres kunde af Vandens Lyn,
 Som tændes kunde af Hjertets Ild,
 Naar liflig flager dens Lue mild!
 Og de, som lytted til Skjaldens Sang,
 De drømde om mig fuldmangen Gang,
 De saae ogsaa Glimt af min Indighed
 I Aftenrøden og Hjemmets Fred,
 I Pindsetiden naar Skov blev grøn,
 Og Bølgen sig krused mild og skøn,
 I Barndoms-Tiden, naar den svandt hen,
 Men fløi som en Fugl forbi igjen!

Saa lytter, I Smaa! naar Skjalden slaaer
 Guldharpn om Livets Rosengaard!
 Ei paa hans Læbe skal døe mit Navn,
 Med det han synker i Støvet's Favn,
 Og haaber at vaagne i Gladhjem brat:
 Hans Dines Lyft og hans Hjertes Skat,
 Hans Blomsters Eng og hans Bøges Lund,
 Hans jævne Mark mellem Bælt og Sund,
 I Fredens Havn, bag de Bjerge blaa,
 Han immer stirred vemodig paa!
 Ja, vænner jer til hans Billedstil!
 Saa springer der ud af hver Blomst et Smil,
 I Kraftens Fylde og Heltens Priis
 I see da og Glimt af Paradis!

Vi have ovenfor karakteriseret disse Digte som didaktiske,
 og danne de end som saadanne en fuldkommen original
 Digtart, saa ere de dog som al didaktisk Poesi stemplede
 med Prosaens Jernvægt. Men det har ikke været Ff.'s
 Hensigt her at optræde nærmest som Digter, og det Poe-
 tiske viser sig derfor mere som en accessorisk Tilgift, da

en digterisk Natur dog aldrig ganske kan fornægte sig selv. Hos det Publikum, for hvilket Bogen nærmest er bestemt, vil den imidlertid let af sig selv erholde Indgang. Vi skulle derfor her kun dvæle ved Betragtningen af det poetiske Element, det, hvorved den vil eller bør have Interesse for alle Læsere.

For at et Digt, som poetisk Frembringelse, skal kunne vække ublandet Velbehag, og saa at sige fuldelig indgyde sig i den ved Naturanlæg eller Dannelse for Poesien modtagelige Sjæl, maa det ikke blot, som man siger, glimre med skønne Enkeltheder, og heller ikke blot fremstille visse Forestillinger anskuelig og efter den logiske Tankeforbindelses Love, ikke blot tjene som Middell for et udenfor dem liggende Formaal, og endnu mindre bevæge sig paa det blot Almindeliges og Abstraktes Gebeet; men disse Forestillinger maae med en begejstret Anskuelse af det hos dem til Grund liggende Ideale, i deres Bestaaffenhed og Folge danne et levende individuelt Hele, der erholder Tilværelse i et individuelt og Tanken anskuelig fremstillende Sprog. Det Skønne i Poesien, eller dens egentlige Væsen, viser sig saaledes især, naar en Idee som fælles Livsprincip forbinder og gennemtrænger en Mangfoldighed af Forestillinger, og disse komme til Live i Sproget saa anskuelig- og legemliggjorte, at derved i den Hørendes eller Læsendes Phantasi opstaaer et levende Billede, der opfylder Gemytet med Glæde. Men nærmere betragtet kan Poesiens Skønhed vise sig enten mere i Billedernes Rigdom, Glæde og ydre Fylde, naar Phantasien har Overvægten, eller

mere i deres indre Livsfaft og varme Hjerteblod, naar Følelsen er den stærkeste Gøne hos Digteren. Dette sidste er Tilfældet med Grundtvigs Digte.

Man vil af det Foregaaende kunne slutte, at naar Grundtvig i nærværende Skrift hæver sig fra sit praktiske Hovedformaal til en uforstyrret poetisk Høide, saa er det især der, hvor en mythisk, (som i det ovenanførte „Paradis“) religiøs eller historisk Idee har frembudt sig af sig selv med en saadan indre Enhed og Afsluttethed, at denne nødvendig har maattet bevare sig ogsaa i den poetiske Form, og hvor en fremragende historisk Personlighed, eller den patriotiske Følelse, alt ved Stoffets egen Natur, medførte hin til sand poetisk Fremstillingsstjønighed nødvendige Enhed, Koncision og ublandede Harmoni. Som Exempler herpaa kunne anføres „Nilen“, „Libanon“, „Canaans Land“, „Olympens Guder“, „Kong Kristus“, „Constantin den Store“, „Østersøen“, „Carl den Store“, „Ansgar“, om hvem det hedder:

Dana sad, i Odins Old,
 Bly i Borgestue;
 Med et Bøgeblad til Skjold,
 Rød af Arne-Lue,
 Havde kun, mod Dødens Harm,
 Blomster-Haab i Engjords-Barm!

Gjæsten fra det Jjerne sang:
 Deilig, under Sneen,
 Staaer en Blomst i Jorsalvang,
 Som ei sank for Leen,
 Duster sødt hver Julenat,
 Er paa Bryst en evig Stat!

Det var fremmed, det var sært,
 Underligt at høre,
 Dannede dog sandt det værdt
 Gæst at laane Dre;
 Andelig, som Hjemmets Røst,
 Stemmen klang i Danas Bryst. — —

Ligesaa „Knud den Store“, om hvem Sangen be-
 gynder lyrisk yndig saaledes:

Hvor smilende Kyster,
 Ved Sundene smaa,
 Som Broder og Søster,
 Hinanden forstaae;
 Hvor Hav=Frøer dandse
 Med Stormærke=Krandse,
 Paa Bølgenes Top;
 Hvor Ager=Høns klukke,
 For Sø=Hæners Bugge,
 Der vorde jeg op!

Fremdeles „Harald Haardraade“, et Digt, der udmærker
 sig ved ægte nordisk Kraft og Simpeltid; „Det store Kors-
 tog“, der dog taber sig i historiske Realiteter efter den
 herlige Begyndelse:

Vor Gud er død hinsides Hav,
 For vore Synder grove,
 Og Fienden tramper paa hans Grav,
 Og alle Christne sove!

Tør Ingen, under Korsets Tegn,
 En Landse for ham bryde,
 Vil Ingen i hans Føde=Egn
 For ham i Taarer flyde? — —

Vil Ingen see det Undersyn,
Som slukker Hjerte-Sorgen,
At Lamper tænde sig ved Lyn,
I Graven, Paaske-Morgen?

Vil Ingen kæmpe for Guds Søn,
Dg paa hans Bunder-tænke,
Dg nyde al den Aflad skjen,
Guds Kirke har at skjænke?

Endnu maae vi nævne „Caro Gramatiker“, „Alperne“,
„Paven i Rom“ (udmærket ved satirisk Humor), „Morten
Luther“, „Christoffer Colombo“:

Colombo leged ved Havets Rand,
Dpvoxde for Vind og Bove,
Dg drømte sødt om det skjulte Land,
Med Guld og med grønne Skove,
For ham var Havet ei meer end Dam,
Han knap sig ønsked en Fjederham! . . .

Af al den Vælde og alt det Guld,
Som Spanien vandt saa fage,
Kun Nygtets Bobler og Cubas Muld
Med Styrmandens Been er tilbage,
Men Verdens-Havet til fjerne De
Endnu dog kaldes den Spanske Sø!

Dg naar det fortner en Solskins-Dag
Af tusinde Master høie,
Dg deilig vaier al Verdens Flag
I Stavn under gyldne Fløie,
I Glands man skuer Colombos Daad,
Dg skimter Himlens forborgne Raad!

„Gustav Adolph“ og „Napoleon Bonaparte“, hvem han
hylder med ædel Begeistring:

Smaalig man i Cabinetter
Eysede med Spindel-Bæve,
Ypped, jævned Borne-Trætter,
Plukked Glas og spilled Ræve,
Kaldte Skattavls-Leg Idrætter,
Hvorved Bjerger maatte bæve;
Som i Sal, var glemt paa Balle
Det Gigantisk-Colossale! . . .

Ja, hvor er det Fastlands-Hjørne,
Hvor ei sporedes min Finger,
Hvor ei mine Keiser-Drne
Stak i Sky og slog med Vinger,
Hvor ei selv blandt vilde Bjørne,
Om min Daad end Drapen klinger!
Mig indskrænked kun, som Jorden,
Straud i Vest, i Syd og Norden! . . .

Under Hyld paa St. Helene
Ingen Taarer mig husvæle,
Men, som mine Bauta-Stene,
Alper over Blomster-Dale
Stolt udtrykke, tør jeg mene,
Det Gigantisk-Colossale,
Verden fra de Dødes Rige,
Atter saae med mig opstige!

Til Slutning maa jeg endnu bede Læseren standse ved
„Danmark“ og „Den Christne Tro“, hvormed Samlingen
ender, og hvor den Grundtvigiske Muse møder os i sin
hele eiendommelige Skjønbed:

Jeg er saa underfuld en Magt,
Hvor ret jeg kom til Live,
At Pennen, selv med Aand i Pagt,
Ei klart det kan beskrive! . . .

Som den Genbaarne, jeg af Muld
Kun Tidsel har og Kælde,
En Torne-Krands, og Korsets Bul,
Hvortil jeg mig kan hælde!

Men overalt, hvor gode Ord
Kan gode Steder finde,
Jeg skaber Mark, i Syd og Nord,
Hvor Mælk og Honning rinde.

Ja op jeg staaer, som Ar i Bang,
Som Mai i Bøge-Skove,
Og prægtig, under Fugle-Sang,
Som Gylden-Sol af Bøve!

At Lyset er mit Klædemon,
At Korset er min Ære,
Og at mit Ord er Liv og Aand,
Det skal da Verden lære! . . .

Ja, naar Han kommer i det Blaa,
Da er mit Værk tilende,
Hvad Troende i Speilet faae,
Skal Salige erkjende!

Han er det Ord fra Arildstid,
Hvilstoppe og herveden,
Hvis Lyd er Aand, hvis Bist er Bid,
Hvis Liv er Evigheden!

Hvor man kan husvare og styrke sig med saa megen Begeistring, saamegen lyrisk Originalitet og Sprogfyldde, hvem vil der vel gjøre meget Væsen f. Ex. af Forfatterens besynderlige Forkjærlighed for Ordet „Ulke“, af et Imperfect som „prat“ (af prikke) og flere saadanne Anstød mod det Smagfulde? — At jeg her næsten har forbigaaet Bogens pædagogiske Formaal og kun holdt mig til den poetiske Udsmykkelse, er fordi jeg nærmest ønskede at gribe denne Leilighed for at udtale mig lidt i Almindelighed om den Grundtvigske Poesi, der i enhver anden Litteratur vilde være mærkelig nok til oftere, end det hos os skeer, at komme paa Tale.

B. S. Ingemann, 1815 og 43.

(Født 1789.)

Samlede dramatiske Digte. Mithridat, Masaniello, Blanca, Kampen for Balhal, Ridderløftet osv.

Ligesom de varmeste Vårstider ere de frugtbareste for Naturen, saaledes pleier Vintersemestret at være det for Litteraturen. Dette har ogsaa iaar (1813) stadfæstet sig. Dog synes vore Forholdes materielle Betingelser stedse mer at gjøre sig gjældende, saavel som Boghandlernes Afhængighed af det bogkjøbende Publikums temporære og tilfældige Smag. Saaledes have flere af vore talentfuldeste Digtere Intet ladet høre fra sig, og den skjønnne Litteratur synes mer og mer at arrondere sig om de ordinære Afsløb, Læseforeninger og Leiebibliotheker. Oversættelsesfabrikerne have som sædvanlig floreret, Morier, Dickens, James, Sue, de svenske Damer o. fl. ere under en vedvarende Forplantelsesproces. Et fortjenstligere, om end ikke just strængere Fordringer tilfredsstillende Foretagende, er Lembkes Oversættelse af Byrons Manfred. Chr. Winther og Holst have udgivet Digtsamlinger („Digtninger“ og „Ude og hjemme“), og et Publikum, hvis Domstol jeg dog ikke anseer for inappelabel, har foretrukket den sidste. Siesbyes fortsatte „poetisk-politiske Nytaarsgave“ har ligesaa lidt som „Corsa-

rens" Dito gjort Epoke. Endelig er der udfkommen en autenthisk Samling af Sophus Zahles Digte, hvorved den Afdøde for stedse er udslettet af de danske Poeters Række. Forlagsforeningens smukke Getbindsudgave af Holbergs Komedier er fremmet med en Hurtighed — det næstsidste Hefte har nylig forladt Pressen — som Udgiverens Navn (N. G. Boie) vilde gjøre utrolig, hvis man ikke saae Syn for Sagen. Prof. Sibbern har udgivet første Hæfte af sit politiske Tidsskrift „Dikaiosyne“, hvis udtømmende Grundighed synes, hvad der endnu er mere utroligt, at have gjort den liberale Presse — maalløs. Hos Boghandler Steen er ved Hr. L. Moltke udgivet en „skandinavisk Folkekalender“, som i Afverling og Folkelighed upaatvivlelig overgaaer den trykkesfrihedsselskabelige. Men de i ren litterær Henseende uden Sammenligning mærkeligste af Vinterens Frembringelser vare: Den nye Udgave af Thieles „danske Folkesagn“, hvor den kuriose Fortale til første Udg. med Rette er udeladt, den nye „Journal for Litteratur og Kunst“; dernæst den meget læste og endnu mere omtalte „Enten — Eller“, Poul Møllers Biographi og Skrifter, 3die Del, og Schack-Staffeldts (altfor) samlede Digte, udgivne af Samfundet for den danske Litteraturs Fremme. Den kvantitative Overvægt havde i det Hele de „samlede“ Godtjæbsudgaver af ældre Digteres ældre Skrifter. Her har især Ingemann været virksom, han har allerede sluttet den nye Udgave af sine Romaner, og begyndt paa sine dramatiske Arbejder.

Derfor disse „dramatiske“ Arbejder vare frembragte i

vore Dage, som Frugter af den nye Tid, saa vilde Dommen over dem neppe med Rette kunne falde gunstig ud. For imidlertid ikke at gjøre os skyldig i nogen historisk Uretfærdighed, skulle vi kortelig meddele, hvorledes de i sin Tid (for 30 Aar siden) bleve modtagne af den danske Kritik. „Vergeßne Gedichte sind neu“ siger Andersen i Mottoet paa en af sine Digtsamlinger, men de blive det da kun, forsaavidt som Læseren er i Stand til at hensætte sig i den Tid og den Grundstemning, der betingede deres første Tilblivelse. Det kan maaske desuden være ret interessant for Nutidens Læsere at see en Prøve paa den Tone og Methode, der herskede i den danske Kritik 1814 og 15. Man finder fra den Tid i Litteraturtidenden en fortløbende Artikel om 5 forskjellige Værker af Ingemann. Den begynder med en lang Indledning, hvori Forf. (afdøde Prof. i Theologien Jens Møller), paa sin eendommelige Maade bugter og vrider sig frem med en yendelig Masse Komplimenter og æsthetiske Høfligheder, og bl. A. især lovpriser Ingemanns Frugtbarhed.

„Han har“, hedder det, „ei alene, som den ædle Stamme i en gammel sjællandsk Abildgaard, til en bestemt Tid ydet sin aarlige Frugt, men mer end een Gang har han vovet at kappes med Sydens Dranger i at blomstre og sætte Frugt mer end een Gang om Aaret.“

Dernæst roses J. for

„en lykkelig Bestræbelse ester at isøre Ideerne Personlighed, eller med andre Ord Tendents til Allegori.“

Dette vilde nuomstunder ikke blive rost saameget. Om hans lyriske Digte hedder det:

„I denne store Mangfoldighed af Sang- og Versarter vil man ei finde et eneste Stykke maadeligt eller hverdags, ei eet, som den berømteste Digter behøvede at skamme sig ved,“

og „de sorte Riddere“ betegnes som

„et hidtil mageløst Mesterstykke i dansk Metrik og Verskunst.“

Saaledes stod det sig dengang med Smag og Litteratur, og det uagtet Dehenschägers var midt i sin Blomstren, at man endnu kunde forvekle Metrik og Rim med Poesien, eller dog fortrinsvis dvæle ved disse.

Men nu til de dramatiske Arbejder. Her læse vi:

„Mithridates er, trods Heltens antik rolige Charakter, næsten helt igjennem digtet i den sentimentale Tone . . . Det samme Køn vil vel i Almindelighed erklære sig for det rent sentimentale Digt, de med Oldtidens Følelser fortrolige Mænd ville snarere lade den patriotiske Aand i Masaniello vedersfares Ret; dog ville de tillige indrømme, at Masaniellos Digter har gjort vel i, ei at glemme den Tidsalder, hvori de leve, men hellere udfyre sit republikanske Sørgeespil med en saadan Tilgift af samme Følelser, at det ogsaa kan behage den samme Tilstuerinde.“

Efter at Recensenten har opmuntret J. til at skrive „Syngestykker for Theatret“, og saaledes „ogsaa betræde denne Vej til Hæder,“ beklager han, at

„Digteren bestedent har kaldet Mithridat et dramatisk Digt, ikke Sørgeespil, ihvorvel dette Stykke langt mere fortjener Tragediens høie Navn, end mangt mindre aandrigt Produkt, som har tillagt sig samme.“

Uagtet der er syndet mod Tidens Enhed, vil det dog „med en læmpelig Omarbejdelse meget let kunne indrettes for Theatret.“ Imidlertid dadler han ikke, at Murena, efter at en Snes Aar ere gaaede, endnu er lidenskabelig forelsket i den vanvittige Pige, men derimod, at han sidste Gang kun kommer frem,

„for at blive myrdet af Archelaus, og maaskee tillige, for at begrædes af Aurelia . . . Af stærkt udmalede Charakterer inde-

holder Digtet fem, nemlig tvende ædle (Murena og Aurelia) tvende uædle (Pharnases og Archelaus) og een blandet (Mithridat) . . . M. er interessantere, end vi have fundet ham i nogen fransk Tragedie, dog har heller ikke vor Digter fundet Anledning til at benytte alle de Smaatræk, som Historien har opbevaret om denne navnkundige Konge".

At Forf. ikke har indflittet alle de historiske Smaatræk, man kjender af Mithridat, vil vel neppe Nogen nu for Tiden lægge ham til Last. Dog, vi lade atter Litteraturtidendens Recensent tale. Om Aurelia siger han:

„Der lægges hende Repliker i Munden, som Shakespear selv ei vilde skamme sig ved. (?) Hendes Drøm er heldigen anbragt" osv.

Paa lignende Maade og med samme tamme Blidhed omtales de øvrige Personer, f. Ex.

„Ogsaa nære vi nogen Tvivl om, at Pharnases's Lumpenhed allevegne monne være tilstrækkelig begrundet"

og saa fremdeles. Uden at driste sig til nogen Dom om Stykkets Totalitet slutter Recensenten med nogle grammatikalske og sproglige Bemærkninger, samt med en Anmodning om, at J. ogsaa maatte ville forsøge sig i nordiske Tragedier, og han trøster ham i saa Fald med, at

„Havens ædle Digter, om han end ikke i Tillid til sit overlegne Genie kunde saa rolig see enhver Bæddekamp imøde, dog ifølge sin bekjendte, over al Skinsyge hævede Charakter, vilde velvillig modtage enhver talentfuld Medarbejder, som maatte vove at fremstille sig paa samme Løbebane."

Men ved denne Leilighed kunne vi ikke undlade at bemærke, at naar Digteren i Fortalen til nærværende Udgave ytrer sig saaledes: „Til Gennets. Valg bidrog maaskee den Selvtændighedsfølelse, der med glad Begeistring over min nærmeste Forgængers oldnordiske Seiersmark næsten under hele min dramatiske Periode lod mig vende Blikket fra Norden, og søge Billederne for mine Fremstillinger i

Orienten og Syden", — saa vil man neppe være sikker paa at bevare sin poetiske Selvstændighed, fordi man vælger en anden geographisk Beliggenhed for sine Fremstillinger, da Lokalet, som bekjendt, er noget næsten tilfældigt ved en poetisk Produktion, og „Hakon Jarl“ f. Ex. vilde ikke i det Væsentlige blive noget Andet, hvis man forlagde Scenen til Orienten og gav alle Personerne tyrkiske Navne. Naar man endelig skulde tale om nogen Selvstændighed hos Ingemann som dramatisk Forfatter, saa maatte det nærmest søges i den Uselvstændighed, han, med en i den senere Tid hos ham herskende Reflexionslyst (som hos en oprindelig uphilosophisk Natur næsten har noget Angstelig), selv betegner som en „Tilsluttelse til Romantikens Grundidee, der søger Opløsningen af al Kamp og Dissonans i Endeligheden i en eneste over Endeligheden udgaaende Grundakkoord.“ Men man seer, at denne Selvstændighed er meget betinget, og det var netop en Anledning til Dehlenschlägers eiendommelige Storhed, at han itide løsrev sig fra hin tydske romantiske Skoles Overspændthed og Unatur.

Inden vi gaae over til Masaniello, maae vi dog som Kuriositet fortælle, at samme Kritiker i sine Betragtninger over „de sorte Riddere“ oprører sig over nogle Linier, som han kalder „forargelige,“ men som Nutidens Smag vistnok vil henregne til det Sundeste og Naturligste, Ingemanns Muse har udtalt:

„Thi hvo er Mand, og favned ei en Dvinde,
 Saasnart hans Hjerte høit i Barmen steg?
 Før Løven ved Løvindens Side brummed,
 Har den vist ei sin fulde Kraft fornummet.“

Da Masaniellos Historie er saa bekjendt, har Recensenten
 haft Mod til at fritage sig for

„at fremsætte Stykkets Fabel, ei heller stykkevis at antyde dens Overensstemmelse med, eller Afvigelse fra Historien (!) — — — En stor, interessant, kunstig forviklet og snildt opløst Handling, en passende Mangfoldighed af veltegnede Charakterer, en poetisk Fylde i Tankernes Conception og Udtryk, ere Fuldkommenheder, som neppe Noget vil favne i Masaniello.“

Dog finder han det lidt ubegribeligt, at

„den ædle, gudfrygtige Fisker kan indgaae Pagt med de første de bedste Banditter, han træffer paa.“

Recensenten mener dernæst, at Laura (Masaniellos Kone) havde „fortjent at hæves noget mere frem,“ finder det meget forargeligt, at de to Banditer baade drikke og tale frivolt i Kirken, og retter endelig, ligesom ved Mithridat, nogle Feil i Versene.

Spørges der nu, hvorledes man nuomstunder maa betragte disse Tragedier, da er vor Mening i Kortheden, at Mithridat er et meget umodent Arbeide, der i det Hele mangler det Allervigtigste, nemlig dramatisk Liv og klar og naturlig Udvikling af Handlingen og Charaktererne. Ikke engang Dictionen har nogen Kraft og Charakter, men er som oftest mat og bred, og man sporer virkelig ingen Indflydelse af Shafespeare, uden i Begyndelsen, hvor den vaagnende Oprørsaad hos Pharnases erindrer temmelig stærkt om den profetiske Expositionscene i Macbeth. Det har undret os i Fortegnelsen over denne Udgaves Indhold, at finde Tragedien „Turnus“ udeluftet, som forekommer os i alle Henseender at staae over Mithridat. Masaniello staaer vistnok endnu høiere. Handlingen er her mere arkitektonisk ordnet, Charaktererne tegnede med større

Sikkerhed, og Dictionen har mere Liv og Energi. Men allerede Hovedmotivet, den af Vicekongen forbudte Guds-tjeneste, seer noget misligt ud, og er i alt Fald langt mindre menneskeligt og dramatisk, end det, der er benyttet i Scribes og Aubers bekjendte Opera. Forf. har villet skildre en stor Kamp imellem to Principer, „Folkesfrihedens Idee i sin Kamp mod Vilkaarligheden —“ men dette mærker man ikke meget til; ja mod Slutningen synes han ganske at opgive denne vanskelige Opgave, og vælge den langt lettere, at lade Interessen ene gaae over paa Masaniello.

Der er imidlertid nogle af J. S. „dramat. Digte“, som i sin Art staae meget høit; det er de rent lyriske Dramaer, hvor han ganske har opgivet Theatret, eller blot Muligheden af en Opførelse, og uden egentlig Charakter-tegning kun benyttet Dialogformen til at vugge sig paa Stemningernes Bølger. Herhen høre især „Remald Underbarnet“ og „Nøsten i Orkenen“, en lyrisk Phantasi over Johannes den Døber. I „Kampen for Balhal“ derimod staaer den sentimentale og forskruede Fabel*), den modern-romantiske Diktionsmaneer, hvortil Forf. i den Hast, hvormed han producerede, havde vant sig, i saadan Strid med det historiske Stof, at det Hele maa ansees som forfeilet. Af de øvrige Stykker, hvor Forf. med et vist

*) Helten dræber, af Skinsyge og som Offer til de gamle Guder, sin Brud, idet hun siger:

„O Thorolf, myrd mig, men miskjend mig ei.“

Da han derpaa hører, at Christendommen skaffer Tilgivelse for alle Synder, forbander han i samme Dieblit alle Balhals Guder, og for at „aabne sig Veien til Christus“ dræber han sig selv. (!)

Talent for Plan og Forvikling forgjæves søger at bøde paa sin Mangel af Erne til bestemt, plastisk og dramatisk Charaktertegning, er „Tassos Befrielse“ vel rigest paa smukke „Enkeltheder“, og „Blanca“ det, som med alle sine Svagheder, mest egner sig for Theatret*). Vi have i det Hele ikke Meget tilovers for J.s dramatiske Virksomhed, navnlig den sygelige Sentimentalitet, der fulminerer i det hidtil utrykte Drama „Ridderløftet.“ Alt Digteren, efter vistnok mange Aars Forløb, har villet publicere et i enhver Henseende saa smagløst og mislykket Produkt, som i sin Alvorlighed overalt bærer sin egen komiske Parodi til Skue, har i Sandhed forekommet os ubegribeligt. Dette Stykke kan betragtes som Exempel paa den sletteste og goldeste Retning i den romantiske Skoles Forvildelser, om det end ikke kan maale sig med „Barners Vandringer“.

Noget langt betydeligere har Forsf. efter vor Formening præsteret i det Episke, navnlig, hvor det, som i „Valdemar og hans Mænd“, har en stærk Reflex af det Lyriske. Thi Lyriken er J.s rette Hjem, her maae vi uforbeholdent bevidne ham vor Agtelse og Kjærlighed, her har han frembragt Bærker, der ere uforgængelige i Litteraturen som hos Folket. Da han her har erhvervet og fortjener den høieste Anerkjendelse, er det ikke urimeligt, at hans Muses Venner, der findes saa vidt som det danske Sprog lyder, ogsaa kunne ønske en samlet Udgave af hans Skuespil, tilmed da den er saa overordentlig billig.

*) Det minder, naar man undtager Dobbeltmordet (en Ting, J. har en sær Passion for) noget om Göthes „natürliche Tochter“, ligesom „Magnetismen i Barbierstuen“ om „Freias Altar.“

Steen Steensen Blicher.

(Født 1782.)

De skjøne Drømme daare mig ei meer;
 Dog een, — o, een endnu jeg har tilbage:
 Af evig Ild opflammet skal jeg sjunge,
 Og Tusind henrykt lutte til min Røst!
 Min Røst igjennem Tiderne skal runge,
 Paa Fjeld, i Dal, usødte Slægters Løst!

(St. St. Bl. „Mit første Digt.“)

Det er et Mundheld, troer jeg, at naar en Tyde kommer til Kjøbenhavn, er han blind de første tre Dage, men efter den Tid seer han bedre end de virkelige Kjøbenhavnere. Der maa vel ligge en sand Bemærkning til Grund for dette, som for saa mange andre Mundheld. Det er muligt, at Tyderne have et noget langsommere Hoved og Hjerte, end den ofte med fremmed Blod blandede sjællandske Race; men naar Noget først har sat hine Organer hos dem i Bevægelse, ville de uden Tvivl gribe Gjenstanden dybere, og fastholde den trofastere, end de letbevægelige og mere vankelmødige Dboere. See vi hen til det praktiske, handlende Liv, da har det vist sig, at Tyderne vel som de øvrige Danske en Tidlang have fundet sig i egne og fremmede Herrer's Tryk, ja end ikke altid været de første til at reise sig; men er deres Blod ved en Anledning først kommet i Kog, saa have de sædvanlig ikke blot afkastet Naget, men gjort det tilgavn's, hvilket endog har skaffet dem Ord for at være et oprørsk Folkesæd. Og i vore Dage, da Kampen pro aris & focis ikke læn-

ger føres med tunge Næver, med Pleiler, Leer og hvad andre landlige Waaben, de forhen have brugt, — men med Ordet; have de da ikke vist, at det kun var den aandelige Dressur, der fattedes dem, ikke naturlige Gvner, ikke Villien, Modet og Handlekraften, men at de heri have overgaaet alle de „kærde“ Mænd i Noeskilde?

Det er sandt, at i Mandens Rige har Jylland, for det frembragte Steen Blicher, udrettet Lidet. Det skal i Sandhed, naar man undtager enkelte Mænd, der ere fødte i Jylland, (Ove H. Guldberg, T. Nothe, Malthes-Brun, Brøndsted og hans Rektor Ole Worm) eller have opholdt sig der nogen Tid, ikke rose sig af de Bidrag, det i Litteratur, Poesi eller Kunst har givet til den nordiske Lands Udvikling og Forædling. Men det maa ogsaa tilstaaes, at det i saa Henseende hverken har været begunstiget af sine egne Natur- og Samfundsforholde, eller af Stat og Regjering. Den Intelligents, der ved Proprietærers og Kancelliets Kaldelse er bleven udstroet over Landet, har uden Undtagelse først maattet gennemgaae de kjøbenhavnske Nivelleringsmaskiner, Sigter, Trædemøller osv., som kaldes akademiske Kursus og kongelige Kontorer, og den har efter Omplantningen, uden Kjærne, Gehalt og eiendommeligt Præg, i Almindelighed ikke kunnet modstaae den kraftige Atmosphære af Jyllands Heder og Kræg, Smaaredsel og Tjevandsknægte. Imidlertid, skulde det engang komme saavidt, at Intelligents og aandelig Uddannelse ikke længer udelukkende var tilskjødet Hovedstaden, da turde det vel være, at Tyderne, lig andre af Kulturen

længe uberørte Stammer, som Russer og Ungarer, med en Friskhed og Livskraft, (der idetmindste har det forud, ikke at være opslidt), ogsaa i de herhen hørende Metninger ville præstere noget Ualmindeligt og Dygtigt.

Det maa, saaledes som Forholdene nu ere, alene betragtes som Følge af særegne Naturkræfters tilfældige Sammenstød og heldige Konstellationer, at Jylland alligevel har faaet en Poet, og det endda een, som ikke er til at kimsse af; en stor Poet og dog en rigtig Jyde. Thi ogsaa Blicher var taus (for ikke at sige blind) i tre Dage, det vil sige, til han var henad de Fyrrethve. I denne Tid gjennemvandrede han som en Nomade sit kjære Fødeland paa kryds og tværs, med Bøssen paa Nakken og en tarvelig Madpose om Dagen. Men om Aftenen levede han høit; Moseanden, Bekkasinen og Skovens Dyr maatte yde ham Tiende, og det jydskte Wildt er ikke blot en kraftig, men ogsaa en fin og ædel Spise. Og han „pratede“ med Herremænd og Frøkener og Bønder, med Hestevrangere og Kjeltringer, og under den sælsomme Skorpe anede hans Sjæl de skjulte Guldminer. Og i Hedepigens sorgmodige Sang bed Bæben og Strømpen, i Hjeilens Skrig, fornam han en poetisk Mand, og han hørte den vifte gennem Lyn-gen, der saa ofte havde været hans Leie. En tidlig Ungdomskjærlighed, som endnu i hans senere Digte ofte brøder frem, havde gjort ham til Digter, og da han saa tilsidst op slog sit poetiske Die, havde han virkelig seet dybere i Naturen og Menneskehjertet, end mange pyntede kjøbenhavnske Poeter, og deres ligesaa pyntede Muser og Musebørn.

Det kjøbenhavnske Publikum er ikke aldeles uskjen-

somt, det har en Slags Sands for, hvad der er Nyt, det har undertiden Bevidstheden om, at det i Grunden kjæder sig, og trænger til lidt Afverling. Blicher havde imidlertid skrevet længe, uden at være kjendt udenfor det kjære Jylland. Der blev han vel læst med Glæde, men uden at Nogen tænkte paa at anvise ham hans Plads blandt Litteraturens Koryphæer. Der har man endnu ikke æsthetiske Kaffeuse „for den gjensidige Beundring,“ eller journalistiske Trompetere, som med et smigrende „Touche“ give tilkjende, at en Forf. har den Ære at være deres Ven. Da Blicher foranstaltede en samlet Udgave af sine Noveller, var det noget Splinternyt for de forsultne Kjøbenhavnere, man talte om ham, Boghandler Steen tjente godt paa ham, Fru Heiberg fremsagde ham paa Theatret, ja han var formelig i Moden — indtil en lærd Kritikus i Maanedsskrift for Litt. beviste, at det dog ikke var saa farlig bevendt med denne Blicher. Jylland og Tyderne bleve interessante ved ham; de kom for første Gang i Moden, og det endog i et Par Aar. Anden Gang var det kun et Par Maaneder, nemlig da de holdt Stænderforsamling ifjor. *)

Det er bekjendt, at Blicher's senere Arbejder ikke have behaget saa meget som de første (uagtet de, som vi siden skulle vise, i det Væsentlige have de samme Egenskaber), — idetmindste ikke her. Hvorledes deres Skjæbne har været i Jylland, er os ubekjendt. De gode Tyder kunne vistnok glæde sig ved deres Digter, ligesom de med Rette

*) Skrevet i 1845.

kunne være stolte af ham; dog, hvorvidt de have en klar Forestilling om, at der, naar en Digter skal vedblive sin Virksomhed, maa være Noget, der kjøber hans Bøger, — det skulle vi lade uafgjort. Men at han ikke længer gjorde Lykke her i Byen, kan ligesvem forklares deraf, at han ikke fandt paa noget Nyt, men vedblev at være jydsk og trohjertig, lystig og gemytlig paa sin gamle Maneer. Altsaa Blicher var ikke længer en Nyhedsartikel, og der gives neppe noget saa variabelt, for ei at sige troløst Publikum, som det kjøbenhavnske. Hvad der det ene Aar hæves til Skyerne, betragtes det næste med Ligegyldighed, og findes næste Aar igjen fuldt af Feil, ja affyeligt. Hvorledes har man ikke ofte talt om Dehlenschlägers senere Tragedier, fordi — de havde det Uheld ikke at være de første? Ja selv Tivoli begynder man saa smaat at blive kjed af, og finde Feil ved, skjøndt dette Institut dog ret synes grebet ud af det kjøbenhavnske Folks Hjerte. Det er Kjøbenhavnernes (jeg mener de Toneangivendes) lønlige Drm, at de altid sukke efter noget Nyt, efter en ny Forvandling, for ei at mærke, hvor tomt det er i deres Indre, og hvor gruelig de kjede sig; og denne Drm vil ikke døe, før de selv blive forvandlede — til „Engle med smukke Binger paa.“

Vi for vort Bedkommende skulle imidlertid ikke opfordre Blicher til at slaae ind i andre Retninger. Man veed, hvad man har, men ikke hvad man faaer. Han har engang erobret sig et Gebeet, hvor han er Hersker og Herre, hvor Ingen er hjemme som han, og hvor han er frem-

traadt ligesaa primitiv og original som Dehlenschläger, da han opfandt den oldnordiske Poesi. Dette Bebeet er først og fremmest den jydsk Natur, baade den i Menneskene og omkring dem. Siden Ræmpevisetiden har Jylland ikke haft nogen Poesi, det vil sige, Ingen har haft Die for dets Poesi. Tankeløst er man i flere Aarhundreder draget over Heden, tankeløst har man seet paa Klitterne og hørt paa Bøsterhavets Stentorstemme, tankeløst er man gaaet forbi de gamle Herregaarde og de brune skorflædte Bakker, medens der er skrevet milelange Vers om Dernes Naturskønheder. Derfor var der Noget saa magisk gripende ved Blichers Poesi, Noget paa een Gang nyt og dog hjemligt, nyt ved Behandlingen og Anskuelsen, hjemligt ved den velbekjendte Virkelighed, hvorfra han gif ud, og den folkelige Tone, hvori den fremtrylledes til et poetisk Liv. Lad et Folk være nok saa fløvt, nok saa forgabet i fremmede Unøder; saavidt vil det vel aldrig komme, at det ikke skulde føle sig dybt bevæget, at ikke noget Bedre skulde røre sig i dets Indre, naar det seer sin eiendommeligste, halvglemte Nationalcharakter greben og fremstillet i livfulde Billeder, naar det mærker, at det Land, som beboes af denne Generation, endnu kan omfattes af høitbegavede Mander med Begeistring og glødende Fædrelandskjerlighed. Naar man frygter for at miste et Gode, skjøner man først ret derpaa. Derfor er i vore Dage, baade her og andensteds, Nationaliteten et almindeligt Løsen. Men ingen dansk Mand har virket mere for den danske Nationalitets Opvækkelse, end Blicher, Ingen vedre end

han vist os, at der er en dygtig og eiendommelig dansk Folkelighed. Lad Dehlenschläger, Chr. Winther og Grundtvig ved deres Skrifter end have virket nok saa meget for Nationaliteten; hos de to første har dog et rent poetisk Formaal, hos den sidste de nordiske og religiøse Ideer været overveiende. Blicher staaer over dem alle, naar Talen er om dansk Originalitet, han er den mest nationale Digter, som Danmark, ja maaske noget Land i den nyere Tid har at opvise. Der kan i saa Henseende neppe siges formeget til denne Mand's Ros.

Dg han er ikke bleven staaende ved den nationale Begeistring, som den udtaler sig gjennem Phantasiens og Geniets Frembringelser, og finder Bei gjennem Pennen. Han var ikke, som saa mangen Forf., blot begejstret paa Papiret; han lovede at være Ideen tro ogsaa i Livet, og denne Ros, den høieste, der kan ydes en Mand, tilkommer ham, om han end, som letbevægelig Følelse- og Phantasimenneske ofte greb Sagerne „upraktisk“ an. Fædrelandsfølelsen var hos ham ingen Stueplante, han er draget sit Land rundt, lig en anden Tyrtaeus, ingen Tid og intet Sted er han udebleven, hvor der var Leilighed til med Sang og Tale at vække Folkeliv og Folkefølelse, og kæmpe i Gjerningen for den Mand, der har givet hans skønneste Digtninger Saft og Farve. Dog, vi have her nærmest med Digteren at gjøre.

Steen Blicher har gjort den jydsk Natur poetisk, den indre som den ydre. I dette Punkt koncentrerer sig hans væsentlige Fortjeneste, og det fremgaaer allerede heraf,

at hans Digternatur især har været virksom i to Retninger, en lyrisk og en episk. Skildringen af den ydre Natur kræver nemlig et lyrisk Gemut, rigt og berlende som Naturen selv, der snart er rolig og smilende, snart melankolsk, skummel og stormende, snart idyllisk, snart oprørt og vild. Naturen er ikke handlende, den udtaler sig i Stemning; men den indre Natur, som aabenbarer sig i Menneskelivet, udtaler sig gennem Handling og Begivenhed, og kræver den episke Digterevne. Denne viser sig ofte i ikke ringe Grad hos Blicher, og da det episke Element i en Digtning er det mere materielle, det som kan fattes og forstaaes af Alle, saa er det vel nærmest dette Element, han skylder sin Popularitet hos Massen af Læsere. Men det er klart, at det Lyriske er i høi Grad det Overveiende i hans poetiske Natur. Dette viser sig ogsaa deraf, at han først hendrog sig til at oversætte Ossian, hos hvem det Episke aldeles træder tilbage for den lyriske Kolorit, at hans første originale Arbejder vare lyriske, og at hans brændende Fædrelandskjærlighed først fremtraadte i en Række ædle og mandige Kvad („Bautastene“), hvormed han forherligede tappre og høitfortjente Medborgere.

Men selv i Novellerne, hvor Formen ved sin egen Nødvendighed medførte idetmindste et episk Skelet, hvortil hans Digternatur kunde knytte sig, er det Lyriske endnu det Overveiende, og det viser sig her paa mangfoldige Maader, snart som poetisk Naturmaleri med den kraftigste, livfuldeste Kolorit, snart som idyllisk satirisk Opfatning af et eienommeligt husligt og landligt Liv, snart som den subjektive

Tone af Humor og Bemod, Lune og Friskhed, trohjertig Naivitet og gribende Alvor, der gjennemstrømmer hans Fortællemaade, og ved sin Livfuldhed ofte næsten bortdrager Interessen fra det, der fortælles, og gjør dette til det æsthetisk Underordnede. Og i alle disse forskjellige livriske Tonearter, han veed at aflukke sin Digterharpe og den Natur, hvormed han er sammensmeltet, er han stedse frisk og original, aldrig mindende om fremmede Skoler og Forbilleder, men stedse dansk og kun dansk i Marv og i Tale. Det er ikke med Urette, man har rost ham for en sjelden Uafhængighed og Selvstændighed i Komposition og Behandling, og han har neppe havt Skade af at have levet og udviklet sig fjernt fra Hovedstadens Døgnsmag og æsthetiske Koterier. Man mærker i saa af hans Værker noget Laant eller Efterlignet, eller Indflydelse af fremmede Litteraturer, undtagen maaske den engelske*), og denne er, som bekjendt, saa nær beslægtet med den nordiske Mand, at den ikke har kunnet skade hans Originalitet. Man har saaledes den Fordel ved at bedømme Blicher, at man ikke behøver at gjøre Forstudier hos andre Digtere. Men dette troe vi, man ved Betragtningen af hans poetiske Natur bør holde fast, at Spørgsmaalet ved ham ikke saameget er, om hvad, som om hvorledes, der fortælles. Hans Phantasi har aldrig vist sig rig i mangfoldig og

*) Især i adskillige af hans Digte, der forresten hverken ere kjendte eller skattede efter Fortjeneste.

kunstig forviklet Handling, eller minutios Udmaling af Charakterer. I saa Henseende ere alle hans Fortællinger Skizzer, og Personerne ere tegnede med saa, kjække og ofte høist geniale Træk. Dommen ogsaa over hans senere Arbejder maa da beroe paa, hvorvidt det, der udgjør hans væsentlige æsthetiske Værd og Betydning, nemlig hans Maade at skildre og fortælle paa, i dem har bevaret sig; og dette Spørgsmaal synes i det Hele at maatte besvares bekræftende.

Nu traf det sig imidlertid, at i flere af hans første Fortællinger ogsaa ofte Stoffet og Handlingen i høi Grad fængslede Læserne. Dette var maaske noget ganske Tilfældigt, og havde maaske endog væsentligst sin Grund i det for de fleste aldeles Nye i Lokalet og de optrædende Personers Mand og Tænkemaade. Medens han nu i en Række Smaafortællinger vedblev at udvikle sin eiendommelige Stil, der stundom minder om Sagaerne, og bestemtere at sætte sin særegne Styrke for Dagen i de ovennævnte lyriske Elementer og den hele Fortællemåde, overførte man fra enkelte af de tidligere Noveller ogsaa Fordringen til en interessant og spændende Fabel, og da den naturligvis kun, hvor Stoffet selv frembød det, fandtes opfyldt, paastod man uden videre, at han var gaaet tilbage, havde udskrevet sig, og saa fremdeles. Saaledes kom da en stor Del af det saakaldte Publikum til med en fornem kritisk Mine at see ned paa de fleste af Blichers seneste Frembringelser, fordi man ingensinde havde gjort sig selv Rede for, hvori hans egentlige poetiske Styrke og Værd bestod,

og fordi man ikke altid i samme Grad forefandt det Greste, som ved et Digterværk tiltaler den raa Hob, nemlig en spændende Fabel og Intrigue. Heraf lader det sig forklare, at de to sidste Bind af Novellerne, som dog indeholdt enkelte større og meget interessante Fortællinger, f. Ex. „Høstferien“, „Herremanden og Vinhandleren“, gik saa godt som ubemærket hen, at det samme var Tilfældet med hans „Kornmod“, som indeholdt korte, men derfor i det Hele ikke mindre fortræffelige Skizzer, ikke at tale om hans „Bindstouv“ (1842), som indeholdt Smaafortællinger og Digte i det jydsk Bondesprog, og ovenikjøbet ikke udkom i Kjøbenhavn, men i Ånders.

Det er Skade, at denne lille Bog*) ikke tilfulde kan forståes og nydes, uden af Jyder; thi den indeholder noget af det Fortræffeligste, Blicher, eller overhovedet nogen dansk Poet, har skrevet. Ligesom han ofte tidligere har knyttet sine Noveller til fædrelandsk Krigsperiode, og opbevaret Sagn fra hine bevægede Tider, saaledes dreie de fleste af Fortællingerne her sig om jydsk Bønderkarles Eventyr d. 2den April og i sidste Krig, den eneste Smule Poesi, Danmarks nyere Historie har at opvise. Og her er det da især Historien om Kyvasjerhesten „Messingjens“, der glimrer som Perlen i det Hele, og som jeg vil raade Enhver, der har Sands for ægte Poesi og naive Fremstilling, at gjøre sig bekendt med, selv om Mundarten skulde frembyde nogen Vanskelighed.

*) Optaget i den seneste Udgave (paa Reihels Forlag).

Bed de paa Boghandler Høst's Forlag udkomme „Fem Noveller“ maa det bemærkes, at det ikke var Noveller, saaledes som man pleier at forstaae dette Ord, med overveiende episk Interesse, Rigdom og Forvikling i Kompositionen. Det er Skizzer, der som Skizzens Natur fordrer, slutte sig til en enkelt mærkelig Person eller Situation, lette, lunefulde, hjertelige og naturtroe, som Alt, hvad Blicher skriver. Hans eiendommelige lyriske Natur fremtræder ogsaa her med en Friskhed og Naturpoesi, som man forgjæves vil søge hos nogen filosofisk dannet Kjøbenhavnsk Forfatter. Fortællemaaden er original og livfuld; og hvis man heri, og fornemmelig heri, seer Blichers særegne, af ingen anden dansk Digter overgaaede Fortrin, hvis man kan sympathisere med den jævne, djærve; usminfede, stundom noget drøie Natur, han skildrer og med Førligehed drøeler ved; hvis man endelig ikke opstiller Fordringer, som hans Genius (thi ingen Digter kan dog besidde lige Styrke i Alt) har nægtet ham at fyldestgjøre, vil man vistnok ikke finde sig skuffet.

Naar man veed, at Blicher i en lang Række af Aar har været Præst i et Kald af betydelig Udstrækning, at han tillige har udgivet voluminøse Amtsbeskrivelser og landøkonomiske Skrifter og Afhandlinger, at han samtidig har virket for sine patriotiske Ideer, og ofte været hjemsogt af Sygdom og Sorger; saa kan man ikke andet, end i høi Grad beundre den poetiske Frugtbarhed, han alligevel har udviklet, og den overordentlige Livs- og Landskraft og Arbeidsdygtighed dette forudsætter. Han er en rigtig jydsk

Kjærnenatur, hvis Seighed hverken ondt Veir foruden eller forinden synes ret at kunne bide paa. Endnu 1844 har han udgivet (i Randers) to nye Bind Noveller, under Titzelen „Winterbestilling“, som indeholde 13 nye Skizzer og Smaafortællinger, foruden en Del Digte med særegne satirisk-gemytlig Naturphantasier over „de danske Træer“. I det første Bind udmærker sig især „Livø“ ved en Intimation, saa ypperlig som man kan ønske, men den taber sig senere i en noget vidaløftig Bredhed. „Kjærlighed paa Dagbogen“ hører til det Bedste, han har skrevet i den lette, livlige og lunefulde Skizzeform, og „En jydsk Mordbrænderhistorie“ giver med sin friske Lyng- og Kjæltringe-Duft, og en ypperlig tegnet Præst, i saa Træk et sandt og gribende Billede af en af Livets Natsider i dette ensomme Hedeland. I den sidste „Winterbestilling“ ere „Fjirkløveret“ og „Kjærlighed i Pinen“ ægte Blicheriske Humoresker, hvor den særegne jydsk Karakter og Livsanskuelse fremtræder i sine forskjellige Skikkelser. Herremanden (i den sidste Fortælling) og den Brud, han erhverver sig paa samme Maade, som man udseer et Stykke Kvæg, ere aldeles klassiske Typer, saaledes som de neppe forekomme udenfor det jydsk Landliv. „Kniplerinden“ er en gemytlig rørende Skizze i samme Stil som „Eva“ og adskillige andre. „Rødstenen paa Fuur“ og „Naven“ indeholde ligeledes Charakterer og Situationer af national-poetisk Skjønhed og Sandhed; dog mærker man unægtelig i de tre sidstnævnte Fortællinger, især af en vis Vidtløftighed i Foredraget, at Digteren er bleven ældre.

Christian Molbech,

(født 1783.)

Et Litteraturbillede.

G. M. udgiver mange Bøger.

R. Klaf.

At skrive en Bog i vore Tider er det letteste af Alt, naar man efter Skik og Brug tager 10 ældre, der handle om den samme Materie, og derudaf sammen skriver en 11te, der handler om den samme Materie.

Nicol. Notabene (Forord).

G. Molbech nedstammer (ifølge Erslevs Litteraturlexicon) paa fædrene Side fra en Sadelmager, og dette Faktum synes ikke ganske uden Forbindelse med den læderagtige Seighed, hvormed han har til en vis Grad bearbejdet næsten alle Litteraturens Gnemærker, og erhvervet sig et Navn nærmest ved Kvantiteten af sine Arbejder. Han har imponeret Massen ved Massen. Ja, hvis det ikke skulde synes altfor umoralsk, vilde jeg fortsætte Signelsen videre, og sige, at hans litterære Virksomhed staaer i samme Forhold til de klassiske Forfatteres Simpelhed og Storhed, som vor Tids Sadelmagere, (der tillige ere Tapetserere, Gardinophængere og hvad man vil), til de oprindelige Sadelmagerlaug. Han har forsøgt sig paa alle mulige Veie til Udødeligheden, han er optraadt som Poet, Histo-

rifer, Æsthetiker, Kritiker i alle Fag, han har „skrevet“ Forelæsninger og Indledninger til Forelæsninger*) om alt Muligt, har været Linguist og Grammatiker, Statistiker, Reisebeskriver, Philosoph og Feuilletonist, m. m. m. Hvor der i Litteraturen syntes at vise sig et lille Hul, har han været ved Haanden for at udfylde det, hvor der fandtes en nøgen Bæg, har han givet den nyt Betræk, hvor Vinduerne vare ramponerede, har han idetmindste hængt nye Gardiner op, da han ikke fandt sig kvalificeret til at indsatte nye Gluder.

Det er imidlertid saaledes lykkeligvis ham, skjøndt han i ingen af sine Functioner egentlig har været anset for en udmærket Arbejder, at erhverve et temmeligt betydeligt Renomee, især hos den ældre Generation af Mennesker og Boghandlere. — Han har erobret sig en Plads i den danske Litteratur ved en vis agtværdig Midelmaadighed i de mangfoldigste Brancher, og, som den romerske Digter siger om Tagdryppet: „non vi (s: ikke ved Geni) „sed sæpe cadendo“. Han optraadte desuden paa en Tid, da et med Flid og Belæstthed sammenhobet Stof, i et grammatikalsk rigtigt Sprog, var nok til at vinde Anseelse som Forfatter, og da endnu næsten Alle nærrede dyb Veneration for al polyhistorisk Lærdom. Og endnu den Dag idag ansees han af Mængden for en meget lærd Mand, hvilket Udtryk dog efter Nøgles Mening bør betynges derhen, at han stedse har kunnet disponere over

*) Formedelt „indtrufne Omstændigheder“, s. Ex. for saa Tilhørere, bleve hans Forelæsninger i Almindelighed ikke holdte.

et meget stort Bibliothek (det kongelige) ved Forfærdigelsen af sine Bærker.

Er det ikke mærkeligt, at G. M. oprindelig var bestemt til at være Søkadet, og skulde 1796 have afgaaet til Indien? — Hvor vilde i dette Tilfælde hans utallige Skrifter og Artikler være bleve af? — De vare bleve liggende som usødte Embryoner, om ikke i hans Hoved, saa dog i de mange gode Forfatteres Bærker, hvoraf han senere har sammenhentet dem. Og Verden? — ja den havde unægtelig ikke faaet dem at see, men maaske endda ikke befundet sig mindre vel. — Det er ikke heller uden Betydning, at det var Sygelighed, som afholdt ham fra at komme til Indien, hvor han maaske enten var død uberømt, eller havde lagt sig efter Sanskrit og endt som Bramin. Sygelighed blev saaledes hans Aktiebrev til Videnskaberne og Litteraturen. Paa Grund af Sygelighed blev han privat inskriberet Student (ligesom Dehlenschläger), forberedte sig (ligesom denne) til juridisk Examen, forlod (ligesom denne) atter dette Studium, og blev — paa Grund af Sygelighed — dog ikke nogen Dehlenschläger, men derimod Amanuensis ved det store kgl. Bibliothek, hvor han fandt Kilderne til sin litterære Berømmelse. 1806 blev han desuden Medarbejder af Videnskaberne's Selskabs danske Ordbog, og det kan vel for en Del tilskrives hans utrættelige Iver, at denne Ordbog endnu ikke er bleven færdig, og ventelig aldrig bliver det.

Maaske er Bibliotheket med sin Mangfoldighed af alle Slags Skrifter ikke uden Andel i den Uro og Ustædighed,

hvormed Molbech alt i sin tidligste Forfattervirken tumlede sig fra det ene Fag til det andet. Han er en sand Briareus, der har strakt sine 100 Arme til alle Gebeter i Litteraturen*); det litterære Maskinarbejde, som i den nyeste Tid især viser sig i Feuilleton- og Journalpressen, har allerede haft et ældre Forbillede hos os i Molbech, saa at Norden i den Henseende endog kan gjøre Fordringer paa Førsteopfindelsesret. I vor Tid gaaer Alt mer og mer ud paa at excerpere og compilere, men M. er idetmindste hos os første Opfinder af at excerpere sig et Forfatternavn. Den herhen hørende Technik blev ham, som ved et medfødt Instinkt, hurtig klar, og det er allerede af sig selv indlysende, at en saa overnaturlig, ofte næsten febrilsk eller frampagtig Produktivitet, der (ifølge Erslevs Fortegnelse) omfatter circa 300 større og mindre Værker, Afhandlinger osv.) ikke kan forklares uden af en særegen Organisation i Fingrene, samt Kjendskab til en Mængde Mysterier ved Litteraturfabrikationen, hvori kun saa Dødelige hidtil have været indviede. Da man imidlertid ikke mer er tilbøielig til at troe paa Mirakler, skal jeg blot hentyde paa Noget, som man oftere vil have bemærket, at M. hvergang en Bog eller Afhandling i høi Grad har behaget ham, er bleven betaget af et saa levende Ønske om selv at være

*) Meneste om Musiken vides han ikke at have skrevet noget Værk, om han end i sin Stilling som Theaterdirektør vistnok har haft Leilighed til at uddanne og vise sine Indsigter ogsaa i dette Fag.

Forfatteren, at han strax har sat sig hen, for at skrive en Bog eller en stor Feuilleton om det samme, og ved et forunderligt Selvbedrag synes han da at ansee sig selv for den oprindelige Forfatter. Undertiden handler han dog ogsaa i denne Henseende med Bevidsthed, og benytter da sædvanlig følgende Formel: det har i den Grad glædet mig at finde mine egne Meninger godt udtrykte af en Anden, eller: Forfatterens Fremstilling er saa rigtig og klar, „at jeg ikke kan undgaae at affskrive det hele Sted, hvori en Anden har udtalt min egen Overbevisning; ja hvor jeg saa at sige maatte bruge ethvert af hans Ord, for at yttre min egen Mening“*).

Medens der gives Mange, som ikke kunne læse en Bog uden at excerperere den, er Forskjellen her den, at M. sædvanlig har excerpere med en saadan Udsørlighed og Omhu, at han har kunnet give sine Manuskripter i Trykken, og saaledes i et saa utroligt Omfang kunnet berige Litteraturen. Og hvis, som han selv (i sin Biographi af J. L. Heiberg) yttre, „Alsidighed er et Særkjende for Ungdommen“, saa maa man indrømme, at M. endnu i sin fremrykkede Alder virkelig har bevaret en sjelden — Ungdommelighed.

Og saadan har han vist sig lige siden Begyndelsen af Aarhundredet. Historieskrivning behagede ham, og han

*) Nyt historisk Tidsskrift S. 599 (om det danske Skriftsprog
Udvikling).

bebudede at ville opoffre sig for dette Fag*), medens han tillige skarpt kritiserede Andre, som befattede sig med det samme. Men snart fik han en anden Tilbøielighed. Det tyktes ham saare ønskeligt at blive en berømt Philolog, og han skrev om danske Dialekter, skrev Ordbøger, gav sig i Strid med Prof. Rask og udgav gamle danske Sprogværker. Visse Rejsebeskrivelser behagede ham, og han gav sig strax til at reise, for ogsaa at kunne skrive Rejsebeskrivelser. Men alt fra hans første Ungdom havde flere philosophiske og poetiske Forfattere valet hans Kappelyst, og han skrev baade philosophiske og kritiske Studier, ja ikke sjældent sadlede han selve Pegasus. Frugterne heraf nedlagdes dels i Nytaarsgaver**) og Blade, dels i en Samling „Baarblomster og Hedeurter“, som udkom 1810. Den indeholder 1) en Fortale, 2) en philosophisk Afhandling om „Livet, dets Væsen og Værd“, 3) en historisk-lyrisk-melankolsk „Vandring i det sydlige Sjælland“ og 4) en Del originale og oversatte Digte. M. optræder her som en uhyre sentimental, men meget beskedent Yngling. Det kan maaske interessere, som Prøve paa den Tone, hvori man (og in specie M.) dengang skrev, at høre nogle Ord af Fortalen:

— — „Paa Heden, hvor kun sparsomme Urter dække enkelte Jordpletter med deres blege Grønt og svage Farvestjær, sankede jeg ogsaa blandt flere de faa, som jeg ønskede nogle

*) See Mottoet paa hans Bog om Ditmarskerkrigen:
Clio, fave! novus ingreditur tua templa sacerdos!

***) F. Gr. Thieles „Rosenblade“.

Diebliffes Liv, ombunden med Grindrings Baand." — (Forf. er tilfreds, naar Læseren) „finder Spor af en fremstræbende Individualitet, der maaffee kunde fortjene en bedre Udvikling" — (og tiltaler tilfidsst sine smaa Blomster og Urter saaledes): „kommer ei Kritikens Dommerfæde for nær, thi Jølusten, hvori den ene trives, er eders Tilværelse ikke beregnet paa!"

Afhandlingen om Livet er en chaotisk Sammenhoben af Ideer og Drømmerier efter Fichte og Schelling, uden egentlig Form, i et trættende, slæbende, frem og tilbagegaaende Foredrag, med en utilbørlig, tidt næsten barnagtig Bidtløstighed i at dvæle ved de simpleste Ting, (som tyder paa, at Forfatterens Hoved er meget langsommere end hans Fingre) og en mærkelig Uklarhed ved Deduktionen af de vigtigere Punkter. Stundom synes han selv at mærke at det løber sur, og han undskylder sig da med f. Ex., at „visse udbortes Betingelser" (Alfford med Forlæggeren, Bud fra Trykkeriet, Bibliothekstiden???) hindre ham i „at betragte den menneskelige Aand i dens høieste Menhed og Udvikling". Over det Hele hviler en melankolsk Tone, som minder stærkt om den Sygelighed, der fra først af bestemte hans Skjæbne. Denne Tone faaer dog endnu mere Overhaand i det følgende Stykke, den sentimentale Reise (NB. ikke i Sternes Betydning af Ordet) i Sjælland. Her hører man ikke Andet, end en uendelig Strøm af „klare Sølvbække" — „lyseblaae Baae" — „vaargrønne Tæpper" — „underskjønne Blomster" — „Bemod's Fryd og søde Smerte", Alt indvævet i en Taaredug af stille Fortvivlelse, som vidner om, at Forf. flittig har læst

Novalis, hvem han tilfidsit ligefrem oversætter. Naar Prosaen ikke kan strække til at tolke Forf.s Bemod, udgør den sig i Vers, der dog ligesom Prosaen bevæge sig i lutter hule Phraser og stabile Talemaader med de behørigte Fødder og Enderim. Om den særegne Charakter ved denne Poesi tænker jeg, man kan danne sig en Forestilling af følgende Brudstykker:

„Dog jeg sukede saatidt i Løn,
Tidt til Himlen fleg min tause Bøn,
Hvad jeg søgte, hist jeg aldrig fandt!“

— — — — —
„Du svandt, o gyldne Tid, med grusom Til!
Lysse Dag, o hvor du var saa kort!
Siig, hvad har jeg nu tilbage?“

— — — — —
„Jeg veed, at Livet aldrig meer skal række
Mig Glædens friske, grønne Krands.
— — — hun borte er! osv.“

„I Støvets Hjem jeg bliver,
Hvor Taaren Lindring giver. (S. 262).“

— — — — —
„Alt efter No i Jordens Skjød
Mig længes nu saa saare.
Paa Jord hvad skal jeg søge meer? —“

— — — — —
„Bær mig hilset, Dødens Urt!“ osv.

Forf. synes her at ville tage Gift, men enten har han slet ikke taget den, eller ogsaa har det — som Voltaire bemærkede om Kaffe — været af de langsomme.

Den samme Mand betegner hans saakaldte „Ungdoms-
vandring i mit Fødeland“ (2 Bind), hvor man finder
historiske Notitser og de ubetydeligste Dagbogsbagateller*)
blandede med svulstig Naturbeskrivelse og sentimentale Re-
flexioner, i et fordetmeste slæbende og overlæsset Sprog,
hvis Form verler imellem poetisk Prosa og prosaisk Poesi.
Det er ogsaa ret pudsigt at see, hvorledes han undertiden
begynder paa en Sonnet, men naar han saa kommer til
den 14de Linie, hvor Sonnetten skulde ende, er G. M.
endnu langt fra ikke færdig, og han skriver endnu glat væk
fort, saalænge til Verset er baade materialiter og formali-
ter fordærvet. At den Molbechske Poesi endnu ikke her
har undergaaet nogen Forandring, kan man f. Ex. see af
Betragtningerne over Skjoldnæsholm:**)

Ds bød vel ofte Nornens Dom at vandre
Saa mangen mørk og sælsom Vej i Livet,
Dg tidt blev kun en Skyggedrøm os givet,
Naar først vi troe, sig Skjæbnen vil forandre.

Saa gik jeg vel i Sjølund's grønne Dale,
Med Diet vendt imod det mørke Fjerne;
Hvad undrende jeg fandt, jeg ei kan male;
Dog stræbe Toner af min Sjæl saa gjerne.
Men som en Morgendrøm de hastigt svinde,
Kun at de svandt, jeg taus med Sorg maa finde.

*) Som at han ved Harrested „var saa uheldig ikke at finde
den mindste Beileidning.“

***) Efter „Skilderiet“ (1809), hvilket Blad først meddelte
disse Vandring i Brudstykker.

Hvor endnu Tinden af den steile Bold
 Omsvæver Mindestyggen, Danmarks Skjold;
 Hvor Sølvbæltet himmelklart omflønger osv.

Der Blomsterlivet yndigt smilte,
 Hvor jeg i Drømme henrykt hvilte;
 Men snart jeg saae dets Glands i Taarer svinde,
 Een Blomst jeg fandt, den blev mig en Kjærminde.
 Jeg plukked den, og her ved Altrets Fod
 Jeg offred hvad mig Nornen finde lod;
 Naar snart i Muld dens spæde Blade segne,
 Min Land endnu omsvæver disse Egne.

1812 gjorde han en Reise til Sverrig, som han udbragte til hele 3 Bind „Breve“. Nogen Fortjeneste havde dette ellers i sin Vidtløftighed kjedelige Reiseværk derved, at der i tredie Bind meddeltes en Udsigt over den svenske Litteratur. En Svensker var saa høflig at ville oversætte disse Breve; dog holdt han ikke længer ud end til første Bind, enten han nu fandt, at Høfligheden blev for kostbar, eller han opdagede, at Meget af, hvad han oversatte, allerede fandtes trykt paa Svensk.

Man seer, at M. ingenlunde var paa det Reene med Hensyn til sit rette Fag og Kald som Forfatter. Dette synes han at nærme sig, da han overtog Redaktionen af Maanedsskriftet „Athene“ (1814—17) som Nyerup havde begyndt, og hvis gule Omslag Baggesen opholdt sig saa meget over. Han synes virkelig bedst at egne sig til en saadan Virksomhed, dels ved sit Talent til at indsamle Bidrag fra døde og levende Forfattere, dels ved praktisk

Erfaring, forenet med Smag nok til i Reglen kun at optage, hvad der enten ved Stof eller Behandling havde Interesse. Ogsaa er det vel nærmest her og i senere Tidskrifter, man maa søge M.'s litterære Fortjenester. Havde han ved sine hidtil udgivne Skrifter ikke vaakt syn- derlig Opmærksomhed, saa høstede han deraf den Fordel at kunne overraske med en paa den Tid ikke sædvanlig, al- sidig Dannelse, og en kritisk Smag (der maaske netop ud- vikler sig ved Uigegyldighed og Tilslidesættelse af Publikum); og trods adskillige grove Misgreb og Extravagancer nød Athene dog i sin Tid en vis litterær Anseelse ved talent- fulde Medarbejdere*), og ved de politiske Oversigter og æsthetiske Kritiker af Udg. der erhvervede sig Routine som Feuilletonist ved at blande sig i Alt. Det var bl. Andet her, at M. (hvoraf han senere ikke lidt har gjort sig til) opdagede J. L. Heibergs komiske Talent, som, da Inge- mann paa den Tid dominerede Parnasset, ikke var aner- kjendt; men det var ogsaa her, at P. Hjorts meget om- talte „12 Paragrafer“ saae Lyset**), og desuden sporede man mer end ønskeligt den vrantne og kivagtige, noget gul- sotige***) Mand, der baade før og senere var karakteri-

*) Navnlig af det Dehlenschlägerffe Parti, som her havde et Organ imod Baggesen.

***) Disse har M. selv senere omtalt med fortjent Dabel (Forelæsn. over den nyere danske Poesi, II S. 83).

***) Det var rimeligvis hertil, Baggesen sigtede med Spotte- navnet „den gule Athene“.

stift for Udg. Det var saaledes her, at M. (som kort i Forveien havde følt sig meget smigret ved, at Baggesen — mundtlig — havde rost hans „rene Stil“), pludselig i et Slags Manifest overvældede denne med en Strøm af Skjældsord og Grovheder*), som Baggesen i et af sine Blade: „Skuddagen“ (1ste Juni 1814) meget nøiagtig affkrev og opsummerede under Titelen „Ufregning med det Gule“, — han var nemlig ikke endnu færdig med „det Brune“ (T. G. Bruun). M. svarede atter derpaa med „Smaaløgne“ — „grove Løgne“ — „den, som lyver i Skuddagen,“ eller som Baggesen refererede det:

„Jeg erklærer Dem herved offentlig for en Løgner paa Grund af, at hvad De har sagt, er sandt.“

B. forespurgte sig nu hos Conferentsraad Schlegel om der var Anledning for ham til at søge M., men fik det „Responsum“, at M. vistnok kunde dømmes for sine Yttringer, men da disse efter Omstændighederne ikke kunde

*) De vare i Alt over 100, hvoraf et Par Prøver vel kunne være nok: „Gjennemføleren — Justitsraaden (som M. siden selv blev) — Ragsstrygeren i Gjengangeren — Overføseren med satirisk Gadeforn — den, der har gjort sig til Løgnens svorne Tjener — som er umenneskeligere ondskabsfuld end Voltaire — den af Galde begejstrede — den, hvis ublu sarkastiske Muse er M. modbydelig“ osv. Med et non plus ultra af Spidsborgerlighed regner M. det endelig til moralsk Fræthed, at B. „offentlig kan fremsætte Ankeposter mod en Skueplads, der har en kongelig Direction“ (!) — Man seer heraf, hvorledes han senere har maattet betragte sig selv som Theaterdirektør.

ansees for „ærerørige“, syntes Sagsanlæggelse ikke nødvendig. Juristen opfordrede forøvrigt B. til Fred i Litteraturen, og „endog en vis Tolerants mod det underordnede Talent, saalænge det holder sig inden sine Skranter;“ hvorefter B. lod sig nøie med at dømme M. som „litterarisk Skjændegjæst“ — „Udsender af de gule Hefter“ og „Indsender i Dagen af utilbørlige Skjældsord“, til „paa Parnasset at bøde sine Tre Mark“ **) Dette var en af Smaaskjærmydslerne i den store Baggesenske Feide, hvoraf jeg haaber engang at kunne give en omfattende Skildring.

Da denne Krig var forbi, og Athene gaact ind, reiste M. 1819—20 paa et Aar til Syden, og udgav naturligvis sin Reise i 3 Bind, fra „Tydskland, Frankrig, England og Italien“; og han skal virkelig have været i disse Lande, hvilket ellers kunde være tvivlsomt nok, da han, som samtidige Rejsende fortælle, mest skal have indeluffet sig i sit Bærelse, for efter de bedste Kilder at udarbeide en Reisebeskrivelse af den Slags, man i Tydskland kalder „Abflatsch aus dem Fremdenführer.“ Desuden reiste han ogsaa paa Bibliothekvidenskabens Vegne, om hvilken han naturligvis ogsaa senere leverede en Afhandling. Men M. havde aldrig No paa sig, han tog igjen fat paa Historien, skrev i Hast „Erit Plogpenninges Historie“ (1821) og „Forelæsninger over det danske Sprog og Nationallitteraturs Hi-

*) Species Facti, Responsum og Kiendelse osv. udg. af Baggesen. 1814.

storie" (1822); dog det varede kun til der indtraf Noget, som gav hans utrættelige Pen en ny Retning.

Den berømte Rask var vendt tilbage fra sin store asiatiske Reise, belæst med Berømmelse og videnskabelige Skatte, og blev modtaget med almindelig Velvillie og en Forventning, der maaske undertiden faldt noget trykkende for M., saameget mere, som disse to Personligheder i alle Henseender dannede afgjorte Kontraster. Medens M. syntes mest skabt til at frastøde, saa udøvede Rasks Personlighed en næsten magisk Indflydelse af Geniets uimodstaaelige Kraft til at drage til sig. Han var vel, ligesom M., i rastløs Virksomhed overalt, men denne Virksomhed var ikke excentrisk, den dreiede sig stedse om hans ene Centralidee; han var en sand „Videnskabsmand“, som tænkte og skrev Alt ud af sit Hoved, ikke af Bibliotheker, og ikke lod sig nøie med at udskrive eller „underskrive“ Andres Ord; han slog sig aldrig til No, eller gjorde sig magelig paa et stationært Standpunkt, ikke engang (som saa Mange), da han blev Professor; han arbejdede hvert Dieblit fremad i sin Udvikling, men han levede kun for sin Idee, og ikke for indbringende „Anskættelser“ eller Boghandlerhonorarer. Derfor blev han, hvad man kalder „upraktisk“ i Livet, og saa beundringsværdig han end var i at vække Mander, saa utrættelig han end viste sig ved at stifte Selskaber osv. saa stødte han dog ofte paa Hindringer fra Spidsborgerlighedens Side, som han ikke forstod at bortrydde, og derover blev han melankolsk og døde snart som Martyr for

sine Ideer. En saadan Natur kunde umulig harmonere med Molbech.

Mange undredes over, at Rast ikke strax rykkede frem med Resultaterne af sin Reise, at han til en Slags Re-creation skrev en spansk Sproglære, og syslede med sin Reform af den danske Retsskrivning. Nu tog M. Tiden i Agt. Han vilde ikke længer nøies med at være Alt, han vilde ogsaa være Sproglærd, og forbausede pludselig Berden med en Feuilleton (1827) om „Palisproget og Palis-haandskrifter“. Men allerede fra 1825 (i „Nyt Aftenblad“ og „Skilderiet“) havde han begyndt at angribe R. for Retsskrivningens*) Skyld, med en Hæftighed og Bitterhed, som, da det fjendtlige Forhold i de følgende Aar vedblev paa forskjellige Maader at yttre sig,**) ikke blot krænkede og forstyrrede R., men endog, ved at fremkalde Forstemning hos Personer, som ikke her formaaede selv at dømme, blev ham til megen Skade. — Den, der blot har en Forestilling om det guddommelige Geni, som hos R. var forenet med den mest begejstrede Opoffrelse

*) I sine første Skrifter fulgte M. selv en reformeret Retsskrivning, f. s. for x osv.

**) Det var ved en saadan senere Leilighed, at R. (i sit „Litteraturblad“) anvendte den i Mottoet anførte Linie som grammatisk Exempel. Det var i Forbindelsen, hvor det stod, en virkelig Bittighed, skjøndt Sproggrandffere ellers ikke have Ord for at være vittige, men — facit indignatio versus.

og den elskeligste Beskedenhed, kan neppe uden en ubyggelig Følelse eller dyb Bedrøvelse tænke sig, at disse Stridigheder, denne hadefulde, om end afmægtige Polemik mod en Mand, hvis Overlegenhed i Sprogfaget var hævet over al Trivl, hidrog tilligemed Uergrelser og Tilfidesættelse fra andre Sider, til at fremskynde den Sygdom, som saa længe før Tiden lagde ham i Graven. Og dette uerstattelige Nationaltab blev, ved en sølsom Skjæbneironi besungen i en latinist Elegi af — Molbechs Broder (Berl. Tid. 1833, 28).

Men M., som bestandig var den praktiske Mand, følte med en rigtig Taft, at en af de Veie, hvor han lettest kunde vinde Anseelse for en Sproglærdom, som han selv vidste, ikke stod paa stærke Fødder, og mulig bortlede Opmærksomheden fra N., var — at optræde som Korrekturmaskine i Ordets høiere Forstand. Han udgav nu i stor Hast tre gamle danske Sprogværker (med Anmærkninger, Glossarier og Indledninger m. m.) der alene ved Massen af Paginaer maatte imponere, nemlig: Den danske Niimfrenike (1825), Henr. Harpestrengs Lægebog (1826) og den ældste danske Bibeloversættelse (1828). Disse Udgaver bleve besørget anmeldte og roste i mange inden- og udenlandske Journaler, og denne „Kjærligheds-gjerning“ skaffede atter M. Grundtvigs Venskab, som ved en tidligere Strid (i Anledning af G.s første Verdensfrenike) var gaaet tabt. Senere fortsatte han denne Virksomhed, (hvis Værd forresten ikke blot berøer paa Flid og Nøiagtighed, men ogsaa paa grundige Sprogkundskaber)

med „Præsten Michaels Niimbærker“ og Rosenstand Goifkes „Kritiske Efterretninger om den danske Skueplads“ (1770—80).

M. fulgte nu atter for en Tid Bevidstheden om sit rette Kald, idet han 1827 fremtraadte som Samler og Redaktør af „Nordisk Tidsskrift“ (for Historie, Litteratur og Kunst), hvis sidste Hefter, paa Grund af de mange Slags Jern, han altid har haft i Jlden, udkom med meget lange og uordentlige Mellemrum. Det var især her, og siden (efter Heibergs Udtrædelse af Redaktionen) i sine Bidrag til Maanedsskrift for Litt., at M., ved en paa udenlandske Autoriteter støttet Strenghed i Smag og Domme, blev til Nytte for den danske Litteratur, der just i denne Periode, navnlig i kritisk Henseende, var nedsunken til en Sløvhed og Trivialitet, der søger sin Mage. Den romantiske Skoles Ideer havde gjort deres store Felttog. Generalen for den ældre Skole, Baggesen, havde forladt Balpladsen, og forblev i Udlandet til sin Død. Slaget mellem de regulære Tropper var udkæmpet, uden at det med Visshed kunde siges, paa hvis Side Seiren var bleven. Om end Inge-mann vedblev at hylde Romantiken, saa havde dens tidlige Chef, Dehlenschläger, efterhaanden indtaget en mere neutral Stilling; hældede Hauch endnu mest til de romantiske Ideer, saa nærmede Heiberg sig (i Vaudevillerne og Flyveposten) atter mest til den modsatte Side. Og til disse Forfattere indskrænkede sig næsten al produktiv og selvstændig Livskraft i Litteraturen. Men af begge Par-tier var en Mængde Marodører tilbage, der benyttede den

litterære Slappelse hos det Publikum, der havde overværet Kampen, til at drive allehaande Ubæsen paa det ubevogtede Parnas. Det var den Tid, da Schubothe udgav Joh. Wildts Romaner, og Heigel „Dumriana“ ic., da Wosemoße oversatte Blof Tørens Digte i 6 Sprog, og man disputerede om Tragedien „Esfer“, da Siesby døbte sin Muses første Fostre med Navnet „Sjølund“ og N. P. Liunge i en Række Aar aabnede Sluserne for en Syndflod af „Danaer, Harper, Hertbaer og Theaterblade“, — en Tid, da Baggesen var borte, da Grundtvig skrev firkelig Polemik, da Hanna Jrgens ved Siden af Nørrefælleds Skjald (Garbrecht) glimrede i Lyriken, da Politivennen var det eneste Oppositionsblad, — en Tid, der kunde kaldes Læsefrugternes og Maanedstrosernes Guldalder, besungen af Litteraturtidendens Recensenter.

M. angreb naturligvis ikke Marodørerne, men det, at han i Artikler, der ved stor Bidtløstighed og lærdt Apparat imponerede de litterære Spidsborgere, med temmelig Strengbed anvendte historisk og æsthetisk Kritik paa et af deres Idoler, de Ingemannske Romaner, maatte allerede ved det paa den Tid ubørt Dristige heri, vække Opmærksomhed, og saaledes bidrage til en Reaktion i Smagen, der efterhaanden ogsaa indskrænkede hin naive Frodighed i den litterære Ukrudsregion. Men Følelsen af, at han her havde havt Ret i det Væsentlige, gjorde M. overmodig, og der paa kom ham en kritisk Bersærtergang. Han vilde, som det hedder i „Gjengangerbrevene“, nu ei nøies med

At Have skulde skrives Hauge,

Men staved Ordet Mave: Mauge,

og gif næsten med samme Strengbed løst paa Hauch, der i sin Roman „Wilhelm Zabern“ dog netop havde undgaaet de Ingemannske Feil. Forf. gjorde Indsigelser, og M. svarede nu med et Forsøg i personlig-satirisk Polemik, (Kritiske Epistler til Wilh. Zab.s Forf. Nr. 1 med Tilskrift fra Hunden Berganza) som faldt yderst ubeldig ud, og hvis Fortsættelse ogsaa udeblev. Han vendte sig nu bort fra de ældre Digtere, og blev kritisk Mæcen for de yngre. Han protegerede med Barme Andersen, Herk og Paludan-Müller ved deres første Optræden; dog har han senere, hvad den første angaaer, betydelig forandret sin gunstige Stemning. Den eneste af vore Digtere, som synes endog i stedse stigende Grad at finde Naade for hans Dine, er J. L. Heiberg. Men det maa ikke heller glemmes, at denne idetmindste en Tid usurperede et Slags Smagshierarchi her-tillands, saa at det tilvisse var meget praktisk at sikre sig en saadan Allieret. Saaledes synes han i de sidste Decennier at have optaget Heibergs Betragtning af Deblenschläger, fordum hans Afgud, ligesom han paa den anden Side er bleven billigere imod Baggesen, og endog i det Væsentlige har sluttet sig til de Baggesenske Kunstanskuelser.*) Efter sin gamle Skik, at optage og variere Andres Ideer, har han ogsaa ofte fundet saa stærkt Behag i Heibergs æsthetiske Artikler, at de have inspireret ham til at skrive Artikler paa sin Maneer om de samme Gjenstande. Der fortælles om Poul Møller, at han pleiede at sige: „saasnart Heiberg

*) Det samme gjælder ogsaa om P. Hjort og flere Samtidige.

skriver en god Kritik, træder M. den plad i Maanedsskriftet." Dette viste sig især paa en frappant Maade, da H. i „Perseus“ havde recenseret „Svend Dyrings Huus“, hvoraf M. tog Anledning til, under Skin af en Antikritik, at skrive en lang Artikel om samme Stykke, med en Del ubetydelige Indvendinger, der tildels grundede sig paa Misforstaaelser, medens han naturligtvis var enig med H. i alt Væsentligt. Han kom herved ofte i en fjendelig Forlegenhed, der nødte ham til endnu mer end ellers at gjøre Bold paa Tankegang og Foredrag. Dette gav atter en pseudonym Forf. (Christianson) Anledning til i en Pjece (1837) med megen Klarhed og Skarphed at paavise M.s mærkværdige Mangel paa Tydelighed i Udtryk og Sikkerhed i de æsthetiske Principer, og som atter har medført en Uendelighed af Modsigelser, Gjentagelser, Omsvøb og unyttigt Ordgyderi.*)

Da N. M. Petersen havde udgivet de første Dele af sin baade ved Lærdom og Foredrag udmærkede Danmarks Historie, fik M. efter sin gamle Vane strax Lyst til at prøve noget Lignende, og han skrev nu i nogle Aar for Trykkefrihedsselskabet „Fortællinger og Skildringer af Danmarks Historie“ som dog aldrig bleve færdige. De 4 udfomne Hefter naae kun til 1202. En skarp og kyndig Kritik (Nordisk Ugeskrift 1837) viste, hvorledes ogsaa dette Skrift led ikke blot af Sammenblanding i Begreberne, Mangel paa logisk Orden og Tydelighed, under en over-

*) Iffor inspirerede igjen en Artikel af Heiberg (fra 1843) ham til at skrive om Schack-Staffeldt. — Naar Dehlenschläger her (Analekter, I. 39) sigtes for at have plagieret St., da bevises netop det Modsatte af Klubbets „Lilskuer“, hvor Digtet questionis „Gventyret i den fremmede Stad“, er trykt (Mai 1803) henved et Aar for S.-St.s Digte udfom.

strømmende og ørkesløs Fylde af Ord, men tillige af et meget løst Bekjendtskab med Sagslitteraturen, og en Ukyndighed i Oldsproget, hvorpaa M. allerede tidligere, navnlig i sin danske Ordbog havde aflagt tilstræffelige Prøver. — Han havde siden 1830 med sin Hurtigpresse produceret et nyt Fragtkæs af dansk Litteratur, nemlig: 2 Bind dansk poetisk Anthologi*), 1 Bd. „Ewalds Levnet“, 2 Bd. „Forelæsninger over den danske Poesi“, 1 ditto over „den gamle Verdens Kultur og Litteraturhistorie“, 1 Bd. „dansk Læsebog“, 2 Bd. „samlede Smaaskrifter“ (forhen trykte), som kunne fortsættes i det Uendelige, 1 Bd. „svensk Statistik,“ Begyndelsen til et dansk Dialektlexicon (sluttet 1840) og — 2 store Bd. „dansk Ordbog“ (1833) m. m. Et saa'gevaltigt „Trykværk“ var ret skiftet til at blænde den store Hob; men forresten er en saadan Ordbog dog ikke saa vanskeligt et Arbejde, som Mange troe; man lægger forskjellige ældre Ordbøger til Grund, supplerer det Manglende saa fuldstændig som Tiden og andre Beskjæftigelser tillade; endelig, naar man har Talent i den Retning, kan man have megen Nytte af sine litterære Venner som Medarbejdere, og høster ligesuldt selv Æren og Fordelen. Bogen er nu visseelig intet Mesterværk, men heller ikke ganske overflødig; den gjælder især som en stor Autoritet for alle Slags Dilletanter i det Stilistiske, Skoledisciple og Adjuncter, Damer og danske Jurister, Handelscommisser osv. Men

*) Heraf er siden kun udkommet et Stykke af fjerde Del, uagtet det paa Omslaget forsikredes, at det Øvrige af 4de og hele 3die Del skulde udkomme i samme Aar (1840).

den, som selv nogenlunde kjender Modersmaalet, vil, naar han slaaer op deri, næsten aldrig finde, hvad han trænger til, endog et ikke ringe Antal simple og bekjendte Ord mangle, og Bogen har, som en skarp Kritiker (T. Baden i „Supplementer til M.s Ordbog“ 1833) bemærkede, ei engang „et Lagen“ til at skjule sine Synders Mangfoldighed.

For dog engang at komme til Enden, skal jeg blot ile hen over, hvad M. i de senere Aar har paabegyndt eller virkelig faaet færdigt. *) Det er en Del Optryk og Aftryk af gamle Dagbøger, Diplomer og Breve, Noget om de danske Bibeloversættelses Historie i det 16de Aarhundrede, Forelæsninger over Historiens Philosophi (som Kritiken i sin Tid slemt analyserede), en Samling Eventyr af forskjellige Forfattere, Videnskabernes Selskabs Historie og endelig (1844) en ny Reise i Sverrig: „Lund Upsala og Stockholm“ **) m. m. — Skulde man troe det muligt, at alle disse trykte Sider kunne være een Mands Værk, hvis han ikke er en Adept i den Kunst at gjøre Bøger? — er i Besiddelse af en mystisk Hemmelighed, en Slags Svømlesingre? — eller han fra sit Studerekammer behersker magisk en Sværm af Gnæmer, som kunne gjøre ethver: Dnske til en Bog i samme Dieblik, som det op-

*) Paa den sidste Tid er han dog lidt mindre letfindig med sine Løfter; han bruger nu gjerne den Formular: det og det skal jeg maaskee engang skrive eller fuldende, om Gud forunder Helbred og Fraft osv.

**) Kritiseret med megen Aand og slaaende Satire i „Studier Kritiker och Notiser“ (Lund 1845, Nr. 1 og 2), af Prof. Hagberg, der betegner M. som „litterær Daguerrotypist“, og viser, at han hverken kjender svensk Litteratur, eller forstaaer Sproget.

staaer? — Sandelig, i gamle Dage vilde han forlængst være brændt som en Troldmand! — Jeg har dog kun nævnet den mindste Del af hans Trylleries. Medens (naar man betragter ham som Herremester) de store Nisser skreve store Bøger paa hans Bud, skreve de smaa stadig Fortaler og Indledninger — Artikler i Folkebladet, Dansk Ugeskrift osv. om Statsgjæld, Landoekonomi, artesisk Brøndboring (!) m. m. m. Desuden har han fra 1840 redigeret „Historisk Tidsskrift“ (mange tykke Bind); han stiftede et Selskab (efter engelsk Mønster) for Udgivelsen af Holberg, og var allerede, inden Nogen vidste af det, færdig med et helt Bind Komedier, et Portræt 5 Indledninger og en Fortale. Han saae sig allerede i Nanden som uindskrænket Souveræn over Holberg og alle tilstødende Provindser i Litteraturen; men da viste sig pludselig nogle onde Nander, som han ikke forstod at besværges, der udbrød en Revolution, og — Selskabet dethroniserede (1844) sin egen Fader, af hvem det var opfundet og stiftet! —

1829 blev M. Professor i Litterærhistorie, og Naret efter Direktor ved National-Theatret, om hvilket han kort før havde erklæret, at han kun havde en dunkel Erindring, omtrent som om de franske Theatre, ja neppe ret vidste hvor det laa. Da hans Litteraturfabrik imidlertid vedblev at være lige produktiv, tør man vel antage, at hans Birken for Theatret nærmest har indskrænket sig til nogle Skuespil, som han i denne Tid oversatte fra Tysk og Fransk, og hvis Antagelse neppe har været vanskelig, da Oversætteren selv var Director.

Man vil maaske finde det dristigt paa disse faa Sider at bedømme en Forf. der har skrevet over 300 Bøger og Artikler om alle Ting og paa alle Steder, ei at tale om hvad han har bebudet og lovet. See vi imidlertid tilbage paa det her antydede Skribentliv, da viser det sig, at det quoad Massen har været optaget af Flids og Samlerarbejder, der som saadanne ligge udenfor den egentlige Litteratur; og i de kritiske Artikler, hvor M.'s væsentlige Fortjenester ere at søge, spores dog ligesaa lidt som i det Øvrige nogen overlegen eller gennemtrængende Mand, ja, hvis det er sandt, at en af vore virkelige Videnskabsmænd engang skal have nægtet M. dette Prædikat, da kan man vel tænke sig M.'s Forundring herover, men Manden har maaske dog ikke saa ganske Uret. Man vil i Almindelighed i hans „selvstændige“ Skrifter neppe kunne paavise nogen Sætning eller Tanke, som i streng Forstand er hans egen; hans æsthetiske Bevidsthed dannede sig, under Studium af Poesiens Historie, nærmest efter Herder, Jean Paul, Ancillon, W. v. Humboldt, A. W. Schlegel og deres adspredt udtalte Anskuelser, samt de engelske Reviews og Heibergs populariserede Hegel; hans Smag tilhørte saaledes uden særlig Systemtvang halvt en ældre, halvt en nyere Skole. Hegel selv og spekulativ Philosophi overhovedet, har han stedse betragtet med en vis sky Respekt en distance, og, naar det ikke kunde undgaaes, dog kun nærmet sig et saa farligt Gebeet med fordoblede Bugtninger og allehaande stilistiske Sikkerhedsventiler. Da han imidlertid i ingen Henseende har aabnet en ny Bane eller Ideekilde, da han

ikke har nogen egen, selvstændig Tænkning eller Anskuelse at støtte sig til, saa er hans Smag og dens kritiske Anvendelse, om end i Almindelighed ret korrekt, dog uden bestemt Holdning. Har han nu end ofte, under Indflydelsen af sit slette Humør, været for sparsom i sin Ros, og paa den anden Side for meget ladet sig bestikke af en glat Sprogform, saa har han dog ogsaa holdt Slagbommen lukket for Marodørerne og den plumpe Smag, som stedse, understøttet af et vist Publikum, søger at tilskynde sig en Plads paa Parnasset. Saaledes har han her, forsaavidt som han sædvanlig udtalte objektive Sandheder, gjort Litteraturen reel Nytte, medens hans Afhandlinger i formel Henseende, som selvstændige Produktioner, sjelden overstige Middelmædighedens Sphære. Hans Tænkning er uklar og som usystematisk Hoved fortaber han sig stedse i det Aphoristiske. Det var ogsaa en Ulykke for M., at han i de Tidsskrifter, hvori han sædvanlig skrev, kunde disponere over en altfor stor Plads*). Derfor synes han tidlig at have betragtet sine Kritiker som en Indtægtskilde, og mere tænkt paa Arketallet, end paa en sammenhængende Tænkudvikling og et klart, koncist Udtryk. Naar man har læst nogle Blade af en saadan voluminøs Kritik, kan man gjerne holde op, da den udtalte Mening i det Følgende kun vendes og dreies i en trættende Uendelighed af Phraser, ligesom en Matros tygger sin Tobak, eller som de Personer, der forstaae at

*) I Litteraturtidenden, hvor han ogsaa skrev, var Pladsen mere indskrænket, men hans Artikler bleve derved en Del bedre.

sammenlægge et Stykke Papir i utallige kunstige Figurer, snart som en Baad, snart som en Hat, osv., men det er og bliver dog bestandig det samme Stykke Papir. Man kan her sige om M. som Bulver (i „den Fornægtede“ siger om Doctor Bosfelton: „Naturen havde begavet ham med flere Ord end Tanker, hvorfor han havde udtænkt en høit aandrig Methode, at gjentage Sætningen med omvendte Ord.“ Dette er naturligvis især Tilfældet med de Sætninger, om hvis Rigtighed han er ganske overbevist, og Gjentakelserne ere at betragte som et Udtryk af Forf.s egen Glæde og Tilfredshed dermed. Hensætter han derimod en Paastand, som bagefter synes ham selv altfor dristig, dubbis eller — urigtig, saa stryger han den ikke ud (som en Anden vilde gjøre), men, for at sikre sig, restringerer og betinger og ophæver han den igjennem en Uendelighed af „sprogrigtige“ *) Phraser, saalænge indtil han omtrent har faaet sagt det Modsatte af, hvad han oprindelig vilde sige. Hvad der lykkedes ham ubetinget bedst af alle hans Arbejder, og vil overleve det Meste af disse, var „Ewalds Levnet“, og Biographierne i Anthologien, da det chronologisk begrænsede Stof her af sig selv medførte en organisk Ordning og Enhed i Fremstillingen. Disse Skildringer bleve ogsaa modtagne med den Interesse, man kunde vente af et Publikum, der kjendte saa lidet til sine ældre Digtere, som det danske, og altsaa her maatte støde paa flere ganske nye Phænomener.

*) Et af Molbechs Jundlingsord.

„Men“, sige Molbechs Forsvarere, efterat man har gennemgaaet alle hans saakaldte Fortjenester, og paavist de væsentlige Indskrænkninger ved disse, „man maa dog indrømme ham, at han er en fortræffelig Stilist.“ — Dette er bleven til en Slags staaende Phrase hos alle dem, der ikke forstaae sig paa Stil. Men hvis Stilens objektive Fortrin bestaaer i en rigtig organisk Tankeudvikling, i et tydeligt og smagfuldt Foredrag, kan man som ovenfor paavist, ikke tillægge M. dette Fortrin. Hans Foredrag er tillige ofte ubestemt og forskruet, fuldt af tvungne Periodeaflytninger, og bliver saaledes, istedenfor frisk og naturligt, kun slæbende og trættende. Ved den Bane, hans kritiske Haandværk medførte, at pille og pusle ved det Ydre, tabte han efterhaanden den Sands for den indre Form, for den aandige Gjennemarbejden af Stoffet, som betinger al sand Fremstilling; og det i den Grad, at han paa sine gamle Dage endog selv har begyndt at føle det Mangelfulde ved sin Fremstilling.*) Dog gjælder dette naturligvis mindre om de

*) Han indleder nemlig sædvanlig nu sine Afhandlinger med en formelig Undskyldning i saa Henseende. Saaledes lover han i „Analekterne“ 1846, (1, S. 1) kun „Fragmenter“, men forsikrer til Erstatning, at de ville være „uafhængige Studier og Kritiker“. — Undertiden undskylder han sig med Tidens Knaphed osv. Saaledes i „Forordene“ til Artiklen om „det danske Skriftsprog's Udvikling“, der forøvrigt, bortset fra det Aandløse i en smaalig Detailpolemik mod en aandfuld Subjektivitets (N. M. Petersen) profetiske Lyrik, indeholder en Del sunde og plausible Bemærkninger. Det hedder her (N. Hist. Tidsskrift, I. S. 563) at Læseren ikke maa

historisk fortællende Arbejder, end om de kritisk-reflekterende. For det Spirituelle og Mandfulde mangler han aldeles Anlæg; naar han har forsøgt sig heri, eller blot villet være sarkastisk (som i Polemiken mod Wilh. Zaberns Forf.) har han været høist uheldig og vist sig tung og smagløs. Det Hele man kan indrømme ham, reducerer sig saaledes til det, Baggesen indrømmede ham, nemlig et rent Sprog, eller en „sprogrigtig“ og smagfuld Behandling af Skriftsproget, der dog kun strækker sig til Ordstillingen, ikke til Periodebygningen. Men dette er, som man seer, 1) kun et temmeligt negativt Fortrin, og 2) er det i vore Dage ikke noget usædvanligt Fortrin, og kan langt fra siges at fyldestgjøre Tidens Fordringer. Det har nemlig vist sig, at Skoleundervisningen i saa Henseende er gaaet meget frem, og der gives ikke saa saa Studenter, der forstaae at skrive Modersmaalet feilfrit og flydende. Da M. optraadte kunde man endnu herved opnaae en vis Celebritet som Skribent; men det er ikke længer saaledes, en Forf., som skriver et slet Sprog, vil nu ikke blive taalt, Ingen bli-

vente sig en „methodisk Redegjørelse“, men „kun Bidrag til en saadan, eller spredte Bemærkninger, nedskrevne i den Orden, hvori de frembød sig, og med den Frihed i Tankefølgen og Uttringens Overgange, som tilbøls blev nødvendig ved idelige Afbrydelser under Arbejdet,“ der „ikke kan have noget Krav paa at betragtes som udført eller fuldført.“ Til Erstatning lover han en rigtig Klopffægtning „uden silkebløde Ord“. Dog — saa kort kan M. ikke udtrykke en saa simpel Tanke. Det hedder hos ham: „skarp og uden silkebløde Ord i Udsagnet.“ (!)

ver mer udødelig, fordi han kan „undgaae Sprogfeil“, og
 mange yngre Forfattere ere forlængst „gaaede ud over“
 M. Man kan altsaa ikke blive staaende ved den tankeløse
 Tradition, som vel endnu har bevaret sig hos Udskillige, at
 betragte M. som et Mønster, naar Talen er om at skrive
 „godt Dansk“. Er Marken rensset og dyrket, gjelder det
 at fremkalde en kraftig Vegetation, naar Sproget har faaet
 Kultur og Politur, kan man ikke nøies med negativ Kor-
 rektthed. Der kræves nu ikke blot en logisk ordnet Tanke-
 gang, men et fyldigt Indhold, som udpræger sig med en
 eiendommelig Charakter, med Liv, Friskhed og individuel
 Kolorit. Dette forstaaer man nuomstunder ved Stil, og
 i den Forstand er M. ikke Stilist.

Bille vi endelig, idet vi kaste Blikket tilbage, ombytte
 det litterærkritiske Standpunkt med det rent menneskelige:
 hvad skal man da dømme om et saadant Liv? — Foran
 Diet strækker sig en uendelig Steppe, besaaet med utallige
 Bog- og Bladtitler; ingensteds opdager man en Horizont,
 hvor Blikket kan finde Støtte og Hvile. Og det er det
 Bærf, hvori et Menneskeliv har afpræget sin Tilværelse!
 — Enten man betragter det som Hereri, som en Slags
 Sjælsforstyrning, eller som en febrilsk Monomani, der
 yttres sig i at skrive og ikke andet end skrive, ligemeget om
 egne eller Andres Tanker, — en Lidenskab for at ud-
 gyde Blæk, ligesom Andre forfalde til Drif, og som vilde
 medføre Individets Død, naar f. Ex. Pennen ikke længer gav
 Blæk, — eller man ganske prosaisk vil forklare en saa
 umaadelig Forfattervirksomhed af et umaadeligt Gasterfærd,

en uafbrudt Gescæftighed: saa viser dette Liv sig som en sørgelig Abnormitet, en moralsk Forvildelse og Misforstaaelse af Menneskets sande Bestemmelse. Selv om M. havde langt større Fortjenester, end det Foregaaende har villet indrømme, selv om det kunde godtgjøres, at denne langtrukne, drøbtbyggende og opfogende Methode, som kun har den overfladiske Berøring af Ideerne, det Flygtige, Løse og Uordnede tilføjes med den egentlige Feuillettonstil, og at denne kolossale Kvantitet har nogen reel Betydning; selv om man mener at skyldes M. Anerkjendelse som litterær Flids- og Nyttighedshelt; saa er det dog indlysende, at en saa eksklusiv og unaturlig Pennevirkksomhed maa blive til Præjudice for de sande Borger- og Menneskepligter, idet den gjør Individet goldt og ubrugbart for det virkelige Livs Forholde, og berøver det med Friskheden og Daadkraften Evnen til at føle og leve ikke blot som skrivende Menneske.

Men Noget er der dog, som kan undskylde en saadan Forfeilen af Livets Opgave og det naturlige Ideal? Ja! Noget er der. Det er den industrielle og merkantile Tidsaand. Hvor ofte have vi ikke hørt Grundtvigs gjentagne Ønske og Øpraab om, at det levende Ord maatte fortrænge eller dog tilbagevinde sin Ret ved Siden af det skrevne. Og naar ikke blot Een, men vistnok Mange, føle det Grundede i dette Ønske, saa forudsætter det dog vel, at der virkelig eksisterer en Retning i den moderne Civilisation, som begunstiger og fremlokker et uophørligt og ubegrændset Skriveri. De dygtigere Mander lade ikke Tiden spille Bold

med sig, de formaae, stærke ved Ideen eller den uegennyttige Begeistring, at gjøre den Modstand eller beherske den. Men ikke Alle have denne Kraft. Ligesom Tiden fordrer Opera, Ballet, Tivoli, Cigarer, Chokolade, Modeartikler osv. saaledes fordrer den ogsaa Litteratur, og da den kun fordrer det som en daglig Bane, som en Afværling i de physiske Fornødenheder, saa konsumerer den iflæng baade let og slet, blandet og vandet, formløs og aandløs Litteratur, naar der kun leveres den størstmulige Masse for Abonnementetsbetalingen. Saaledes bliver Litteraturen til et Industri og Maskinarbeide; tusinde skrivende Proletarier sælge sig hver Dag til Fabrikherrene, de bortdrages fra det virkelige Livs Fylde, og deres hele physiske, intellektuelle og moralske Kraft bliver efterhaanden til Blæk. — Det er et Smitstof i Tidens Atmosphære, der, som ethvert Smitstof, udbreder Sygdom og Død, om end her i Form af en unaturlig forøget Produktivitet, og som viser sig overalt. I Frankrig, Sue'ernes og Dumas'ernes Fædrenejordbund, hvor dette Onde sandsynligvis har grebet stærkest om sig, føler man ogsaa dybest de fordærvelige Følger deraf:

„Hvad er dog dette for et Liv,“ (siger en nyere fransk Forfatter, Jules Sandeau i „Les Revenants“), „hvor Alt, hvad Hjertet har af Omhed, Gjeringsstof og Begeistring, fordunster og fortærer sig i eftergjorte Lidenskaber, hvor alt det Edle og Skjønne indskrænker sig til Litteraturen, hvor alle store Følelser kun udgyde sig i høitragende Phraser, hvor vi skrive istedenfor at handle, hvor vi synge istedenfor at stride? — Det er ikke Menneskene, hverken vore Benner, eller vore Elskerinder, men vore Bøger, som man maa spørge, om vi forstaae at elske og handle.“

Fr. Paludan-Müller.

— Hierin nun aber kann die dichterische Production soweit gehen, daß ihr dies Machen des Ausdrucks zu einer Hauptsache wird, und ihr Augenmerk weniger auf die innerliche Wahrheit, als auf die Bildung, die Glätte, Eleganz und den Effect der sprachlichen Seite gerichtet bleibt. Dies ist dann die Stelle, wo das Rhetorische und Declamatorische sich in einer die innere Lebendigkeit der Poesi zerstörenden Weise ausbildet, indem die gestaltende Besonnenheit sich als Absichtlichkeit kund giebt, und eine selbstbewußt geregelte Kunst die wahre Wirkung, die absichtslos und unschuldig sein und scheinen muß, verkümmert. Ganze Nationen (die Franzosen u. a.) haben fast keine andre als solche rhetorische Werke der Poesie hervorzubringen verstanden, und die Kunst als etwas nur Gemachtes, absichtlich Gebildetes (wie bei Horaz und Virgil)...

Hegel (Ästhetik, III, 287).

I. *Adam Homo, et Digt.* (1ste Del.) 1841.

De ovenanførte Ord ere her bragte i Grindring mere med Hensyn paa Pal.-Müllers Poesi i Almindelighed, end paa de to i det Følgende omhandlede Arbejder, og af disse mere med Hensyn paa det sidste, end paa det første.

Efterat denne Digter i nogle Aar havde — baade i poetisk og prosaisk Forstand — været udenlands, efterat han, endnu stedse bevarende sin romantiske Grundtone, havde tumlet sig blandt græske Guder, byronske Corsarer, Navnefrogshilistere og provencalske Riddere*), vendte han i det

*) See „Poesier“ af P.=M., hvis 2den Del indeholder ikke faa fortræffelige Ting.

ansførte Bærf tilbage til det fædrelandske Lokale, hvor han engang hensatte sin „Dandserinde“, som han neppe senere har fordunklet, og til det Nutidsliv, som, reflekteret i de forskellige Spidsborgerier, her i Danmark træder os imøde.

Det var ikke længe siden, at vi fra samme Digters Haand modtog et dramatisk Digt „Venus“, som imidlertid fandt et delt Bifald, nærmest fordi det overordentlig rige Stof, den timelige og evige Modsatning imellem den sandselige og aandelige Kjærlighed, som symbolsk Udtryk for det klassiske og det romantiske Livs-Princip, forekom de Fleste, og vist ikke uden Grund, noget for løst behandlet, i en, særdeles mod Slutningen af Digtet, flygtig og næsten kun skizzerende Form. Saa almindeligt man end anerkjendte de store Skjønheder i det Enkelte, havde man, netop af Interesse for Ideen, ønsket en mere udtømmende og færdig Plan. Digteren, som her hengav sig til en absolut idealistisk Retning, har derimod i sit næste Bærf tilsyneladende opgivet denne for en afgjort realistisk; men da Digtet endnu ikke er affluttet, maa man indtil videre troe Forf. paa hans Ord, at medens han lader sin Helt blive Student, mangle Penge, gaae paa gale Veie, faae Attestats, „tage en Reise for fra Kallundborg til Mars“

— — blive gammel, blive graa, —
 Skal dog tilsidst et Tankebilled speile
 Sig i hans Liv, og frem af Digtet gaae“.

Men af hvad Art dette skal blive, om den hele brede Fortælling virkelig skal være en Satire paa Tidens Jammerlighed, eller snarere en Apologi derfor, kan man af det, vi

hidtil have seet, endnu ikke danne sig nogen bestemt Forestilling om. Kritiken kan derfor endnu ikke her udtale sig afgjørende, men tør, idet den nærmest indskrænker sig til den anmeldende overskuende Form, kun hertil knytte nogle almindelige og, med Hensyn til det nærværende Digt, for en Del betingelsesvis fremsatte Bemærkninger.

Det Resultat, der efter Gjennemlæsningen af „Adam Homo“, nærmest frembyder sig, er at Forf., der under sin Udvikling i forskellige Former stedse søgte Poesiens Indhold i det Ideale, uden at det i hans ungdommelige Gjæring endnu var klart, hvilken Retning han vilde tage, — har nu, som det synes, faaet fast Fod at staae paa, og staaet sig til Hvile i en Betragtning af Livet og Poesien, som han i sin Prolog bestemt har karakteriseret saaledes:

— „Riddertiden — at, den var poetisk;
 Vor Tid er i det Høieste æsthetisk.
 Enhver sig selv er nærmest . . .
 Derfor sig andre Baner Musen bryder,
 I Poesiens grændseløse Land,
 Derfor i Former, som til Tiden svare,
 Vil nu sin Verden hun os aabenbare.

Og hans høieste Bud for Livet og Poesien er:

„Søg at behage!“

Dette er da Bundfaldet af alle de poetiske Drømme, og Frugten af Kampene med Livets Magter, af Erfaring og Studium, — i Sandhed en glædelig! All Philosophernes Talen om, at det Sande i Tilværelsen ikke er det Synlige og Følbare, at den endelige Stræben kun bringer Savn, Isolering, Fortvivlelse, medens Sjælen hvert Dieblisk illuderes

af det Endeliges verlende Phænomener, hvortil den knytter sig; — alt dette er kun en tom Passiar, det er:

„det Illusoriske;
Som lang Tid hver Poet holdt fangen“.

Forf. er fra Idealist bleven Materialist — og saaledes, hvis dette er hans Alvor, paa Veien til digterisk Undergang. Da han har lagt Mærke til, at vor Tid ynder især Hverdagshistorier, saa vil han nu ogsaa skænke os en Hverdagshistorie, kun til Afverling paa Vers:

„Jeg vælger mig et Stof af Hverdagsnit;
Thi Farven spiller i det Nationale,
Og Helten, dansk i Sind og Skind og Tale,
Skal sig i Hverdagslivet røre frit.
Han holdes borte fra det Ideale,
Han uromantisk gaaer i Profastridt,
Han prøver Alt, men vælger ei det Bedste,
En saadan Helt behage maa min Næste.“

Skulde Nogen have noget mod „Planens Armod“ at indvende, saa forsvarer Forf. sig paa følgende Maade:

„Hvis man for denne Fattigdom vil Grunde,
I Tiden og i Autor man dem har;
Men hvis til Autor man sig ene holder,
Saa svarer han igjen: min Tid det volder!“

Men hvis Nogen, ved hermed at sammenligne Forf.'s Ytring om de lovpriste Hverdags-Noveller, at

— „Saa kun føle det Forkeerte i
At faae for Junos Paafugl simple Haner,
For Amors Lund kun et Drangeri,
Og tænk — kun Gæes for Venus' hvide Svaner!“

skulde sige: „ja. alt det Ovenanførte skal naturligvis kun være Ironi“, saa benægter Digtet atter denne Antagelse, da det ganske bona fide bevæger sig frem paa den saaledes betegnede Bane. Man vil sige, det Hele maa være et Mailleri med vor Tid og dens profaiske Smag, thi saa dybt kan Forf. af „Kjærlighed ved Hoffet“, „Dandserinden“ og nogle skjønne lyriske Digte dog ikke være sunket, at han for ramme Alvor sætter Poetens høieste Princip i dette: „Søg at behage.“ Og naar man lader sig fortælle om Heltens Charakter og Liv, der begynder blandt Spidsborgere, og slynger sig spidsborgerlig hen fremdeles, saa vil man udbryde: det Digt maa jo nødvendig være et satirisk, maaske et Sideskylt i jordisk Lokale til Heibergs „Sjæl efter Døden“; men Digtet selv, naar man læser det, synes dog at sige bestemt Nei hertil; det fortæller disse Hverdagsbegivenheder aldeles trohjertig, med Tilføiende af en Del uskyldige og philanthropiske Reflexioner (s. Ex. Side 76 om det Farlige i at lade en 14 Aars Dreng logere hos en Skrædder, der har en smuk ung Kone) i et Foredrag, der fuldkomment holder, hvad Forf. lover S. 6:

„Saa vil paa Breden jeg det tiest tage,
I Haab, at derved Længden bliver glemt.“

Men de episodiske Reflexioner, der i „Dandserinden“ ved deres Liv og Flamme vare det Væsentlige, ere det ikke saaledes her. Deres Indhold er kun svagt og mat.

Der findes saa at sige ikke Spor til Satire — med mindre det Hele, som man jo endnu ikke kjender, muligens skal være en stor fordækt Satire, hvorved Forf. rigtig vil

overraske Læseren, og først til allerskyvende og sidst pludselig „lade alle Slør falde“ og sige: „see, saaledes see I ud, I danske Træmennesker, I Prosaiskere, I Lunkenblods-Amphibier, I materielle Hverdagssjæle! Fy skamme Jer!“

Digtets Begyndelse fremviser et hollandsk Maleri, hvor Alt, ja meget mer, end man i et versificeret Digt med Grund kunde vente, er opfattet med stor Naturtroskab. Kan man end ikke rose dette Maleri for spillende Lune, overordentlig Livlighed, eller for den Kunst, ved faa og raske Strøg at antyde Meget — thi Forf. tager det allerede her mest paa Bredden — saa erstattes dette tildels ved den godmodige Naivitet, Stoffet medfører, og ved den sønlige Følelse, hvormed Præstekonen, Madam Homo er opfattet. Vi føres ind i en jydsk Landsbypræstegaard, vi see Digtets Helt i Buggen, Juleglæderne paa Landet,

„Med Pebernødder, Julebrød og Kleiner,“

Degnen, som dreier Tømmelfingrene om hinanden i Chordøren, den noget rusticerede Præst paa Prædikestolen, og Forholdet imellem hans syvaarige Søn og Degnens Datter. Præsten er Realist og vil opdrage sin Søn med Logik og Gymnastik, men den betænksomme Moder faaer ham i Latinskolen. Alt er skildret med megen Natursandhed, og Forf. har ikke glemt det første Indtryk af Skolen, hvor

„Livets Alvor traadte dig imøde
I Form af den latinske Grammatik,
Dg lagde dine gyldne Drømme øde;
De Frygl, som du af dine Kammerater fik,
Forhærdede din Sjæl, den barnlig bløde;

Din bittre Angst og Taaren i dit Blik,
 Hvergang din Lærer op lod Kåret hente,
 Til Skæbnens haarde Slag dit Hjerte vendte".

(vænte?)

Sønnen bliver Student, og Faderen og Moderen lægge deres forskellige Charakterer for Dagen i to Breve til ham*). Han staaer op Kl. 6 om Morgenen og er flittig. Men den Gemytlighed, som aandede i det landlige Liv, forsvinder, og med den Læserens Interesse, medens Forf. med samme detaillerede Bidtløstighed udmaler det stereotype Liv, som unge Studenter i skokkevis føre. Helten gaaer paa Forelæsninger, spiser til Middag (S. 98), informerer, gaaer i Theatret og paa Dandsbevælsse, i Exerceerskole og i Selskab hos „Justitsraad Dreier“. Her gjør han Bekjendtskab med den blaseerte Particulier v. Pahlen, men det tager en Ende med Forstræffelse. Thi da Adam engang rider for stærkt paa sin Vens Hest, bringer denne ham i Slagsmaal med en Kneipevært, og rider selv bort med begge Hestene; vistnok en høist usandsynlig Hevn af en pyntelig Aristokrat.

*) Et karakteristisk Træk af Faderens Akkomodations-system er saaledes Formaningen til Sønnen om at gjøre sig bekjendt med Terminologien i den nye Philosophie, og hans Anmodning:

„Hvis et Compendium du skulde finde
 Af samme Videnskab i kort Begreb,
 Hvormed man kan sig hjælpe, naar det kneb
 Da vilde du ved det mig ret forbinde.“

Desværre vare Dr. Magers „Breve til en Dame“ (om den hegelste Philosophi) dengang endnu ikke oversatte.

Forf. anstiller nu en Betragtning over Venstreb og dets Fordærvelse siden Achils Tid, (S. 130—32) og fremstiller, idet han anpriser Taalmodigheden, som Mændster paa samme:

„En gammel tro Kopist i Magistraten . . .
 — — som trolig kopierer
 Dag ud, Dag ind, i Maaneder, i Aar,
 Og i sit Liv kun noget Nytt prøberer,
 Naar ved sin Pult en anden Pen han skjærer,
 Og andet Blæk han i sin Flaske faaer.
 Hver Dag paa Gaden samme Vej han gaaer,
 Hver Dag, fra Morgen indtil Aften silde,
 Med samme krumme Ryg han sidder stille.“

Men vi ile hen over denne Tid, hvor Helten

„lever flot, gjør Gjæld, sig amuserer,
 Og Pokker sig om Creditorer ferer“,

og hvor det synes os, at Forf. har vist, hvorledes en Digter ikke skal benytte sine Livserfaringer, idet han blot kopierer den nøgne Virkelighed, uden at der skjønnes nogen høiere Hensigt hermed, — et Princip, der, som bekiendt, ikke længer gjælder i Kunsten. Vor Homo forliver sig som Lærer i en ung Grevinde, og da det ikke reusserer, fortvivler han med de Ord:

„Hvad er et Blik, et Smil? — Hvorfor mig svare
 Saa koldt og haardt? — O Clare, Clare, Clare!“

Han bliver nu simpel Forfører af en skikkelig Tjeneste-

pige, (see S. 176—78 og 303)*) og der følge nogle Reflexioner, som kunde været meget smukke, hvis ikke Anledningen var saa plat og trivial, f. Ex.:

„Hvorhen endog hans Fødder monne gaae,
Ulykkeskammerater paa han stødte:
Det var jo lutter Lidende, han mødte,
Hvem Skjæbneforset tungt paa Skuldren laae:
Det var jo lutter Folk, hvis Hjerter blødte,
Hvem Sorgen ud af Dinene man faae;
Der alle haardt paa Livets Byrder slæbte“ osv.

Da hans Unmodning om et Pengelaan paa forskjellige Steder bliver afflaaet, træder han i Venskab med to offentlige Piger, Line og Trine,**) hos hvem han, som det synes, har Alt frit i (Huset S. 216—28). Men Skildringen af dette Forhold, saavel som af det tidligere til Tjenestepigen, er saa anstødelig, at den neppe kan oplæses i godt Selskab. Glædespiger ere overhovedet betænkelige Figurer i Poesien, da de maae behandles med ualmindelig Taft, eller med en saadan Dybde i Følelsen, at herved deres modbydelige Side træder i Baggrunden. (Vi erindre ikke, at dette er skeet med mere Talent end i den svenske Digter Almqvists „Colombine eller Dufven från Skåne“, som vi ville anbefale Læserne

*) — — — Bliv hos mig o Lotte,
Af for de Krænkelse, jeg lide maatte,
Med lidt Guldsalighed mig trøste Du!
O Lykke, dersom Du mig elste (!) kunde! osv.

***) (Nymphen) „rafte Haanden frem, han monne napp'en,
Og een, to, tre, han oppe var af Trappen!“

til en Sammenligning). Da den ene partout enten vil have Homo til Kjæreste, eller stikke ham ihjel med en Kniv, medens den anden staaer

„Bed Siden af, og bittert dem bedømmer“,

bliver han brouilleret med dem begge, og gjør i Fortvivlelse herover et, selv hos et saadant „mauvais sujet“ høist umotiveret Selvmordsattentat fra Langebro, fordi han stedse

„Paa Lines skræffelige Ord maa høre“.

Heldigvis trækker en Forbigaaende ham ned fra Rækværket, og endnu heldigere er det, at han bliver syg, at hans Moder kommer over for at pleie ham, og redder ham af denne uværdige og uinteressante Undergang. Men allerheldigst er det for Digteren; thi hans Flugt, som hidtil gif lavt med Jorden, ja næsten under den, faaer her atter Kraft til at hæve sig, idet han udtrykker Moderens trøstende Ord i nogle smukke lyriske Sange (S. 240—43). Efter at have poeniteret i to Aar, om hvilke det hedder saare prosaisk (S. 245):

„Altid han fulgte Religionens Rilde
I Theologiens vildt oprørte Vand.
For Præst at blive, han studered' ikke“ osv.

Kommer Adam paa Bal i „det Bensfabelige“, og seer her den smukke Alma, en Datter af Gartner Stjerne paa Vesterbro, og hun bliver hans anden Fredens-Engel. Men han er nu bleven et fornuftigt Menneske, der ikke taler om Kjærlighed, før han har Attestats, og Alt gaaer da nu ogsaa efter Onske. Uagtet denne prosaiske Livsanskuelse, som i Grunden synes at foragte Alt, uden det Neale og

Nyttige, og som neppe nogensinde før har bobet at udtale sig i rhytmisk Poesi, har Forf., der ikke synes at aande frit og frisk uden i Landlusten, udbredt saa megen Skjønhed over Gartnerfamilien, de vaarlige Omgivelser, den lille Alma, Rosen for alle Blommerne, og hendes unge fremspicende Kjærlighed, at man her føler en behagelig Overraskelse og Lettelse efter den lange

„Profavei, hvor fælt det støver,“

og hvor man:

„Gaaer som Bly tilbunds i det Reale.“

Mærkeligt nok, at han selv, hvor en virkelig idyllisk Begeistring hæver ham over Støvet, ikke ganske kan beseire Trivialitetens Dæmon. Naar han f. Ex. saa yndigt synger:

„Den hele Have syntes ham et Eden;
 Det lille Gartnerhuus, han skued hist,
 Med Ranker dækket til fra først til sidst,
 Et Tempel fast ham forekom for Freden.
 Mens tusind Blomster duftede forneden,
 Et Bindue aabent stod i Husets Dvift:
 En Rose der i Urtepotten brammer,
 Der havde Alma selv sit lille Kammer.“

„Der, tænkte han — seer Dagens Sol hun stige,
 Og, naar om Aften Maanen sagte gaaer
 Hen over Himlen, der vist tidt hun staaer,
 Og skuer ind i Phantasiens Rige.
 Der kan til Skyerne god Nat hun stige,
 Og, naar i Busken Rattergalen slaaer,
 Og tryller hende sødt med Sange omme,
 Da kan hun der i Paradis sig drømme“ —

saa faaer man umiddelbart herester som en Spand Band
over Hovedet, ved den erkeprofaiske Linie:

„Da husker Adam, Bogen venter hjemme;“

Ei at tale om, at det hverken generer Forf. i hans idyl-
liste Maleri, eller Helten i hans Lykke, at Lotte, der
maaske var en meget brav Pige, nu boer — i Holmens-
gade Nr. 4, hvor hun inviterer ham til at besøge sig.
Denne Indblanding af det Ustjønne i det Stjønne, skeer saa
overfladisk, at man slet ikke veed, hvad man skal troe derom,
naar ikke Ff. vil ansees for moralsk og æsthetisk Indifferentist.
Forøvrigt er den gamle ærværdige Gartner, der ikke vil
gaae med Pantalons, en høist fortræffelig tegnet Figur,
og det er et smukt Træk, at Alma i sin tause Kjærlig-
heds Distraction spilder Band af Bandkanden paa Homos
Fødder. Hvis Læseren imidlertid, hvad Forf. selv aner,

„sig undrer, at i Helten inde

Saa store Skatte Alma kunde finde,“

saa forklares det meget skjønt i den Strophe:

„Echos Bolig er et Pigebryst,

Den Tone, der slaes an kun paa dets Strænge,

Lillive vækker en beslægtet Røst,

Der af sit eget Liv kan leve længe.

Endskjøndt den skjælver, er den rig paa Lyst;

Skjøndt fylbt med Lyst, den kan som Smerte trænge

Igjennem alle Hjertets Fibre ind,

Dg underfuldt befrugte Sjæl og Sind“.*)

*) Det samme varieres i en af Almas Sonetter til Hr. Homo:

„Skriv altid saa oprigtig, som du strev!

Du er for mig som Harpens gyldne Streng;

Hvad Toner dig berøre, altid trænge

Ned i mit Hjerte, som din Sangbund blev!“

Som Resultat af Alt dette synes at fremgaae, at hvis Forf. havde koncentreret sig langt mere, skizzeret paa mange Steder hvor han har detailleret, ja ligefrem bortskaaet en stor Del, navnlig de rent prosaiske Udværter, og ladet Helten mindre tjene som Vehikel for en Mængde tynde og overfladiske Reflexerioner*), saa kunde han, uanset Fablens Fatigdom og Hovedpersonens Ubetydelighed, have skjænket os et smukt Digt, hvis Slutning man med Interesse imødesaae.**)

Men det vilde endda neppe været befriet for adskillige Hovedfeil, og hertil regne vi, idetmindste indtil Slutningen forandrer vor Overbevisning, en vaklende Holdning og væsentlig Mangel paa digterisk Ironi, hvorved Fremstillingen berøves ren Objektivitet, og dog er Ff.s Subjektivitet ikke mægtig, ikke byronisk nok, til overalt at være det Fremragende; fremdeles Mangel paa nye Tanker i de reflekterende Partier, Lyst til søvrig=alvorlig Prælen om

*) I hvilke endog undertiden findes Gjentagelser, f. Ex. S. 13:

„Det Indhold, som hun lægger i den Lulle,
 Er hendes eget, nøiere besæet.
 Den Glæde, hvori sig Barnet frem maa stille,
 — — til hendes Phantasi kun skyldes.“

Dg Side 115:

„Alt kommer jo paa Diet an, der seer,
 Dg paa det Speil, hvorved man Alt opfatter.“ osv.

**)

Efter de i Heltens Charakter hidtil givne Forudsætninger kan han (som et andet Sted bemærket) neppe „have Andet tilbage, end at faae Kald, gifte sig, avle Børn, tage mod Tiende, blive fed af samme, døe og blive begravet, og saa — Fred være med ham!“

Bagateller (f. Ex. S. 68 og 76), Mangel paa egentlig fin Charakteristik, og Mangel paa en klar og enkelt fremtrædende Grundidee, som i et Billede af Hverdagslivet er absolut nødvendig for at hæve det Endelige til Poesi, og som endog et Blad (Dagen) nylig meget filosofisk har fundet udviklet i Novellen „Nær og fjærn“. Endelig ansee vi det overhovedet for et Misgreb, at beholde den i sin Natur romantiske Versform ogsaa i den platte Skildring af dansk Philisterliv. Dette, saavel i dets aandløse Uskyldighed, som i dets Udsvævelser (og den omsider efter et sletført Levnet forventede Salighed), kræver Prosa eller en prosaisk Versart, og vi have seet det langt bedre fremstillet i Carl Baggers „Min Broders Levnet“, af hvilket Hr. Paludan-Müller endog synes at have laant den Scene (S. 226), hvor Trine hælder

„den fulde Punschetrukke“

ned over Lines Hoved.

Hertil kommer den Mangel paa al høiere poetisk endelige glødende Begeistring, som Indholdets Kjædelighed synes at have medført, og som kommer frem i saa mange smagløse Linier, f. Ex. foruden det allerede Anførte:

S. 179. „Saa maatte Stolthed hendes Hjerte prikke.“

S. 88. „Den, hvem allernødigt jeg undværer“.

S. 177. „Med Armen hendes Liv han franser“.

S. 261. „O, hvor er samme (Modertjærligheden) dog paa Midler rig!“

S. 286. „At virkelig hun bleven var forlovet“.

S. 74. „Frygt for, at Stine skulde her ham høre“, osv.

Sprog og Versification er vel i det Hele korrekt og flydende, dog ikke uden Undtagelser, f. Ex.:

S. 299. „Denne Livsanskuelse faa rige“.

S. 248. „Derfor Aviserne omtyffes her“. (Dette „tyffe“ istedetfor tygge findes endnu et andet Sted).

S. 22. „Stolestaden“.

S. 308. „hændelig“ for „handelig“, osv.

Stygge Rim ere: „vafl' ei“ — „forkvafl' ei“ (S. 151) „erfar't“ — „bevar't“ (S. 157) osv. Men især maa det dadles, at det er bleven til ren Maneer hos Forf. at bruge hvert Dieblik i det alvorligste Foredrag de bekjendte Trestavelserim, der stedse gjøre en komisk eller idetmindste pudserlig Effekt, hvilket især Byron, Paludan-Müllers Forbillede, saa mesterlig har opfattet, f. Ex. i Don Juan, Canto XII, Stanza XXX:

„So first there was a generous emulation,
And then there was a general competition,
To undertake the orphans education;
As Juan was a person of condition,
It had been an affront on this occasion
To talk of a subscription or petition.“ &c.

I Forfatterens tidligere Bærker var der en vis Urolighed i Anskuelsen, en Jamlen mod det Ideelle og Evige, men med ungdommelig Friskhed, Liv og Energi i Følelsen. Han synes endnu ikke at være kommen til No, men imidlertid har Friskheden tabt sig — uden at erstattes af Dybde — tilligemed Styrken i det Satiriske. Det aandrig Spillende i Vid og Følelse er forsvundet, og ikke modnet til mandig dyb Contemplation. Hans Ungdomsbærker bære Præget af en Slags

Umiddelbarhed og poetisk Uskyldighed, der selv i Tivlene bevarede Troen paa det Traditionelle, paa en god Aand, som raadende over Tilværelsen. Det Dæmoniske, Modsigelsens Princip, var endnu ikke kommen til Frembrud i hans Digtninger, saaledes som det stundom senere er skeet, i Venus f. Ex. Heri røber sig vel en Tendents til Bevægelse og høiere Udvikling; men til en saadan Behandling af Livets slibrige Konflikter, hvorved de forædles til Poesi, mangler han baade Goethes naive Energi og Finhed, George Sands lidenskabelig henrivende Glød, og den sunde blomstrende Sandselighed, der hos de Gamle og hos Dehlenschläger (som i Nordens Guder og Helge) viser sig saa skøn og kraftig. Han synes endnu ikke paa det Nene med, hvad og hvorledes Sligt maa tages fat, og saaledes har han denne Gang som Experiment, uden at benytte en poetisk Filttermaskine, kun givet den raa Virkelighed, — Prosaens Apotheose; det Farverige og Glimrende har tabt sig i det blot Flydende og Klingende, og man mærker kun hist og her Glimt af hans tidligere bedre Tæg. Men han synes alligevel (om end paa en besynderlig Wei) at ville ud over sit ældre Standpunkt, og derfor troe vi, at hans senere Arbejder endnu ere at betragte som Gjæringsstadier i Overgangen til en anden „medieret“ Sphære, hvor det da skal vise sig, om det umiddelbare lyriske Talent har en virkelig dyb og inderlig Livskilde.

II. **Tithon**, et dramatisk Digt (1844).

Det trænger ikke til Bevis, at en Mytthe tilstedes den Digter, der vil bearbejde den til et Digt, en ganske anderledes Frihed, end Historien. De Begivenheder og Charakterer, som Historien overleverer os, have, om end ikke i saa høj Grad, som man nylig ved Dehlenschlägers „Graf Blipping“ har urgeret det, den ubestridelige Ret, at man ved Behandlingen af dem respekterer Traditionen; og hvorfor? — fordi Traditionen er hverken mer eller mindre, end den evige Folkefornuft med dens poetisk-umiddelbare Opfattelse og dens inappellable Høieste-retsdomme. Derfor kan Traditionen forvanske enkelte Fakta, den kan feile i Tids- og Rumbestemmelser, men i Manden eller Ideen kan den aldrig tage Feil. Det er en Umulighed; thi den er Folkefornuften, og det er denne, som Schiller tænkte sig ved „die Weltgeschichte“, da han sagde, at den var „das Weltgericht“.

Saaledes er det ikke med Mytherne. Ogsaa disse ere Produkter af Folkeanden, ikke af den ordnende og kritisk-dømmende, men af den filosofisk og poetisk producerende, eller af Folkephantasien; de ere saaledes undfangne og fødte i Frihed. Men Folkeanden er her bleven staaende paa Abstraktionens Standpunkt. Idetmindste viser det sig saaledes for de Generationer, der have opgivet Troen paa Mythernes episke Element. Mythen giver os kun en Idee; men den giver hermed tillige Digteren en stor negativ Gave, nemlig den mest ubegrænsede Frihed i Benyttelsen af sin egen Skaberkrafts Rigdom og

Selvstændighed, naar han, under Betingelser, han selv kan vælge, paa et mythisk Grundlag konstruerer en heel organisk, poetisk-konkret Mikrokosmos. Mythen giver Personer uden Personlighed, og adskiller kun ved Navne de Figurer, af hvilke den betjener sig; den bekymrer sig aldeles ikke om deres Charaktereiendommelighed, thi den holder Blikket ensidig fæstet paa Ideen. Den bryder sig ikke om, at der findes Spring eller umedierede Modsigelser i Tankefremstillingen; thi det er den kun om det ideelle Resultat at gjøre. Men Digteren maa gaae meget videre. Thi hans Opgave er ikke at bringe os det ideelle Resultat, vi alt besidde i Mythen; han skal give noget Andet og Mere, han skal udjevne Kløfterne, hæve Modsigelserne, ordne og forbinde det Udsplittede, han skal give os Liv og Fylde, og Enhed i Mangfoldigheden; med andre Ord, han skal give os et Digt. Først da ville vi modtage Ideen af hans Haand, naar den ikke længer viser sig abstrakt og absolut prædominerende, men titter frem gjennem Digtningen som Lysstraalerne i den saftfulde Skov; naar den ikke taler eksklusivt og hvirvlet, men snarere dæmpet og hvidskende, melodisk akkompagnerende, som Kilderne og Fuglenes Kvadder. Det behøver neppe at tilføies, at ikke enhver Mythe egner sig til digterisk Behandling; det er hertil ikke nok, at den Idee, den indeholder, er betydningsfuld, den maa tillige være skøn.

Men denne Mythens æsthetiske Udvikling er ikke en Opfindelse af vore Digtere, eller af den Tid, da disse først som isolerede Personligheder traadte ud af Folkemas-

ferne. Folkephantasier har allerede selv gjort dette Skridt og anvist Veien, idet den har frembragt Eventyret, hvor det Aphoristiske organiseres, hvor de mythiske Navne erholde Charakter og Personlighed, og det ideelle Element gaaer over fra abstrakt isoleret til umiddelbar levende og med Livet sammenhængende Symbolik. Og i Virkeligheden, om man end ikke i alle enkelte Tilfælde kan paavise denne Eventyrets Oprindelse historisk, lader ethvert Eventyr sig efter sin ideelle Gehalt reducere til en Mythe, og man kan paa enhver Mythe som Grundlag opføre et Eventyr, omtrent paa samme Maade som Middelalderens Folkebøger kunne tænkes at have udviklet sig af gamle Sagn. Ja den gamle Poesi har endog selv et meget bekjendt Exempel at opvise paa denne poetiske Udvikling af Mythen, i Ovid's Metamorphoser; de kunne alle betragtes som Eventyr, eller „Tilløb“ til Eventyr, og hvis man ikke hidtil har henført dem til denne Kategori, saa er det vel næsenligst skeet paa Grund af den romerske Stivhed og næsten haandværksmæssige Monotoni i Maneeren, og den mærkelige Mangel, som Forf., med al sin Pragt i de beskrevende Partier, røber paa opfindende og organiserende Evne. Dette strider nemlig aldeles mod de Begreber om Eventyrdigtning, vi have modtaget fra Orienten.

Hr. Paludan-Müllers nyeste Arbeide vilde saaledes efter det Foregaaende blive at henføre til de dramatiske eller dialogiserede Eventyr, hvor det Episke i Stoffet endnu dominerer det Dramatiske i Formen. Men han har kaldet sin „Lithon“ et „dramatisk Digt“, og derved aaben-

bart accentueret det dramatiske Princip i Digtningen. Det Episke maa saaledes betragtes som det Underordnede, og derimod de dramatiske Fordringer. stilles høiere, end man paa Eventyrets Standpunkt i Almindelighed er berettiget til at forlange. Imidlertid, Digteren har nu engang stillet sin Opgave saaledes, hvilket ikke blot fremgaaer af Titelbladet, men af selve Digtet, der end ydermere er inddeelt i fem „Akter“. Ethvert Digt bør for en Del bedømmes efter de Fordringer, Forf. umiskjendelig har havt for Øie; vi skulle altsaa betragte disse Fordringer, og den Maade, hvorpaa de i nærværende Tilfælde ere tilfredsstillende.

Hr. Paludan-Müller lover os et dramatisk Digt. Et dramatisk Digt er noget Andet end et Drama. Det vilde være ubilligt af denne umiddelbare, friere og løsere Form at fordre det samme som af et Drama i strengeste, navnlig i theatralisk Forstand, at fordre f. Ex. absolut Enhed og uafbrudt Fremskriden i Handlingen, eller dennes kunstmæssig anlagte og beregnede Udvikling gennem de tre bekjendte Stadier, Exposition, Forvikling og Opløsning. Men Noget er der, man med Rette maa kunne fordre af ethvert Digt, som kalder sig dramatisk. Hertil hører, ligesom allerede i det episke Digt, en Handling, som, om end i sit Væsen overnaturlig, skrider frem af naturlige og grundige Motiver, og vækker sand og stigende Interesse ved sit eget poetiske Liv, uden Hensyn til den didaktiske Idee, Forf. igjennem den vil indprente; fremdeles Skildring af karakteristiske Individualiteter, som fængsle os og frem-

skynde Handlingen ved Modsetningen af deres forskjelligartede Eiendommelighed og Kraft. Denne sidste Fordring er saa langt fra at vanskeliggjøres ved Valget af den friere dramatiske Form, at den ved denne endog betydelig lettes, da det psykologiske Element her ikke behøver at tilbagekrænges af sceniske og andre Hensyn. Men Intet af dette finder man i „Tithon“. Vil man nu kalde Digtet udramatisk, saa mener jeg, som tidligere (1ste Del S. 197) bemærket, ikke just som visse Æsthetikere hermed, at enten det episke eller lyriske Element er for stærkt udviklet, hvilket kun da er at dadle, naar den sceniske Opførelse og en tilfældig Theatersmag, altsaa prosaiske Betingelser, sættes som absolut Maalestof. Dette er kun Modsetningen mellem Poesi (poetisk Geni) og Kunst, som fra et høiere Standpunkt forsvinder. Saaledes er Shakespeare, trods sine Monologer og Mander, uden at være „theatralisk“ for Nutiden, alligevel en stor poetisk Dramatiker, og saavel hos Homer, som i Dehlerschlägers episke Digte findes mange ægte „dramatiske“ Scener. Fordi „Tithon“ har store lyriske Partier, kunde det altsaa være et fortræffeligt „dramatisk“ Digt, naar det ikke i det Dramatiske, som dog ifølge den valgte Form er Hovedsagen, netop havde sin svageste Side. Det Poetiske i Lyriken involverer ikke Handlingens Dialektik, det kan ikke gjøre Stykket „dramatisk“ o: poetisk som Drama. Handlingen er i og for sig uden Interesse, Hovedpersonens faktiske Skjebne er bekendt af Mythen, og findes ikke af Digteren begrundet ved noget poetisk o: af den menneskelige Frihed fremgaaet Motiv. Han kjeper sig, drømmer, vaagner og døer; men

allerede Handlingens (sit venia verbo) Udgangspunkt, nemlig hans Kjedsomhed, findes aldeles ikke motiveret. Efter at han har levet en Maaned med sin unge Kone, uden at føle Misfornøielse med Verden, forekommer det ham pludselig, at han bør foragte sin Tid:

„En Tid, der i Bedristers Sted har Drømme,
 Hvor man i Fortids Helte seer sig stor,
 Hvor Menneſker vil leve høit ſom Guder,
 Og dog har Trællesind — jeg væmmes ved den ...
 Det Ny, det Friske vil jeg!“

Med andre Ord, han faaer Spleen, han bliver blasé; hvis dette kan kaldes et dramatisk Motiv, er det i det Mindste ikke antikt. Og nu bortføres han, uden Medvirkning eller Modstand, af Aurora, og giver sig selv til at „drømme“ og „leve høit som Guder“. Den Figur, der spiller den vigtigste Rolle i Digtet, er en King, som to Gange optræder handlende. Dette er en fuldstændig dramatisk Banerot, en fuldstændig Opgivelse af det væsentlige dramatiske Livsprincip, Friheden. Istedensfor, at en King eller lignende Ting, selv i de mest phantastiske Eventyr, kun bruges som Symbol paa det Væsens Magt og Frihed, som besidder den, optræder her Kingen selv, eller med andre Ord, Tilfældet, paa de to vigtigste Punkter i Handlingen, for at sætte denne i Gang. Hvad Forf. forøvrigt har tildigtet, indskrænker sig til lyrisk og scenisk Staffage. Man faaer saaledes i 2den og 3die Akt Bidrag til en Geographi over „Morgenrødens Rige“, hvor Aurora har et „Sovekammer“ med „Vinduer“ ud til Haven (S. 51 og 54); men Forf. er selv saa usikker i denne

Geographi, at han i Begyndelsen af 3die Akt forverler Morgenrødens Nige med „Morgenrødens D“, hvor Ingen tør opholde sig uden Aurora og Tithon, og hvorfra de begge netop nu vende tilbage. Første Akt aabnes med en Scene mellem to Slaver, som have en ganske paafaldende Lighed med Grib og Karer i Hakon Jarl. Imidlertid findes i denne Akts Dialog unægtelig et dramatisk Liv, som berettiger til de bedste Forventninger. Men desværre fordunster dette Liv i det Følgende, (naar man undertager den Del af 3die Akt, hvor Tithon er kommen tilbage til Jorden), i gøglende Drømmerier og en grændseløs Uendelighed af lyrisk Musik. De to eneste Charakterer, som begyndte at interessere os, Elektra og Menestros, hører man nu slet ikke mere til, før de begge synge paa det sidste Vers.

Alle de øvrige Personer ere, med Undtagelse af Elektras godmodige Terne Melete, kun karakterløse Navne, der figurere som Overtskrifter over klingende lyriske Appeller — uden Kraft og Personlighed. Af Tithon, som dog skal være Digtets Centralindivid, er det ikke let at danne sig noget psykologisk Billede. Tænker man sig ham f. Ex. som en ædel Natur, der er vildledt af Sandselighed eller andre Forsførelser, da findes der i Digtet ligesaa Lidet, der berettiger til denne, som til nogen anden Antagelse. Han er helt igjennem en lyrisk Passivitet. Det eneste Træk, hvor et Glimt af en vis Charakter synes at træde frem, viser ham feig og uærlig, idet han ikke betænker sig paa at bryde den med Aurora indgaaede Forplig-

telse om at komme igjen om tre Dage, og skjuler sig endog, for at hun ikke skal finde ham, hver Nat i en Hule,

„Hvor Alt er mørkt og stille, hvor ei Lyden
Af hendes gyldne Bogn jeg høre skal,
Naar ned ad Himmelbuens Bro den ruller,
Og Jorden zitterer ved den stærke Glands.“

Og dog er det ikke Forf.s Mening, at han i det Hele skal betragtes som en saa umandig Person, men denne Feighed kommer uventet, uden tidligere Forudsætning. Aurora og alle hendes Nympher staae ligeledes som musikalske Tonerækker, uden Omrids. Hun er en forelsket Gudinde, det er det Hele; og deri er jo ikke det mindste Ondt. Men ifølge Digtets Idee, skal hun aabenbar være en listig og falsk Sirene, en Slags Fata Morgana; og dog mærker man ikke det mindste hertil. I hendes Kjærlighed er intet Dæmonisk eller Uædelt, hun taler og opfører sig som den elskværdigste og skikkeligste Person af Verden, der kun tænker paa sin Elskers sande Vel, ja selv, da han forlader hende, siger hun blot:

„Forglem ei Himlen for den dunkle Jord!
Glem ei den Glands, hvori med mig Du svæver,
Hvorfra Du skuer salig som en Gud
Ned over Jorden og dens lave Hytter.“ — —

Enhvert Digt kan ikke blot betragtes i sit absolute Værd, men ogsaa i sin Relation til andre Værker, saavel af Andre som af samme Digter. Betragte vi „Tithon“ i sidstnævnte Relation, da viser det sig her i dramatisk Henseende som et ligesaa stort Tilbagekridt fra Valudan-

Müllers „Venus“, som denne var et Fremskridt fra „Amor og Psyche“. Dette Digt vakte i sin Tid et stort og almindeligt Bifald ved den ungdommelige og zirlige Lyrik, hvoraf det ligesom var gjennemdruffet. Men ligesaa afgjort som Bifaldet dengang var, ligesaa afgjort syntes det, at Ingen for Alvor ønskede en Gjentakelse af „Amor og Psyche“. Naar den dramatiske Form oftere skulde anvendes som Folie for en mythisk Idee, ventede man med Rette en høiere Udvikling af denne Forms væsentlige Princip. Denne Forventning fandt virkelig en høist respektabel Fuldgjørelse i „Venus“. Ideen er her i og for sig langt betydningsfuldere og rigere paa Motiver, og disse fandtes benyttede med sand digterisk Frihed. Diktionen var i det Hele fjernefuld, og man vilde neppe her kunne nævne mange Repliker og Scener, som uden Tab for det Hele kunde været horte, saaledes som man kan fast med Halvdelen af „Tithon“. Fremdeles var Charaktermomentet ogsaa kommet til sin Ret. Personerne havde ikke længer blot Betydning som lyriske Chorager, men saavel de ungdommelige Væsener, de to Venus'er, som Menneskene, navnlig Alkæon, Nimas, Meleager, Thebe, Prokne, Endymion og Hermione, vare hver for sig tegnede med en kraftig Pensel, i bestemte karakteristiske Omrids. Disse Fortrin kunde rigelig holde skadeløs for det blandede Indtryk, som Digterens besynderlige Nonchalance i Brugen af de forskjelligste Tonearter undertiden maatte efterlade. I „Tithon“ derimod søger man forgjæves en sliq Erstatning, og man har i Stedet derfor kun den utilfredsstillende Fo-

lelse af en begavet Digters Tilbagevenden til et tidligere Standpunkt, som man troede, han selv, saavel som hans Læsere, havde taget Afsked med.

Vi have hidtil betragtet Hr. Paludan-Müllers „Tithon“ under den Kategori, han selv har opstillet, som dramatisk Digt. De Punkter, jeg nu kommer til, angaae det som Digterværk overhovedet. At fordre den strengere Handlingens Enhed, vilde, som forhen berørt, røbe Mangel paa Indsigt i den valgte Form. Hvad man derimod af ethvert Digt kan fordre, er, at intet Parti fremtræder med Udsjærlighed, naar det er absolut overflødig med Hensyn paa den Idee, for hvilken Digteren vil begeistre os, og staaer udenfor den Handling, hvorigiennem denne skal komme tilsyne. Men dette er i høieste Grad Tilfældet med Forholdet mellem Flora og Zephyr, som optager hele 14 Blade, der aldeles kunde været sparte, da disse Personer ikke have Andet at bestille, end at den første „tjener som Blomsterpige“ (S. 60) og den sidste som Skipperdreng hos Aurora, og forresten ere hemmelig forlovede. Det tør dernæst neppe ansees for ubilligt, i et Digt at fordre en vis overveiende Grundtone, eller Enhed i Udførelsen. Det kan ofte gjøre god Effekt, at bruge saavel antike som romantiske Former i eet og samme Digt, eller en antik Idee og romantisk Behandling, men Totalkarakteren kan væsentlig kun være een af Delene. Man kan ikke aldeles vilkaarlig her, saa lidt som i Musikken, slaae over fra een Toneart til en anden. For denne Feil har Hr. Paludan-Müller ikke holdt sig fri. De Scener, som foregaae paa Jorden, ere

væsentlig skrevne i antik Mand; de have i alt Fald en homerisk Duft, hvilket ofte, naar man blot dvæler ved det Enkelte, gjør en fortræffelig Virkning. I disse Scener mærker man desuden et aabent, varmt Menneskehjertes Pulsslag, en ægte menneskelig Mand udfolder sig der med poetisk Rigdom og Skjønhed, uden rimet Blomstersprog og tom Klingklang; ja, hvis man udtog dette Parti af alt det Dvrige, vilde det vise sig som et Fragment af et overordentlig skjønt Digt. I „Morgenrødens Rige“ er Tønnen naturligvis romantisk, men Forfatteren har ikke ladet sig nøie med denne Modsetning af det Antike og Romantiske, som endda kunde forsvares, naar det blot lod sig afgjøre, hvilken af disse Toner der var Dominanten. Han har endnu tilsat et tredje Element, nemlig den platte Nutidsagtighed, eller moderne Trivialitet, i de omtalte Scener mellem Zephyr og Flora, som aldeles forstyrre Indtrykkets Harmoni. Digtet bliver saaledes hverken antikt, romantisk eller modernt, fordi det vilde være noget af alle tre Genrer. Midt imellem den trojanske Helteæt og Morgenrødens Æthersprog-talende Væfener, troe vi os pludselig hensatte til Kjøbenhavns Gader, vi troe at høre Replikker af „Aprilsnarrene“ eller „Eventyret i Rosenborghave“, med hele Spidsborgerlivets erotiske Naivitet, som

S. 72—81: — „En Ed Du tog af mig,
Ingen Sjæl at aabenbare,
At forlovede vi vare

Flora: O, jeg frygter, ingensinde
Giver Dronningen sit Minde

Zephyr: Ei Din Frygt jeg kan forstaae.
 Hvilket Uheld kan befrygtes,
 Bed at vi To bli'er et Par?

Flora: — Nu kun intet Ord,
 Det vor Belfærd kunde gjelde!

Zephyr: Rent besat hun er, jeg troer!
 Men et Stop jeg snart skal sige."

(Er dette ikke en ren Parodi?) Ligeledes S. 106:

Aurora: „Jeg selv udstyrer Bruden"

Og S. 195—200:

Flora: „Troer Du, Nympher skulde spare
 Dig og mig for Spot igjen,
 Hvis for Brudekammen hen
 Vi med Stormskridt vilde fare?" ...
 Kan jeg ogsaa paa Dig stole,
 Stole paa Din Trostab, naar
 — jeg selv derhjemme gaaer
 Huslig klædt i simpel Kjole?"

Er dette ikke, med Hensyn til Tid og Omgivelser, et to-
 talt Brud paa al poetisk Sandsynlighed? Hvor er det mu-
 ligt, at der i en græsk Gudindes Ætherrige kan være
 Tale om Forlovelse, Belfærd, Udstyr, Brudekammel og
 huslig Kjole, og hvilken er den høiere æsthetiske Gevinst,
 som Digteren har havt for Die, for at troe sig berettiget
 til en saadan Licent? Disse Scener erindre om Mittel-
 alderens barnlige Farcer, hvor man, uden at lade sig ge-
 nere, sammenblandede Personer og Forholde fra Historiens
 forskjelligste Tider. Men vi have ikke længer Mittelalde-
 rens Uvidenhed til Undskyldning, og de øvrige Partier i

Digtet vise jo netop mythologisk og historisk Erudition. Hvis ikke det Hele var holdt frit for al Ironi, kunde man fristes til at troe, at Forf. her havde tilsigtet en komisk-parodisk Effekt, ved at lade mythiske Væsener tale som kjøbenhavnske Borgerborn, ligesom Holberg og Wessel opnaaede en saadan ved at lade Epidshborgere tale som Heroer.

Hyad der endnu frembyder sig for Betragtningen, er Digtets lyriske Element, og den ethisk-didaktiske Idee, Ff. har villet fremstille. Det er her, den Berlingske Panegyriker har valgt sit Udgangspunkt. Med Hensyn til det Første, da er det en daarlig Kompliment mod en Digter, ja næsten en kritisk Uartighed, at berømme ham i 1844 for et Fortrin, han allerede 1834 besad i den Grad, at der i denne Retning intet Videre for ham var at udrette, et Fortrin, som nærmest beroer paa et fint musikalsk Gehør i Sjælen, og en vis mechanisk Færdighed, der allerede truer med at udarte til Maneer. Dialogens lyriske Diction er her hverken meget bedre eller slettere, end vi tidligere ere vant til hos denne Digter. Det er netop Feilen, at den er den samme, at den klinger som en stadig Gjentagelse af en bekjendt Melodi. Den er derhos diffus og karakterløs, det synes, som om Digteren, naar hans lyriske Pegasus kommer i Trav, ikke formaaer at stramme Tøilen, og i den klingende Ordleg ganske glemmer, at han vilde frembringe et „dramatisk“ Digt. Paa denne Maade fremkommer denne ubegrændsede, formløse Lyrik, som vel kan opvække Tvivl, om den med Rette bør kaldes Lyrik, eller om man ikke snarere burde opfinde et andet Navn

for den. Valudan-Müller er decideret Lyriker, maaske mere, end nogen anden dansk Digter siden Gwald, og Ingen har kunnet vurdere ham høiere, end jeg, saa tidt som han har udtalt sin Begeistring i afsluttede, organiske Former. Men han er tillige reflekterende, ikke blot umiddelbar Lyriker. Derfor vil han føle sig hendraget til den dramatiske Form; thi Reflexionen indeholder i sin dialektiske Tøhed en Spire til Dialogen, som er Dramaets Grundlag. Denne reflekterende Lyrik vil i Reglen frembringe lyriske Dramaer, og dette er maaske ogsaa den rette Bencævnelse for „Tithon“. Men den dramatiske Dialog er og bliver kun betingelsesvis et naturligt Organ for den lyriske Muse og i de indlagte Sange frembryder Forf.s lyriske Talent egentlig først fyldigt og smukt. De ere som selvstændige Digte, som *disjecta membra*, fortræffelige, men uden Betydning for det Hele. Paa den anden Side blive disse lyriske Dramaer altid trættende og kjedelige, naar de mangle det karakteristiske Element; men at dette — under gjensidig Begrændsning — ret godt kan forenes med det lyriske, derpaa afgiver Calderon et slaaende Exempel.

Naar et Digt hviler paa en didaktisk Idee, maa denne, foruden den tidligere omtalte Afstedsnærværelse, fremtræde med Klarhed. Man maa ikke behøve at være i Forlegenhed med at bestemme dens Pointe. Naar den ovenikjøbet skal finde bestemt Anvendelse paa vor Tid, som det sees af Dedicationssonetten:

(„Tanken dog, som Digtet slutter inde,
Ikke blot i Oldtidsdybet boer,
End paa Tidens Strøm man vil den finde“)

saa maa man ikke være i Tvivl om, hvor Digteren vil hen. Men dette er temmelig vanskeligt at udfinde. Grunden dertil er derimod let at finde. Den ligger dels i Forf.'s Mangel paa Begrænsning i den lyriske Phantasien, dels i det Gang til udsvævende Bredhed, hvormed han hvert Dieblis fører os ind i uvedkommende faktiske Details (f. Ex. Udmalingen af Aurora's Sovestue, hele Nymphewirtschaften, Baalet, hvorpaa Elektra brændes osv.), der staae som distraherende Ornamente og aldeles lade os tabe Ideen af Syne, — dels i Personernes Charakterløshed, som lader os i stadig Uvisshed om, hvad Betydning man skal tillægge deres Replikker. Om „Tithon“, som dog skal være Ideens Hovedrepræsentant, veed man egentlig slet ikke, hvad man skal tænke. Man veed ikke ret, om hans Syndefald er det, at han forlader Elektra, eller at han forlader Aurora. Thi vel er Elektra en søm og tro Hustru, men Aurora er ogsaa en meget brav Kone, der ikke gjør en Kat Fortræd. Og uagtet han udebliver fra Stevnemødet, tager hun ham alligevel op til sig igjen; men nu er han bleven gammel og føler kun Trang til at døe. Det første Frafald straffes med Anger, det sidste med Alderdom og Død. Det er aabenbar Meningen, at Tithon har forspildt sit Liv, fordi han forlod Jorden for en Drømmeverden; men Menestros, som var en skikkelig Mand og blev paa Jorden, erklærer selv, at ogsaa hans Liv er forspildt, det har været „blomsterløst og uden Frugt!“ (S. 185). Saaledes forsvinder den ene Modsetning i den anden. Naturen gaaer bestandig over Optugtelsen hos

Forf. Han synes at være bleven henrevet af Lysten til at udføre, inden Ideen hos ham var modnet og Planen gennemtænkt, hvilket, om det end stundom gaaer an, dog altid er uveligt. Han har formegen lyrisk Kjærlighed til sine Personer, til at han, naar de udtale sig, kan nænne at afbryde dem i rette Tid; han glemmer det Objektive over det Subjektive, og Ideen kan da kun komme fragmentarisk eller rhapsodisk tilsyne. Det synes undertiden, som om Forf. forsjællig har opgivet det Organiske og Charakteristiske, hvortil hans Digtning i Kvalitet af Eventyr var henvist, for desto bedre at faae den ethiske Idee frem. Men han har vaklet mellem begge Formaal, og enten har dette hindret ham i at belyse Pointen, eller ogsaa har denne ikke tilveiebragt noget nyt Resultat for Bevidstheden. Maaſke har han haft den unge liberale Generation for Die, som den, der uden Grund er misfornøiet med det Bestaaende, og jager efter et fjernt Utopien, som man dog engang ved et Tilfælde, et indbringende Embede f. Ex., vil komme til at opgive og desavouere, hvorfor man helst aldeles ikke skal indlade sig paa Reformer. Maaſke har han villet holde Dom over de indbildte Genier, som hengive sig til forfængelige Drømme, istedenfor at blive skikkelige Skatteborgere, Egtemænd og Husfædre. Maaſke er Moralen den, at man ikke ubetinget skal bortkaste det jordiske Band for det himmelske, eller at een Kone paa Jorden er bedre end ti i Morgenrødens Rige osv. osv. Men, at Menneskenes rette Hjemstavn er Jorden, at man ikke for phantastiske Idealer bør glemme sin jordiske Bestem-

melse, det er en gammel Sandhed, og efter den almindelige Mening trænger netop vor Tid ikke til Advarsel mod den Feil. Dog -- mod alle disse Konjektureer taler den mærkelige Kjendsgjerning, at Morgenrodens Rige ikke blot er fremstillet som en virkelig, men tillige som en skøn og ulastelig Realitet. Hvis Tithon ikke var vendt tilbage til det Bestaaende, var han jo bleven udødelig, og det seer næsten ud som Utafnemmelighed, naar han, efter Tilbagekomsten til Himlen, paa Muroras sømme og venlige Tiltale svarer:

„Ja for mit hele Liv Du mig bedrog!
Alt har Du røvet, Du mit Liv har stjælet...“

Thi han var jo et frit Væsen, da han drog til hende, og hun befordrede ham i sin egen Equipage ned til Jorden, da han af et Tilfælde, ved at finde sin Ring, eller, som Sephyr vilde have sagt, Knuden paa sit Lommelørklæde, kom i Tanker om, at han havde Kone og maaske Børn at forsørge. Er Tithons Feil maaske kun, at han ikke konsekvent fastholder enten Elektra eller Murora? Hvor er Traaden i denne Labyrinth? — Det maa man dog lade Heiberg, at naar han skriver et Drama eller Digt over en filosofisk Idee, saa kommer idetmindste Ideen frem med temmelig Klarhed, om saa ogsaa Personerne og det Enkelte bliver stedfaderlig behandlet.

Spørger man endelig, hvad jeg da indrømmer Hr. Paludan-Müller som Forf. af „Tithon“, da er dette egentlig allerede besvaret, og jeg skal kun i saa Ord sammenfatte det. Jeg indrømmer, at de ovenfor fremhævede Sce-

ner af 1ste og 3die Akt, som Fragmenter betragtede, ere en stor Digter værdige; jeg indrømmer, at de indstroede lyriske Sange, og mangfoldige adspredte Taler og Skildringer, ere som Enkeltheder fortræffelige. Hvis det Hele var udgivet som en Række lyriske-dramatiske Scener, uden videre Pretentioner, vilde Kritiken for en Del have været afvæbnet. Dette har Forf. ikke gjort. Han har paa een Gang stillet sig to betydelige Opgaver, en lyriske-dramatisk og en ideel-didaktisk, der skulde sammensmelte harmonisk til en Digtning af symbolisk Natur. Men da han har manglet, eller ikke anvendt, den kunstneriske Ironi, som, navnlig ved en saa kompliceret Komposition, er nødvendig til at begrænde de forskellige Elementer i deres indbyrdes Forening, maa hans Arbejde i Totaliteten ansees som forfeilet. Vi have ikke omtalt Sproget, da dette, ifølge dets nærværende Udvikling, ikke længer hos en renomméret Digter bør afgive Stof for Kritiken. Imidlertid findes i „Tithon“ en temmelig slem Germanisme, som ogsaa Heiberg o. A. synes at ynde, nemlig „streife“ (S. 101: „hun streifed Ringen af min Arm“) brugt som transitivt Verbum. Det hedder paa Dansk „at stryge“.

Silvio Pellico.

Mine Fængsler, (le mie prigione), Memoirer, oversatte af **Volkmar Busch**. (1843).

„O bella Italia, quanto son dolci
Le tue rimenbranzi!“

Disse Ord findes som Motto paa et fortræffeligt Digt i Christian Winthers fornylig udgivne „Digtninger“. Disse Ord kunne være meget sande for den Rejsende, den Fremmede, der ikke har anden Interesse for Landet end den, som den skjønnede Natur, det skjønnede, naturlige Mennekeliv indgyder. For den, som kommer fra Kulturens udtørrede Stepper, som har følt, hvad det er at vansmægte i Reflexionslandenes Kulde og Unatur, som endelig har lædsket sin tørstige Sjæl i den rige Natursfylde under Hesperiens milde Himmel; for ham ere hine Ord sande og naturlige. Men den, hvis Blik har gennemtrængt dette blændende Ydre, og som med Deltagelse har fulgt det Folks Skjæbne, der boer under denne Himmel, fra dets Hæder og Storhed, da det beherkede Verden, til den Nedværdigelse og Usselhed, hvori det nedsank til et af Jordens ulykkeligste Folk, han har vel mere Grund til at sige:

„O bella Italia, quanto son amari,
Le tue rimenbranzi!“

Havde nogensinde et Land havt Marsag til retfærdige Besværginger over Magthaverne, saa var det Italien ved Udbrudet af den franske Revolution. Ved forsættlige eller uforsættlige Misgreb af de fleste Regjeringer var Folket saavel i physisk som moralsk Henseende dybt sunket, og sukede som et Offer for den haardeste Despotisme, i Trængsel og Vancære. Derfor modtoges Frihedsbuddet fra Frankrig med ualmindelig Enthusiasme, og som en tro Følgesvend gjennemgik Italien alle Metamorphoserne i den franske Statsforfatning. Neppe var Napoleon falden, før de Allierede vare ved Haanden, og medens hist Bourbonerne for evig vancærede sig ved hine modbydelige Krigsrets-Myrderier, søgte man ligesaa gestæftig her som andensteds at bringe Alt i den gamle Orden. Men Folket vilde nu ikke længer lade sig nøie med „Fredens Belsignelser“ alene. Havde det lidt Uendeligt, saa vare nu dets Forhaabninger til Fremtiden desto større, jo mere det i Tidens voldsomme Bevægelser var vaagnet af sin Sløvhed, havde gjort store Fremskridt i intellektuel som i politisk Dannelse, og nu med Hette kunde vente, at Regjeringerne ikke vilde glemme den vigtige Belærelse de havde erholdt, men gjøre Folkets Onsker til Virkelighed. At dette ikke skete, var Ulykke nok for et Folk, der ved sine tusindaarige Grindringer og sine af Naturen herlige Gvner fortjente en bedre Skjæbne. Man syntes ikke at ville bemærke den almindelig frembrydende Gjæring, før Opstanden udbrød d. 3die Juli 1820 i Nola i Neapel. Den greb saa utrolig hurtig om sig,

at Kongen allerede den 7de maatte besværges den spanske Constitution, som i Hastværket blev foreslaaet. Da traadte de stærke Monarker sammen i Baybach, Folket blev veiet og fundet for let, og allerede næste Aar indførte østerrigiske Bajonnetter den gamle Tingenes Orden. Gjøringselementerne vedbleve naturligvis at være tilstede, men ethvert nyt Udbrud, saaledes ogsaa det sidste, i Romagna (1831), endte kun med ny Undertrykkelse. Dog synes i den nyeste Tid flere af de italienske Regjeringer at ville laane Ore til Folkets Ønsker.

Under det franske Herredømme havde selve de gamle Dynastier i Forbindelse med Englænderne, som bevogtede Kysterne, fremkaldt eller begunstiget visse hemmelige Selskaber af „Patrioter,“ navnlig i de lavere Klasser, og søgt gjennem dem at vække Frihedsaanden hos Folket. Medlemmerne af disse Selskaber ere bekjendte under Navnet „Carbonari,“ som skal hidrøre derfra, at de maatte vælge Klippehuler eller Kulsvierhytter i det Tykkeste af Skovene, til deres Forsamlingssteder. Senere benyttedes de netop paa Grund af deres Lokalfundskaber, med Held imod Banditerne. Men da den gamle Orden som sagt var gjenoprettet, viste det sig, at Autoriteterne selv havde fremmanet en Mand, som de ikke længer kunde besværges, thi Carbonarierne levede endnu. De forsvandt ikke med Napoleons Fald. De havde kun skiftet Fjende. De bleve nu ensbetydende med det i den nyeste Tid noksom bekjendte Parti, som i Frankrig har faaet Navn af Libe-

rale, som i Spanien kaldes „Graltados“ og i Tydskland „Demagoger“. Imidlertid have de maaske i Italien mere end andensteds dannet sluttede Kohorter, skjøndt man endnu ikke har kunnet opdage, om alle Carbonari høre til et eneste stort Selskab, eller ikke. Saameget er vist, at da de første Uroligheder udbrød i Neapel, bemærkedes Symptomer til frisindede Tendentser ogsaa i Dvre-Italien, navnlig i det Keiserlig = Kongelig = Østerrigsk = Lombardisk = Venetianske Kongerige. Men den aarvaagne Keiserlig = Kongelig = Østerrigsk = Lombardisk = Venetianske Regjering var paa sin Post, og neppe begyndte Journalerne at give Censuren Noget at bestille, før det regnede med Fængslinger, pinlige Forhør, Henrettelser og de haardeste Fængselstraffe. De, som slap for Strikken, maatte i underjordiske Bure bøde med Lænker og Sult, berøvede al Bestjæftigelse og Samtale, overgivne til al Slags Elendighed, og Mishandling. Da man i Italien især ad den høiere Dannelses Wei havde søgt at forberede Tidens store Reformers, var det fornemlig Mænd af de beste Familier, ædle og herligt begavede Naturer, høitagede Digtere og Videnskabsmænd, som bleve Offere for disse Grusomheder. En af de værste Mishandlede var den Forfatter, vi her skulle omtale.

Silvio Pellico, en af det unge Italiens mest udmærkede Digtere, er født 1789 i Saluzzo i Piemont. Allerede i sit 6te Aar yttrede han Tilbøielighed til at gjøre Vers, og det varede ikke længe, før han udfastede et Sørgeespil, hvis Helte vare hentede fra de dengang moderne Ossianske Digte. I sit 17de Aar fulgte han en gift Sv-

ster til Lyon, hvor han ivrig beskæftigede sig med den franske Litteratur, og næsten glemte Italien. Da udkom (1807) det patriotisk begejstrede Digt „Gravene“ af Ugo Foscolo.*) Han grebes herved dybt af Tanken om sit Fædrelands Berømmelse og Ulykke, han blev tungsindig og estertænksum; han følte, at der var et Sprog, et Folk, en herlig Natur, som han maatte hellige sin Mand og sin Kjærlighed, og saa Dage efter var han paa Veien til Italien. Skjøndt hans Familie boede i Turin, valgte han Mailand til sit Opholdssted, som dengang var en Samlingsplads for de mest udmærkede Mænd, saavel Indfødte som Fremmede. Hans blide, og dog mandig ædle Natur, bragte ham i Venstabsforhold til de Fleste af dem, især til den i sin brændende Fædrelandskjærlighed uslebne og frastødende Foscolo, og til Lord Byron, som dengang opholdt sig sammesteds, og hvis „Manfred“ P. oversatte paa Italiensk. Hans Mand tog nu et stedse større Opsving, hans Verdensanskuelse blev friere, hans Patriotisme mere levende. Snart erholdt han ved to Sørgepjil (1810) „Laodicea“ og „Francesca da Rimini“, (hvilket sidste med stormende Bisald blev opført paa alle italienske Theatre), Plads blandt de mest anseete Digtere. Det var hans Livsopgave ved Udbredelse af videnskabelig Dannelse at fremkalde Italiens Gjenfødelse. Til dette

*) En interessant Skildring af denne Digter findes i Prof. Schous „dansk Ugeskrift“, første Række.

Diemed grundede han, i Forening med flere patriotiske Lærde, Tidsskriftet „Il conciliatore“. Dette blev Kilden til hans Ulykke. Uagtet Tidsskriftets Natur og Charakter var saadan, at selv det nyere Italiens berømteste Digter, Manzoni, optraadte blandt dets Medarbejdere, uagtet dets Tendents kun var at opflamme Folket ved Grindringen om dets gamle Berømmelse, til materiel og aandelig Gjenfødselse, vakte den frimodige Tone, hvori dette skete, snart i den Grad Regjeringens Misbhag, at den ene Medarbejder efter den anden, selv en graahærdet Olding, Gioja, blev fængslet, og deriblandt ogsaa Pellico (i Oktober 1820). Hermed begynder den oprørende Lidelseshistorie, han har beskrevet i det her oversatte Skrift, der er en evig Skamstøtte for Menneskeheden i det 19de Aarhundrede. Fortællingens store Naivitet og Holighed og den forsættelige Forbigaaen af de politiske Aarsager til Misbehandlingen, har gjort det muligt, at den i Originalsproget har kunnet opleve en Mængde Uplag, og er bleven oversat i de fleste europæiske Sprog.

Medens han under Processen slæbte fra det ene Fængsel til det andet, fuldendte han endnu to Dramaer. Han tilbragte et Aar i Mailand imellem Tyve, Røvere og vancerede Fruentimmer, et Aar i Venedigs berugtede „Blykamre“, martret næsten tildøde af Heden og Myggene, hvert Dieblig fristet til selv at ende sit sorgelige Liv. Myrer og Wederkopper udgjorde hans eneste selskabelige Udspreddelse. Den 21. Febr. 1822 førtes han og hans Ven Digteren Maroncelli til Skafottet, hvor der for begge

oplæstes en Dødsdom, der dog ved Keiserens „Naade“ var forandret for P. til 15 og for M. til 20 Aars haardt Fængsel paa Fæstningen Spielberg i Mähren. Et keiserligt Tilsagn, som de senere modtog, om at Straffetidens Dage skulde beregnes til 12 Timer istedenfor 24, gik ikke i Opfyldelse. Lænkede og under stærk Bevogtning forlode de Fædrelandet, og det var en sørgelig Trøst, at saavel Italienerne som Tyskere paa hele Reisen samlede om dem i de Byer, som de passerede, og viste dem de mest levende Tegn paa Deltagelse.

Ankomne til Bestemmelsesstedet bleve Bennerne adskilte hver i sit underjordiske Fængsel, og delte her Opholdssted og Skjæbne med omtrent 300 Røvere og Mordere. Man iførte dem Skjorter af „stikkende Blaarøved“ og en grov tofarvet Dragt, lig vore uærlige Slavers; en bar Træbræt udgjorde deres eneste Møblement, og til den smeddede man dem med korte, tunge Lænker. Fra den friske Luft vare de udelukkede, som om den kunde forpestes ved deres Næse. Den reglementerede Kost var Vand og Brød. Hertil kom imidlertid ved besynderlig Naade et Middagsmaaltid af en næsten uspiselig Suppe, formodentlig for at de ikke skulde døe altfor hurtig. Kun et heftigt Feberanfald kunde Pellico takke for, at hans Befvemmeligheder bleve forøgede med en Straasæk. I 1823 blev han paa Grund af Opholdsstedets og Kostens Usundhed endnu heftigere syg. Lænkerne maatte tages af ham, han erholdt den sidste Olie og Maroncelli fik Lov til at pleie og opvarte ham. Dette ophørte atter

da han kom sig, og Strengheden fordobledes fra 1824. Man berøvede dem deres Skrivematerialier og alle Bøger, med Undtagelse af nogle Andagtskrifter. De maatte nu, udarbejde deres Digte i Hovedet, og recitere dem for hinanden af Hukommelsen, hvorved denne vistnok vandt betydelig i Styrke. Man seer, at der var en Plan, en vel gennemtænkt Plan i disse Grusomheder. Naar de værste Røvere i raslende Lænker gik forbi P.s Dør, sagde de til hverandre: "Han er ikke saadan en Slyngel som vi, og dog er hans Fængsel strengere end vort". Til sidst fik den stakkels Maroncelli en Svulst i Knæet, som skulde have endt hans Liv, hvis ikke Benet var blevet sat af. Men dette kunde ikke skee før Tilladelse dertil var indhentet fra Wien, hvilket medtog otte Dage.

De stedse haardere Forholdsregler gjorde mer og mer dette Fængsel til en Forbandelse. Paa ubestemte Dage hver Maaned blev de Ulykkelige klædt nøgne af, og undersøgte indtil Sømmene paa deres Klæder; man opskar Straasækkene, for at fikkre sig, at ingen Papirstrimmel nogensteds var skjult. Og disse Mennesker havde aldrig vaft saameget som en Mistanke om Forsøg paa at flygte eller sætte sig i Forbindelse med Hjemmet. Stedse ankom flere Ulykkesbrødre hertil, alle af Italiens ypperste Mander, Digtere og Skribenter. Flere af dem døde af Hunger, af den fordærvede underjordiske Luft og en hermed følgende epidemisk Skjørbug.

Endelig kom Befrielsesdekretet for M. og P., der begge efter en ny Sygdom vare saa udpinede og slævede,

at de ikke engang kunde føle Glæde herover. Keiseren havde tilfældig undertegnet det samme Dag, som Julirevolutionen udbrød. Men af Frygt for Følgerne af denne, førte man dem en lang Tid om under Politiofsigt fra det ene Sted til det andet. Saaledes kom de ogsaa til Wien, og da Keiseren en Dag kom forbi dem, fik de Ordre til at vende sig om, „for at Synet af deres hentærede Lege-mer ikke skulde bedrøve ham.“ M. kom tilsidst til Paris, og P. blev givet tilbage til sin Familie, hos hvem han siden forgjæves har søgt at gjenvinde sin Sundhed. Dette er Indholdet af disse Memoirer.

Man kunde vel her spørge: I Herrer, som eie de stærke Fæstninger, naar en Mand intet Bancerende har begaaet, naar hans hele Forbrydelse maaske kun er, at han ikke har villet være Angiver, kunde det da ikke være nok at lænke ham som Prometheus til Klippen? skal han endelig begraves levende, eller med umenneskelige Pinsler langsomt snigmyrdes? Vist er det, at Kuren med Hensyn til Pellico var ypperst, beregnet. Han er ikke blot nu aldeles uskadelig, hø: er i Birkeligheden død for Verden. 10 Mars Hungr. og Mørke, saadanne fortræffelige underjordiske Værelser med Træbrænde osv., kunne nok udrydde de mest begejstrede Frihedsideer, dræbe den mest glødende Enthusiasme, stække Vingerne paa den kraftigste Genius. Man maa forbauses over den utrolige Resignation, hvormed Pellico har beskrevet sine Lidelser. Men saaledes som Bogen er, er den maaske netop den blodigste Klage, den virksomste Fordømmelse over det Østerrigiske System.

Den er en blytung Bægt, som evig vil hvile paa den „gode“ Keiser Frank's Hoved i Graven.

Indholdets Interesse har afholdt os fra at tale om Oversættelsen. Den er i det Hele ikke særdeles flydende, endfige naiv som Originalen, og Sproget har ikke faa Pletter, f. Ex. den ofte komiske, sprogstridige Purisme, som af vore bekjendte Forfattere endnu fornemlig kun Heiberg og Blok Tøren forsøgte, at sætte Passiv efter „lade“ og visse andre Verber. Saaledes læser man S. 102: „Naar de høre synges Visen,“ osv.

Lyrisk Poesi.

(Chr. Winther, Emil Aarestrup, Raalund.)

— Grau ist alle Theorie,
Und grün des Lebens goldner Baum.
Goethe (Faust).

Poesien kræver Tro og Underkastelse hos den, der vil være delagtig i dens Herlighed. Men derfor har den ogsaa ligesom den infallible Pave og de uansvarlige Gnevoldsregjeringer, altid haft sin Opposition, der ligesom i det politiske Liv kan deles i Demokrater og Konstitutionelle. Der har stedse været „ildesindede“ Oprørere, for hvilke Poesien enten slet ikke, eller kun i visse tilfældige Former, var noget Betydningsfuldt. Der gives Naturer med et saadant Prosaiskhedens Rainsmærke, at Poesiens Paradis for evig er tilluft for dem. Der gives Andre, hos hvilke Dispositionen kun er gjenstridig imod en umiddelbar Paavirkning af Poesien, medens den dog ad en og anden Omvei kan trænge ind i deres Indre og frelse dem fra Mandløsheden. Disse, og de have vel altid udgjort Pluraliteten af de Dødelige, behøve Undervisning, og derfor er det godt, at der findes Folk, som ikke blot selv umiddelbart gribes og begeistres af de udvalgte Præsters Ord, men føle Kald til at forklare og forkynde det for Folkene. Det er dem, som her udøve den platoniske

Jordemoderkunst*), baade til at udløse Poesiens væsentlige Indhold af Helligdommens dunkle Skjød, og til at berede de Nyfødte en velvillig Optagelse. Oldtiden regnede dem til Philosopherne; Nutiden har kaldet dem Kommentatorer, Kritikere og Æsthetikere. De ere Poesiens Evangelister og Apostle. Vistnok vil Poesien, som enhver af Livets inderste Magter, vide at fortsætte sin Strømning selv igjennem en Slægt, der ikke bliver sig dette bevidst, saa at dens Frugter først spores hos en senere Generation. Men dens Livsvirksomhed kan standses eller fremmes, og den, der erkjender dens Værd, vil ogsaa føle det Fortjenstlige i saaledes at bane Veien for den.

Der var en Tid, da der ikke var nogen Æsthetik, og den ikke behøvedes. Da Former og Interesser tiltog i det Uendelige, trængte man til ordnende Systemer. De forskjellige Former, hvor Digteren ganske glemmer sig selv over de organiske Verdenser, i hvilke han lader Tilværelsens uendelige Indhold speile sig, gav man Navn af Epos og Drama. De forskjellige Maader, hvorpaa han i Subjektivitetens Sympathier og Kampe udtaler Tidens dybeste Glæde og Savn, kaldte man Lyrisk Poesi.

Lyriken, som under Tidernes stigende Udsplittelse er bleven den nyere Poesies umiddelbareste Udtryk, var det ikke saaledes i Oldtiden. Hos Grækerne opslugte Mythologi, Historie, Natur og Stat Selvbevidstheden, og grebe ogsaa Digteraanderne saa mægtig, at de mindre fandt An-

*) Saaledes fremkaldte den danteske, shakespeariske og goetheske Poesi utallige slige Jordemødre eller Fortolkere.

ledning til at fordybe sig i deres egen Subjektivitet og i dens Særegenhed at affpeile det Universelle. Derfor kjende vi saalidet det subjektive Indhold hos Homer og Dramatikerne, og kun forsaavidt det leilighedsvis kunde udpræge sig i deres Værkers Form. Men det var heller ikke saameget hine Individuer, der selv digtede, eller ifølge bevidst Selvbestemmelse vare deres Tids Repræsentanter; det var mere deres Tidsaldere, der fremtraadte poetisk i dem. Selv hos de ældste orientalske Lyrikere, der for saa vidt kunne stilles i Modsetning til den „klassiske“ Old, som vi hos dem møde de første Spirer til Romantiken, forsvinder Subjektiviteten dels i profetisk Inspiration, dels i Sandhelighed, Naturbetragtning og Sententser. Naar man vil tælle disse Digtere, maa man dog ikke regne med Tiere eller Hundreder, men med Tusinder*), og det var saaledes heller ikke de menneskelige Subjekter, der her digtede, men det var hele Orientens religiøse Begeistring, det var dens yppige Natur, som lovpriiste sig selv med Rosenduft og Matteredgalsang og Mennesketunger.

I den nyere Tid er Forholdet anderledes. Individuerne, og med dem Lyriken, have her faaet en ganske anden Betydning. Subjektiviteten maa for detmeste udtale, maa ligesom overvinde sig selv, inden den kan hensmelte i Universet og erobre det. Men denne Overvinden er ikke en Tilintetgjørelse, den er en Luttrelse, en Styrkelse, og

*) Saaledes have alene Tyrkerne (efter 1300) over 2200 Lyrikere. See Hammer-Purgstall: „Geschichte der osmanischen Dichtkunst“.

Subjektets primitive Lyrik vedbliver da ogsaa i de andre Former at være Poesiens Kilde og Grundlag. Paa Grund af den overveiende lyriſk-subjektive Charakter, der betegner den moderne Poesi fremfor den antike, bliver det især nuomstunder en fuldkommen Urimelighed at ville opstille visse Regler for en Digter, visse Bestemmelser abstraherede fra tidligere Digtere, som nødvendig maa være tilstede hos den, der vil anerkjendes som Digter. Saaledes høre dog Mange sig ad. De have gjort Bekjendtskab med en eller anden berømt Digter, som har tiltalt dem, og nu danne de sig herefter en vis ensidig Forestilling om Poesi, og forkaste ubetinget Alt, hvad der ikke tiltaler dem paa samme Maade, hvad der ikke er støbt i de Former, paa hvilke deres Forkjærlighed engang har fastet sig. Meget Faa kunne sympathisere med det Poetiske i alle dets forskjellige Aabenbarelsesmaader, og ingen Poesi har kunnet behage og tilfredsstille Alle. Hvad der hos Nogle har vakt Begejstring, have Andre fundet betydningsløst, eller endog forkasteligt; men det har derfor ikke mindre været Poesi. Man erkjender til en vis Grad den individuelle Moral, eller dog Individualiteten hos de almindelig menneskelige Charakterer; hvormeget mere da ikke hos de digteriske? — Men vistnok hører der en sjelden universel Dannelse, en overordentlig fin og aaben Sands til, i de mangfoldige forskjellige Tonearter at gjenkjende den Æther, det Poesiens evige Ringeslag, der dog maa ledsage de uendelige Modifikationer af Ideen, og til med Bestemthed at afgjøre, hvad der ligger aldeles udenfor Poesiens vidtstrakte Rige.

Al Poesi kan betragtes som fremgaaet af en historisk Nødvendighed, men i den nyere Tid faaer denne Nødvendighed sin Modvægt i den subjektive Frihed, i den hos Digteren fremtrædende lyriske Personlighed. Alle nyere Dramatikere og Epikere have, naar de ikke, som f. Ex. Göthe ofte har gjort, netop levere Studier i den antike Poesi, en vis lyrisk eller dog eiendommelig subjektiv Charakter. Det gjælder om Shakespear, det gjælder om Ariost og Calderon. Det gjælder om Byron og om Dehlenschläger. Denne lyriske Grundtone kan dels fremgaae af en medfødt Individualitet, dels mere af en vis æsthetisk Skole, (f. den romantiske hos Tieck) eller af en vis tilegnet Verdensanskuelse (f. Ex. den kantiske hos Schiller).

For at erholde et Overblik over hele Verdenslyriken, maa man betragte dens betydningsfuldeste Hovedstrømninger. Derefter kan man skride til Undersøgelsen af de specielle Skoler, hvori de dele sig, og først saaledes naaer man til Burderingen af de enkelte Digtere, som i Skolerne træde mer og mindre karakteristisk frem. Jeg troer saaledes, man i Lyrikens Historie kan skjelne fire store Strømninger, som maaske kunne betegnes billedlig paa følgende Maade. Den hele orientalske Lyrik, saavel den indiske, som den hebraiske, arabiske og persiske, er som et eventyrligt Land, hvor Perler, Koraller, Roser, Dranger og Granatæbler, mellem dristige Slynplanter, glimre, blomstre og dufte i kolossal og broget Uorden. Den græske Lyrik (jeg tænker her nærmest paa Idyldigterne, Anthologien og Anakreon; thi Pindar streifer dels meget ind i det Episke,

dels har han med sin „høie Flugt“ neppe uden hos sine Landsmænd ret fundet Anerkjendelse eller haft betydelig Indflydelse), er som en Samling af smukke, klare, velformede Krydstaller eller en Vegetation af zirlig ordnede Blomster, som speile sig i klare Bølger. Den italienske og spanske, „romantiske“ Lyrisk (Petrarca, Calderon og den utallige Mængde Canzone-, Madrigal- og Sonet-Digtere) er som slebne Edelstene, der af Mesteren med en vis Ostenation vendes og dreies i Haanden, saa at de reflektere Sollyset i alle Retninger og alle Farver. Den nordisk-occidentalske Lyrisk (Eddasangene, Sagaversene, de ossianske Digte og Kæmpeviserne, hvis Rige ogsaa strakte sig til Nordtyskland) ligner en vild Fjeldegn, hvor man i de henslængte Klippestykker opdager snart en Guldaare, snart et Stykke Sølverts, snart en Edelsten, medens man hører Havet rase, eller seer det forme sig til glimrende Isbjerge.

Men disse adspaltede chaotiske Elementer, maatte engang ordne sig til virkelig Poesi, til poetisk Kunst, og saaledes udvikle Norden — dog først i den nyere Tid — adskillige, ved Tidens og Nationalitetens Præg bestemt markerede lyriske Skoler, sædvanlig med en stor Genius som Repræsentant, i hvis Lands de talrige Disciple næsten ganske tabe sig og forsvinde: saaledes i Sverrig Bellmann, i Tyskland Goethe, i Skotland og England Burns og Byron, (som egentlig blot er Lyriker, men i stor kolossal Stil), i Danmark Ewald, Ingemann og Dehlenschläger, (der ved sin farverige Phantasi blev Marsag til stundom

ubillig Forglemmelse af tidligere og samtidige danske Digtere). Men disse den sidstnævnte Lyriks Forgreninger bevare under al deres indbyrdes Forskjellighed den fælles nordiske Charakter, en dyb og inderlig Følelse, der i alle Formens Modifikationer stedse beholder Overvægt over Phantasien, som derimod i den sydeuropæiske og især i den orientalske Lyrik er prædominerende.

I Tyskland vare Minnesangerne forstummede, da den religiøse Polemik imod Pavedømmet drog de nationale Interesser til sig, og denne Bevægelse strakte sig ogsaa til Nabolandene. Reformationen og Trediveaarskrigen optog for udelukkende alle Interesser, til at en eiendommelig Poesi kunde fremspire, og Uroen fortsattes ved Ludvig den 14des og Frederik den 2dens Krige. Mærkelig nok blomstrede netop i Tidsrummet mellem disse to Monarker (1715—23) den første og længe saa godt som eneste, geniale tyske Lyriker, Günther. Men i Goethe var det ligesom det hele germaniske Gemyt frembrød i al sin Fylde og Styrke; og bortset fra de forskjellige fremmede Paavirkninger, der senere befrugtede hans Poesi, danner Goethes Ungdom i Lyrikens Historie en uforgængelig Epoke, der kun forbigaaende modificeredes ved den romantiske Skole. Men det „fashionable“ Aristokrati's Livslede, Tomheden efter det opbrugte Nydelsesfond, de politiske Frihedsideer, der efter Napoleons Fald, til Magthavernes Misfornøielse begejstrede Tyskland, Skepticismen mod det sociale Livs philistrøse Traditioner, fremtraadte nu med saa stor Betydning, at disse Elementer begrundede en særegen

„modern“ Poesi. Denne, som havde en afgjort polemisk Charakter, dels direkte og offensiv,*) dels mere negativ, („zerrißen“, som man kaldte det) fandt især Repræsentanter i Byron og Heine, og blev senere en Modesag i Frankrig. Poesien, der før nærmest havde været til for sin egen Skyld, traadte nu i visse Hensigters, „Tendentsers“, Tjeneste. Saaledes fremstod f. Ex. den politiske Poesi, der snart udartede til Fabrikarbeide; saaledes har endog den filosofiske Schwimmel villet gjøre den til umiddelbart Organ for en saakaldet „spekulativ“ Tendents, istedenfor at kun en ny Erkjendelses Resultater, en ny Verdensanskuelse skulde gennemstrømme og befrugte Poesien, og være tilstæde uden at Noget kan sige: „her er den, eller der er den“.

Goethe havde vaakt Manderne. Tyskland oversvømmedes efterhaanden af Lyriskere, og Mængden blev i Almindelighed kun Efterlignere af ham og Schiller. Men medens der i mange Gemytter ulmede en Utilfredshed, Uro og Gjæring, sporedes dette dog ikke hos de mest udmærkede Lyriskere (som Rückert og Uhland), indtil Heine i Decenniet 20—30 slog ned som et Lyn. Dette Lyn fandt Tønder i Mængde, det greb om sig og fortærede Meget. Heine, der trods al sin øvrige Polemik imod Goethe, stedse har beundret ham som Lyrisker, fandt i ham og i Romantiken Udgangspunktet for sin egen Lyrisk. Men Goethes naive Følelse blev hos ham, under det moderne

*) Den moderne Poesis Særkjende er nemlig at blotte, ikke at skjule Livets Skyggesider. Derfor er den ikke en vis Tilstands Kulmination, men den er en Overgang, en Kamp for Løsrivelsen fra det Ulykkelige i Tilværelsen.

Livs Konflikter, til Ironi; hans Phantasi var mere sindrig sønderlemmende og vittig kombinerende, end egentlig produktiv, og det indskrænkede Gebeet, hvori hans Geni bevægede sig, lod ham snart forfalde til Maneer. Alligevel er Heine, trods alle Indsigelser fra hans schwabiske Digterfiender, (at hans Poesi er trøstesløs, hans Smerte affekteret, hans Kjærlighed umoralisk, hans Bittighed fræk), en sand original Genius; det stadfæster sig ogsaa ved den overordentlige Opmærksomhed og Modstand, han har vaakt, samt de talrige Efterlignere, der sluttede sig til ham. Det er i alt Fald ikke ved Ukvemsord, man skal danne en Modvægt imod ham, men hellere ved en ny Poesi som den, der fra det magyariske Sydtyskland (Lenau, Anast. Grün og Carl Beck) har ladet sig høre.

Til denne moderne lyriske Skole, med Goethe som Grundlag, Uhland som Overgangsled og Heine paa Overfladen, høre væsentlig ogsaa de danske Lyriskere, som ere yngre end den Dehlenschläger-Ingemannske Periode,*) ligesom hele vor Litteratur fra Evald af har været stærkt paavirket af den tydske. Men der kan være Noget saa for-tjenstligt, og fra aandløs Kopieren saa forskjelligt, i Overførelsen fra en fremmed Litteratur af en ny Digtart, en ny poetisk Retning, at det stundom Odiøse i Valget af bestemte Forbilleder bortfalder. Her er ikke Talen om Laan af Andres Tanker og Billeder, men om poetiske Naturer, der ikke optræde med heel nye Livsanskuelser, men med selvstændig Opfattelse slutte sig til en allerede optaget

*) Kun hos Herß sporer man mere fransk Indflydelse.

og anerkjendt. Saadanne Digtere ere altid en sand Gevinst for Litteraturen, idet de, istedenfor kun at eftersynge hjemlige og længst bekjendte Toner, tvertimod optræde som Tolke og Talsmænd for en ny poetisk Troesbekjendelse, der alt kan have vundet verdenshistorisk Betydning andensjeds, medens den i et enkelt Land endnu er ganske fremmed.

Af de tre lyriske Digtere, jeg her nærmere skal omtale, har den første, Chr. Winther, den betydelige Fortjeneste, at han efter Paavirkning af Goethe, Dehlenschläger og Uhland, ved sit Exempel og den Yndest, hans Digte have vundet, egentlig kan siges hos os at have konsolideret Bevidstheden om den sande lyriske Diction.*) Vel maa det ikke glemmes, at Dehlenschläger her var hans Forgænger, men dennes objektive, omfangsrige Geni kunde kun temporært, aldrig udelukkende, fordybe sig i Lyriken, og han hengav sig snart med saa mægtig Kraft og Held til de episke og dramatiske Former, at hans Virkning som Lyriker derved traadte i Baggrunden. Medens Chr. Winther i sin Ungdom var besjælet af en altfor sund og umiddelbar Livs-

*) Da han har været omhyggeligere for det lyriske Udtryk, end f. Ex. Ingemann, kan han nærmest siges at have afskaffet for stedse de profaiske, abstrakte og fattige Phraser i det lyriske Sprog, som en ældre, heri mindre nøieregnende Generation tog for gode Varer, og hvorpaa man endog finder Exempler i nogle af Dehlenschlägers tidligste Digte. Ingen vil mere finde sig lyrisk opbygget ved saadanne Phraser som „et Haand, knyttet af Tillids Haand“ (i Heibergs sidste Geburtsdagsvise) „Venstabs Arme“ osv. Man vil simpelt hen kalde det rimet Prosa.

glæde, til at sympathisere med den „romantiske Skoles“ idealistiske Overspændthed, synes heller ikke den nordiske Lands antike Kraft at have begejstret ham. Derimod havde han en hjelden Sands for Folkelivets naive Eendommelighed, og forstod med et fint Instinkt at udfinde de skjulte Traade, som endnu forbinde dette med Ræmpevisernes Poesi. Derved fik hans Lyrik, især i det Erotiske, en Gemytsinderlighed, en Tone og Farve, der tiltalte dobbelt, fordi den var saa aldeles dansk.

Marestrup bevæger sig imellem to diametralt modsatte Poler: Dehlenschläger og Heine. Deraf denne Svæven imellem sund, fryg Sandselighed, og den moderne Sentimentalitet, som man, i Betragtning af det forrige Element, ikke rigtig troer paa. Derhos har han noget af en Anakreon, og det er især dette, som maa forsones med det ofte overdrevent Moderne i Maneeren.

Den sidste og yngste af de her nævnte Lyrikere, Kaalund, har vel modtaget sin første poetiske Dannelse i afgjort nordisk Metning, under Indflydelse nærmest af Dehlenschläger og Grundtvig. Men i sin sidste Samling, hvor hans Selvstændighed først fremtræder, har han emanciperet sig fra de første Indtryk, og viser sig som et frisk og dansk Skud af den ovenfor karakteriserede moderne Poesi, selv hvor han i Sange og Fabler med ungdommelig Uforsagthed polemiserer mod det „malcontente“ Element i denne, og den Livsanskuelse, der træffende er betegnet ved Ordet „Weltschmerz.“ Han veed endnu at afbinde Nutidens Stemninger en idyllisk Side, og er uberørt af den „diplomatisk“ Poesi.

Christian Winther.

(Født 1796.)

Sang og Sagn, Digtninger, Noveller, Haandtegninger.

Denne Digter er allerede for flere Aar siden indtraadt i en ny Phase, med Hensyn til Formen. Om end Indhold og Livsanskuelse ikke væsentlig har forandret sig, har dog Fremstillingen taget en overveiende episk Retning, som i mine Tanker lover saare Meget; men det synes som om hans Publikum hverken vil erkjende dette eller tillade ham det. Det er nu vistnok intet Nyt, at man vil beholde en Digter uforandret saadan, som man engang har faaet ham kjær, uagtet det aldeles strider imod den Naturens Gang, som man i alle andre Forholde finder ganske i sin Orden*). En Digers Aand maa som Organisme udvikle sig, baade i Anskuelsen og Formen, han kan ikke stedse blive den samme, og hvis han blev det, vilde hans Læsere endnu langt mindre føle sig fornøiede.

Jeg har ovenfor antydet Chr. W.s væsentligste Betydning for den danske Lyrik. Følelsen var den overveiende Gyne hos ham, og det var ved Naiviteten, Inderligheden og en vis saftfuld Sødme i dens Udtryk, at han fik en saa afgjørende Indvirkning paa den danske lyriske Stil.

*) Allerede Lessing bemærker et Sted: „Meget beroer paa den Tone, hvori en Digter anmelder sig, eller har forfattet sine bedste Værker; man troer at finde noget Glettere, saasnart man ikke finder det selv samme.“

Hans Naivitet viste sig navnlig deri, at han næsten var den eneste af vore Digtere, som kunde forstaaes og nydes fra det rene Naturstandpunkt, og hos hvem man ikke hvert Dieblig mærkede Spor af vor „civiliserede“ Tids Værdom og dens Fremskridt i de forskjellige Videnskabsfag. Andersen er vel ogsaa naiv, men det hører med til hans Naivitet, af og til at lade os mærke, at han har studeret, eller, som man siger „lært Noget“. Det var især i W.s første Digte, denne Naivitet viste sig som primitiv og uvilkaarlig. Senere synes den derimod ikke saa sjældent netop at være frembragt ved Kritik og Reflexion, som Frugt af den høieste Kunst eller Routine; og det maa indrømmes, at det sædvanlig er saa godt gjort,*) at det uindviede Die ikke let mærker Forskjellen. Men undertiden, hvor den indre Tilskyndelse synes at mangle, bliver denne kunstige Naivitet rigtig nok til Maneer, som i „Liden Irma“**) en svag Efterklang af „Alfens Brud“, og i adskillige af Digtene „Til Gen“. — Saavidt er det kommen med vor Tid, at det, at tale ganske simpelt og naivt, er bleven en Kunst, som de fleste maae studere, og som man med noget Anlæg tildels kan lære. Hos Dehlenschläger alene synes Naiviteten næsten altid at yttre sig ubevidst, men derfor har den her ogsaa mere Kraft.

Chr. W. var oprindelig ikke blot Lyriker; allerede i hans første Digte, der nu 4de Gang ere udgivne, viste sig et decideret Anlæg i episk Retning, langt betydeligere og

*) f. Ex. „I Skoven“ (Digt. 1843) „Violinspilleren“ o. a. St.

**) Haandtegninger 1846.

mere plastisk, end f. Ex. hos Paludan-Müller. Dette ytrede sig endnu bestemtere i „Nogle Digte“. Men Grunden til det Navn, han allerede ved den mindste Del af sine Frembringelser erhvervede, maa, uden Hensyn til Formen, søges deri, at han var saa aldeles dansk, baade i sine Fortrin og Mangler. Man gjenfandt her den danske Natur, det danske Gemyt og Lune, de bedste Toner i vort Sprog, og hans Flugt gik ikke høiere, end at den danske Forstandighed, der har en vis Sky for det altfor Høie og Dybe, kunde følge ham. Han holdt sig til den jævne Virkelighed, og det var især „Træsnettene“*), som skaffede ham Venner og — Veninder. Endskjøndt der i samme første Samling fandtes rent-lyriske (især erotiske) Digte af maaske høiere poetisk Værd, end hine idylliske Romanzer, bleve de dog mindre ændsede, og det syntes, som om Publikum, der desuden gjerne vil have lidt „Stof“, nu stedse ventede, ja forlangte kun „Træsnit“ af W. Dette har uden Tvivl for en Del standset den frie Udvikling af hans Talent, idet han saaledes savnede fornøden Opmuntring til at forsøge sig i andre Retninger.

Da han i sin Tid udgav „Nogle Digte“ (1835), reiste sig en temmelig heftig Strid om denne Samling mellem Chr. Wilster og Poul Møller. Jeg mener, at enhver kyndig og smagsfuld Kritiker maa give P. Møller Ret i, at der her viste sig en langt større Finhed i Opfattelse og Behandling, en høiere kunstnerisk Dannelse og Modenhed, navnlig i Romanzerne af Selskabslivet: „An-

*) De første (i Riunges „Juletræ“) omtales just ikke smigrende i Litteraturtidenden 1823 S. 10. Dog indrømmer Hef. Forsf. „Takt for det Naturlige“, og spaaer „at han ikke vil prøve noget Brev i Lyren, uden i Dieblif, da en venlig Muse synes at vinke ham.“

nette", „De to Cousiner" og i det rent episke Digt „Min-
gens Indskrift", et i sit Slags mesterligt Digt. Man
finder endog, som i „Sjælland", maaske det bedste af W.s
lyriske Digte), en høiere Begeistrings Toner end forhen.
Men, hvad der vel har virket frastødende paa Wilsters
fine Instinkt, var et Element, som tillige viste sig i denne
Samling, om det end kun glimtede svagt og næsten umær-
keligt frem. Der viste sig her Spor af en dobbelt In-
teresse hos Digteren, ikke blot for den idylliske Skjønhed i
Naturen og Menneskehjertet, som han forstod saa yndig at
besynge; men ogsaa for et pyntet Aristokrati's hule Livs-
former. Der viste sig et „Anflug" af „geziertes Wesen",
en vis forfinet Smag for det fashionable Salonlivs Gle-
gance,*) hvis indre Tomhed, skjult under forførfisk Glimmer,
kan blive farlig, især for en folkelig og naiv Digter, som
det da ogsaa senere viste sig i enkelte af W.s Digte. Dette
sociale Phænomen fører uvilkaarlig til den under Navn af
„Blaseerthed" bekjendte Lede for Livets rige Fylde, og det
har i vore Dage udviklet sig methodisk til en saadan Kon-
sistents, at det endog har affødt sin egen „blaseerte" Poesi.

Imidlertid syntes Chr. Winther som Lyriker at have
fulmineret, hans Gebeet var stedse temmelig begrændset, hans
subjektive Lyrik var omtrent afsluttet med 1ste Bind,
og han syntes nu selv, med en rigtig Taft, at ville udvikle
sig fortrinlig i den episke Retning. Og her besad han,
især for den episke Skizze, ualmindelige Anlæg. I denne

*) Egentlig indført hos os af Heiberg, som en Følge af hans
diplomatiske Forbindelser og Livsanskuelser.

Form kan endnu det Objektive af Lyriken komme til megen Nytte. Han besad en sjelden Gave til at udtrykke sig med fyndig Korthed; ingen dansk Digter, undtagen Dehleschläger, formaaer vel saaledes med enkelte Repliker, med faa henfaste Panselsstrøg, at tegne lyslevende Skikkelser i bestemte Omrids. Men om end hans Sprog var i høi Grad plastisk, var dog hans Phantasi ikke produktiv skabende eller kombinatorisk nok, til Roman og Drama. Derimod besad den, som applikativ, en Barme og malende Styrke, som kunde blive af stor Virkning i Novellen og den skizzerende Fortælling, hvortil han saaledes syntes henvist. Desværre syntes uheldige Omstændigheder at standse hans Produktionskilde i nogle Aar; og hvad der 1840 udkom under Navn af „Sang og Sagn“, var kun Dptryk af adspredte Digte, som for en stor Del endog Heiligheden havde fremkaldt. Man bemærkede her dels lidt Rückertsk Sprogkunstleri (i „Min Skat“) dels noget af den ovenomtalte poetiske Dandysme, med Bister og Mantiller osv. som i („Mathildes Hænder“) den Linie:

„Disse spæde Frøkenhænder“ osv.

Imidlertid finder man dog ogsaa her mange skønne Glimt af Digterens Ungdomskraft og kjække Naturlighed, f. Ex. „Ravnens Qvide“, „En Ven“ og mange Enkeltheder i „Novellen“. Dette, i Omfang det største af W.s Digte, tydede bestemt paa en Omvæltning i hans Indre, en Trang til at udvide den poetiske Synskreds og udtale sig i andre Former; men man overraskedes ogsaa her, som i enkelte andre Digte, af en mørk Melankoli, der begyndte som en Drøm

at nage paa Digterens Hjerte, en næsten fortvivlet Længsel efter et tabt Paradis, som især fremtraadte med nogen Monotoni i „Haandtegningerne“, f. Ex. („Hans Hjertesorg“):

„Jeg styrted mig i Livets Larm, —
 En høist usalig Mand! ...
 Jeg søgte, af, men fandt det ei,
 Hvad Elverpigen gav ...
 Af, spørg mig ei, hvorfor mit Sind
 Er kummerfuldt og vildt!“ osv.

Denne Stemning viste sig ikke isoleret, men vendte som et Refrain hyppig tilbage,*) og den blev saa at sige „mis en action“ i andre Digte, som „Fjeldvandring ved Badet“ og „Bægeret“ (Digtninger 1843), hvor Kjærlighed og Skinsyge føre til Voldsgjerning og Undergang, og det, med et Slags ironisk Bizarreri, i de eleganteste, marmorglatte, gallaklædte Vers. Men i alt dette overtraf Digteren dog ikke længer sig selv; i al hans Formvirtuositet viste sig ikke nogen sand Udvikling af den lyrisk-episke Evne, som berettigede til saa skønne Forventninger. Denne mørke Livsanskuelse syntes mere at være subjektiv Stemning, end objektiv Skildring. Den poetiske Livskraft var i Dvale.

Skylden laa vistnok for en Del hos Publikum, der paa den ene Side i sin Higen efter stedse ny Pirring, og ved den uhyre blandede Masse, det sluger, er bleven blase ret for den egentlige Poesi, og paa den anden Side i B. stedse kun vilde søge og finde Træsniidsdigteren. Men det var maaske

*) F. Ex. „En Novelle“ (Sang og Sagn 1840), „En Banderer“ og „En Fortabt“ (Haandtegninger 1846).

ogsaa en Feil hos ham, at han ikke rask og resolut afbrød sin tidligere Retning. Dog det var kun en forbigaaende Forstemning. I „Haandtegningerne“, (1846) som egentlig (i 1ste Udg.) tilhøre en ældre Periode end „Digtningerne“, staae selv de skjønneste Digte (som „Ridderen og hans Datter“) dog kun i samme Stadium som tidligere Romanzer;*) og skjøndt i andre Digte den omtalte Melankoli med sit fine poetiske Klædebon kan interessere den æsthetiske Patholog, kunde den dog i en saa snævert begrændset Form ikke udvikle sig dyb og energisk nok, til ved sin egen Kraft at vække og fængsle den indifferente Masse. Hertil behøvedes den episke Form. Forf.s Erfaring var nu for rig, hans Stof til Produktion af for meget Omfang, til at kunne udtømmes i Lyrikens lette, ungdommelige Former. Da desuden hine Stemninger netop selv pegede paa en episk Baggrund, som deres rette Hjem, kunde de her kun efterlade Indtrykket af noget Flygtigt, Afbrudt, Umotiveret eller Ufuldstændigt. De præsenterede sig som poetiske Fødselsveer og Forløbere for en ny Udvikling, men en Digter kan hos „Publikum“ aldrig vente Sympathi for sine Overgangsbewægelser.

Det var i „Digtningerne“ (1843), at den første kraftige, fuldmodne Frugt viste sig af den Forvandling, der var foregaaet i Digterens Indre. I Romanzerne her, som

*) Idyllen „Alfernes Pleiesøn“ synes mig endog at staae ikke lidet tilbage for Træsnittene; men maasse er jeg uretfærdig mod dette Digt, fordi det første Gang var trykt — med store latinske Bogstaver.

i og for sig vare fortræffelige, synes Digteren selv, af det Goetheske Motto at slutte*), at føle, at han ikke præstere noget væsentlig Nyt. Men i det „romerske Osterie“ havde han med en fjæf og kraftig Bending emanciperet sig fra sine Ungdomsformer, og hævede sig som moden Mand op over sig selv. Han kalder dette Digt „en Skizze“, men det er tillige et ægte modernt Epos, hvor det for alle Tider Blivende i hans Talent har med sin Eiendommelighed frydret den nye Form og den nye Livssphære. Her føles ikke længer noget Savn, enhver Fordring, som Digtet vækker, er tilfredsstillet, og for vor Tid, der ved sin i saa mangfoldige Retninger adspalttede Charakter, netop egner sig til at opfattes i Skizzer, har et saadant Digt samme Betydning, som Oldtidens episke Sange for den. I vor Litteratur staaer det ved sin plastiske Kraft og Kort-
hed, ved Sandheden i det hele Billede, og den korrekt gjennemførte Ironi, hidtil i sin Art ene. Naiviteten er Ungdommens Prærogativ; den taber sig nødvendigvis i samme Forhold som Erfaringskredsen udvides og Illusionerne svinde,* og det nytter ikke at ville eftergjøre den. Hvad der svarer til den i den modnere Alder, og i vor Tid næsten er ligesaa sjælden, er Friskheden, og denne besidder W.s Fremstilling endnu stedse i høi Grad.

De her nævnte udmærkede Betingelser for den episke Skizzedigtning, viste sig atter ligesaa beundringsværdig i

*) „Ihr nah't euch wieder, schwankende Gestalten!
Versuch ich wohl euch diesmal fest zu halten?“

de „Fire Noveller“. I denne Retning, hvor W. efter min Mening har lagt sit Talents modneste og mest glimrende Side for Dagen, erindrer han ved sin livlige Kolorit og kjæft henkastende Plastik, ofte om Pusckin, og Merimée, kun at den russiske Digter, der ogsaa undertiden bevæger sig i Salonlivet, skildrer med endnu større Friskhed, Ild, Kraft og Ironi. Endelig gav Chr. W. i Novellerne — og her kom hans lyriske Natur ham fortrinlig tilgode — Prøve paa en profaisk Stil,*) som man hos os ikke før havde kjendt, og som med fuldkommen Elegance forenede en aandfuld, animeret Allure og en malende Styrke, som allerede herved stillede disse Skizzer næsten over Alt, hvad vor Novellelitteratur hidtil havde frembragt. Men, som forhen bemærket, hans Phantasi var ikke mangesidig i Opfindelse og Interesser, og derfor gjenfandt man ogsaa i Indholdet her den Analyse af det Erotiske, det Thema, som dannede det Centrale i Digtene fra hans Overgangsperiode:

„Hvad Dval der kan ruge
Mellem Kvinde og Mand.“

Han ledede os med øvet Haand ind i Kjærlighedens Konflikter, ikke de, hvor en idyllisk Mand afværger alle Skibbrud, men hvor hæftige Lidenstaber føre til Overskriden af Hverdagslivets nedarvede Traditioner og trivielle Former. Her var ingen passiv Melankoli, det var Kjærlighedsideen, der, ifølge sin Ret som den skønneste Naturmagt, gennemførte sin Emancipation. Dette var tildels Themaet, og Udførelsen lignede de dristige Phantasier af en stor Vir-

*) Og denne staaer i sin Udvikling hos os langt tilbage for den poetiske.

tuos, i hvilke man, selv om de afbrydes med en Dissonants, derfor ikke mindre maa beundre Kunstneren. Dette er nu i æsthetisk Henseende — i den valgte Kunstform, der ifølge sin Natur ikke skal give en afsluttet Livscyklus — fuldkommen berettiget; det er ialtfald for den kritiske Betragtning uvæsentligt. Men det Publikum, som, for selv at kunne være saa passiv ved sin Lektüre som muligt, helst vil have Alting „klappet og klart“, kunde her slet ikke komme paa det rette Standpunkt. Folk, som ikke ville tilstaae deres æsthetiske Ignorants, komme gjerne slæbende med deres Dyd, og saaledes viste sig her paa den ene Side det velbekjendte Snerperi hos Philistre af begge Kjønn, som mente, Novellerne vare ikke „dydige“ nok; medens paa den anden Side kun Faa havde Forstand paa deres udmærkede Form og den mesterlige Stil.

Hvad Chr. W. ogsaa i Novellen vil kunne gjøre i høi Grad frugtbringende, er det folkelige Element, som han opfatter med saamegen Sympathi, og gjengiver med saa smagfuld Benyttelse af det ældre og nyere Sprog. Dette viste sig alt i en tidligere Fortælling „Hesteprangeren“. I de „fire Noveller“ vare vel de tre første væsentlig af en unordisk Charakter; men den sidste, „En Aftenscene“, skædede ogsaa et særregent nationalt Trylleri til sine øvrige Fortrin. Den er en sand Perle i vor Litteratur, og enhver Ven af Litteraturen bør ønske og haabe, at Forf. maatte finde Kald til videre Udvikling i denne Retning, hvor han viser saa udmærkede Anlæg. Dette Ønske er nærmest i Interesse af Litteraturen og Læserne. For Digterens egen

fremtidige Produktivitet, og for at denne ikke skal staae tilbage for hans Talent, troer jeg ikke at kunne ønske ham noget Bedre, end en aandelig „Harzreise“, et aabent Brud med Philisteriet aux gants jaunes & odeurs de Patchouly — saa at man igjennem hans næste Værker maatte høre Sangen tone:

„Auf die Berge will ich steigen,
Wo die frommen Hütten stehen,
Wo die Brust sich frei erschließet,
Und die freien Lüfte wehen...

Lebet wohl, ihr glatten Säle!
Glatte Herren, glatte Frauen!
Auf die Berge will ich steigen,
Lachend auf euch niederschauen!“ *)

Emil Harestrup. (Digte 1838.)

Hans Muse er ikke nogen smægtende Skjønhed. Hun er ingen nordisk Skjoldmø, hun sværmer ikke ubetinget for det oprørte Hav og „Stormens Basun“:

„Ja — siger Digtermøen —
Men, efter Havets Gys,
Fyld mig min Seng med Duun!“ (S. 81)

Hun viser os ikke et i det Fjerne fortonende Landskab, men en Have, hvor en rig Vegetation træder os imøde. Mellem Blomsterne strække sig bløde Græsbænke, som vinke Sjælen til jordisk Glæde, til Elskovs Længsel og Lyst.

*) Heines „Harzreise.“

Meloner straaale fra Misbærnkene, i Dribhuse prange Dran-
ger og udenlandske Planter, og i Bækken springe Forel-
ler. Det synes som om Sydens Blød, ikke et nordisk Kli-
mas kølige Temperatur, har fremloftet disse stærktduftende
Blomster, disse mørkegrønne Slynngplanter, der opfyldte
Forgrunden. Men her er ingen anelsesfuld Baggrund
med blaae Bjerge i Horizonen, Intet, som drager Tan-
ken til det Fjerne, Intet, som vækker Menneskesjælens
Længsel efter dunkle, ubekjendte Verdenes, ingen Skumring,
som stemmer med et Barns ubevidste Higen efter Even-
tyrets og Sagnenes Mysterier; dets Sandser vilde her
kun bedøves. Intet olympisk Vindpuft udvider Mandens
Bryst for de „verdenhistoriske Interesser“, eller bevinger
ham til en ideal Himmelflugt. Alt er her en lys, frisk
og ikke ganske platonisk Realitet. Snært viser sig en blom-
strende Biv („Guløde“) med „Nøglen ved Side“, som
„sætter paa Bordet duftende Netter“, snart et af disse
nyskelige Smaabærsener,

„Hos hvem man vel kan tvivle
Om Anden gjøres nødig,
Dg om den, blandt saa meget,
Ei rent er overflødig.“ (S. 45)

Dg Forf. er (i Parenthes) her meget elskværdigere, end
naar han sætter sig i sværmerisk Positur. Grundtonen i
hans Stemninger og Skildringer indbyder til idyllisk sand-
selig Livsnydelse; viser der sig Elementer til Uro og Strid,
da gjælder det ikke just de saakaldte høieste Livsspørgsmaal,
ikke metaphysiske Problemer; Kjærlighedens Glæder og

Sorger danne Valpladsen, Baabnene ere Amorspile, selv de bittre udslynges ofte med anakreontisk Skjelmeri*), og den virkelige eller paatagne Smerte hyller sig i Ironiens Slør og Heineske Phraser. Sjelden skrider Blikket og Længslerne udover Momentet, som man med epikuræisk Angest eller horatsisk Letsind opfordres til at benytte:

„Hold fastere omkring mig med dine runde Arme . . .
Om lidt er vi forsvundne som Boblerne i Bækken.“ (S. 208)
Dnst dig ei Døden! — Livet
Er dog en Fugl i Haanden.“ (S. 267.)

Dog er man ikke affskaaren fra al Berøring med en høiere Verden. En enkelt Gang aabne Grenene sig i den tætte Løvhytte og give en flygtig Udsigt til den fjerne blaa Himmel. Undertiden viser sig da en Stjerne og minder om noget Hinsidigt.

Er alt dette nu Dadel eller Berømmelse? — Jeg skulde mene, det er Noget af begge Dele, men dog mest af det Sidste. Enhver Fugl synger med sit Næb, siger Ordspøget, og den er derfor lige god Fugl. Nogle foretrække een, Andre en anden. Enhver Digter vælger sit Stof og sin Sphære efter sin Naturs Tilbøielighed. Hans Fortjeneste staaer og falder ikke med Stoffet, forudsat at det ei er upoetisk, men med den Maade, hvorpaa han løser sin Opgave. Det bliver de forskjellige Læsers egen Sag,

*) F. Ex. S. 202: „Omkring mig rasled Pile . . .
Dg jeg saae ud — et Bindsvin
Har ikke flere Pigge.“

hvilken Tanke- og Livs-sphære de subjektivt foretræffe; men Kritiken har nærmest kun at vurdere det større eller mindre Mesterskab, der i den enkelte Retning er udviklet. Jeg har søgt i Almindelighed at betegne Harestrups Retning; jeg skal nu lidt nærmere dvæle ved, hvad han her har præsteret. Det viser en beklagelig Dorstshed, eller Ligegyldighed for vor egen poetiske Litteratur; at dette ikke før er skeet. Jeg, som længe følte det Uretfærdige heri, har kun til Undskyldning, at jeg i sin Tid ventede paa, at det skulde skee ved en dygtigere Haand og i større Omfang, end her. Men dengang herskede paa Parnasset den strenge spekulative Disciplin, Ingen vilde nedlade sig til at røre ved en saa „umiddelbar“ Person, og Harestrup kan maaske ovenikjøbet være ret glad, at han ikke kom under den hegelste Kniv.

Hvad der efter mit Skjønnende er det Fortræffeligste hos H., og det, som giver ham en hæderlig og selvstændig Plads i vor lyriske Litteratur, er hans naive Lune, og den Friskhed, hvormed han i lyriske Former udtaler det; uanset, at nogle af hans fortrinligste Digte høre til den alvorlige Art. Disse ere nemlig just ikke mange, og man vil maaske ikke saa bestemt ved disse erholde Indtrykket af noget særdeles Eiendommeligt. Men i sit Lune er han original, og dette fortjener saameget mere at fremhæves, som Lune overhovedet i den nyere danske Litteratur er et temmeligt sjeldent Phænomen. Undertiden har han, som det synes med en Mistkjendelse af denne eiendommelige Ressource i sin Natur, udtalt det i Former, der ikke ere hans egne, og som han dog noksom har vist, han ikke behøver at hente

andenstedes fra. Den af vore yngre Digtere, som her frembyder sig nærmest til Sammenligning, er Andersen. Ogsaa han har Lune, ogsaa han er paavirket af Heine; han har Geni og opfindende Phantasi, men Harestrup har mere Virtuositet i Form og Udtryk, hvorfor hans Lune sædvanlig fremtræder med en vis Anstand ved Siden af en fordringsløs Naivitet. Hans Lune er vistnok af ringere Omfang end Andersens, men det yttres sig i sine færre Former stedse mere graciøst spillende, og erholder derved en egen tiltrækkende Nuancering. Blandt de mangfoldige Exempler derpaa maa jeg især henvise til det skjelmst-naive Digt „Sidstenskang“, den „unge Poets Klage“ og det i sit Slags aldeles mesterlige „Distraction“. Men naar hans Begeistring er af mere alvorlig Natur, som i „Vinens Gud“, „Til Dehlenschläger“ „Sommerens Tale“ o. fl. er han ligesaa meget Mester i kort og kjernefuld, frisk og fyldig Diktion, fri for alt rhetorisk Ordgyderi og overflødige Phraser. Versifikationen er i det Hele fortræffelig, om end Meget hos A., som hos andre Digtere, kan forekomme æsthetiske Skoledisciple som Ukorrekthed. Den, som i Vers tæller Stavelserne efter paa Fingrene, vil ikke altid (see f. Ex. „Dyrehaugen“) føle sig tilfreds, skjøndt Afvigelserne ere berettigede ved den angivne Rythmus. Lyrik er Musik, og den, der kun kan tælle Versfødder, der ikke veed, at den metriske Musik har sine Takter, (og ikke ligemange Noder i hver, men ogsaa Pauser, Trioler osv.) han gjør rettest i ikke at læse Vers, uden i Vise- og Psalmebøger.

Hvad der gjør et saa behageligt Indtryk hos A. og

tillader ham endog at sige Et og Andet, f. Ex. i Digtet om Strømperne (Til Nianna), som man ikke saa lige vilde taale af Enhver, er denne fuldkomne Umiddelbarhed, denne i vor Tid saa sjeldne Frihed for al Reflexion, som følger ham overalt baade i Opfattelse og Udtryk, og viser, at han har levet idetmindste ligesaa meget som studeret. Derfor have selv de, ikke saa ganske faa, ideeløse Smaating i Samlingen gjerne Noget, som behager, noget — man veed ei hvad — Snurrtigt og Pudsigt i Udtryk og Ordstilling. Hermed mener jeg dog ikke det blot Pikante, som Forf. undertiden synes at jage efter; thi det er netop den Yderlighed, hvor han har sin poetiske Achilleshæl. Det fremtræder i de Digte, hvor han i Form og Maneer altfor meget minder om Heine. Det sidste Afsnit indeholder især en Mængde saadanne fingerlange, dels satiriske, dels sentimentalmaniererte*), epigrammatisk tilspidsede Digte, men netop da Forbilledet staaer saa nær, mærker man desto mere baade Ligheden og Forskjellen. Ligheden bestaaer i den afbrudte, forscættelig nonchalante, stundom affekterte Maneer, de moderne Bizarrerier i Versform og Ordstilling; Uligheden i, at man hos A. savner den bidende Ironi, de vittige Pointer, som hos Heine bringer os til at taale det Søgne i Maneeren. Denne Mangel erstattes dog hos A. undertiden ved en slaaende

*) F. Ex. — — Hvo, der hang nu,
 Høit, sværmerisk i Kronen,
 Som denne Kramsfugl hænger,
 Livløs og qvalt i Doucu! (S. 200)

Naturlighed i Udtrykket*), som desværre i vore Dage er bleven en saadan Sjeldenhed, at den ofte gjør samme Indtryk som den egentlige Vittighed. Men omtrent Halvdelen af dette hele sidste Uffnit er unægtelig, som Forf. selv kalder det, kun „Situationer,“ ikke egentlige Digte, og deres Virkning er endog svækket derved, at de, med en Mængde søgte og unyttige Titler, ere ligesom trukne paa en Art episk Traad, og, skjøndt vistnok isolerede i deres Oprindelse, bragte i en løs, udbortes Forbindelse, som de enkelte Led selv ofte opponere imod. Dette Arrangement synes endog at have fordærvet enkelte Digte, som f. Ex. det (S. 226), der begynder saa skjønt og kraftigt**), men hvis maniererte Slutning synes mekanisk paaklistret. Ligesom Chr. Winther har ogsaa A., trods sin sunde, livsglade Natur, en vis Smag for den lyriske Dandyisme, en Passion for Tokayer, Pomade, Syltetøi, Marmorfliser, Silkekjoler***), som aldeles ikke harmonerer

*) Som i det lille fortræffelige Digt „Erkjendelse“:

. . . „Ja hun maa troe, jeg er af Træ!
Men det er jeg paa ingen Maade;
O, gid jeg bare var af Træ!
Men jeg er lidt moralsk, lidt dydig,
Dg derfor egentlig et Fæ.“

**) Det var en ung og deilig Kone,
Der gav mig Næring af sit Bryst,
Dg denne Kone var min Moder,
Dg jeg var hendes Liv og Lyst . . .

**) See S. 187, 204 og 220: Dg om dit Knæ jeg hørte
Den glatte Silke strige.

(S. 195) — „en melodisk Nislen
Mig af diu Silkekjole“ o. a. Et.

med den rette Grundtone i hans Lyrik. En Fortjeneste, som han ogsaa deler med Christian Winther, er, at han opfatter Kjærligheden som uafhængig æsthetisk Magt overfor de spidsborgerlige Bestemmelser, der ere Poesien uvedkommende. Denne Fortjeneste var saameget større, som A. egentlig var den første Digter hertilands, der optraadte polemisk i den Retning. Hidtil havde næsten Ingen været at opponere mod de gode gamle Skikke i det sociale Liv. Da de ivrigste politiske Opponenten netop her gjorde Sag med Spidsborgerne, havde man en vis Sky for at bevære de sociale Konflikter navnlig med Traditionerne i Kjærlighedskapitlet, som danne et Grundthema i Byrons, Heines og den hele moderne Poesi. Disse Digtere havde vel ogsaa her talrige Læsere, ja Beundrere, men kun i al Stilhed. Den dydige Husfader læste dem i Smug, men forvarte dem under Laas og Lukke for sin Kone og sine Døttre. At slaae paa disse Streng, mente man, var kun at indføre en skadelig Snylteplante i vor tamme Litteratur, som om ikke Livet ogsaa hos os frembragte saadanne Konflikter, hvis Løsning netop fremskyndes ved, at de gøres til Stof for Litteraturen. Men de, som her raabte Anathema, vare da ogsaa kun værdige Matroner eller bedagede Recensenter, der aldrig ville indrømme Individerne, og ei engang Digterne, Ret til at elske eller udtale Kjærligheden, uden i den Form, der var i Mode, da de endnu selv vare i Stand til at elske.

At A. her stundom henfaldt til den „moderne“ bittere Sentimentalitet, der udtaler sig i Smil og ironisk Spot, istedenfor at den i forrige Tider græd, kunde —

som Udtryk for en af Nutidens typiske Stemninger — ikke med Føie dadles, hvis det ei havde staaet i saa aabenbar Strid med hans egentlige Naturel, at det viser sig som et Produkt af Studium, eller Maneer, kun oplivet ved sparsomme Glimt af det joviale Lune, der er hans eget Indhold og sande Styrke, (f. Ex. „Naturraisonnement“, „En Soiree“ o. fl.)

De af hans Digte, som mest have tiltalt de Fleste, ere vel imidlertid Romanzerne, navnlig „Havfruen“ og „Mary“. De udmærke sig, ligesom Chr. Winthers Romanzer, ved Friskhed, rast Tournure og en Tone af „modern“ Romantik, medens man her ligesaa lidt som hos W. sporer Paavirkning af den „romantiske Skole“ i strengere Forstand. Den bedste af dem alle, og i sin Art (Formen nærmer sig noget Rob. Burns) uden Tvivl den skønneste Romanze i vor Litteratur, er „Skjøn Ellens Elsker“. Da enhver sand Digter har sit eget, om end nok saa indskrænkede Gebeet — og A. vil neppe udvide sit eller erobre noget nyt*) — hvor han ikke let overtræffes af Andre, skal jeg her, istedenfor at bestemme A.s Plads i den poetiske Rangforordning, hensætte et Par Vers af sidstnævnte Digt:

„Han løb paa saarede Fødder,
 Han havde ei Krumme af Brød;
 Han aad de bedste Rødder
 Og fristede Livet med Nød.
 Det var ene og alene, skjøn Ellen,
 Fordi det huede ham
 Langt bedre end døe, at hunge,
 Og kunne tænke paa dig! . . .

*) Han udgav (født 1801) sin Digtsamling i sit 37te Aar.

„Han lagde sit Hoved paa Blokken —
 Ingen Naade blev ham forundt.
 Alt Bødlen greb ham ved Lokken —
 Holdt — raabte han — blot et Secund!
 Det var ene og alene, skøn Ellen,
 Fordi det huede ham
 Endnu engang, under Dren,
 At kunne tænke paa dig!“

Alt en Samling, der indeholder saa ypperlige Ting, i sin Tid blev dels miskjendt, dels lidet bemærket, dertil bidrog, foruden den omtalte philosophiske Paroxyisme samt den philistrøse Dydsfeber, maaske ogsaa den typographiske Luxus, hvormed Papiret var benyttet, og hvorved mange Ubetyligheder i Bogen fremtraadte med en Pretension, som ikke fandtes fyldestgjort. Lyriske Digte burde allerede ved deres Udvortes anslaae hos Læseren den Stemning, hvori de helst skulle nydes.

H. B. Kaalund.*) (Fabler og blandede Digte, 1845.)

Kritiken er døv, og Kritiken er stum,
 Kritiken er flau og Kritiken er dum;

men det bliver nok rettest at fortsætte paa Prosa, thi vilde man sige alt det Onde, der for Tiden kan siges om den danske Kritik, og det endog paa Vers, saa blev man aldrig færdig. Er det ikke mærkeligt, at i Slutningen af forrige Aarhundrede, da vor Litteratur kun var af lidet Omfang, havde vi engang ikke mindre end tre kritiske

*) Født 1818.

Tidskrifter: de Berlingske „lærde Efterretninger“, Baudens „kritiske Journal“ og Fasting's „kritiske Tilskuer“, foruden Minerva, Iris og Hebe m. fl., der ogsaa optog kritiske Artikler? Nu, da vi have en Litteratur, der sandt at sige, efter vore Omstændigheder er al Værd værd, kan ikke et eneste kritisk Tidskrift længer bestaae. Og hvorfor? fordi næsten alle Blade redigeres af Politikere, der tillige ville være Dilettanter i Kritiken, og da denne dog stedse maa være dem noget Underordnet, besørge de den uden Omhu, uden Samvittighedsfuldhed, uden Talent. Lad os gaae det sidste Aar *) igjennem af vor Journalistik! — jeg udlover en Belønning til den, som kan opvise meer end to, høist tre, taalelige kritiske Artikler. — Og hvad er atter Følgen heraf? at Kritiken, som Publikum dog er vant til at fordre, kommer i Foragt, og at tilsidst hverken Læsere eller Forfattere bryde sig om den. Man begynder at ansee den for ganske overflødig, og hvad er atter Følgen heraf? at Interessen og Agtelsen for de litterære Frembringelser taber sig. Litteraturen, som dog er og bliver Folkedannelsens høieste Blomst, kommer i Miscredit, fordi Publikum, der savner Ledere, det kan respektere og stole paa, og dog ikke vil vedgaae sin egen Umyndighed, forvilder sig i en Labyrinth af de mest modstridende Domme, saa det hverken veed ud eller ind, og tilsidst ønsker hele Litteraturen Pokker i Bold. Publikum, det umyndige Publikum, griber i Fortvivlelsen til at ansee sig selv som

*) 1844.

fødte kritiske Genier, der troe at vise en stor Naade, naar de blot blade i en Bog selv af den mest udmærkede Forfatter, og ikke, hvad der er det Hyppigste, sparke til den med Foden.

Det danske Bogmarked, navnlig for skjøn Litteratur, indtræffer som bekjendt ved Jule- og Nytaarstiden. Det har sidste Gang været temmelig rigt og vel forteret. Det skulde i alt Fald være besynderligt, om ikke Noget var Omtale værd. Og har til Dato et eneste af vore mange Blade værdiget noget af Fædrelandets ved denne Messe optraadte litterære Talenter, jeg vil ikke sige en omfattende Burdering, men blot en flygtig Anmeldelse af den Natur, at man tør tillægge den nogen Vægt? Jo, det er sandt, „Fædrelandet“ har endelig faaet Plads til en Artikel om „Sakuntala“, et Arbeide, hvis Fortjenester jeg ingenlunde vil nedsette. Men der er dog udkommet Meget, som ligger os nærmere, som er Kjød af vort Kjød og Mand af vor egen Mand. Og hvor og naar er der offentlig sagt et kyndigt og fornuftigt Ord om noget af de i sidste Fjeringaar udkomne originale danske Arbeider? Er det da fordi de ganske mangle Mand? Det vil dog neppe Noget paastaae, og det vilde vel ogsaa være en Uffindighed at paastaae det; eller er det virkelig fordi vi ringeagte vor egen Lands Frembringelser? — vor egen danske Mand, der, om vi end ikke ville respektere den som dansk, dog altid er et Stykke skandinavisk Mand, og det endda ikke det magreste Stykke? Eller ere vi for Tiden saa omtaagede af den oldnordiske Olruus, have vi „farvet“ saa megen aandelig Bjørnesteinke

og ædt os saa møtte i Hesteleverposteier, ere vi saa fortryl-
 lede ved „Gnnet“ af vore norske Brødres Tolleknive*), at
 vi derfor vandre blinde og tankeløse forbi de Gaver, den
 evigunge Phantasi sødtsmilende rækker os, hun, som ikke
 befrugtes af en Idee, fordi den er i Moden, som ikke be-
 geistres ved stoltflingende Toaster og daadløse Hurrastrig,
 men flygter blufærdig for Skraalets Impertinence?

Jeg tillader mig, som man seer, at tale rent ud af
 Posen, og generer mig saameget mindre ved at sige, hvad
 der er Sandheden, som jeg selv, i Egenskab af kritisk
 Statsmedlem, maa tilstaae at have en Næm af Huden, og
 kun tør tillægge mig det Fortrin for mine værdige Kolle-
 ger, at jeg aabent bekjender og angrer min Synd. Har
 man, for at gaae lidt tilbage i Tiden, seet saameget som
 en Anmeldelse af de mærkelige Skrifter „Gjentagelsen“,
 „Frygt og Bæven“ og „Begrebet Angst“ eller af „philo-
 sophiske Smuler“ eller af Grundtvigs Bragepassiar og
 meget Mere? kunne vore Kritikere da ikke ligesaa godt først
 som sidst blive enige om at gjøre en ærlig Bankerot og
 overgive Boet til Skifteretten?

Dg naar man blot kaster Blikket paa, hvad der lig-
 ger nærmest, hvilken rig Mark frembyder sig da ikke for
 den kritiske Ploug? Den Enkelte, som føler Lyst til at
 skjære en Fure, veed jo fast ei, hvorhen han skal vende sig
 og maa næsten lade Tilfældet bestemme Balget. Til at
 kritisere „Urania“ kan nærværende Kf. forlidt Astronomi,
 det maa han overlade til Prof. Oluffen eller Hansteen,

*) See Beretningerne om den nordiske Fest i Christiania, Jan.
 1845.

som ifjor paatog sig Uleiligheden. Til at skrive om „Andersens nye Eventyr“ som de fortjene, udfordres barnligt Geni, til at læse og bedømme „Cometens Afsskedsstraaler“ behøves Taalmodighed og — Galsskab. Men Tilfældet kom mig tilhjælp ved at spille mig Kaalunds nyeste Digtesamling i Hænderne, og ved den vil jeg for denne Gang blive staaende.

Foreløbig maa jeg erklære, at jeg ingenslunde hører til dem, der have overseet eller miskjendt den poetiske Nare, som viste sig i adskillige af Hr. Kaalunds forhen trykte Digte, om man end ved „Haldan den Stærke“ og „Kalyrien Gøndul“ maatte beklage, at Digteren havde miskjendt dels sin aandige Originalitet, dels Grændserne for sine Evner. Men hvor overrasket blev jeg ikke ved at blade hist og her i disse „Fabler og blandede Digte.“ Jeg følte mig overalt tiltrukken og fængslet, og hvilede ikke, før jeg havde gennemlæst Alt. Enten har Forfatterens Talent usædvanlig hurtig modnet sig, eller han har i Balget af det her Optagne ladet sig lede af en strengere Smag og Selvkritik, end man skulde tiltroet ham. Der vifter gennem det Hele en vaarlig Lustning af et aabent Gemyt, en frisk og varm Følelse, en sund og naturlig Begeistring, som i vor gennemreflekterte, sippede og prosaiske Tid er ligesaa ualmindelig som forfriskende og vederkvægende.

Er det dog ikke ret besynderligt; — jeg, som sidder her og skriver en Slags Philippika, er, hvad jeg, om paafordres, kan bevise, ingenslunde nogen Eremit, der glemmer

Verden af Fromhed, eller en Snegl, der sidder hjemme i sin Skal, og undrer sig over, hvad andre christne Mennesker alt ifjor vare færdige med at undre sig over — tværtimod, jeg færdes gjerne paa Gader og Stræder, paa offentlige og private Steder, jeg holder af at tale om Livets, Litteraturens og Byens Nyheder, jeg fik saaledes øieblikkelig at vide, at der havde været Revolution i Børnehuset; men ikke paa et eneste Sted har jeg truffet et eneste Menneske (mig selv til igaar iberegnet), som kjendte Kaalunds Digte, endfige havde læst dem, eller blot med et Ord omtalte dem. Jeg har talt med Officierer og Damer, hos hvem Poesien dog maa antages fortrinlig at være yndet, da den baade kan foraarsage Krig og Kjærlighed, — jeg har talt med Poeter og Redaktører og Pakhusforvaltere, jeg har talt med Markører og Boghandlere og lærde Studenter, saavel af de graahærdede, den saakaldte Senior-Kaste, som af de yngre — Springsfyrene, Driverne og Kollegiefordøierne; men ikke en eneste af dem alle har jeg hørt tale om Kaalunds Digte. Det maa da være, at Tilfældet ikke har ladet Nogen af dem faae Bogen — tillaans eller til Foræring; thi at de alle skulde være saa aandelig og hjertelig fløve, saa dorste paa Sjæl og Forstand, saa blottede for al poetisk Sands, at de ved Læsningen ikke havde fornummet Vingeflaget af en ungdommelig Genius og Duften af en Lyrik, der har virkelig Saft og Liv, og ei er nogen Lvi- eller Fjærblomst; — det vilde jo være næsten fædrelandsforræderisk at antage.

Ikke vil jeg paastaae, at man i disse Digte overraskes

af glimrende nye Ideer, eller at de i saa Henseende overgaae, hvad den danske Lyrik alt har præsteret, men man træffer overalt skønne, gedigne Tanker, som ved deres ungdommelige Klædebon blive nye, selv om de ikke ere det i strengeste Forstand, saa Hjertet føler sig bevinget og vederkvæget. Man træffer overalt en sund og frisk Livsbeskuelse, et freidigt Gemyt, en varm Følelse, som river En med sig, saa man føler sig selv freidig og forynget, og ikke tvivler om, at Forfatteren har Ret, naar han i det ypperlige Digt „Følelser ved Efteraaret“ udbryder:

— „Jeg er ung, og midt i Efteraaret
Jeg bærer Livets Foraar i mit Hjerte.“

Forf. er Lyriker, og rimeligvis for Tiden alene Lyriker; men da der i denne Retning sædvanlig fuses mer end i andre, maa man være desto taknemmeligere, naar der her bydes os noget virkelig Godt. Han besidder, hvad der danner en lyrisk Poet, letbevægelig Phantasi og Følelse, sjælfulde Stemninger, et varmt og aabent Hjerte, der banker med troe og inderlig Kjærlighed for Naturen. Og, hvad der for Lyrikeren er endnu vigtigere, end for andre Digtere, Sproget bøier sig villigt, musikalsk og fuldtonende i Sangens Rythmer. Man mærker ikke til be-seirede Vanskeligheder, ikke til Flid eller Høvl og Fiil, Begeistringen kommer ikke før eller efter Udtrykket, eller omvendt, men de komme samtidig, de følges venlig og uadskillelig ad som Blomsten og Duften, som Himlen og dens Farve, som Foraar og Fuglesang.

I Fablerne ere findrige Billeder anvendte med træffende, undertiden vittig Satire. Men det Lyriske i Udtrykket er dog stedse det Overveiende, og de erholde derved netop en smuk Eiendommelighed i Forhold til de fleste tidligere bekjendte Fabler, idet de spille over i Parablen, en Form, der ved sin dybere og alvorligere Charakter synes nærmere beslægtet med Digterens Landsretning. Den Grundstemning, som hyppigst fremtræder, er en trohjertig og frisk Sjæls Harm over Tidens Smaalighed og Gammelflokskab, dens Mæthed, Mangel paa Livskraft og Friskhed til at glædes ved simple og sunde Nydelser. Derfor føler Digteren sig stedse tvungen, med sin varme Livslyst at flygte ud til Naturen, den store Moder, Livets, Poesiens og Forryngelsens evige Kilde. Dette, som det synes, simple Thema, varierer han uden at det trætter, fordi han altid er ikke blot frisk og naturlig, men virkelig poetisk stemt. Hvo vil ikke gjerne glemme meget af, hvad der skrives ude og hjemme, baade den bryllupholdende „Dryade“, og mangfoldige andre betrykte Blade, over Skildringer som i ovennævnte Digt:

Lys, atter sukker dybt det i Naturen!
 Den drysfer visne Blade om min Linding
 Ret som den vilde fige: Daare der,
 Der har Du Krandsen til al jordist Lyst;
 Vel! jeg vil gribe den og slynge ind
 De visne Blade mellem Haabets Roser,
 Og vie mig i Livets friske Morgen
 Til Gavn, til Alvor og til Bemod ind! . . .

Men Norden med sin underlige Alvor,
 Med Elementers Kamp og Skumringen
 I lange Efteraars og Vinteraftner,
 Dypvækker Eftertanke i mit Bryst.
 Derfor Du friske Storm, brus Du kun lystigt
 Din Sang, din dybe Alvorsfang, og luft
 Det syge Mismod bort og Smaaligheden
 Fra denne Slægt, som færdes nu i Norden. . . .
 Foroven skilles nu fra Himlens Blaa
 De tunge Skyer, og deilig kaster Solen
 En Straale paa de mørkebrune Skove.
 O, det er Sommeren, som end engang
 Til Afsted vender sig og seer tilbage; . . .
 Lad kun den Svage gysende sig vende
 Fra Sorgesynet bort og prise Vaaren, —
 Jeg priser Efteraaret: thi det viser
 Mig ikke Haabet som et sorgløst Barn,
 Men som en Cherub, der paa Dødens Natte
 Stolt sætter Foden, og udødelig
 I Undergangen peger op mod Gud.

Og denne Mand hviler over det Hele, hvert Dieblisk føler
 man Lyst til at kunne gribe Digterens Haand og trykke
 den ret trofast. Nu, da jeg slet ikke kjender ham, og alt-
 saa ikke engang kan takke ham med et virkeligt Haandtryk,
 maa jeg nøies med at sende ham et skriftligt.

Idet jeg forøvrigt henviser dem, der have Interesse
 for Sligt, til Bogen selv, og efter gammel Skik nævner
 Noget af, hvad især har tiltalt mig (s. Gr. Naar Du er
 træt — Vor Tid — Forbandet Kain udi Orken gif --
 O var jeg en Jæger! — Korset — Da hun var voren
 — Naturens Graad — Edderkoppen) — skal jeg kun til

791

792

793

794

795

796

797

798

799

800

Slutning endnn meddele et Par Prøver paa Digterens freidige Sind og livfulde lyriske Charakter:

Alverden er syg, Alverden er mat,
 Mig tykkes, den ganger paa Held;
 O, jeg gad lystigt svinge min Hat
 Og bestige det høieste Fjeld!

Den smaalige Klogskab, den visne Fornuft
 Gjør Banen hervede trang;
 O, jeg gad indaande den renere Luft
 Og føle mig ung engang! . . .

O, jeg gad stige paa Bjerget op
 Og juble og svinge min Hat;
 Og greb mig en Hvirvelvind paa dets Top —
 Da, syge Verden: God Nat!

Det fortræffelige Digt „Til Familien i Præstegaarden“ er for langt til at meddeles fuldstændig, men jeg haaber, at nedenstaaende Brudstykker ville give de Læsere, Forf. helst maa ønske sig, Lyst til at kjende det Hele:

. . . . Naar Dagen helder, i Skumringen,
 Da faaer man saa lyse Tanker,
 Da drømmer jeg glad hver Fryd igjen,
 Og sidder saa taus, naar Den og Den
 Til Døren kommer og banker;
 Ja, hvor jeg vandrer, og hvor jeg staaer,
 Sin lette Binge min Længsel staaer
 Til den velsignede Præstegaard,
 Omflynget af grønne Ranker . . .
 Saa svøber jeg mig i min Kappe tæt,
 Og Luftkaster mig bygger:
 Et Hus og foran en Haveplet,
 En Bænk under Lindeskjyger, . . .
 O, min Lyksaligheds Ideal!
 Ei nogen glimrende Marmorfal!
 Ei bonede Gulv derinde!

En venlig Stue, en Bogreol,
 Et gjæstfrit Bord og en Kænestol,
 Og saa tilsidst, alle Dnsters Sol,
 En from og elskelig Kvinde! ...
 Ja, hvor jeg vandred ved Danmarks Søer,
 Paa alle de skjonne Steder,
 Mig aabnedes aldrig saa gjæstfri Dør,
 Saa kjærligt et Hiem jeg fandt ei før,
 Med patriarkalske Sæder.
 O, det er mer end Smiger tom!
 Bist aldrig jeg fandt, hvorhen jeg kom,
 Saa aabne Hjerter, saa mild en Dom,
 Som, Elskelige hos Eder. ...

Jeg tager ikke i Betænkning at kalde dette et i sit
 Slags klassisk Digt, og det er aabenbart, at i denne
 Genre, den lyrisk-idylliske, har neppe nogen dansk Dig-
 ter, naar man undtager Deblenschläger og Chr. Winther,
 frembragt noget bedre, mere skjønt, simpelt og inderligt.

Nu veed jeg meget vel, at mange af mine „lærde
 Venner“ ville tale fornemt om denne Artikel, og mulig
 kalde den slet, umiddelbar, subjektiv, uvidenskabelig, og hvad
 der behager dem. Men det skal ikke genere mig i mindste
 Maade, jeg har just villet skrive den saadan og ikke ander-
 ledes. Naar man stiger op af et forfriskende poetisk Bad,
 er det første, man føler, ikke Tilbøielighed til at dissekere
 Bademesteren pro og contra, eller kemisk opløse de Ele-
 menter, der gave Badet den styrkende og vederkvægende
 Kraft. Nei, man føler sig opløstet og udvidet i Hjertet,
 man tænker hverken paa Peer eller Poul, Herodes eller
 Pilatus, man føler kun Trang til at skildre det stærkelige
 Indtryk, man har modtaget, og give Andre Leilighed til
 ogsaa at blive delagtige deri.

Emanuel St. Hermidad

En Vandring i Syden. 1843.

Endskjøndt denne Bog er bleven rost i salig „Dagen“, maa man dog ikke troe, at det er en daarlig Bog. Derimod er der en anden Ting, som strax maa vække gunstige Tanker om Bogen, det er, at den ikke har kunnet finde nogen Forlægger, saaledes som Dr. Sophus og Konsorters Bærker, men er ligesom „Enten — Eller“ udkommet i „Commission“.

Den giver os et Billede af Italien, uagtet Handlingen foregaaer i Schweiz. — Hvorledes giver den da dette Billede? — ikke ved at skildre Befordringsvæsenet, de eviggrønne Pinier, de blomstrende Marker og ærværdige Ruiner, som mange andre yndede Forfattere have gjort. Denne Forf. er en virkelig Poet, han har kun skabt tre — fire Charakterer, en deilig Grevinde paa 14 Aar, stolt, skøn og fuld af Caprice som Naturen selv, en Fætter med et sort, giftigt Slangeblood og en langbenet, listig og slavisk Hushovmester*); men i disse tre Charakterer staaer Italien lyslevende for Læseren, sandere, klarere og helere, end i de længst udspundne Kommentarer over „Kennst du das Land“. Den tjenende Klasses feige Slavesind, de Dannedes skummelt glødende Lidenskaber, Magthavernes Despoti, — er det ikke hele Italien? — og derfor er denne Forfatter en virkelig Digter, fordi han i tre levende Mennesker har vist os hele Italien.

*) Hertil kommer en ypperlig tegnet — Hund.

Men over Sandheden har han heller ikke forglemt, at Digtekunsten er en indsmigrende Kunst, og han har saaledes vist os Tyranniet og Absolutismen i den eneste elskværdige Skikkelse, nemlig som en deilig ung Dame, i hvem Alle maae blive dødelig forelskede, medens hun tyranniserer dem. Endelig viser hans Kunst sig deri, at han har givet det Hele Relief ved at lade en blond, skikkelig og beskeden Nordbo, som danner en ædel Modsetning til hine sydlig-vulkaniske Charakterer, deltage i Handlingen. Beundringsværdig skøn er den Maade, hvorpaa Romanen ender og det yderst delikat behandlede Kjærlighedsforhold afbrydes, idet den unge principessa med en rask og kraftig Beslutning seiler hen over Comersøen, og lader Bennen, med hans drømmende Længsler og Anelser, tilbage paa dens Bredder.

Men er denne Forfatter en talentfuld Forfatter, saa er han dog ogsaa en underlig Forfatter. Han har ment, at burde offere til Tidens philosophiske Moloch ved at fylde det Halve af sin Bog med abstrakte Reflexioner, som ikke indeholde meget Nyt; han har ogsaa villet være Maler, og Frugten heraf er en Del langtrukne Skildringer af Schweizernaturen. Dette ville vi raade Læserne at springe over, og Forfatteren ligeledes, naar han skriver en ny Bog, eller besørger en ny Udgave af denne. Hvorfor kan han dog ikke nøies med at være Digter? Maaſke han ikke veed, at han er det, ja mere end de Fleste, som have Titel deraf. Kjære Hr. Emanuel osv., De behøver derfor ikke at sætte Motto over ethvert af Deres Kapitler.

Savfruen, et Afsnit af min Grandonkels Levnets-
historie, redigeret af Cand. Kessing, med en Indled-
ning af Em. St. Hermidad. 1846.

Vor Litteratur er i den senere Tid bleven overstrøm-
met med en saadan Mængde pseudonyme Forfatternavne,
ofte af de eventyrligste Kompositioner, sat de ærede Pseu-
donymer virkelig maae have Kritiken undskyldt, om den
engang imellem løber vildt i den Labyrinth af Navne,
hvori deres opfindsomme Phantasi forstaaer at tilhylle de
respektive Forfatterindividualiteter. Da en Recensents Hu-
kommelse nærmest maa søge at fæste sig til de Værker,
han kritisk beskæftiger sig med, er det jo en Selvfølge, at
han paa den anden Side let kan glemme eller forverle
de fingerede Navne, hvormed vedkommende Forf. søger at
distinguere de forskellige Sider af sin produktive Natur,
eller endog forskellige Afsnit af samme Værk. Saaledes
har det i mange Henseender udmærkede Arbeide, vi her
skulle omtale, efter Angivende ikke mindre end 4—5 For-
fattere. Dedicationsdigtet, og formodentlig ogsaa den for-
tryllende Skizze af en Ligbegængelse paa Bredden af Gen-
fersøen, hvormed Bogen aabnes, har til Forf. Emanuel
St. Hermidad, som allerede er vor Læseverden for-
delagtig bekjendt af sin „Vandring i Syden“, hvis
episke Dele, naar man skiller dem ud fra de heterogene
Elementer, der paa en forstyrrende Maade afbryde For-
tællingens Gang, — uden Tvivl høre til det Ypperste,
den danske Novellelitteratur har frembragt. Forf. har i
sit nyeste Arbeide dels vidst at beherske sit Hang til Re-

flexion, dels næsten umærkelig at indsmelte det som organisk Bestanddel i Fortællingen. Den egentlige Roman („Havfruen“), som følger efter hin Skizze, er oprindelig „forfattet“ af Bogens Helt, Alfred Resing, men „redigeret“ af dennes Petit-Nevø, en Kandidat af samme Navn, og fortælles efter Manuskriptet af en Kandidat Møller. Den Naturskildring, som slutter det Hele, er endelig af en uærvnt Forfatter, som dog synes nærbeslægtet med Emanuel St. Hermidad. For nu at lette os Overblikket, ville vi tillade os at betragte det Hele under Et, og som hidrørende fra en enkelt Forf., der fremtræder som en høitbegavet Mand, paa hvem vi ønske at henvende deres Opmærksomhed, som i vor udvortes bevægede Tid endnu have bevaret nogen Interesse for, — hvad der, siden 1807, har været vor eneste Stolthed, — vor Litteratur, og det stille Landens Liv, som deri udvikler sig.

Det synes som om det Liv, der i denne Retning væver sig hos den yngre Slægt, efter at det lyriske og dramatiske Gebeet paa saa glimrende en Maade har været taget i Besiddelse af ældre Mestere, at Udgangen dertil er bleven dobbelt vanskelig for Efterfølgerne, — at dette Liv fortrinsvis vil bryde frem i Romanens og Novellens Former. Saaledes har netop for nylig flere betydelige Arbejder i denne Retning seet Lyset. Foruden det Skrift, hvortil vi knytte disse Bemærkninger, maa vi her erindre om den høitinteressante Roman „Kjød og Land“, et Værk med store Skjønheder og sjelden Gehalt, hvis Forf.

ogsaa tidligere var bekjendt som et usædvanlig righoldigt Talent, der kun naar han vil forene andre Formaal med det rent æsthetiske, geraader paa Ufreie. En tredie Novelle, hvis Forfatter vistnok staaer langt tilbage for de to nævnte i Dybde, Modenhed, organisk og smagfuld Fremstilling, er „en Jøde“, som dog ved sit pikante Stof, og et umiskjendeligt Talent til Fremstilling i lette Skizzer og Genrebilleder, tildrog sig en Opmærksomhed, der maaske ikke i samme Grad bliver de to andre Arbejder til Del.

„Havfruen“ er i Plan og Komposition et høist originalt og mærkeligt, og naar man har Die for den symboliske Grundtanke, der synes at have foresværet Forf., et meget dybsindigt, og med usædvanlig Udholdenhed gennemført Digt. Forf. har ikke frygtet for atter at optage de gamle Sagn om Havmænd og Havfruer og en Verden paa Havets Bund, om end dette Stof kunde synes udtømt i Fouqués mesterlige „Undine“. Men han er gaaet en hel anden Vej, han har egentlig ikke villet sysselsætte Phantasien med et skjønt Eventyr, der vel fremtræder beskædent og fordringsløst som en ung Pige, men for Forstandens Domstol dog kun som slet og ret Eventyr, der i vore Dage ikke kan gjøre Fordring paa at troes paa Ordet. Nei, denne Forfatter sætter dristig Eventyret i den direkteste Forbindelse med Virkeligheden, med den Verden, vi Alle kjende, modbeviser med særegen Bæltalenhed de Grunde, ifølge hvilke man hidtil har erklæret alle Sagn om en Undineverden for Overtro, han bringer ved en eiendommelig Art af Sjælevandring, Jordens og Havets

Beboere i umiddelbar Verelvirking, og gjør alt dette paa en saadan Maade, at man næsten fristes til at indrømme Muligheden af Sligt, ja ofte mener, at Forf. selv har troet ikke blot paa Muligheden, men paa Virkeligheden af, hvad han skildrer. Skjøndt nu denne Skildring, der i det Hele falder ud til afgjort Fordel for Havmenneskene, paa mange Steder er af stor, ja ofte ophøiet Skjønhed, skjøndt Havdronningen, den skjønne Elga, fremtræder som det mest fuldendte Ideal af den ægte Kvindelighed, med dens uendelige Kjærlighed, rørende Hengivelse, og selvforglemmende Opoffrelse, saa lader det sig dog ikke nægte, at Forf.s Beltalenhed under Havet jævnlig taber sig i Ordrigdom, i en vidtløftig Bredhed og hyppige Gjentakelser, medens hans plastiske Talent her kun bringer det til dunkle, ubestemt svævende og noget ensformige Omrids. Dette Savn bliver saa meget føleligere, da Forf. med saa stor Kunst har givet det Hele Udseende af en troværdig Fortælling, medens man væsentlig kun i Skildringerne fra Jordbeboernes Liv møder den ægte Digtningens kraftig verlende Farver og skabende Mangfoldighed. Her mærker man bestandig, at Forf. er i sit rette Element, og vi kunne træffende paa ham selv anvende de Ord, han (S. 455) bruger om sin Helt: „Allene de Besøg, han havde gjort i Oberverdenen, indeholdt virkelige, markerede Begivenheder.“ Derfor ere ogsaa Indledningskizzen og Alfreds Færden paa Jorden til forskjellige Tider og i forskjellige Skikkelser, ikke blot de en æsthetisk Sands mest tilfredsstillende Partier i Bogen, men de kunne ubetinget

henregnes til de bedste Novellekildringer i vor Litteratur. Nærværende Forfatter forstaaer vel ikke saaledes som Jean Pierre, (Forf. af „Kjød og Mand“) i Dialogen med en vis magisk dirrende Tveklang at parre Dybsind og Elegance, eller som denne Forf. med glimrende Kraft at anlægge og udvikle en Situation fra det roligste piano til det mest brusende fortissimo; men han veed efter Omstændighederne at anvende en dybt gribende Ro (som i Olivias Charakter), en rørende Følelse, saavel som et letsøevende Lune, og der er over hans Fremstilling i det Hele udbredt en virkelig æsthetisk Duft, saa at man med Velbehag og og Interesse følger ham selv der, hvor han er for ordrig og uplastisk til at frembringe det ægte poetiske Indtryk. Mod Strukturen i det Enkelte kunde vel ogsaa Et og Andet med Føie indvendes; saaledes er Alfreds Charakter i Begyndelsen ikke saa bestemt anlagt, som hans senere Optræden synes at fordre; at han, saavel da han første Gang kommer tilbage til Jorden, som anden Gang, da han fører Elga med sig, ikke har en Følelse eller Tanke for sit eget Barn, samt hans oprørende Grusomhed mod Elga, synes dog i hans tidligere Vetsind ikke tilstrækkelig motiveret, ligesaalidt som Sønnens pludselige Selvmord, der berettes næsten blot som tilfældigt. Men et Selvmord er, naar det benyttes af en Romandigter, aldrig nogen Tilfældighed.

Dette med Hensyn til Behandlingen. Vil man nu ikke lade sig illudere af Fremstillingens Kunst og troe Fortælleren paa Ordet, men søge en sensus esotericus, da viser den ovenfor berørte symboliske Grundtanke, Bogens

om vi saa maae sige didaktiske Element, sig som den stærkt fastholdte Modsatning paa den ene Side af det instinktive Følelsesliv (hos Havboerne), der tillige kan betragtes som Allegori af Kvindelighedens Princip i Almindelighed, og paa den anden Side den efter Idealerne higende, efter aandelig Ro og Hvile stedse kæmpende menneskelige (in specie mandlige) Mand, og endelig den Modsatningens Forsoning, som det umiddelbare Følelsesgeni allerede i dette Liv besidder i Mennesken, men som den af aandelig Strid adspalttede og trætte Sjæl først tør haabe hinsides Graven, i det gaadefulde Land, hvor alle Gaader skulle løses. At en saa dannet og aandsfuld Forf., der tillige viser sig som et religiøst Gemyt, har kunnet undfange og nedskrive et saa smagløst Billede, som det, der findes S. 492, har forundret os, da Diktionen ellers er smuk og pletfri. Imidlertid skal dette ikke forstyrre os Glæden over, at have bidraget vor Skjærv til Anerkjendelsen af en saa begabet poetisk Mand, hvis Fremtræden synes at love overordentlig Meget.

Vi have i det Foregaaende omtalt den illusoriske Fremstillingskunst, hvormed „Havfruens“ Forf. ofte næsten frister Læseren til at troe paa en Menneskeverden i Havets Dyb, hvorledes han i det Enkelte udmaler og i den Grad indlever sig i disse Forestillinger, at han næsten selv synes at troe paa de phantastiske Billeder, han med særlig Forkjærlighed og en Slags logisk Konsekvents har bragt i et formeligt System. Det er naturligvis langt fra, at vi, i en saa oplyst Tidsalder, som nærværende, ville

søge at udbrede Troen paa slike Bæfener. Mærkeligt bliver det dog, at Menneskene til alle Tider have sysslet med disse Forestillinger, og de herhen hørende Sagn synes at vinde en større Betydning end de fleste andre derved, at de under forskjellige Skikkelser vise sig saavel i Grækerne som i Nordboernes Mythologier og Digtninger, saavel i den katolsk-mystiske Middeltalder, (see vore Kæmpeviser), som under de senere Tiders al Overtro modarbeidende Oplysning. Det er saaledes et interessant og heldigt Træk af vor Forfatter, at han sammenknytter en af de sidste Episoder i sit Digt med et historisk Faktum*) fra det 18de Aarhundrede, dette Aarhundrede, som med al sin Bantro forbandt en Interesse for Charlataneriet med hemmelige Videnskaber og tilsyneladende overnaturlige Kræfter, der kaster et phantastisk Skjær over dets Udskielser i den materielle Virkelighed.

Det er et ret mærkeligt Exempel paa den menneskelige Aands Selvmodsigelser, at da den religiøse Fanatisme ophørte, fanatiserede man sig for en absurd Naturbetragtning (deraf de utallige Hereprocesser), og senere, da man begyndte at tvivle om saa Meget af det Bestaaende, som hidtil havde været anseet for uroffeligt, da man idetmindste i Litteraturen kun betragtede Sagn og Myther fra den komiske eller allegoriske Side, — blomstrede netop en Art prosaisk Tro paa forskjellige Allotria, der i gamle Dage mere anskuedes med et poetisk Die; og mange saadanne Sagn og Forestillinger

*) En Adventurier, som reiste om i flere Lande og foreviste et Fruentimmer som „Savfrue“.

afførte sig det poetiske Klædebon, for at fremtræde med Fordring paa umiddelbar historisk Realitet. Adepternes og Astrologernes poetiske begejstrede Tro paa deres Illusioner blev til beregnende Bedrageri. Snilde Hoveder benyttede nu til-smudsig Binding den Mennekene medfødt Trang til at troe paa noget Ubegribeligt. En Paracelsus vilde man nu have spottet, men det 18de Aarhundrede troede paa Gagliostro og andre Charlataner.

Dette og det 17de Aarhundredes Litteratur*) afgiver en Mængde mærkelige Beviser paa den Lettroenhed, hvormed Mennekene, netop naar de have maattet opgive det tidligere Palladium for deres Tro og inderste Overberisning, have hengivet sig til allehaande Absurditeter. Jo mere Erkjendelsen er opklaret i en enkelt Kreds af Tilværelsen, desto mere synes Overtroen at stige med Hensyn paa de Livsphaerer, der endnu ere forblevne dunkle; og saaledes ogsaa, jo mere „Dplysningen“ i vore Dage paa alle Maader har gennemtrængt alle det virkelige Livs Former, desto mere føler man sig loffet og hendraget til den phantastiske Verden, som et poetisk Talent endnu stundom formaer at fremtrylle.

*) See f. Ex. Descript. novæ Angliæ, Leo Fioravantus (Physica), Theatrum Europæum 1619, (hvor der fortælles en Historie om en Havmand, der blev fangen under Christian den 4de, og som talte godt Dansk) &c. Samme Krønike findes — med forskjellige andre — fortalt saavel i Thieles „Danste Folkesagn“, som i den lærde Jacob Børrebyes „Liden Tiids = Fordrivs“ „første Naritætskammers tredie Etage“, „udi hvilken sees mange forunderlige og særdeeles mærkværdige Ting, som kraftige Beviser paa den store Guds og Almægtige Skabers Almægtighed og Retfærdighed, curieuse Liebhabere til Eftersyn.“ Kjøbenhavn (uden Aarstal).

S. Kierkegaard.

(Født 1813.)

„Philosophiske Briller,
 Hvori Lyset med alle sine Farver spiller,
 Og med lutter Glands hele Verden forvilder!
 Ingemann.

„I vor Tid er Terminologier og andet Saa-
 dant saa forvirret, at det næsten er umuligt at
 sikke sig mod en Confusion“.

(Afl. uvidst. Efterstr. S. 152.)

**Afsluttende uvidenskabelig Efterskrift til de philo-
 sophiske Smuler, mimisk = pathetisk = dialektisk
 Sammenkrift, eksistentielt Judlæg, af Hr. J. Cli-
 macus. Udg. af S. Kierkegaard. 1846.**

Himlen er ikke styrtet sammen, Elementerne ikke ge-
 raadede udi Oprør, Afgrundene have ikke aabnet deres
 Sluser, og dog — har den store danske Ubekjendte i disse
 Dage løftet Vesiret. Her maa man rigtignok sige med
 Grete:

„Jeg ingen Lynild seer, ei hører Tordenstrald!
 Hvordan er dette fat? — Naturens hele Orden
 Urygget staaer; — — hvad skal jeg troe, min Ven,
 Til sig Koldfindighed bevæger Himmelen?“

Imidlertid lader det sig ikke nægte, at adskillige Terteegn
 have dels bebudet, dels ledsaget denne Begivenhed; to Ko-

meter have vist sig, den ene endog med to Hoveder, der har været tvende Gange Ildløs i Vimmelskafte, og i Lille-Asien er der regnet Manna, uagtet der ikke var Hungersnød. Under alt dette er en tyk Bog sagtelig vandret ud fra Trykkeriet, overladende sin Forf. Oidium til at reflektere over hine Terteign, og maaske endnu søgende sin „ene“ Læser, der ikke — som maaske de Fleste — blot nøies med at kige i den uden at skære op, for atter at kunne sende den tilbage til Boghandleren. Bogen er vandret ud, og endnu har ikke en Hund fordrijet sig at kny ad den, (jeg siger Hund, thi ligeoverfor Forf. ere vi jo alle at ansee ligervis som Hunde); aleneste „Berlingske“ har understaaet sig at opramse Titelen, hvilket maaske kan komme hende dyrt nok at staae. Naar jeg alligevel vover — jeg siger vover, fordi som bekjendt Forfatteren har den geniale Særhed, Originalitet, Dykke, eller hvad man vil kalde det, at give baade dem, som rose, og dem, som dadle ham, paa Hovedet — naar altsaa jeg vover at skrive nogle bestedne Linier om denne Bog, saa skeer det kun i Haab om ædle Landsmænds Deltagelse, hvis jeg skulde paadrage mig den Guddommeliges Vrede, da det jo saa idetmindste ikke kommer til at gaae ud over Andre. — Eftersom jeg har bemærket, at han sætter megen Pris paa anseelige Navne, og fast ikke nærer Veneration for andet Jordisk, havde jeg ogsaa først anskaffet mig et saadant, der hverken kunde findes altfor kort eller ildeslingende, uagtet han selv unegtelig har brugt mange flere og meget længere Navne. Da det imidlertid har vist sig, at denne Forf. hører til de

irritableste Species af Arten, har jeg denne Gang besluttet at nøies med mit eget ubetydelige Navn, for tillige at berolige hans Sind med den Erklæring, at jeg foruden nævnte Artikel (og en Efterkrift, der dog her er udeladt) Intet pseudonymt eller anonymt har ladet trykke angaaende Forf. og hans Værker. Skulde han imidlertid nu finde Partiet altfor ulige, saa vil jeg sige: „Min gode Frater, J. Climacus osv., Partiet er maaske ikke endda saa ganske ulige, som De mener, eftersom De jo, qua dialektisk Philosoph, maa indrømme Berettigelsen af forskjellige Standpunkter. De sætter nu Deres Værdi i at være „subjektive Tænkter,“ et quidem Ironiker par excellence, et quidem eksisterende, samt dialektisk, saaledes at De, saa ofte det behager Dem, kan forsvinde som en dialektisk Lustning. Jeg derimod er kun et ganske simpelt, ordinært Naturmenneske, der ikke betragter Alting som Ideer og Kategorier, som har den maaske taabelige Indbildning, at man endog kan blive salig uden at være dialektisk Ironiker, og som af og til ogsaa morer mig med at betragte Litteraturen, naturligvis kun „komparativt“, ihvorvel jeg villig tilstaaer, at Deres Skrifter egentlig høre til den „absolute“ Litteratur. Men — ultra posse nemo obligatur.“

Altjaa — seet fra dette underordnede Standpunkt — synes da denne Gaaenop i dialektiske Modsetninger at være det gennemgribende Særkjende for vor Forf., saa at han i sin hele Skribentvirksomhed har — om jeg saa tør sige — beskrevet lutter dialektiske Kredsløb. Saaledes den Tid, da han i „Flyvende Posts Interimsblade“ skrev ret pikante

Korsarartikler mod Kjøbenhavnsposten, gif det ubehændig og daarlig med Philosophien, som man seer af „en endnu Levedes Papirer“ (1838). Senere derimod, da det immervæf gif brillantere med Philosophien, skrev han daarlige Korsarartikler, som kan sees af de to Opsatser fornylig i „Fædrelandet“, som Hr. S. Kjerkegaard nu med alt det Dvrige ogsaa har taget paa sin Samvittighed.

For nu at komme til hans sidste Værk, som tæller næsten 500 Sider, som kaldes en „Efterskrift“ og en „Sammenskrift“, og hvormed han synes for en Tid at ville afslutte sin Virksomhed, da paatrænger sig unægtelig først den Tanke, om ikke Forf. skulde være et Fruentimmer, eftersom han paa disses Vis har gjemt det Bigtigste til Postscriptum. Eller ogsaa man kunde fristes til at antage ham for en af „Berlingskes“ Medarbejdere, da han nemlig giver et „Tilbageblik“ paa sin hele dialektiske Virksomhed, under Titel af „Henblik til en samtidig Stræben i den danske Litteratur“ (S. 187—226). Han recenserer her selv alle de Skrifter, som Nygtet tidligere har tillagt ham, og som han nu har lyst i Kuld og Kjøen; men han recenserer dem som hidrørende fra ham uvedkommende Forfattere; ja „Livets Stadier“ har i den Grad fundet Naade for hans Dine, at han optrykker en Del deraf, s. Gr. S. 243—44. Resultatet er, at de blive allesammen umaadelig roste, saa at Andre for Fremtiden kunne spare sig Uleiligheden. Til denne Noes har han udfundet en høist genial Form. Han fortæller nemlig saare humoristisk, hvorlunde han fattede den Beslutning at blive Forfatter.

Det var en Dag, da han sad ude hos Jostys og røg Cigaretter. Hvergang han nu fik en Idee, og lige vilde til at sætte Pennen til Papiret, begav det sig miraculeusement, at der netop udkom et Skrift af Victor Eremita, eller Vigilius Hafniensis osv., hvori just hans egne Ideer paa det Allerfortræffeligste vare behandlede. Hvad var der altsaa tilbage for den stakkels J. Climacus, uden at sige: „Allah er stor,“ og sætte sig hen og beundre disse udmærkede Forfattere. Een Gang narrede han dem dog, det var, da han fik Ideen til „Smulerne“; dem fik han virkelig selv skrevet, men, som man kan tænke, i kjendelig Hast, hvorfor han nu maa skrive en „Efterkrift“ dertil, 12 Gange saa stor, som Bogen selv. Denne „Efterkrift“ indeholder nu en Udvikling af „Smulernes Problem, iført historisk Kostume,“ men berører desuden en Mængde andre interessante Gjenstande. Saaledes tages Mag. Kjerlegaard (S. 195) i Forsvar mod den Bagtapelse, hvormed han efter Forfatterens Forsikring forfølges af mangfoldige „Mænd og Koner“ her i Byen. Man underrettes om, hvorledes en rigtig Ironiker bør være indrettet (S. 385, 424 osv.), samt hvorledes Forfatteren ved Udgivelsen af Smulerne „har sat Penge til“ (S. 137). Fremdeles faaer man at vide, at Forf. er en stor Komiker, saasnart han vil være det, men han takker Herren, at han ikke er som disse Soldere, der „fuske i det Komiske.“ „Aldrig,“ siger han (S. 398) „har jeg lagt den komiske Opfattelse an paa Noget eller Noget, uden først ved Sammenstilling af Kategorierne at see, fra hvilken

Sphære det Komiske kom, og hvorledes dette forholdt sig til det Samme eller den Samme pathetisk opfattet." Hvis altsaa Hr. Climacus engang skulde fristes af Djævelen til at opfatte en eller anden skikkelig Person komisk, behøver denne slet ikke at ængste sig, da han magelig kan faae Tid til at løbe sin Wei, medens Forf. „sammenstiller Kategorierne."

Det væsentlige Indhold af Værket er da det „historisk kostumerte Problem", som atter deler sig i to Problemer. Det første, det objektive, om Christendommens Sandhed, angaaer egentlig ikke Forfatteren personlig, og er derfor af ham behandlet i stor Korthed. Det andet derimod, det subjektive Problem, hvorledes J. Climacus, „barnefødt heraf Byen, circa 30 Aar gammel" osv., kan blive Aktiehaber i den evige Salighed, angaaer væsentligst kun ham selv, hvorfor det ogsaa af ham er behandlet med megen Udførlighed, medens Andre til Nød kunne overspringe det. Han er saa at sige alt i Buggen kommen ud over det, man kalder at troe i Hjertets Enfoldighed; det er et Lune, et af de Bizarrerier, der pleie at følge med Genialiteten, at han kun vil nyde Saligheden ifølge en dialektisk Slutningsrække, hvorved det godtgjøres, at den overleverede Christendom — som noget paa een Gang Historisk og Ikke-Historisk — er en Absurditet, et Parador; først da seer han sig ved Hjælp af „et Spring" i Stand til at troe paa den og den Salighed, den forjætter. For dem, der ikke ret forstaae Ordene „dialektisk" og „Dialektik", kan Betydningen betegnes som en Bevægelse

i Sitzaf, en „Krydsen“ som Søfolk sige, mod et Maal, der af udialektiske Hverdagsmennesker naaes i en lige Linie. Da den dialektiske Maade at blive salig paa altsaa maa optage omtrent 3 Gange saa lang Tid, som den sædvanlige, og saaledes forudsætter en aandelig Hurtigløber, er det ei at undres over, at den af Forf. i saa Henseende foreskrevne „Diæt“ er temmelig streng. Den dialektiske Salighedsaspirant maa ene være bekymret for sig selv, maa emancipere sig fra alle saafaldte borgerlige og menneskelige Pligter, alle private Følelsesforhold osv., hvilket ikke er andet end „Æsthetik“. „Det at blive subjektiv er den høieste Opgave for et Menneske, og den høieste Løn, en evig Salighed, er kun til for den Subjektive“. Han maa stadig holde sin Inderlighed skjult, „ikke i sit Ydre udtrykke den Maade, hvorpaa han eksisterer i sit Inderste“, men „indhulle sig i Ironiens eller Humorens Infognito“, for at være i Fred for de umiddelbar pathetiske Folk, som Pengeaanere, Aktieindbydere, Tiggere og andre Indsamlere af milde Gaver, for ret at kunne indeslutte sig i sig selv, for Nat og Dag, i Sengen og paa Gaden, ved Morgenkaffen som ved Aftenpipen, ene og alene at kunne tænke paa sig selv og hvorledes han, Subjektet N. N., kan blive Medinteressent i den evige Salighed. Han maa, af Interesse for dette sit personlige Velvære efter Døden, endog kunne „hade Fader og Moder“ (S. 451), ja gjøre hvad Pokker det skal være*).

*) Det er et ikke umærkeligt Tidens Tegn, at der fornylig i Tydskland er udkommet et Slags System af ganske lignende

Denne Theori kunde maaske et af de saakaldte frie, naturlige og sunde Mennesker falde paa at udskrive for en spiritualistisk, saft- og kraftløs Egoisme, som i en opskruet skolastisk Aand vil behage Gud ved at kvæle enhver naturlig Følelse. Men mod alle saadanne Indvendinger har den aandrige Forfatter i Tide vidst at sikre sig, idet han allerede S. 7 viser, at denne Problemets Fremsettelse slet ikke har sin Grund i Ubestedenhed, „men kun er en Art Galsskab.“

Hvad der gjør dette geniale „Galsskab“ dobbelt interessant, er at Forf. helt igjennem krydret sit Foredrag med en staaende Polemik, dels mod det store Publikum, som er „saadan uden videre Christne“, dels mod Præsterne, saavel de orthodoxe som de „æsthetiske“, men fornemmelig først og sidst mod de spekulative Philosopher, som ikke ville fatte, at „Subjektiviteten er Sandheden“, som ville mediere Paradoxet, og ikke nøies med at være subjektive og „eksisterende“ Tænkere. Mod disse er Forf. uudtømmelig i „opbyggelige“ Skjældsord, han kalder dem f. Ex.: „Docenter“ — „Spekulanter“ — „Privatdocenter“ — „Namsfere“ — „meget ærede Namsfere“ — „cautionerende Præster“ — „arrangerende, velbaarne Hrr. Professorer“ — som have Tid til at tage sig af Verdenshistorien *) —

Princip (M. Stirner: „Der Einzige und sein Eigenthum“) kun gennemført i en modsat negativ Retning. Principet (Subjektiviteten er Sandheden) er nemlig her udviklet som en i dialektisk Form gennemført Materialisme.

**) Det er nemlig „usædeligt, formeget at omgaaes med det Verdenshistoriske“ (S. 96).

„Astronomer og Veterinærer“ — „Høivise“ — „dyrebare Tænkere“ — „Chinesere“ — „verdenshistorisk bekymrede Barbeersvende og Bedemænd“ — „Spadserejstokke“ — „Opfindelse af Døbler“ — „Skrivekarle“ — „geistlig-verdselig Sluddermands“ — „Bælgetrædere“ — „Berelerere i Forgaarden“ — „lille bitte Dingeldangel“ og — „de som gaae videre“. Undertiden gaaer Forf. selv saavidt i sin „Videnskab for det Absurde“, f. Ex. i Historien om Doktor Hjortespring o: Heiberg (S. 135), at Frater Traciturnus, naar han læser det, bestemt vil henregne det til „væmmelige Corsarangreb paa fredelige respectable Mænd, der i hæderlig Ubemærkethed røgte hver sit Kald i Statens Tjeneste“, og afæsse Hr. K. den paa sidste Side tilbudte „Ufbigt“.*)

Med Hensyn nu til Maaden, hvorpaa Forf. søger at komme til sit Maal, da erklærer han selv (S. 137), at han har stillet sig den Opgave: „af menneskekjærlig Begeistring og Kjærlighed til Menneskeheden“ (da han ikke kan gjøre Noget lettere end det er) saa at ville gjøre Alting sværere, „overalt at gjøre Vanskeligheder“ — „hvert Dieblif at fastholde Paradoxet, netop befrygtende allermest en Forklaring“ (S. 133) og han attraaer (S. 209) kun den „Trøst“: at have „af yderste Evne arbeidet forgjæves“. Dette er maaske ikke aldeles saa beskedent som det synes, men det staaer under alle Omstændigheder i god Konsekvens med Subjektivitets-Principet, at man i Alt, hvad der hører til Salighed, alene skal see paa sit Eget og ingenlunde paa Andres. Dernæst

*) „Hvis han har fornærmet nogen agtværdig eller endog af ham selv beundret Mand.“

introducerer Forf. sig som „subjektiv eksistentiel Tænkter“
 o: en saadan, som meddeler Alt, hvad der falder ham ind,
 og som det falder ham ind; det er netop hans Maade at exi-
 stere paa. Herved forklares saavel hans eiendommelige Form,
 som det hidtil Gaadefulde ved hans horrible, næsten over-
 Molbechske Produktivitet. Det er nemlig ikke blot det Mage-
 ligste, men, da „Subjektiviteten er Sandheden“, endog Forf.s
 Skyldighed, at nedskrive Løst og Fast, hvad han tænker. Hvis
 enhver Forf. gjorde ligesaa, og f. Ex. udgav alle sine
 Kladdebøger i Trykken, vilde man maaste hos Mange
 komme til at beundre en ligesaa forbausende Produktivitet.
 Man kan heraf see, hvor langt vi i visse Henseender ere
 forud for de Franske; hos dette pedantiske Folk fastholdes
 nemlig Begrebet af Litteratur inden snevrere Grændser, man
 fordrer, den skal være organisk gennemarbejdet, og der
 vilde en Forf. som vor store Climacus, trods alle hans
 Skrifter, maaste faae Plads under Rubriken: chaotisk Lite-
 ratur, eller — slet ikke blive regnet blandt Forfatterne.

Den subjektive Tænkters særegne Form eller Stil om-
 tales S: 272. Man lærer her, at hvad der hos enhver
 anden Forf. vilde kaldes uendelig Bredhed, forstyrrende
 Vidtløftighed, maniereret og affekteret Ordgyderi, det er hos
 ham ikke Andet end syndig Korthed, Afrundetbed, Humor
 og Originalitet. Hvad man f. Ex. hos Molbech vilde
 kalde utaaalige Gjentakelser, tjenende kun til at forøge
 Orketallet (som S. 151, 191, 204, 464—65 o. m. fl.
 St.), det er i dette Tilfælde ikke Gjentakelser; derfor er
 Forf. i sin gode Ret, naar han gennemfletter sit bele

Foredrag med alenlange Parentheser, skjøndt han selv (S. 17 o. a. St.) gjør sig lystig over dem hos Andre*); derfor fortjener han ikke Dadel, men tvertimod megen Roes, fordi han (efter den vulgære Sprogbrug) jager Livet af alle sine Bøger ved at udtvære dem, hvilket hos den subjektive Tænkfer hedder: „at ælte Tanterne til Deien bliver god“ (S. IV). Vor Tid er, som bekjendt, Dampmaskinernes, Jernbanernes og Virtuosernes Tid, og disse tre Ideer findes paa det Vidunderligste forenede hos vor Forfatter. Hans Dialektik udvikler idelige Dampe, hans Pen løber som Lokomotivet paa en Jernbane, i at variere sit ovenangivne Thei. a gennem de barokkeste Dissonanser, i at overvinde de mest halsbrækkende Passager, karpes han dristig med Bull, Thalberg og Liszt. I hans Foredrag hører man snart Platonisk Pathos, snart sladdrende Kaffesøstre, snart bibelsk Enfoldighed og Rhythmus, snart kjøbenbavnst-Konditorpassiar. „Sokrates“ og „Dyrehaven“, „Religiøsitet“ og „Borgerrepræsentanternes Møder“, „statsborgerlig Candisering“ og „Kaffegrums“, „Dobbelreflexion“, „Eksistentsinderlighed“ og „Contoirvigtighed“ osv.; Alt findes her blandet i den guddommeligeste Pærevalning. Han udfører Akrobat- og Eskamotør-Kunststykker saagodt som Carl Kappo, Bosco og andre Virtuosser, han gjør Badutspring, som måtte henrykke selve Madam Jean Jensen, og han behøvede vist blot, som det hedder i „Enten—Eller“ (1ste Del S. 377) „at

*) Saadanne Følk kaldes af Forfatteren „Parenthes=Durchløbere“ — „Dominospillere“ — „Gardinophængere“ osv.

rette sig overkrævs paa en Tanke," for at erholde det fordelagtigste Engagement ved Circus i Tivoli.

Endnu kun til Slutning nogle aphoristiske Bemærkninger, som under Læsningen ere faldne mig ind.

Det synes lidt underligt, at man hele Bogen igjennem hører J. Climacus tale i første Person og i tredje Dito omtale Frater Taciturnus, B. Eremita, Hil. Bogbinder osv. samt at mange Blade aabenbar ere skrevne ene for at bevare det strengeste Infognito, og saa — erfarer man til sin store Overraskelse paa sidste Side, at det er en vis S. Kjerkegaard, som (dog vel ikke iberegnet den af Industriforeningen kronede Afhandling*) om Klæde), har forfattet alle disse — Forfattere; hvorhos samme Hr. K. dog udbeder sig den Gunst, at aldrig Nogen vil „citere“ ham som Forf., men kun de respektive Pseudonymer, da der i alle disse Skrifter i Grunden „ikke er et Ord af ham selv.“ Dette seer næsten ud, som om Forf. kun vil hedde Frater Taciturnus osv. naar han frygter for at faae paa Hovedet, men derimod, naar ingen Fare er paa Færde, vil han nok hedde S. Kjerkegaard. Er det saaledes, *ὦ μάκαρις!* eller hvorledes? —

Vi kunne dernæst ikke billige det Nag, Forf. synes at bære til Hs. Høivelbaarne Høierværdighed, nu Excellence, Biskop Mynster. Paa sidste Side af Bogen taler Hr. Kjerkegaard med megen Varme Biskoppen, fordi hans „Firma“ har rost ham, og lader sig ved samme Leilighed utvetydig forstaae med, at han (K.) vice versa beundrer

*J) Indsendt under Forfattermærket „Victor Eremita“.

Biskoppen. Men nu har Forf. alt (S. V) erklæret, at det „at beundre er det samme som at sætte en Mand for svære Skatter og Afgifter,” og (S. 18) endog paaberaabt sig Joh. 5, 44. (Hvorledes kunne de troe, der indbyrdes tage Vre af hinanden?) Dette synes dog vel nærgaaende, thi om ogsaa Hr. Climacus-Kjerkegaard har Lov at fraskrive sig selv Troen, skulde han dog være lidt varsom i det Kapitel mod Landets øverste Geistlige.

Fremdeles synes det saavel af Fratrīs Taciturni anden Artikel i „Fædrelandet” (1846), som af en Yttring i „Afluttende Efterkrift” (S. 395) at fremgaae, at vor Forf. hører til dem, den ansee sig for ubetinget bedre, end „et offentligt Fruentimmer”. Men *ὦ ταυμόσιε!* hvorfor siger Du dette? — Mig forekommer det meget problematisk, hvorvidt et Menneske overhovedet kan paastaae Sligt; i alt Fald er det da just ikke Stort at gjøre sig til af. Jeg kan her fortælle en lille virkelig Tildragelse. Da jeg forleden Aften gik over Østergaade, saae jeg en fattig, pjaltet Kone, som med et Barn paa Armen søgte at vække de Forbigaaendes Medlidenhed. Det var just Komedietid, en Mængde propre og velklædte Herrer vimsede forbi med deres Damer; men Ingen værdigede den stakkels Kone et Blik, det vilde jo været høist upassende at standse en Dame i saadan Anledning. Da kom tilsidst en „Dame” uden Ledsaager, det var nemlig et offentligt Fruentimmer; hun stod stille og gav den fattige Kone en Almisse. I det samme gik en Laps forbi og spurgte i en spottende Tone, om hun havde Raad til at give Almisse. „Ja”, svarede Fruentimmeret uden mindste „ethisk” Anmasselse, „det gjør jeg altid, for

Herregud, man kan jo aldrig vide, hvad man selv kan blive til". Jeg tænkte paa, hvormange fine, saakaldte „anstændige“ Damer, der findes, som brillere i TheSaloner og dufte paa Klubballer, og ikke have en Hvid tilovers til en fattig Djævel, ja ansee det for „uanstændigt“ at træde i sliq Berøring med ham; og jeg følte — Gud forlade min Synd — ingen Skam ved at være i Selskab med dette offentlige Fruentimmer, istedenfor i et „anstændigt“ Selskab, hvor man dyrker Dyden med Thevand, idet man ikke blot drikker det, men tillige tvætter Næstens Nygte deri. Og jeg tænkte: Gud veed, om ikke dette Fruentimmer skulde faae en lille Aktie i den evige Salighed, uagtet hun ikke kan skrive „uvidenskabelige Efterskrifter“, og rimeligvis ikke har megen Styrke i det Dialektiske? — Og jeg tilstaaer, i mit Hjertes Ondskab vedblev jeg at tænke: Gud veed, om hun ikke engang sidder ret lunt oppe i „Paradiset“, medens Frater Taciturnus og de andre Pseudonymer endnu staae udenfor og søge dialektisk at bevise St. Peder deres Berettigelse til fri Entree. Dog dette er naturligvis kun et Tankeexperiment; thi i Grunden kan der vel ikke være Tvivl om, at jo Hr. Climacus og de Andre, med Sør. Kjerkegaard i Spidsen, ville ved et dialektisk „Spring“, i Kraft af det Absurde, sætte baade over St. Peter og Barrieren, og dumpe lige luft ind i Himmerige — med mindre Noget af D. Hrr. skulde komme til Rigdom, thi da vil, som bekendt, en Kamel lettere kunne passere et Naaleøje. *)

*) At dette egentlig endnu mere gælder om de Fattige, har Forf. senere dialektisk bevist i en Postil kaldet „Kjærlighedens Gjerninger.“

Jeg vil slutte med et Par Ord om Forf.s (af ham selv) saa meget omtalte Beskedenhed og Ydmyghed. Denne Dyd fremtræder hos ham især paa tre Maader, nemlig 1) i den bekjendte Yttring, som man hidtil har anseet for original, at han er glad ved blot at have een Læser, og ikke engang skriver for flere. Dette er nu visseelig en stor Beskedenhed, men dog kun paa anden Haand; thi Ideen er aabenbar et Plagiat af Platos „Gorgias“, hvor Socrates siger: „som Vidne for, hvad jeg siger, kan jeg kun opstille een Person, med hvem jeg altid taler; alle Andre lader jeg gaae for Lud og koldt Vand, kun denne Enes Stemme bryder jeg mig om at indkræbe; med de Andre taler jeg ikke engang“; — 2) hvor Hr. Kjerkegaard i „Efterkriftens“ Efterkrift takker Forsynet, fordi det har vaaget over hans Produktion i 4½ Aar, saa at han fast „uden en Dags Afbrydelse“ har kunnet fortsætte samme. Dette er vistnok ogsaa meget beskedent; imidlertid turde der maaske dog findes enkelte Blade i disse Bøger, som Forsynet ikke kan siges at have haft umiddelbar Andel i; — 3) i den Indstændighed, hvormed Forf., ligesom ved flere tidligere Leiligheder, ogsaa her frabeder sig al Roes og Beundring. „Dette“ yttrede jeg for en Mand fra Landet, „maa De dog erkjende som Beskedenhedens høieste Kulmination“. Men hvad troer man vel, han svarede? „Det forekommer mig“, sagde denne topmaalte Skumler, „at man kan sige her, hvad Aristip sagde om Diogenes: Jeg seer Forfængeligheden gjennem Hullerne paa hans Kappe.“

Dog — disse Bemærkninger ere i Grunden over-

flødige, og kunne ikke ramme en subjektiv og eksistentiel Forf., der hver Gang, man troer at have ham paa Korne, kan forsvinde som en dialektisk Luftning. Thi den „eksistentielle“ Dialektiker er som hin Proteus, om hvem Ovid siger, at han hverken er Fugl eller Fisk, og viser sig snart som en „skjægget Løve“

„Snart som Panter, og Drage, og snart som drabeligt Wildsviin,
Snart han flyder i Vand, og som Træ han blomstrer i Luften.“

Har Forf. ikke med den høieste dialektiske Kløgt udtalt sig paa en Maade, der maa afvæbne al Kritik, naar han selv i Slutningen af sin „mimisk-pathetiske osv. Sammen- skrift“ erklærer (S. 477) at „Alt skal forståes saaledes, at det er tilbagekaldt?“ - Herved ville maaske Nogle erindres om Matrosen, som længe havde siddet og talt ondt om en Mand, men, da hans Tilhører tilsidst udbrød: „den Mand er ellers min Svoger“, svarede ham: „ja saa skal det saagu være Løgn hvert Ord, jeg har sagt“.

Carit Etlar.

(Født 1820.)

„Dans les momens de marche incohérente et confuse, comme le sont les temps présents, il est simple, qu'on s'occupe du gros de la manoeuvre, et que, même en littérature, ce soit l'habitude de frapper fort et de s'écrier par des trompettes ou des porte-voix.

(Sainte-Beuve: crit. & portr. litt. — Mad. de Souza.)

I. *Uhylla*. Fortælling. 1847.

Det synes som om denne Forf. virkelig vil begynde en ny Epoke i sit Skribentliv, og at han i en vis Retning for Alvor har besluttet at overvinde det temmelig krasse Standpunkt, hvorpaa han tidligere har staaet som Fortæller. Denne Retning er nærmest den formelle. Men en Novelleforfatter kan dele sine Læsere i to Klasser. Til den første høre de, som sluge en Bog alene for Indholdets Skyld, og som derfor give den Forf. Prisen, der kan tilveiebringe det massiveste, mest spændende eller pikante Stof, læsse Begivenhed paa Begivenhed og efter Omstændighederne det ene Mord- und Todtschlag paa det andet. Disse Læsere, blandt hvilke vor Forf. tidligere har havt talrige Beundrere paa Barberstuer og Skrædersale, ville neppe vide at paaskjønne de Fremskridt, han i den senere Tid har gjort. — Den anden Klasse bestaaer af Dannede, som, foruden en vel opfundet og anordnet Fabel, fordre en Fremstilling, hvorved man med æsthetisk Velbehag kan dvæle, og finde den høiere Nydelse, hvortil Fabelen kun afgiver et nødvendigt Behøvel. Disse Læsere, som maae an-

tages at forene Billighed med Kyndighed, ville ikke uden Glæde bemærke den Forandring, hvori Forf. er — som Tydskerne sige — „begriffen.“ Om det episke Element i nærværende Novellecyclus er interessantere, mere eller mindre skiftet til at pirre de ved udenlandske Netter forvænte Gæner og slappede Nerver, dette maae vi henstille til den „massive“ Poesis Kjendere og Yndere at afgjøre; men hvad der synes udenfor al Tvivl, er, at Fortællingerne i denne Bog, idetmindste hver for sig betragtet, staae i smagfuld Fremstilling, i Sprog og Form, over Alt, hvad Forfatteren forhen har ladet trykke. Som Exempel herpaa maae vi nævne de Episoder, som Forf. tidligere har behandlet, og som her fremtræde i en saa sammentrængt og omarbejdet Skikkelse, at de i formel Henseende ere som nye, men især den Skizze, som har til Overskrift „Et Møde“, og som rimeligvis allermindst vil tiltale det tidligere Carit-Etlarske Publikum. Fremtiden maa nu vise, hvorvidt Forf. formaaer ganske at løsribe sig fra de ældre Sympathier, for at vandre en ny Bane. Hvad det foreliggende Arbejde nærmere angaaer, da lader det sig ikke nægte, at Totalindtrykket skades derved, at flere af de her meddelte Fortællinger, istedenfor som de burde, at fremtræde som selvstændige Compositioner, ere satte i en ofte høist løselig Forbindelse med det Hele, eller rettere med den — i og for sig fortrinlig tegnede kvindelige Charakter — som i Bogens Begyndelse og atter mod Slutningen er Centralpersonen. Men, hvad der er det Værste, denne Forbindelse tilveiebringes ikke sjelden paa en meget ubehændig,

søgt og usandsynlig Maade, saa at Forf. endog engang ikke kan finde anden Udvei, end at lade en gammel Mulatinde oplæse et helt omhyggelig udarbejdet Manuskript, for at Læseren kan blive bekendt med „Youngs Historie“, der (in parenthesi) slutter med en slem affektet Linie. Ligesaa unaturligt er det, naar en ung vestindisk Dame (Side 46 o. flg.) indleder en Fortælling med en detailleret Skildring af — Stokhuset i Kjøbenhavn. Forøvrigt ere flere af Hovedkaraktererne tegnede med meget Talent og Omhu, især Planteren Ingola og Myella; men paa andre Steder mærker man, af utilstrækkelig Motivering og adskillige Uagtsomheder, altfor meget, at Forf. har havt Hastværk. Saaledes er der aldeles ingen Grund til, at Young, der tidligere kun har gjort sig bekendt som Spiller, Bedrager og Ladegaardslem, S. 24 paa Jamaika optræder som en erfaren Don Juan. Myellas Fader fremføres, som flere Personer, kun for at forsvinde. Dette og mange andre Enkeltheder kan kun desto mere beklages, jo mere man maa anerkjende det hos os virkelig ualmindelige Talent, Forf. i andre Henseender lægger for Dagen. I Kompositionens Rigdom og Interesse tør maaske „Kule Chans Barber“ tilkjendes Fortrinet; den Skizze, „En Hævn“, hvormed Bogen begynder, er udkastet med fjæffe og sikke Træk og ren objektiv Holdning. I at opfinde eller kombinere Begivenheder og sammenstille Charakterer i stærke Konflikter, staaer C. Etlar vistnok over alle de yngre danske Forfattere, som have forsøgt sig i Novellefaget. Men hvad man ogsaa i dette hans nyeste Arbejde savner, er en høiere

Mand, som skulde svæve over det Hele, og føre det til et bestemt Maal. Han synes selv aldeles at være fortabt i Begivenhederne som saadanne, istedenfor at lade dem foregaae og udvikle sig i en Idées Tjeneste, og derfor ville hans Arbejder endnu for det Publikum, efter hvis Gunst vi anbefale ham at stræbe, synes at mangle det høiere, det egentlig poetiske Stempel, medens hans Studium af visse franske Romanfabrikører desto mere iøjensaldende træder frem. Hvad Fremstillingen angaaer i det Enkelte, da har Forf., som vi ovenfor bemærkede, gjort meget betydelige og rosværdige Fremskridt; dog haabe vi, han ikke vil blive staaende derved. Det er allerede al Ære værd, at have hævet sin Diktion fra Plathed, Bredhed og Trivialitet til en vis objektiv Korrekthed, saa at den dannede Læser ikke frastødes af Noget; men det næste Skridt er endnu tilbage: Fremstillingen maa blive aandfuld og karakteristisk, førend en Forf. selv med den rigeste skabende Phantasi kan vinde en Plads i Litteraturen.

II. Eventyr og Folkesagn fra Jylland. 1847.

„Der er den Forskjel paa Sagn og Eventyr, at de sidste overhovedet ere at betragte som mere fuldstændige Digtninger, fremgaaede af en allerede modnere Kultur og mere selvbevidst Livsanskuelse. Sagnene derimod ere i Almindelighed langt ældre, hidrøre fra Folkenes tidligste Naturtilstand, og idet de som korte Fortællinger af historisk eller mythisk Natur kun forplantes ved mundtlig Overlevering, kunne de dels betragtes som de adspalttede Elementer,

hvoraf en senere Eventyrdigtning kan udfolde sig, dels have de overordentlig Betydning i og for sig, som det umiddelbareste Udtryk af et Folks oprindelige Charakter, aandelige Sundhed og eiendommelige Opfattelse af Livet, Naturen og det Overnaturlige. For Historikeren og Digteren, der søger at gjøre sig fortrolig med det Inderligste og Oprindeligste i et Folks Natur og Sjæl, ja for ethvert dannet Menneske, have de derfor en overordentlig Interesse, og jo mere en Nation fjerner sig fra den første Naturlighed, desto mere Taknemlighed skylder man den, som med Kjærlighed og naiv Sandt samler disse Sagn, og, ved at indføre dem i Litteraturen, redder disse kostelige Folkehelligdomme fra den Tilintetgjørelse, hvormed en nyere Kulturs forandrede og mangecartede Interesser let kunde true dem."

Disse Ord, som jeg oprindelig nedskrev ved en anden Leilighed *), lade sig ikke ubetinget anvende paa nærværende Bog, idetmindste ikke hvad Sagnene angaaer. Thi idet Forf., ikke (som Thiele) har ladet sig nøie med at levere Materialet som han forefandt det, men, ofte mere selvvirksom, end ønskeligt, har komponeret, suppleret eller omdigtet disse Sagn, er Interessen bortdragen fra det givne Stof, og hviler næsten ene i Behandlingen. Han har benyttet Motiverne i det Overleverede, uden at respektere dette som saadant, til at vise sin egen Færdighed i at skrive Fortællinger. Men Stoffet gjør ikke destomindre her sine særegne Nødvigheder gjældende, idet det kun taaler en naiv og

*) I en Anmeldelse af Thieles Folkesagn (2den Udgave) i Ny Portefeuille 1843 Nr. 1.

folkelig Behandling, der ikke udvisker men gjenfoder det oprindelige Præg. Derved vækkes høiere Fordringer, end Forf. har kunnet tilfredsstille. — I visse Henseender er dette maa-
 ske det fortienstligste Arbeide, denne „frugtbare“ Forf. har befordret til Trykken, forsaavidt nemlig, som her, dels efter et gammelt Manuskript, dels efter mundtlig Tradition, en Del folkelige Eventyr og Sagn ere opbevarede, som maa-
 ske ellers vare gaaet tabt, og af hvilke det, forsaavidt de ere ægte, synes at fremgaae, at vor Middelaalder i Folkeliv og Digtning har optaget Mere af den germaniske Ridderromantik, end den har opbevaret af den oldnordiske Sagacharakter. Enkelte Sagn, som f. Ex. Mosemanden o. fl. høre ligefrem til „de vandrende“, som man gjenfinder hos de forskjelligste Folk.) — Hvor kommer det da, at denne Bog ikke læses med den Interesse, som Forfatters sidste Arbeide (Myella)? — Det er fordi der netop i Reproduktionen af det Givne er for meget Stof og for lidt Behandling, eller en vis Fattigdom i denne. Naar man har læst sig noget frem, mærker man strax Metoden og det Fabrikmæssige i Organisationen eller „Kompositionen,“ hvorved der opstaaer en vis Monotoni. Eventyrene, hvor Mere af det Givne synes bevaret, ere vel i den Henseende de heldigste, hvorimod der i Folkesagnene foruden hin Monotoni i Formen, jævnlig spores et Hastværk, der har medført komiske Anachronismer, Uagtsomheder og moderne Phraser, som her ere paa urette Sted.*) Man pleier at rose denne Forf. for

*) I en Fortælling, som begynder i Hedenold „mange Aar før Christi Fødsel, da Regenterne i Danmark kaldtes Dommere“, hedder Helten „Jonas“ og „Kirkeklokken slaaer 12“ (S. 240). S. 231 hedder en Pige „Jane“. „Et andet

hans „Flid“. Men hvis denne Flid mere viser sig i at befordre mange Urk til Trykken, end i den paa Behandlingen anvendte Omhu, fortjener den neppe ubetinget at roses. Han synes endnu ikke at have saamegen Interesse for sit Stof og sine Personer eller for et poetisk Totalindtryk, som for blot at bringe Læseren i „Spænding“.*) Inden F. kommer med den bebudede Fortsættelse af disse Sagn og Eventyr, ønske vi, netop paa Grund af det Interessante, der kunde bringes ud af hans Materialier, at han vilde give baade sig selv og sit Stof Tid til at modnes. Men han mangler her endnu paa den ene Side den lyriske Sands, den fine Følelse og det Naive i Udtrykket, som udmærker de tyske Folke-Eventyr (navnlig Grimms) og de ved Hyltén-Cavallius udgivne svenske; og paa den anden Side den Letthed og Ironi og det folkelig-gemytlig Lune, hvormed de norske ere gjengivne af Asbjørnsen og Moe.

Ogsaa havde det været ønskeligt, om Forf. havde seet sig i Stand til, ved historiske og kritisk sammenlignede Oplysninger, at give sit Arbejde noget videnskabeligt Værd, saameget mere, som det æsthetiske Element ikke er stærkt nok til, at det ene derved kan holde sig.

Sted koste „tre Tylte Fjæle, tilligemed Arbeidsmændene“ kun „tre Kroner“ (S. 255) Paa en Tid, „da Jylland stod under en Mængde Smaafonger“, forekomme Phraser som „saasandt hjælpe mig Gud“ og „vor unge Kjærlighed“ (S. 279; osv.

*) I saa Henseende hører Forf. til den „moderne“ Skole: Han synes just ikke selv blaseret, han lider hverken af „le mal d'Europe“ eller „la maladie du siècle,“ men han skriver for de Europatrætte, idet han jager efter Spænding. Det er denne „Methode“, som under Skinner af Rigdom i Opfindelig søger at fortrænge en ældre Tids Enhed, Simpelt og Renhed i Phantastien.

Poul Rytter.

(Født 1813.)

Biser og Bers. Januar 1847.

Drum lob' ich mir das liederliche Leben,
 Den liederlichen Leuten geht es gut.
 Der Freiheit hab' ich mich auch ganz ergeben,
 Und das erheitert meinen Muth.

(Tysk Bursche-Bise.)

Disse Digte ere, som man strax vil see, næsten alle tilbøve Leilighedspoesier. Mange af dem have i det Dieblif, der fremfaldte dem, og i en vis Kreds, gjort hvad man kalder Lykke; men dermed er deres Berettigelse til, som Bog at fremtræde i Litteraturen just ikke ubetinget afgjort. Mange ville vel mene, at disse Privatmysterier ikke skulde have fremstillet sig for Publikum og Kritiken, men helst forblevet Manuskript for „Benner“: for dem, som have været Bisiddere i de Cliquer, der oprindelig opelskede Hr. Poul Rytters Muse. Dog behøver man ikke at ængste sig paa Litteraturens Begne; thi den vil altid, som enhver sund Organisme, nok vide selv at skille sig af med de heterogene og overflødige Partikler, der for en Tid kunne plumre dens Safter og besvære dens Blodcirkulation.

De to ledende Ideer, om hvilke Alt her dreier sig, ere: Svireliv (poetice & eleganter „Sold“) og dansk-nordisk-Plougsk-Sturzenbecherisk Skandinavisisme. Ei engang

til Kjærlighedskapitlet har Forfatterens Stoicisme, idet han devoverer sig for hine høiere Ideer, tilladt ham at offere et Par „Vers“, endsiige en „Vise.“ Ligesom sal. Bunkeflod i forrige Aarh. skænkede os „Viser for Spindeskolerne,“ ligesom man har Samlinger af Børnepsalmer“ af „Viser for Snedkere“ og for „Asylskolebørn“, osv. saaledes have vi her faaet et Debauchens „Credo“, et Breviar af Aften- eller Nattepsalmer for Soldebrødre og Skandinavisler. Jeg formoder ikke, at Nogen ønsker det udførlig bevist, hvorfor nærværende Samling mere er at henseere til Spinde- og Snedkerviselitteraturen, end til Poesien. Forf. nøder selv Kritiken ind i en Privatdetail, hvor de æsthetiske Kategorier ikke slaae til.

Naar man læser det første Afsnit, „Studentersliv“, som rimeligvis dog Enkelte ville foretrække, vil man, hvis man er personlig uindviet, let faae en forkert Forestilling om det danske Studentersliv. Man vil maaske troe, at der dog vel maa være Noget saare rart ved dette Liv, der er besungen her i over 30 Kvad, at Begeistringens for det trofaste „Venkskab“, den fælles „Landsudvikling“, for Christian den 4de og Regentsstuerne, maa være ganske overordentlig, siden disse Themaer kunne varieres paa Vers i det Uendelige, med samme Svada og Pathos, uden at Bedkommende selv finde det kjedsommeligt, eller uden at Nyttøren selv bliver stiv af sin Pegasus. Men det maa erindres, at disse Ridt ere foretagne igjennem en Række af Aar, saa at der i Gjennemsnit kun kommer en 3—4 Toure paa hvert; og dernæst mærker man snart ved Læsningen, at

det Hele er kun en Maneer, en Konventions, at det engang var blevet til Vane for en Del af vore Studenter og deres Poeter, at rose og smigre sig selv ved deres Gilder — for deres Færdighed i at ryge Tobak og drikke Punsch. Altsaa denne trættende og forceerte Lovprisning af Studentens „glade Liv“, er en Maneer, en Methode, der kun har Værd, saalænge man selv er drukken nok til at troe derpaa. Der hører ikke meget Bekjendtskab til at vide, at denne hele Herlighed, der har saa liden Grund i den danske Mand, at Sproget ei engang har Ord derfor*), i Virkeligheden reducerer sig til, at de danske Regents- og Akademistudenter savne tilligemed Duellerne ogsaa en Del af de tydskes Gemytlighed og levende Samfundsaaend, medens deres Lystighed oftest bestaaer i, ved et Glas at udverle „Skumlerier“ og fade „Vizer“, og Fostbroderskabet (naturligvis blandt Massen) fulminerer deri, at den Gne laaner den Anden en Mark, naar han er i Knibe. Men saa have de ei heller den drabelige Wildhed, som „Soldets“ Tyræus tillægger dem. En Følelse af det Tomme i dette hele „Soldeliv“ og i den forcerede, af horatsiske og bellmanske Klude sammerrimpede Sangbegeistring for samme, synes

*) Den ellers saa antigermaniske Forf. maa saaledes hvert Dieblit tage sin Tilflugt til Ord som „Burchenschaft“ (S. 35) „fidele“, „Aneipe“ (S. 17, 56 og 74), „Rageweh“, „Burschcalas“ (36), „burschikos“ osv., som for at bevise, at vi Danske ere i alt vort Væsen saa ubetingede Efterabere, at vi ikke engang kunne — drikke os fulde paa Dansk.

undertiden at have overløstet selve Tyræus, som naar han Side 4 udbryder:

„At hvor er J, som delte mine Glæder,
Min Ungdoms Jdræt og dens Synd“ . . .

(De Personer, med hvem man i Ungdommen færdedes, have naturligvis, om end nok saa ubetydelige, altid en vis Interesse, nemlig den samme, som Alt, hvad der er for-
sundet); — eller Side 50, hvor han

„Tærsker en kjedelig lang Kommentar,
For engang at blive lidt meer, end en Star.“

Og siden sukker:

„Men jeg har offret min feireste Vaar
Altfor galant paa Horaernes Alter;
Rig kun paa rustede Minder jeg staaer
Nu som en utro Forvalter.“

J Sandhed en sjelden Mabenhjertighed. Det Gneste, som giver disse Studenterviser noget Værd, er et vist Lune, der dog sjeldent strømmer egentlig frisk og naturlig eller med stor Styrke, men oftest blot med en Charakter af vild „Forsorenhed“, og som let, især under spirituose Omgivelser, overvurderes, naar det kun udtaler visse loci communes i kantsæble og pikante Couplets. Naar Forf. begiver sig ind paa et alvorligere Gebeet, bliver hans „Vers“ i Almindelighed til høitryvende Svulst f. Ex. „Til Universitetslærerne“ (S. 28)

„De skulle Verdenslivet raade!
Thi Tidens store, dunkle Gaade
Har klaret sig for deres Blik!“

og man kan neppe tilbageholde et Smil, naar man tænker sig en Flok halvomtaagede Studioser sidde ved Kruset og synge:

„Vi bygge trolig ved Nat og Dag
Paa Vidstabs evige Slot!“ (S. 68)

(et Slot, hvis Evighed meget ligner Danaidernes Kar) eller

„Om de hellige Kunster, vi dyrke,“ (S. 67).

At disse „Viser“ aldrig ville eller kunne blive populære saaledes som f. Ex. de Nabbeske, der forstaaes af Alle og til Tider, er fordi de ganske mangle den frie poetiske Flugt, idet de ere „snekrede“ for visse Lokalteter og en enkelt Privatkreds, og folgelig ville forgaae med denne, og fordi de ere skrevne i en Jargon, der kun forstaaes af denne, og hvori Regentsens røde Mure, Christian den 4de, „Syle“ og „Sold“ osv. ere de staaende Ingredientser. Det sidste Ord forekommer idetmindste halvhundrede Gange, dog haabe vi, det ikke derfor skal faae Borgerret i det danske Sprog.

„Slutter nu Kreds, Brødre! thi hylde
Vi ville Soldets stærke Mand“

hedder det S. 71, og paa den næste igjen:

„Du Soldets Hær, løst altsaa Choret!
Hvor Soldets røde Fakler skinne
Vi samlede hinanden finde!“

(S. 81) „Solbede med dem paa Kraft“

og atter S. 74. „Saa griber Soldets stærke Mand
De ungdomsvarme Gutter,
Dg knytter mangt et Venstabsbaand (!)
I flygtige Minutter,“

og saa fort i det Uendelige.

At en og anden Cynisme indsniger sig i saadanne

Biser, derimod kan Intet med Billighed indvendes, naar det kun ikke udarter til plat Raahed, som f. Ex. S. 15.

„Dg du skriver i de stive,
Blik, der rundt om paa mig gloe,“ osv.

S. 48: „Nu ædle Børster! hvad synes I?“

S. 64: „Hvor der træffes paa Tøser og for Majestæter“ osv.

Sligt synes dog at lugte vel stærkt af, at Ff. ikke er Medlem af „Totalafholdenheden“, ja ei engang af „Foreningen mod Brændevinsdrik“, og det forekommer os, han havde gjort vel i at udelade den største Del af disse Dagn- eller rettere Nat-Produkter, og bl. a. ogsaa dem, der figurere som historiske Vidnesbyrd om Eksistensen af den saakaldte akademiske Læseforening*), hvilket „Samfunds unge Kraft“ endte sit kortdampende Liv med en hæderlig Bankerot, eller (for at tale i Visemandens poetiske Sprog, S. 75—76): hensov i „Vimmelskafstfølen“, i en „Sphære af Tran og Tobak“ „drukne i Gjæld“, men endnu stammende:

„Sold, Akademikum, een Gang endnu!“ — —

„Dg engang skal den tredelte Nation
Tage Exempel af vör Union!“ (S. 79, 83).

Denne Apotheose af „Soldets“ Muse hævrer sig ogsaa selv, naar vor „Nytter“ vil spore sin Ganger til et

*) Om denne, der tidligere er skildret med den hele Nytterske Phantasi som „Arne for Venstabsbaand“, som „kongeligt Asyl for Musernes ægte Familie“ (S. 65), hvor „Frihed og Ret er Maalet“, — figer Forf. tilsidst i et Anfald af Selvironi (S. 81):

„Ja vi er bleven os lige til Sidst,
Brøvl og Principer og Enhed og Trist
Boe her som hist“.

mere lyrisk Trav; han har da ikke Smag nok til at undgaae profaiske Trivialiteter, der stikke stygt af, jo smukkere Toner er i det Øvrige af Digtet, f. Ex. S. 5.

„Thi Aanden Brødre! kan dog ei gaae fløiten,
„Os ramte tungt de ydre Forholds Magt“ osv.

Det i saa Henseende reneſte Digt, ſom ogsaa uden Tvivl det bedste i dette Afſnit, er: „Afsked til en Grønlandſfar.“

Alle diſſe Digte have viſtnok til ſin Tid og Sted opfyldt deres private Beſtemmelse; hermed ſynes vi Forf. kunde været tilfreds, og erindret, at det Publikum, ſom nu læſer hans Poemer, mangler den fornødne Indvielse af en Druus.

En danſk Digter, ſom, ved en vis Retning i hans Poesi, undertiden her indbyder til Sammenligning, er Carl Bagger. Ogsaa han har beſunget „Soldelivet“, dog ikke for at forgude det, men med en gjennem Sangen klingende Grundtone af dyb Melankoli, ja Fortvivlelse. Han gjenfødte det ſom Epos i ſin ſunde, kjække og kraftige Phantasi. Men ligesom Hr. P. Rytter næſten ſynes at mangle Phantasi, beſidder han hverken den Friſkhed, Energi og Lidenskab i Følelsen, eller den geniale Cyniſme, ſom udmærkede hin, oprindelig herlig udruſtede Digternatur.

Af de to ſidſte Afſnit har det ene til Øverſkrift „Frihed og Fædreland“ og det andet „Museum“. Her drager Forf. ikke længer ſom „bemoostes Haupt“ om til „Kneiperne“ og raaber „Burschen heraus!“ han ſtaaer feſtflædt og ſmilende paa Kathederet og uddeler Skaaler og Mindevers til og over Skandinaver, Stænderdeputerede,

Liberale og nogle berømte Mænd. Her møder man vistnok overalt den routinerede Fæst- og Toasttaler; men hvad der under et godt Middagsbord vækker de Spisendes Jubel, tager sig ofte for en ædru Læser ud som deklamatorisk og retorisk Pomp Af Poesi, af den sande lyriske Poesis usminkede Varme, Inderlighed og Dybde, træffer man kun i enkelte Stropher flygtige Glimt. Enten er dette overhovedet ikke den P. Nytteste Muses stærke Side, eller han vil ikke bebyrde sit Publikum med Slikt.

Vi skulle ikke opholde os længe ved disse versificerede Taler, der i det Hele ere tilfskaarne efter eet Snit, og kunne karakteriseres ved Begyndelsen til Sangen Side 119:

„Et Ord endnu. — — —

hvorpaa følger et Resumé af den hele skandinaviske Gathefiskimus in nuce. Undertiden findes patriotiske Stemninger og Almeensætninger udtalte i velklingende Vers, som „Fædrelandet“ (S. 96); men oftere synes Begeistringen at mangle, og Resultatet bliver da kun en paa Stykker opskruet Bombast, eller huul Ordbram, som i „Fribeden“ (S. 99) „Optraab“ (S. 106), „Sang for skandinavisk Selskab“ (S. 121), „Fostbrødrelaget“, „Til Nordens Konger“, „Ordets Ridder“ osv. — Alt efter Receptionen af „Fædrelandets“ Principer. Undertiden støder man ogsaa her paa Plumpheder, hvoraf en (S. 110, de to sidste Linier i andet Vers) er saa „einzig“ i vor Litteratur, at vi undsee os for at meddele den. Digtet „til de Unge“, aftrykt i „Fædrelandet“ (kort i Forveien), er en saadan Sammenæltning af fædrelandske Phraser, at det synes os som om vi havde læst det mange Gange før, lige fra det Velhavenske Vers:

„Og dette Folk, som har saa store Aner“ (S. 89).

til den (i et lyrisk Digt utilladelige) retoriske Plathed.

„Og vorder klar og virkelig Historie.“ (S. 92).

„Epilogen til politisk Bisebog“ skulde Forf. have udeladt, om ikke for Andet, saa fordi det er udiplomatisk, at bringe en Bog i Grindring, der siden den udkom har hvilet i en

rolig og velfortjent Glemsel. Digtet til Fibiger er en Stiløvelse fra Skolen.

Til Slutning skulle vi fremdrage de enkelte Digte, der i denne „magre Bog“, blandt de „visne Blomster uden Duft og Glands“, som Forfatteren i „Efterskriften“ ret træffende udtrykker sig, vise sig som Daser eller Lyspletter, og som Vidner om, at der under Soldet og Festbordet dog virkelig er gaaet en Digter, om ei af betydelig Omfang, tabt i Hr. P. Nytter. Disse Digte ere ikke mange, i Alt omtrent fire, nemlig: „Mordersmaalet“, „Dronning Mathilde“ (trods nogle Reminiscentser og Pletter i Diktionen*) „Ove Chr. Dreier“, (et virkelig smukt Digt, som kun vanzires ved det ubehagelige Ord „Bejeéro“, et kummerligt Efteraeri af det bekjendte „Balsungo“) og endelig „I Foraaret“ (S. 127). Ovenpaa Destillatorbutikens kvalme Luft vil Læseren maaske kunne forfriskes ved nogle Stropher af dette, Samlingens uidentvivel bedste Digt:

„Gjennem Rummet gynger
En liflig Tonestrøm;
Thi Alt, som lever, synger
Sin Længsel og sin Drøm;
Fra Busten Drossen klager,
I Sky slaaer Lærken glad:
Bort fulde Bryst gjentager
I Chor de samme Ord.“

„Dg see, hvor Havet ruller
Derude sagte frem,
Dg bærer paa sin Skulder
Den fjerne Seiler hjem;
Men Haabets gyldne Snekke
Stolt pleier Himlens Blaa,
Dg som Matroser kjække
Gaae vi ombord derpaa!“

Disse Linier synes os at have mere poetisk Værd, end alle Soldebiserne og Toasttalerne tilsammen.

*) H. G. „Bredens Pil afspredt fra Leiesvendens haarde Skind“ (S. 154).
„Hans Maal, det var ham selv,
Men Midlet kun var Folkets Vel.“ (S. 157.)

